16. GADA GĀJUMS

AIZSARGS

RUDENĪ

1938. GADS

10. BURTNĪCA

Oct

SATURS

		Lpp.
VISPĀRĒJĀ DAĻA	A. Sakenfelds. **Mūsu zemes bagātības**	650
	J. Baltais. **Latviešu loma mūsu valsts tautsaimniecībā**	653
	L. Breikšs. **Par vadītāju un vadoņu audzināšanu.** (Beigas)	658
	T. Veicherts. **Viduseiropas drama.**	662
MILITARĀ DAĻA	Ārsts pulkv.-ltn. A. Bergs. **Sanitarā dienesta organizacijas pamatprincipi kara laikā.** (Turpinājums)	665
	Pulkv.-ltn. K. Vidiņš. **Kaujas apmācība.** (Turpinājums.)	668
	Idejas un fakti ārvalstu aizsardzībā.	672
LITERARĀ DAĻA	Vilis Cedriņš. **Daugavas grīva** (dzejolis).	673
	Vilis Cedriņš. **Velvju ceļniece** (dzejolis).	673
	Aleksandrs Grīns. **Kapraļa dziesma** (dzejolis).	674
	Līlija Auza. **Jaunkareivja līgava** (dzejolis).	674
	Līlija Auza. **Rudens dziesma** (dzejolis).	674
	Jāzeps Valdmanis. **Ābolu lasītāja** (dzejolis).	674
	Vilis Lesiņš. **Viņš paliks še!**	675
	Richards Ērglis. **Melnsiles labieša dēka.** (Beigas.)	678
	Augusts Smagars. **Latgales burlaks.**	682
	Cepelini virs Londonas.	685
AIZSARGU UN AIZSARDŽU DZĪVE	**XIII Vispārējās šaušanas sacīkstes.**	687
	Aizsargu šaušanas sacīkstes 1938. gadā. (Turpinājums.)	688
	Lai esam brīdināti.	690
	Chronika	691
BIBLIOGRAFIJA UN MĀKSLA	Fridrichs Gulbis. **Latviskās formas meklētājs Vilis Cedriņš.**	704
	Fr. Gulbis, P. Norvilis, V. Upenieks. **Apskati un recenzijas.**	705
LATVIJA PAGĀJUŠĀ MĒNESĪ	A. Kroders. **Mēneša apskats.**	707
ĀRZEMES UN ĀRPOLITIKA	T. Veicherts. **Mēneša apskats.**	711
MANA MĀJA	**Informacija un ierosinājumi.**	712
	Agr. J. Bulats. **Cukurbiešu blakus ražojumu izmantošana lopkopībai.**	713
	Agr. J. Ķenģis. **Kartupeļu ieskābēšana.**	714
SPORTS	A. Rumba. **Aizsargu sporta nozīme.**	716
	Smailīšu būve.	716
ŠACHS	K. Bētiņa vadībā.	718
HUMORS	Ačuks. **Par šņabja gradiem.**	719
	E. Rirdans. **Braukšanas apmācība ilustracijās.**	720
	Ludvigs Šanteklers. **Viļa kāzu brauciens.**	720
MAZAJIEM LASĪTĀJIEM	Jūlijs Krūmiņš. **Paulīte.**	721
	E. R. un L. Š. **Raugi — tirdziniekus gaida draugi.**	722

Uz vāka: LTA uzņēmums — **Rudenī.**

ŽURNALS «AIZSARGS» IZNĀK IK MĒNEŠA 15. DIENĀ

Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,—; uz ārzemēm — Ls 8,—. Naudas pārvedumi adresējami: Rīgā, Aizsargu štābs, «Žurnals Aizsargs», pasta tekošs rēķins Nr. 10435. **Redakcija** un **izdevniecība** atrodas: Rīgā, Aizsargu ielā Nr. 33. Tālr. 9-3-1-1-9. **Darba laiks:** darbdienās no pulksten 8,30—15,30, sestd. no 8,30—13.

1938. GADS
16.
G. GĀJUMS

AIZSARGS

10. (184.)
BURTNĪCA
15. OKTOBRIS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTURAI

Mēs kara negribam, bet savu valsti un tautu sargājot pret visiem, kas to apdraudēs, mēs nežēlosim neko.

Ģeneralis Jānis Balodis.

E. Rirdana uzņēmums.

Armija un aizsargi rudens manevros.

A. Sakenfelds,
Zemes bagātību pētīš. kom. priekšsēdētājs

Mūsu zemes bagātības

Mūsu zemes bagātības līdz šim devušas izejvielas tikai nedaudz rūpniecības nozarēm, kā akmeņu lauztuvēm, mālu raktuvēm, kūdras ražošanai, keramikas un saistvielu uzņēmumiem un vēl nedaudz citiem. Šie uzņēmumi produkcijā sastāda apm. 5% no kopējās rūpniecības bruto produkcijas. Mūsu ienākumi galvenā kārtā ir no mūsu darba, kā tas ir visās tanīs zemēs, kurās nav lielu dabas bagātību.

Latvijas teritorijā līdz šim konstatētie izrakteņi, kuru krājumi samērā lieli un ko arī praktiski izmanto, ir māli, kaļķakmeņi, saldūdens kaļķi, dolomiti, ģipsakmens, smilts, grants, oļi un laukakmeņi, minerālūdeņi, kūdra, krāsu zeme. Tomēr lai neaizmirstam, ka mūsu apakšzeme nav vēl izpētīta tiktāl, lai varētu apgalvot, ka nav mums vēl arī citu vērtīgu izrakteņu. Par maz mēs vēl pazīstam tos zemes dziļumu noslēpumus, ko sedz mūsu druvas. Ar valsts saimnieciskās dzīves atplaukumu, ko radijusi mūsu atjaunotās valsts vadība, zemes bagātību pētīšanai piegriezta nopietna vērība. 1935. g. nodibināta pie Finansu ministrijas Zemes bagātību pētīšanas komiteja, uzdodot tai pētīt mūsu zemes bagātību atrašanās vietas, dabas bagātību sastāvu, apmērus un izmantošanas iespējas.

Mālu līdz šim izlietoja galvenā kārtā ķieģeļrūpniecībā (ķieģeļi, drenas, kārniņi) un podniecībā. Pēdējo gadu pētijumi rāda, ka dažas mūsu mālu šķirnes noderīgas vērtīgāku māla ražojumu izgatavošanai. Pārbaudot Cēsu un Tūjas rajona mālu paraugus ārzemju klinkeru fabrikās, konstatēts, ka tie dod labus klinkerus. Par klinkeriem apzīmē stipri apdedzinātus, pilnīgi vai gandrīz pilnīgi saķepējušus ķieģeļus, kuru drumstala ir blīva, taču ne stiklaina (parastie sakusušie ķieģeļi); klinkeru spiedes pretestībai jāpārsniedz 350 kg/cm² un ūdens uzsūkšanas spējai jābūt mazākai par 5% (priv. doc. J. Eiduks «Latvijas derīgie izrakteņi», Rīgā, 1937. g.). Mūsu māla klinkera paraugi uzrāda pat daudz augstāku kvalitati (lielāka spiedes pretestība) par slavenajiem Vācijas Oldenburgas u. c. ārzemju klinkeriem.

Klinkeru ražošanu jau tuvākā nākotnē paredz uzsākt a/s «Ķieģelnieks» jaunceltajās Tūjas un Cēsu fabrikās.

Klinkeri noderīgi ne tikai kā bruģa materials, bet arī monumentālām celtnēm un ūdens būvēm. Importējamās ārzemju grīdu flīzes, kanalizacijas caurules un citas tamlīdzīgas akmeņpreces iespējams pilnīgi atvietot mūsu pašu klinkera māla ražojumiem.

Meldzeres rajona, tā saucamie, brūnogļu māli (terciarās formacijas) pieskaitami ugunsdrošo mālu grupai, kas noderīgi dažādu krāšņu izoderēšanai.

Jāatzīmē, ka, paplašinoties mūsu cementa rūpniecībai (jauna fabrika Brocēnos), pieaug arī slokšņu māla patēriņš, jo portlandcementa ražošanai katra fabrika izlieto līdz 8 vagoni mālu. Lieli slokšņu māla krājumi sastopami Rīgas - Jelgavas līdzenumā u. c. Ir vēl rajoni, labu satiksmes ceļu tuvumā, kur atrodas bagātīgi un viegli izmantojami, ķieģeļrūpniecībai noderīgi mālu slāņi, kas līdz šim vēl netiek izmantoti, tā piem., Lielupes labajā krastā starp Kalnciema pagasta valdi un Valguntes muižu.

Aluminija bagāto mālu (zaļie un zilie māli), no kuriem elektrolitiskā ceļā iegūst aluminiju, nav vēl noskaidroti, kaut gan dažās vietās (Glūdas pagastā un Cēsu apkārtnē) to krājumi, šķiet, diezgan prāvi un pie lētas elektriskās strāvas to izmantošana nākotnē var tikt ievadīta.

Kaļķakmens ir viens no mūsu visvairāk izplatītiem izrakteņiem, jo lielākā vai mazākā dziļumā tas atrodas gandrīz vai visos novados. Pilnīgi tīrā veidā gan kaļķakmens reti sastopams, bet tam parasti piemaisītas mālainas vielas un dolomiti. Augstvērtīgi kaļķakmeņi sastopami kā Kurzemes (Saldus — Auces — Nīgrandes) permas laikmeta cechsteina kaļķakmeņi un Abrenes apriņķa devona laikmeta kaļķakmeņi. Cechsteins satur ap 96% ogļskābā kaļķa. Apdedzinot cechsteina kaļķakmeni un apdedzinātos gabalus veldzējot, iegūst veldzētos (dzēstos) kaļķus, kas pieskaitami, tā saucamo, baltkaļķu grupai. Pie lētas elektriskās strāvas, ko var paredzēt kā Ķeguma spēkstacijas atkritumu strāvu, cechsteina kaļķakmeni iespējams izlietot karbida ražošanai, kam nākotnē varētu būt ievērojama nozīme. Cechsteina kaļķakmeni vēl izlieto portlandcementa ražošanai, būvniecībā, parastā krāsainā pudeļu stikla ražošanai, metalurģijā kā kausni un smilškaļķu ražošanai.

Saldūdens kaļķi ir vistīrākie kaļķakmeņi, un to krājumi ir stipri prāvi. Saldūdens kaļķus iedala gan t. s. 1) kaļķu tufos (stipri līdz mēreni saistijušies gabalainie, kā arī graudainie un putraimveidīgie saldūdens kaļķi,) 2) pļavu un ezeru kaļķos (irdenie miltveidīgie saldūdens kaļķi).

Šūnakmens ir stipri saistijušies saldūdens kaļķi. No Allažu šūnakmens veidoti Brāļu kapu pieminekļi un dažu citu celtņu ārējie apšuvumi Rīgā un citur.

Šis vērtīgais materials, kas noder celtniecībai un tēlniecībai, ir arī ļoti noderīgs baltkaļķu ražošanai un ķimiskai rūpniecībai — hlorkaļķa un kalcija karbida iegūšanai. Tomēr šūnakmens krājumi nav pašreiz konstatēti tik lielos daudzumos, lai to bez apdoma izlietotu, tādēļ p. g. rudenī Zemes bagātību pētīšanas komiteja, saziņā ar a/s «Kaļķis», Brāļu kapu komitejas un citām attiecīgām iestādēm, pieņēmusi atzinumu, ka pagaidām, kamēr šūnakmens krājumi nav noskaidroti visā valstī, jāatturas no celtniecībai un būvniecībai noderīgā šūnakmens, šā mūsu «travertina», izlietošanas kaļķu dedzināšanai un ķimiskai rūpniecībai.

Ļoti svarīga nozīme irdeniem saldūdens kaļķiem ir lauksaimniecībā. Pēc dažu mūsu augsnu speciālistu datiem liela daļa mūsu augsnas ir skābas, un to uzlabošanai visnoderīgāki būtu miltveidīgie saldūdens kaļķi.

Bauskas un Liepājas apriņķos izdarītā saldūdens kaļķu inventarizacija, t. i. krājumu aprēķināšana, rāda, ka tur to krājumi nav mazi — Bauskas apr., apm. 450.000m³, Liepājas — 670.000 m³. Citos apriņķos saldūdens kaļķu krājumi nav vēl skaidri zinami, tomēr pēc jau agrāk iegūtām ziņām dažās vietās, piem., Zentenes pagastā Talsu apriņķī tie ir ļoti lieli (ap 700.000 m³).

Dolomiti, ko tauta sauc par plienakmeni, radzi, oļiem u. t. t., Latvijā stipri izplatīti. Līdz 1000⁰ un vēl vairāk dolomitu apdedzinot un pēc tam veldzējot, iegūst pelēkos jeb mūra kaļķus.

Pēdējo gadu pētijumi rāda, ka dolomitam turpmāk piegriežama lielāka vērība kā dabīgam būvakmenim. Cik pēc līdzšinējiem izmēģinājumiem var spriest, tad daži mūsu dolomiti ļoti izskatīgas krāsas un padodas dažāda veida apstrādāšanai (pulēšanai, zāģēšanai, kalšanai). Par dolomita izturību var spriest no daudzām vecām būvēm, kas saglabājušās līdz pat mūsu dienām. Pirmā mūra baznīca 1185. g. celta Ikšķilē no dolomita. Salaspils kārpainais dolomits, ko sauc arī par platišisma dolomitu (no Natica un Platyschisma Kircholmiensis gliemežu pārakmeņojumiem), sastopams Salaspils, Cēsu u. c. rajonos. Salaspils kārpainais dolomits izlietots Pētera baznīcas fasādes būvē, Rīgas pilsētas kanālu tiltu būves u. c.

Izskatīgs ir Linavas rajona iesārtais dolomits, kas atsegts Kuchovas upes krastā. Tāpat Iecavas dolomits, ievērojot samērā nelielo attālumu, mūsu galvas pilsētai varētu būt samērā nozīmīgs celtniecības materials. Dolomitu krājumus šinī rajonā pašreiz noskaidro.

Jāatzīmē, ka dolomits no celtniecības viedokļa līdz šim pavisam maz pētīts. Tikai pēdējā laikā, sakarā ar celtniecības plašo attīstību, tam tiek piegriezta vajadzīgā uzmanība.

Plaši izlieto dolomitu ielu, ceļu un šoseju būvēm, kā arī dzelzceļu liniju noklāšanai (putekļu novēršanai).

Metalrūpniecībā ļoti vērtīgs ir, tā saucamais, saķepdolomits (Pļaviņu apkārtnē), kas ir viens no labākiem Eiropā. Par to pēdējā laikā sākušas interesēties Zviedrijas un Somijas metalrūpniecības, kādēļ paredzams, ka tas var izvērsties par labu eksporta preci.

Kā dabīgais būvakmens vēl minams Ogres-Rembates rajona dolomitizētais smilšakmens. Tā pētijumi ievadīti jau pagājušā gadā un tiek turpināti vēl tagad. Rembates pagasta Kalna Rēžu apkārtnē šis smilšakmens samērā izdevīgi izmantojams. Krājumi

Latvijas meži — mūsu zaļais zelts.

Arī akmeni var pārvērst naudā un maizē.

risināšanai izdarījusi plašus pētijumus, un rezultati bijuši pozitivi. Smilšu attīrīšanas paņēmienu hidromehaniskā ceļā jau sākušas mūsu stikla fabrikas pārbaudīt fabrikas apjomā. Parastā stikla ražošanai der, tā saucamās, podzola smiltis bez sevišķiem uzlabojumiem. Līdz šim tīrākās smiltis (ap 0,04% Fe_2O_3) konstatētas Dzeldas upes krastā. Par mūsu smiltīm, kas noderīgas stiklrūpniecībai, interesējušies arī ārzemju rūpnieki, tomēr pagaidām smilšu eksports vēl nav attīstīts.

Pazīstami mums arī daži mineralūdeņi, kā dzelzsūdeņi, sālsūdeņi u. c. Dzelzsūdeņiem bagāta Sigulda, mineralizētiem sālsūdeņiem Valmiera. Valmieras mineralūdens izverd no 328 m dziļuma 24 stundās 85.000 spaiņu lielā daudzumā, un tas ļoti līdzīgs slaveno ārzemju kūrvietu — Nauheimas un Druskeniku mineralūdeņiem. Vēl atzīmējams Ķemeru mineralūdens «Veselība» ar apmēram 2,67 g dažādu sāļu 1 litrā un Daugavpils dziļurbuma ūdens ar 80 g vāramās sāls 1 litrā.

Sākot ar 1934. gadu Latvijā uzsākta zemes krāsu rūpniecība (M. Kalniņa ķimiskā fabrika). Krāsu zemes mums dažās vietās (Gaiķu purvā pie Mežāres stacijas, Salacas upes malā, Kuldīgas apkārtnē u. c.) samērā prāvi krājumi.

šeit diezgan lieli — ap 600.000 m^3, atliek vēl noskaidrot, kādā veidā šā akmens izlietošana būtu vispiemērotākā.

Stipri izplatītas ir ģipsakmens atradnes. Ievērojami ģipsakmens slāņi ir Nāves salas - Salaspils rajonā. Tur ģipsi lauž Rīgas cementa fabrikas C. Ch. Schmidt a/s., «Latģips» un firma P. Bēms. Rīgas apkārtnē gan mēģināts noteikt ģipsa krājumus, tomēr visumā ģipsa atradnes vēl maz izpētītas. Ģipsakmens ir tas mūsu izraktenis, kas paspējis sev iekarot plašus un drošus ārzemju tirgus, to eksportē uz Angliju, Zviedriju, Norveģiju, Dāniju u. c.

Smiltis, kas aizņem ap ⅓ no visas mūsu valsts teritorijas, gan, liekas, maznozīmīgs izraktenis, tomēr tā tas nav. Stikla rūpniecību jau hercoga Jēkaba laikā Kurzemē mēģināts plaši attīstīt (stikla fabrikas Meņģelē, Puzē), jo pamatviela stiklam — tīra smilts jau tad bijusi pazīstama. Tagad mūsu stikla rūpniecība gan vēl pilnīgi savas vajadzības nevar apmierināt mūsu smiltīm, tomēr nākotnē tas nav neiespējams. Galveno nevēlamo piemaisijumu augstvērtīga stikla ražošanai — dzelzs oksidu, pielietojot piemērotus paņēmienus, iespējams attīrīt. Zemes bagātību pētīšanas komiteja šā jautājuma at-

Mūsu zemes bagātības pilsētu celtnēs un ielās.

Pētijumi vēl turpinas, noskaidrojot krāsu zemes atradnes visā valstī.

Ievērojamas vērtības ir mūsu purvos, kas aizņem 9,8% no visas Latvijas platības.

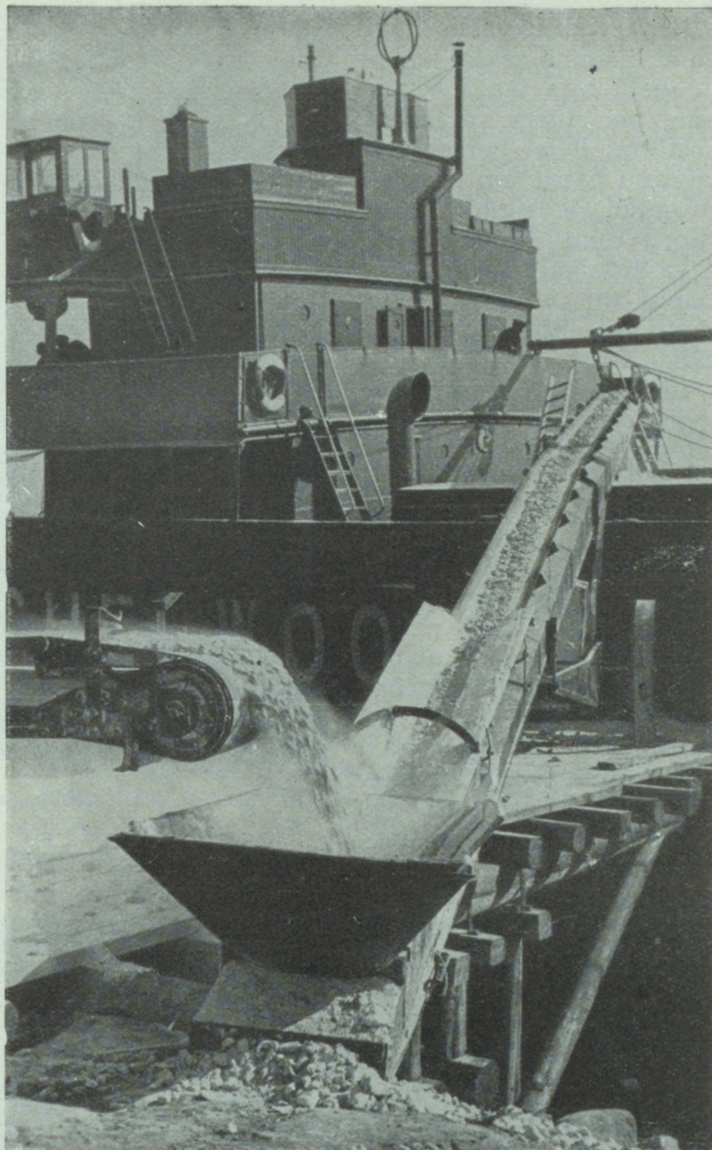
Kūdras izmantošana pēdējos gados stipri attīstīta, izmantojot kūdru dažādām vajadzībām — pakaišiem, apkurināšanai, izolacijai u. c. Zemes bagātību pētīšanas komiteja stājusies pie mūsu lielāko kūdras purvu pētīšanas, izstrādājot projektus to tehniskai izmantošanai. Tā izpētītais Sedas purvs pie Strenčiem, kura izmantojamā poligona platība ir ap 6.900 ha, noderīgs Latvijas elektrifikacijas plānā paredzētai ar kūdru kurinamai termiskai centralei Ziemelvidzemē (līdz 10.000 kw jauda).

Līdzīgi pētijumi ievadīti Lubānas rajona kūdras purvos. Brūnogle konstatēta Kurzemes dienvidrietumu dalā, kur līdz šim uzieti vislielākie krājumi pie Strēlu mājām, netālu no Lodes ietekas Ventā. Pagājušā vasarā tur Rīgas cementa fabrikas C. Ch. Schmidt a/s., izdarot vairākus urbumus, konstatējusi apm. 80—90.000 to brūnoglu. Lai gan šie krājumi ir samērā mazi (Latvijas akmeņoglu gada patēriņš ap 600.000 to), pagaidām, kamēr vēl nav pētijumi nobeigti, pāragri sacīt, ka mūsu brūnoglei nav saimnieciskas nozīmes.

Dzelzsrūda dažos veidos zemes virspusē konstatēta Latvijā vairākās vietās. Hercoga Jēkaba laikā darbojušies vairāki dzelzs cepli (Engurē, Vecmuižā, Baldonē, Edzē), kur dzelzs iegūšanai izlietota purvu rūda. Vecmuižas rajons apskatīts pagājušā vasarā un konstatēts, ka purva rūda tur visa jau izmantota. Pagaidām purva rūdai, kā arī limonitam (Ābeļmuižas rajonā) nav rūpnieciskas nozīmes.

Ir daži norādijumi, kas neizslēdz iespēju atrast dzelzsrūdu citās vietās (Gārsenē), tomēr iekams nav izdarīti tuvāki pētijumi, jautājums paliek atklāts. Tāpat problematiska ir akmeņoglu, naftas un sāls atrašanās iespējamības mūsu zemē. Naftas jautājums vairākkārt cilāts un šinī virzienā strādājuši vairāki ģeologi, tomēr šie pētijumi pozitivus rezultatus nav devuši.

Līdzās zemes bagātību meklēšanai paceļas otrs ļoti svarīgs uzdevums — sekot izrakteņu izmantošanai. Valsts interesēs ir pēc iespējas pavairot izmantojamos izrakteņu krājumus, kādēļ jāpadara izmantojami mazākprocentīgie izrakteņi, kā arī jāraugas, lai izrakteņi tiktu izmantoti vispiemērotāk, tādēļ mūsu pienākums ir apdomīgi izlietot visas tās bagātības, kurām daba apveltijusi mūsu dzimto zemi.

Mūsu zemes bagātības ceļā uz ārzemēm.

Jānis Baltais

Latviešu loma mūsu valsts tautsaimniecībā

Tie vīri, kas 20 gadus atpakaļ izcīnija neatkarīgo Latviju, vadijās no nacionalas valsts idejas. Viņu mērķis bija nodrošināt latviešu tautai neatkarību, padarīt to atkal par kungu un noteicēju savā zemē. Tas bija nepieciešams priekšnoteikums tādu apstākļu radīšanai, kuros latvietis varētu nevien strādāt, bet baudīt arī sava darba augļus, varētu tikt pie savai centībai atbilstošas materialas labklājības un piepildītu sevi arī garīgās kulturas laukā.

Par nožēlošanu, politiskās partijas, kas uzņēmās mūsu dzīves organizēšanu un vadīšanu, savā egoistiskā tuvredzībā piemirsa nacionalās valsts uzdevumus. To vietā tās izvirzija iedzīvotāju atsevišķu grupu un grupiņu intereses. Sākās savstarpīga apkarošanās, kurā ļoti bieži te viena te otra partija meklēja sabiedrotos pie nelatviskiem spēkiem. Protams, minoritatēm par palīdzību nācās samaksāt, piešķirot tām dažādas priekšrocības. Tā par lēcu virumu sāka izsaimniekot latvieša pirmdzimtības tiesības. Tikko dzimusī nacionalā valsts draudēja pamazām izvērsties par politiski - saimniecisku veidojumu, kurā latvietim atkal jānonāk svešā kalpībā, jāpaliek par otras šķiras pilsoni.

Lai izvadītu valsts kuģi no šī bīstamā sēkļa, partiju vietā bija jānāk vadonim, pie stūres vajadzēja nostāties lielai personībai, latviešu patriotam ar gudru galvu, dedzīgu sirdi un stipru roku. Tāds nāca, deva lietu gaitai jaunu virzienu un atjaunoja tos centienus, kuru vārdā pati mūsu valsts dibināta.

Mūsu zemes īpašnieks un kopējs tagad ir latvietis.

Latvija latviešiem. Protams, ar to nav teikts, ka mums vajadzētu apspiest un kalpināt citu tautu piederīgos, kuriem vēsturiskie likteņi lēmuši dzīvot mūsu vidū. Mēs paši gadu simteņiem ilgi esam cietuši netaisnību, labi zinam beztiesiska stāvokļa un nepārtrauktu pārestību rūgtumu, lai vēlētos to citiem. Bet mēs nedrīkstam pielaist tādu stāvokli, ka mūsu pilsoņi cittautieši vēl tagad, salīdzinot ar latviešiem, baudītu kādas priekšrocības, ka būtu vēl kāda saimnieciskās vai kulturalās dzīves nozare, kur latvietis nebūtu noteicējs. Tas liecinātu, ka mūsu tauta vēl nav nobriedusi patstāvībai un būtu arguments pret pašas nacionalās Latvijas pastāvēšanu.

Viena no vislielākām netaisnībām, kādu svešie ienācēji savā laikā nodarija latviešu tautai, bija zemes nolaupīšana. Vēl pirms pasaules kara, kad zemnieku mājas bija no jauna izpirktas, to rokās atradās tikai ap 39% no zemes kopplatības, kamēr ap 48% piederēja dažiem simtiem muižnieku, bet 11% — valstij un baznīcai:

Zemes kopplatības sadalīšanās pirms agrarās reformas. I tab.

	ha	%
Privatmuižas	3.160.000	48,10
Zemnieku zemes	2.583.000	39,32
Valsts īpašumi	661.311	10,06
Mācītāju muižas	71.364	1,09
Pārējās zemes (pilsētu u. c.)	93.781	1,43
Kopā	6.569.456	100,00

Pusi no visiem lauksaimniecības ienākumiem iegūstam lopkopībā.

Šo netaisnību izlīdzināja agrārā reforma, radīdama 54 tūkstošus jaunu lauksaimniecību, 1,5 tūkstošus dārzkopību, 11 tūkstošus amatnieku saimniecību, 3 tūkstošus zvejnieku saimniecību un t. t., un t. t. Līdz ar to zemnieku rokās nonākuši ap 62% no zemes kopplatības (skat. II tab.).

1929. gada lauksaimniecības skaitīšanā reģistrēti 216.309 fiziskām personām piederoši zemes īpašumi, no kuriem 173.006 jeb 80% atradās latviešu rokās. Arī latviešu skaits mūsu laukos — 962.376 — sastādija 80% no lauku iedzīvotāju kopskaita 1.206.143 (skat. III tab.).

Zemes kopplatības sadalīšanās 1930. gadā. II tab.

	ha	%	
Valsts īpašumi un neatsavināmās privatmuižu daļas . .	2.304.568	35,07	
Vecsaimniecības (zemn. zem.)	2.583.679	39,32	61,98
Piegriezumi vecsaimniecībām	130.118	1,98	
Jaunierīkotās saimniecības .	1.336.188	20,43	
Likvidētie servituti	16.375	0.25	
Neatsavinamās daļas, rūpniecības iestādes u. t. t.	84.053	1,28	
Pārējās zemes (pils. u. c.) .	93.781	1,43	
Kopā . . .	6.548.762	100,00	

Fizisko personu zemes īpašumi laukos 1929. gadā. III tab.

	Īpašumu skaits	No tiem latviešu skaits	latrokās %	Latvieši %-os no lauku iedz. kopskaita*)
Vidzemē . . .	52.012	50.229	96,57	94,83
Kurzemē . . .	31.029	29.713	95,76	93,07
Zemgalē . . .	37.240	32.690	87,78	84,15
Latgalē . . .	96.028	60.374	62,87	61,29
Kopā u. caurm.	216.309	173.006	79,98	79,79

Agrarā reforma nav, tā tad, citu mūsu zemē mītošo tautu locekļiem nodarijusi pāri. Tā tikai atdevusi latviešiem to, kas tiem pēc viņu skaita pienācās.

Varētu iebilst, ka visi latvieši bezzemnieki pie sava kaktiņa un zemes stūrīša tomēr nav tikuši un laba daļa no tiem kā bijuši tā palikuši algoti lauksstrādnieki. Lai saprastu, kā arī šīs zemnieku kategorijas stāvoklis mainijies, un pie tam uz labāko, mazliet jāpakavējas pie vairākiem momentiem.

*) 1930. gadā.

Pirmkārt, arī pie mums izpaužas dzīvē jaunais uzskats, kā īpašuma tiesības uz objektu ar publisku nozīmi saistītas ar zinamiem ierobežojumiem. Starpība starp tādu īpašumu, kā piem. uzvalku un lauksaimniecību pastāv netikai to cenā. Uzvalku tā īpašnieks var pēc saviem ieskatiem taupīt un godā turēt, vai arī nodriskāt un krāsnī iemest. Uzvalka īpašniekam nevienam par to atbildība nav jādod, jo cietīs no tā neprātīgās rīcības tikai viņa paša kabata. Lauksaimniecības zelšanā, turpetim, tieši ieinteresēts netikai šīs lauksaimniecības īpašnieks, bet arī viņa strādnieks, lauksaimniecības ražojumu patērētājs pilsētā un valsts vara, kurai vienlīdz rūp visu triju labklājiba. Tādēļ lauksaimniekam savā saimnieciskā darbā jāpakļaujas valdības norādijumiem, kas izejot no vispārīgā saimniecības plāna nosprauž katrai ražojošai nozarei tās uzdevumus un — kur vajadzīgs — nāk talkā gan ar padomiem, gan materiali un organizatoriski.

Darba saimē, kuru sastāda saimnieks ar saviem strādniekiem, viņš ir tās vecākais, bet strādnieki — jaunākie locekļi. Tos saista netikai algas līgums, bet kopīga mērķa apziņa un griba dot valstij maksimalo kā daudzuma tā labuma ziņā. «Katrs savā darbā, bet visi valsts darbā» attiecas vienlīdz kā uz saimnieku, tā uz strādnieku.

Zemes svētība.

Sakarā ar šīm jaunajām attiecībām augušas, no vienas puses, strādniekam uzstādītās prasības, bet no otras puses — nemazākā mērā — gādība par tā labklājību.

Laukstrādniekam jāatsakās no agrākā gājēja vienaldzības; tam netikai kaut kā jāveic saimnieka norādītais darbs, bet jādzīvo arī līdz saimniecības interesēm, pašam jādomā, kā izpildīt savu uzdevumu uz vislabāko un visātrāko.

Atsevišķās strādnieku mājiņas, aizdevumi inventara iegādāšanai un patstāvīgas ģimenes saimniecības iespējas, ģimenes piemaksas un nodrošināšana slimības gadijumos, ilggadīgu priekšzīmīgu laukstrādnieku godalgošana un vesela rinda citu uzlabojumu, iezīmē laukstrādnieka jauno stāvokli, ar kuru tas nostādīts kā saimniekam līdzvērtīgs un ražošanā vienādi nepieciešams elements.

Vai laukstrādnieks var cerēt tikt uz priekšu, dienās pats palikt par saimnieku? Bez šaubām ka var, tikai šo cerību piepildīšanās lielā mērā būs atkarīga no viņa spējām un rakstura. Laukstrādniekam, kas cerē dienās pats palikt par saimnieku, jābūt, visupirms, priekšzīmīgam strādniekam. Tam nevien čakli jāstrādā, bet kā kuram katram citas nozares darbiniekam, kas grib avansēt, visos sīkumos arī jāpārzin savs arods. Otrkārt, tam jābūt cilvēkam ar galvu, apķērīgam un labam organizatoram. Un treškārt, viņam jābūt cilvēkam ar stipru gribu, kas prot valdīt par sevi, tālāku mērķu sasniegšanas labā atsacīties no acumirklīgiem labumiem un ērtībām. Pirms kara mūsu laukstrādnieki prata krāt un sanesa krājkasēs īsti prāvas sumas. Pašreiz laukstrādnieku algas ir daudz augstākas kā toreiz, bet tikai retais pataupa kaut ko nebaltām dienām vai uzkrāj citas dzīves sākšanai. Un tomēr, viens otrs tūkstots latu ir nepieciešami i puisim i meitai, ja tie precēdamies grib palikt par rentniekiem vai iegūt kādu tālumnieka saimniecību. Arī agraro reformu dzīvē izvedot, zemi galvenā kārtā dabūja tie bezzemnieki, kam bija savs inventars, vai kas paši varēja tādu iegādāt.

Ja tos amatniecības un rūpniecības uzņēmumus, kas pieder vienai personai, ieskaitīsim šo ražojošo nozaru individuālā sektorā, bet tos, kas atrodas dažādu sabiedrību, valsts un pašvaldību rokās, ietilpināsim kolektivā sektorā,. par 1935. gadu (kad izdarija vispārīgu tirdzniecības un rūpniecības skaitīšanu valstī) gūsim šādu ainu:

IV tab.

Uzņemības sektors	Amatniecības un rūpniecības uzņēmumu skaits	%	Tanīs nodarbināto personu skaits	%	No tiem algoti strādnieki skaits	%	Apgrozijums (milj. latu)	%
Individualais	47.921	96,3	95.490	58,9	41.218	41,5	151	31,3
Kolektivais	1.853	3,7	66.719	41,1	58.099	58,5	331	68,7
Kopā . . .	49.774	100,0	162.209	100,0	99.317	100,0	482	100,0

Latvieša stāvokli individuālā sektorā, kurā ietilpst 96 no katriem 100 amatniecības un rūpniecības uzņēmumiem, redzam no V tabulas:

Individualā sektora amatniecības un rūpniecības uzņēmumi 1935. gadā. V tab.

	Pilsētās			Laukos			Kopā		
	Uzņēmumu skaits	Nodarbināto personu skaits	Strādnieku skaits	Uzņēmumu skaits	Nodarbināto personu skaits	Strādnieku skaits	Uzņēmumu skaits	Nodarbināto personu skaits	Strādnieku skaits
Pavisam . . .	25.713	64.436	33.756	22.208	31.054	7.462	47.921	95.490	41.218
% . . .	100,0	100,0	100.0	100.0	100.0	100,0	100,0	100,0	100,0
Latv. uzņēm. .	15.881	37.413	18.762	19.535	26.967	6.399	35.416	64.380	25.161
% . . .	61,8	58,1	55,6	87,9	86,8	85,8	73,9	67,4	61,0
Latviešu iedzīvotāju skaits % no iedzīv.kopskaita		65,1			81,4			75,5	

Individuālā amatniecības un rūpniecības sektorā latvieši, kā redzam, nespēlē gluži to lomu, kāda tiem pienāktos proporcionali viņu skaitam pret iedzīvotāju kopskaitu valstī. Caurmērā no katriem 100 iedzīvotājiem latviešu ir 76, bet no katriem 100 vienpersonām piederošiem uzņēmumiem latviešu rokās atrodas 74, pie kam tanīs nodarbinātās personas sastāda 67 un algotie strādnieki — tikai 61% no nodarbināto personu resp. algoto strādnieku kopskaita sektorā. Ja nu tomēr ar latviešu stāvokli individuālā amatniecības un rūpniecības sektorā 1935. gadā vēl varēja samierināties (laukos tas bija labāks, pilsētās — ļaunāks), tad pavisam to nedrīkstēja ciest tā sauc. kolektivajā sektorā, kuram minētā gadā piekrita 68,7%, t. i. vairāk kā 2/3 daļas visa amatniecības un rūpniecības kopapgrozijuma.

Ja no kolektivā sektora, kurā 1935. gadā saskaitīti 1.853 uzņēmumi, atskatīsim 215 valsts uzņēmumus, 65 pašvaldību uzņēmumus, 26 dažādu citu publiski - tiesisku iestāžu uzņēmumus un 625 kooperativus, paliks 922 privatu nekooperativu sabiedrību uzņēmumi ar 204 milj. latu lielu apgrozijumu:

Privato nekooperativo sabiedrību uzņēmumi 1935. gadā.

VI tab.

	Privatās nekooperativās sabiedrības Uzņēm. skaits	Apgrozij. (milj. ls)	Tai skaitā akciju sabiedrības Uzņēm. skaits	Apgrozij. (milj. ls)
Pavisam	922	204	241	170
%	100,0	100,0	100,0	100,0
Latviešu uzņēmumi	517	50	66	38
%	56,1	24,3	27,4	22,2

No katriem 100 iedzīvotājiem latviešu 1935. gadā bija 76, bet no lielāko rūpniecības uzņēmumu katriem 100 latiem apgrozijuma minētā gadā uz latviešiem krita tikai 24 lati. Tas liecina, cik maza un neatbilstoša tās locekļu skaitam vēl bijusi mūsu tautas loma Latvijas lielākās rūpniecības apgrozijumā un, protams, arī līdzdalībā tās peļņā.

Līdzīgu ainu uzrāda arī mūsu tirdzniecība:

Tirdzniecības uzņēmumu skaits 1936. gadā. VII tab.

	Pilsētās	Laukos	Kopā
Pavisam	30.695	8.541	39.238
%	100,0	100,0	100,0
Latviešu uzņēmumi	16.439	5.966	22.405
%	53,6	69,8	57,1

Latviešu rokās, kaut gan tie sastāda 75,5% no iedzīvotāju kopskaita, atrodas tikai 57,1% tirdznie-

cības uzņēmumu. Vēl nelabvēlīgāks pie tam izrādas latviešu stāvoklis, ja aplūkojam to no uzņēmumu lieluma viedokļa.

Tirdzniecības uzņēmumu skaits pēc lieluma 1936. g. VIII tab.

	Lielie uzņēmumi (I u. II kat.)	Vid. u. maz. uzņ. (III, IV un V. kat.)	Kopā
Pavisam	1.237	38.001	39.238
%	100,0	100,0	100,0
Latviešu uzņēmumi	371	22.034	22.405
%	30,0	57,9	57,1

No vidējiem un mazākiem uzņēmumiem latviešiem gan pieder 57,9%. Bet šajos uzņēmumos ietilpst 22.655 V kategorijas uzņēmumi ar apgrozijumu zem 10 tūkst. latu gadā. Lielāko tiesu tie ir sīktirdzniecības pasākumi, kas dod saviem īpašniekiem nevis peļņu, bet tikai ļoti mērenu darba algu. No lielajiem tirdzniecības uzņēmumiem, ar gada apgrozijumu virs 100 tūkst. latiem, kas gan dod solidu peļņu, latviešu rokās ir tikai 30,0% jeb nepilna 1/3 daļa uzņēmumu.

Pie tiem pašiem slēdzieniem nonākam analizējot uzņēmumu apgrozijumus (skat. IX tab.).

No vidējo un mazo uzņēmumu apgrozijuma, ievērojot to, ka liela daļa šo uzņēmumu (57,9%) atrodas latviešu rokās, uz tiem gan krīt 58,0%. Bet no lielo uzņēmumu apgrozijuma, kas dod krietnu peļņu un stipri vien ietekmē mūsu saimniecisko dzīvi — tikai 30%.

Šāds stāvoklis tirdzniecībā un rūpniecībā Latvijā kā nacionālā valstī nebija ciešams. Arī šajās saimniecības nozarēs bija nobriedusi vajadzība pēc kaut kā līdzīga agrarai reformai, lai latvietis beidzot tur ieņemtu sev atbilstošu vietu. Un šādu soli mūsu valdība ir arī spērusi, ierosinot veselu rindu tirdzniecības un rūpniecības lieluzņēmumu dibināšanu ar Latvijas kreditbankas palīdzību, kuru akcijas paliks latviešu aprindu rokās. Kā šādus pasākumus lai minam, kaut, akciju sabiedrības Ādu un vilnas centrali, Bekona eksportu, Latvijas centralo sēklu eksportu, Latvijas piensaimniecības centralo savienību, Kaļķi, Ķieģelnieku, Kūdru, Latvijas koku, Latvijas kokvilnas, Ogli, Šiferu, Tosmari, Maiznieku u. c.

Par nekustamiem īpašumiem pilsētās, sadalijumā pēc īpašnieku tautībām, mums pašreiz ir pie rokas ziņas par galvas pilsētu. Gruntsgabalu kopskaits Rīgā, pēc 1933. gada gruntsgabalu, ēku un dzīvokļu skaitīšanas ziņām bija 17.248, tai skaitā — 13.291 apbūvēts. 11.830 no pēdējiem piederēja fiziskām personām, kuru sadalīšanos pēc tautības rāda X tab.

Tirdzniecības uzņēmumu apgrozijumi 1935. gadā. IX tab.

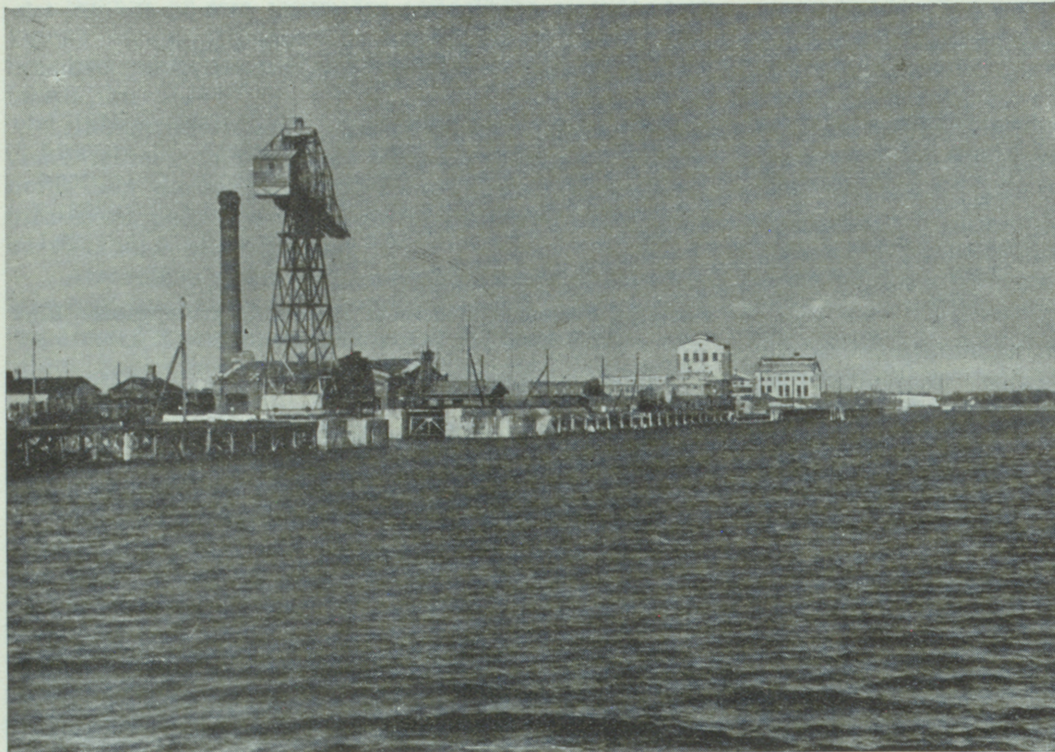
	Lielie uzņēm. (I un II kat.)	Vid. u. mazie uzņ. III, IV un V kat.)	Kopā
	Milj. latu	Milj. latu	Milj. latu
Pavisam	496,3	400,8	897,1
%	100,0	100,0	100,0
Latviešu uzņēmumi	148,9	232,4	381,3
%	30,0	58,0	39,1

Fiziskām personām piederošie apbūvētie gruntsgabali Rīgā 1933. gadā pēc to īpašnieku tautības. X tab.

Pavisam pilsētā	11.830
%	100,0
No tiem latviešu īpašumi	8.138
%	68,8
Pavisam pils. centrā (1.—4. stat. raj.)	1.778
%	100,0
No tiem latviešu īpašumi	682
%	38,4

Latvieša māja.

«Tosmares» īpašumi Liepājā.

ar vairāk kā 20 dzīvokļiem konstatēti tikai 728 latviešu gruntsgabalos jeb 8,9% no to kopskaita. Tā tad, arī galvas pilsētas namniecībā latviešu skaits pēc pēdējām ziņām nebija vēl proporcionals to iedzīvotāju skaitam. Varam būt pārliecināti, ka šo nenormalību, ar laiku novērsīs mūsu Tieslietu ministrija, bez kuras piekrišanas neviens nekustams īpašums ne pilsētās nedz laukos nevar pāriet no vienām rokām otrās.

Ar jauno saimniecības politikas virzienu, kas iezīmējās pēc 1934. gada 15. maija, kad pirmā kārtā nokārtoja kapitala jautājumu, mobilizējot ar šim nolūkam nodibinātās Latvijas kreditbankas palīdzību pašu zemes kapitalus, latviešiem pavērtas plašas iespējamības arī rūpniecībā un tirdzniecībā.

No Rīgas iedzīvotāju kopskaita 1930. gadā — 377.917 — latvieši sastādija 227.842 jeb 60,3%. No pirmā acu uzmetiena latviešu īpašumu skaits galvas pilsētā šīm % it kā ar uzviju atbilst. Par nožēlošanu, tā ir tikai šķietamība, par ko mēs pārliecinajamies, kolīdz papētam, kur šie latviešu gruntsgabali atrodas un kas uz tiem uzcelts.

Pilsētas centrā — vecpilsētā, bulvaru, Vidzemes un Avotu statistiskos rajonos — latviešiem pieder tikai 38,4% nekustamu īpašumu. Viss vairums latviešu gruntsgabalu, tā tad, atrodas pilsētas periferijā, nomalēs. Bez tam, latviešu gruntsgabali apbūvēti pārsvarā ar maziem namiņiem. Uz 3.347 latviešu gruntsgabaliem, jeb 41,1% no to kopskaita 8.138, uzceltas ēkas ar 1—2 dzīvokļiem, kamēr nami

Šinī īsajā apskatā minētie skaitļi liecina, ka laukos latvietis jau ir ieņēmis sevis cienīgu vietu. Pilsētās — tirdzniecībā, rūpniecībā un namniecībā — latvietim šāda stāvokļa īsti vēl nav, bet ceļā uz to viņš ir. Nacionalā valdība tam šo ceļu ir rūpīgi sagatavojusi, pārējais jāveic tautai pašai — neatlaidīgā darbā. Bet neatlaidība un darba mīlestība ir latvieša sensenie tikumi, ko tas kā dārgu mantu, neraugoties uz visām dzīves līkstām, saglabājis līdz šai dienai. Tādēļ tuva ir tā diena, kad varēsim teikt, ka netikai «šī zeme ir mūsu», bet arī — «šīs pilsētas mūsu». Un latviešu tauta tad arī saimnieciski būs neatkarīga.

Leonīds Breikšs

Par vadītāju un vadoņu audzināšanu

(Beigas)

Vadītāju un vadoņu audzināšanas darbs.

Ja kāds vaicātu, vai ikkuru cilvēku var izaudzināt par vadītāju un vadoni, tad puslīdz mierīgi varētu atbildēt ar nē. Cilvēki ir apveltīti ļoti dažādām spējām un ikvienā citā cilvēkā šīs spējas ir citādos samēros un citādos daudzumos.

Kā citādu zemi mīl ozols un citādu priede, tā citādas spējas ir tiem, kas der vadoņu un vadītāju vietai un aicinājumam, un citādas spējas ir tiem cilvēkiem, kas ir neatsverami un neatvietojami citur.

Jo gaiši šī doma izteikta Prezidenta vārdos:

«Mazpulku uzdevums būs arī lauku dzīvei, zemturu uzdevumiem un sabiedriskā darba uzdevumiem atrast vadoņus, izmeklēt un audzināt.»

No Prezidenta ievadvārdiem žurnalā «Vadītājs».

Vispirms te ir runāts par atrašanu, par izmeklēšanu un tikai tad — par audzināšanu; attīstīšanu, izglītošanu un sagatavošanu viņu uzdevumiem un viņu darbam, jo vadītāju un vadoņu spējas, galvenām kārtām, ir iedzimtas.

Kamēr kokus mēs varam izaudzēt jebkurā vairumā pēc savas patikas, tikmēr ar apdāvinātiem cilvēkiem, tas — ir citādi.

Apdāvinātie cilvēki mums ir jāmeklē, jāatrod. Tāpēc ir jāmācas viņus pazīt, pareizi novērtēt un pēc iespējas lielāku skaitu no tiem, kas šajā ziņā apdāvināti, jāsagatavo darbam tautas un valsts labā.

Un no šiem — tieši vadītāju pienākumiem vispiemērotākiem, jau no dzimšanas it kā nolemtiem, no šiem ir veidojams jauno vadoņu un vadītāju pulks: izkopjot tālāk viņu dabas dotās dāvanas, vingrinot viņas, sagādājot šiem ļaudīm to izglītību un tās zināšanas, kas vadoņiem un vadītājiem ir nepieciešams.

Šodien uz laukiem un — tāpat pilsētās — var atrast jo daudzus šajā ziņā neapšaubami apdāvinātus un derīgus cilvēkus. Valsts izbūvei ejot arvien vairāk arī dziļumā, ir pacēlusies arī šī — vadoņu un vadītāju audzināšanas un izglītošanas problēma, un to ir ieraudzijis un pirmais dienas saulē izcēlis mūsu valsts Lielais Cēlējs, paziņodams:

«Tautai ir nepieciešams tas, lai viena liela daļa viņas dēlu būtu tā sagatavoti, tā skoloti, lai viņi varētu iet citiem pa priekšu. Lai viņi varētu un mācētu ceļu meklēt, atrast un to rādīt arī citiem un citus pa šo īsto, pareizo ceļu uz priekšu vest.»

Šādus vārdus Prezidents ir sacijis akademiskai jaunatnei, no kuras vidus — neapšaubami — nāks liela daļa šo vadoņu un vadītāju.

Bet šādu pašu domu viņš ir sējis arī jaunākos ļaudīs un citās aprindās, runādams mazpulkiem jau pieminētā izrakstā no žurnala «Vadītājs». Bet šī doma un šis uzdevums savu spēku patur, zīmējoties uz visām organizacijām, jo sevišķi aizsargiem, studentu organizacijām, jaunatnes vienkopām. Arī: uz visiem arodiem, uz visām vietām un iestādijumiem, kuros norit darbs un darbošanās vai Tēvijas aizsardzības, vai nu sabiedriskā ziņā, vai jaunu vērtību radīšanā — gan garīgā gan mantiskā.

Nākošo vadītāju un vadoņu pirmā ierosinātāja arī turpmāk būs skola, literatura, prese, un — jo lielā, un, varbūt, vislielākā mērā — jaunatnes organizacijas.

Visur tur, vairāk nekā līdz šim turpmāk jāierāda vieta jaunatnes audzināšanai valstiskā garā, iepazīstinot mūsu jaunos un jaunās ar Latvijas valsts mērķiem un idealiem, kas tagad jo dienas, jo skaidrāk ietērpjas ikvienam saprotamos apveidos, jo gaiši runādami uz mums no Valsts Cēlēja runām un rakstiem.

Nākošo vadītāju un vadoņu lasamviela un izglītība.

Ikvienam, kas grib par vadoņiem un vadītājiem augt, ir jāmeklē lieli draugi, kas reiz paši ir vadoņi bijuši un vadoņi ir. Tiem tādi ir jāmeklē vēsturē un grāmatās, tiem tādi ir jāmeklē dzīvē. Tie viņiem ir jāierauga un no tiem jāmācas un tiem jāseko.

Kā ir citāds gaiss purvā un citāds kalnos, tā ir citāds gars dzīves sīkumainības apsēstos cilvēkos un citāds tajos, kas grib vadoņi būt un kas vadoņi ir.

Jo šie ļaudis tālam ceļam sevi sagatavodami, savu dzīvi citādi dzīvo un citādi lietas vērtē un citu un citādu vietu viņām ierāda savā mūžā.

Latvietis kļūst noteicējs arī mūsu rūpniecībā un tirdzniecībā.

Bet lai to iemācītos un lai tas pašam kaulos un asinīs ieietu, un lai pats ar visu sirdi un garu varētu šajā garā iejusties un viņā pastāvēt un nenogurt, tad arvien un arvien garā ir jānostaigā pie visiem tiem lielajiem ļaudīm, kas kādreiz daudz ko spējuši un daudz ko varējuši un darījuši savas tautas labā.

Šim nolūkam derēs visu to vīru dzīves stāsti, kas reiz mūsu tautā lielus darbus veikuši, lielas cīņas cīnījuši un izcīnījuši. Mūsu tagadnes lielie un varenie un mūsu šodienas pirmie — kādi tie ir savos darbos un savās cīņās, savā mērķapziņā un savās spējās uzupurēties — tie lai stāv arvien mūsu nākošo vadītāju un vadoņu acu priekšā, mācīdami viņus:

«. . . upurus nest idejai . . . idejai degt un sadegt . . .»

Par valdības mērķiem un uzdevumiem runādams, mūsu Valsts Vadonis 1936. gada vienības svētkos ir paziņojis, ka šis mērķis ir:

«Nostiprināt atdzimušo tautas garu, rast tam piemērotas izteiksmes veidu un uzturēt saimnieciskus apstākļus, kas ļautu garīgai augšanai netraucēti norisināties . . .»

Šis mērķis būs rakstīts karogā arī visiem, kas tagad un nākamos laikos par mūsu tautas svētību cīnīsies un vispirmā kārtā viņš būs svēts nākošajiem vadītājiem un vadoņiem — ikvienā gaitā un solī.

Tāpēc nākošajiem vadītājiem un vadoņiem ir laikus jāmācas un jāprot palīdzēt savai tautai visās viņas grūtībās, novēršot un iznīcinot visus šķēršļus, kas kavētu mūsu tautas netraucētu un spēcīgu augšanu un attīstību. Viņiem jau laikus jāmācas šos šķēršļus pazīt un ieraudzīt.

Nākošiem vadītājiem un vadoņiem ir jābūt tautas domu ceļu pazinējiem: viņiem jāprot un jāmācas domu ierosināšanas un izaudzēšanas lielo māku, jo šodien vēl:

«Mēs par maz apdomājam, cik milzīgs spēks pasaulē virzīšanai uz labu ir viss garīgais, un tāpēc nepiekusīsim piegriezt vērību visa garīgā izkopšanai.»

No Prezidenta runas Mežu dienas atklājot 1936. g.

Tāpēc viņiem pašiem jau no jaunām dienām tautai svētīgās domās ir jāieaug, lai turpmāk tās varētu tautas dzīvē un darbā iemiesot. Lai atceramies:

«Visas jaunās domas, idejas un plāni ir garīgas atziņas, kuras vajaga pārvērst īstenībā.

No Vadoņa runas Kabilē.

Nākošiem vadītājiem un vadoņiem ir jāpazīst un ik uz soli jāatceras mūsu tautas mērķi, lai viņi ikbrīdi zinātu, kas ir darams šo mērķu veicināšanai. Šie mērķi skaidros un gaišos vārdos ir jau uz skolas sola iesējami dvēselēs — visdažādākā veidā viņiem tos atgādinot.

Šī lauka nākošiem darbiniekiem ir jāmācas savas domas skaidri izteikt: gan vārdos, gan rakstos. Tāpēc nākamos vadoņus un vadītājus izmeklējot, sevišķi jāievēro jauno latviešu spējas šajā ziņā.

Vienotās tautas darbs ceļ Latvijas laukus . . .

. . . un pilsētas.

Kas savas domas nevar citiem izskaidrot un izstāstīt, kas neprot otru pārliecināt, tam pietrūks šajā ziņā pacietības, tas nevar būt vadītājs un vadonis.

Nākošajiem vadītājiem un vadoņiem ir jāmāca un jāmācas — cilvēku pazīšana un māka ar tiem apieties. Viņiem ir jābūt pacietīgiem uzklausītājiem. Viņiem ir jāprot iedziļināties otra trūkumos un vajadzībās. Viņiem ir jāmāk arvien un arvien — savu pacietību nezaudēt, satiekoties ar cilvēkiem, kas tik viegli neiekļaujas nevienā kopdarbā. Tiem ir jāprot arī šādus cilvēkus saistīt pie kopējas lietas tādā vai citādā ziņā.

Tāpēc viņu kaulos un asinīs jāiegulda mūsu Valsts Dibinātāja padoms:

«Ja jūs domājat, ka jūs par maz klausa, tad jums jāzina, ka visur vajadzīga pacietība.

Runājiet vienu gadu, otru gadu un trešo gadu, gan tad jums paklausīs.»

Šī milzīgā neatlaidība un pacietība, viņa ir jāieaudzina un viņai ir jāieaug tajos, kas turpmāk citiem pa priekšu ies, lai viņus pa īsto un pareizo ceļu uz priekšu vestu. Jo viņu darbā un gaitās jau daudzreiz būs jācīnas ap lietām, kas prasīs jo ilgu gadu neatlaidību.

Šiem rītdienas atbildīgajiem darbiniekiem ir jāzina un jāpazīst visas vietas mūsu gara un valsts saimnieciskajā dzīvē, kur slēpjas šo nozaru izšķirošā vadīšana un pārvaldīšana, lai viņi arvien varētu sekot aicinājumam un pavēlei:

«Uz priekšu vairs neatstājiet, viņiem, svešiem, atslēgas mūsu zemes un valsts jautājumu atrisināšanai.»

«Ne tikai zemes un valsts jautājumu atrisināšanas atslēgas, bet arī dzimtās zemes tautas likteņu atslēgas neatstājiet svešiem ne 100, ne 200, ne 700 gadus!

Nekad, nekad! Ne tieši, ne netieši!»

«Ievērojiet to un zvēriet no tā nenovērsties un iet pa priekšu! Vairs neapstāties nekad! Nekad neatstāt vadību svešiem spēkiem, vai viņi tādi ir pēc savas apziņas un savas valodas, vai viņi tādi ir pēc savām svešām idejām!

Bet ņemiet šos darbus un uzdevumus paši savās rokās!»

No Tautas un Valsts Vadoņa runas pilsētas pašvaldību darbinieku sanāksmē 1936. g.

Tad nu šos svešos, kas mums ir sveši pēc sava gara un asinīm un pēc savām idejām, tos būs jāpazīst un visur jāredz nākošiem vadītājiem un vadoņiem, lai mūsu tautas domu, ideju, valdīšanas un pārvaldīšanas un noteikšanas atslēgas nekad un nekādā gadījumā un nekādos apstākļos nepārietu viņu rokās.

Tas viss ir jāzina un tas viss ir jāatmin stiprās un mūžīgās Latvijas nākošiem cēlējiem.

Un tas viss viņiem jāpiepilda!

Tad notiks tā, kā mūsu Vadonis novēlēja 1936. gada maija parādē:

« . . . un mūsu valsts augs stipra un kļūs Dieva svētīta un sargāta.»

T. Veicherts

Viduseiropas drama

Septembra mēneša otrajā pusē Eiropa pārdzīvoja smagas krizes un dziļa dramatisma dienas, kas savā saspringzinātībā pat tālu pārspēja 1914. gada kara priekšvakara satraukumu. Bija brīži, kad ikviens sev jautāja, vai tikai nākošā rītā nebūs jāpamostas pie kara un cīņas drausmīgā trokšņa. Visu prāti un nervi bija sagatavoti ļaunākām iespējamībām un katrs juta, ka Rietumeiropas tautas vairs neatturēs no liktenīgās nāves dejas uz gadu desmitos kaldinātiem un asinātiem durkļiem. Tautu masās stāvokļa augstspriegumu kāpināja arī tas apstāklis, ka no tagadējo paaudžu atmiņas vēl nav izdzēsts pagājušā kara šausmu un posta realais iespaids, kādēļ katrs notikums, kas tuvina jaunai katastrofai, atbalsojas cilvēku bažās ar lielāku un pastiprinātu jaudu... Laimīgā kārtā saprāts tomēr ņēmis virsroku un visi miera draugi atkal atviegloti uzelpo, pārliecībā, ka vismaz šimbrīžam kara rēgs ir attālinājies no Eiropas apvāršņiem.

Pēckara politiskā literatura ir bagāta apcerējumiem, kas paredzējuši patreizējo starptautisko krizi un pareģojuši viņas neizbēgamību. Pat tautu Savienības organizētāji un viņas pakta autori nojautuši 1919. gada mierlīgumu vājo un trauslo raksturu, iekļaudami minētā paktā 19. pantu, kas nosaka, ka Tautu Savienības pilnsapulce var laiku pa laikam uzaicināt Savienības locekļus pārbaudīt līgumus, kuri nonākuši pretrunā ar dzīvi, kā arī apspriest starptautiskos stāvokļus, kas varētu apdraudēt vai iedragāt pastāvošo pasaules mieru. Tagad Tautu Savienībai nākās dzirdēt visskarbākos pārmetumus par to, ka viņa nav izlietojusi tai doto iespēju nokārtot nobriedušos teritorialos strīdus miera un kompromisa ceļā, bet, izlaizdama ierosmi no savām rokām, ļāvusi dzīvei tos atrisināt ar brutālā spēka un kailās varas līdzekļiem.

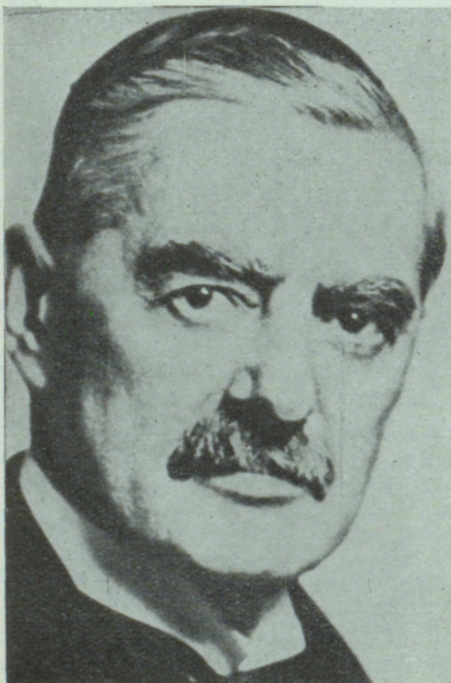
Jā, viens no sāpīgākiem punktiem 1919. gada mierlīgumos slēpjas Viduseiropā jeb pareizāki sakot Austro-Ungārijas ķeizarvalsts sarežģītajā mantojumā. Šī lielvalsts, kas zemes platībā aizņēma 676,6 milj. kv. kilom., ieslēdza savās robežās mozaiski raibu tautību masu un mistrojumu, kur bija rodami kādi 12 milj. vāciešu, 10,1 milj. ungāru, 8,5 milj. čechu un slovaku, 5,5 milj. serbu un kroatu, 5 milj. poļu, 4 milj. rutēņu, 3,2 milj. rumāņu, 1,3 milj. slovēņu un vairāk kā miljons vēl citu rasu piederīgo. Kaut gan saimnieciskā ziņā Habsburgu monarchija bija visai harmoniska un pilnīga, kur rūpniecības novadi līdzsvaroja zemkopības apgabalus, tomēr politiski to nācās grūti savaldīt un pasargāt no sabrukuma, kuram viņu neatvairami tuvināja nacionalo atmodu kustības pie slaviem u. c. tautībām. Pasaules karš deva liktenīgo un izšķirošo triecienu minētai lielvalstij, no kuras drupām pusi dabūja Austrija, Ungārija un jaunnodibinātā Čechoslovakijas republika, bet otru pusi — Polija, Rumānija, Dienvidslāvija un Italija. Nav šaubu, ka Donavas baseinā, kura tautības gadu tūkstošos pārdzīvojušas visraibākās vēsturiskās gaitas, kur biežo karu vai citu iemeslu dēļ migracijas un kolonizacijas sekojušas nepārtrauktā rindā un gājienā, bija ārkārtīgi grūti atrisināt tautu pašnoteikšanās problemu uz teritorialiem pamatiem un principiem. Jo daudzu tautību atsevišķās grupas izrādijās atgrieztas no savām tēvzemēm un iekļautas kā savrūpējas saliņas citos etniskos kolektivos. Bez tam, pie jauno robežu nospraušanas Viduseiropā, sabiedroto rīcību Parīzes miera konferencē stipri vien vadija politiskie apsvērumi — cenšanās pēc iespējas novājināt Ungariju un Austriju. Rezultāts nu bija tas, ka 3,5 milj. madjaru ir atrauti Ungārijai un piedalīti Čechoslovakijai, Rumānijai un Dienvidslavijai, bet Austrijai tika atstāti 6 milj. vāciešu, kamēr pārējos 6 miljonus agrākās monarchijas ģermāņus piešķīra Čechoslovakijai, Dienvidslavijai, Ungārijai, Rumānijai un Italijai. Tādā kārtā Austrija pārvērtās 83 tūkst. kv. kilom. nelielā republikā, bet Ugārijai palikās pāri tikai 38 proc. no prieškara iedzīvotāju daudzuma un 28 proc. no toreizējās zemes platības.

Ļoti sarežģīts tautību sastāvs tādā kārtā krita Čechoslovakijai, kas šinī ziņā stipri vien atgādināja vēsturisko Austro-Ungāriju. Un tiešām, viņas etniskā ķermenī iekļaujas 9,7 milj. (66,9 proc.) čechu un slovaku, 3,2 milj. (22,3 proc.) vāciešu, 700 tūkst. (4,8 proc.) ungāru, 550 tūkst. (3,8 proc.) ukraiņu, 82 tūkst. (0,6 proc.) poļu u. t. t.

Vāciešu vairākums apdzīvo tā sauc. Sudetijas kalnu apgabalu, kas apskauj visu Bohemijas auglīgo līdzenumu. Šie vācieši cēlušies no teitoņu ienācējiem, kurus viduslaikos vilinājušas bohemu kalnu lielās apakšzemes bagātības. Minetie kalni, kā dabīgs nocietinājumu valnis, aizsargā Čechoslovakiju no rietumiem un slēpj savos izrakteņos ogļu, dzelzs un lignita pateicīgus krājumus, kādēļ tur rodami arī keramikas, stikla, tekstila un ķimiskas rūpniecības lielās fabrikas. Vācu tautības piederīgo sastāvi Sudetijas pilsētās un novados svārstas no 50 līdz 100 proc., kādēļ 1918. gada beigās, kad dibinājās Čechoslovakijas republika, minētās joslas bija paredzēts pievienot Austrijai, kas pirms miera konferences sanākšanas Parīzē, jau norīkoja tur savu administrativo aparatu. Bet novembra un decembra mēnešos čechu karaspēks iegāja Sudetijas apgabalā, nostādija miera konferenci «notikušā fakta priekšā» un panāca vācu novadu atzīšanu par Čechoslovakijas sastāvdaļu.

Čechoslovakijas dienvidus, kas pieskaras tieši Ungārijas robežai, apdzīvo lauksaimniecībā nodarbinātie ungāri, bet Ostravas kalnu stūrī, Augšsilezijas dienvidos, atrodas nelielais Cješinas apgabals, kuru poļu-krievu kara laikā 1920. gadā čechi pievienoja savai republikai. Tur sastopamas augstvērtīgas akmeņogles, kuru zaudēšanu poļi uzskata par iemeslu savām saspīlētām attiecībām ar Prāgu.— Slovaki, kas skaita ziņā sniedzas līdz 2,5 milj., apdzīvo austrumu daļas zemkopības apgabalus un, atrazdamies gadu simtiem ilgi zem ungāru sliktās un smagās administracijas, bijuši politiski un kulturali šķirti no čechiem. Čechoslovakijas dibināšanas priekšvakarā čechu vadoņi Amerikas pilsētā Pitsburgā apņēmās piešķirt slovakiem plašu autonomiju, bet tā kā šis solijums vēl nav pildīts, tad abu slavu tautību sadzīvē un attiecībās visu laiku valdija nevēlama rīvēšanās.

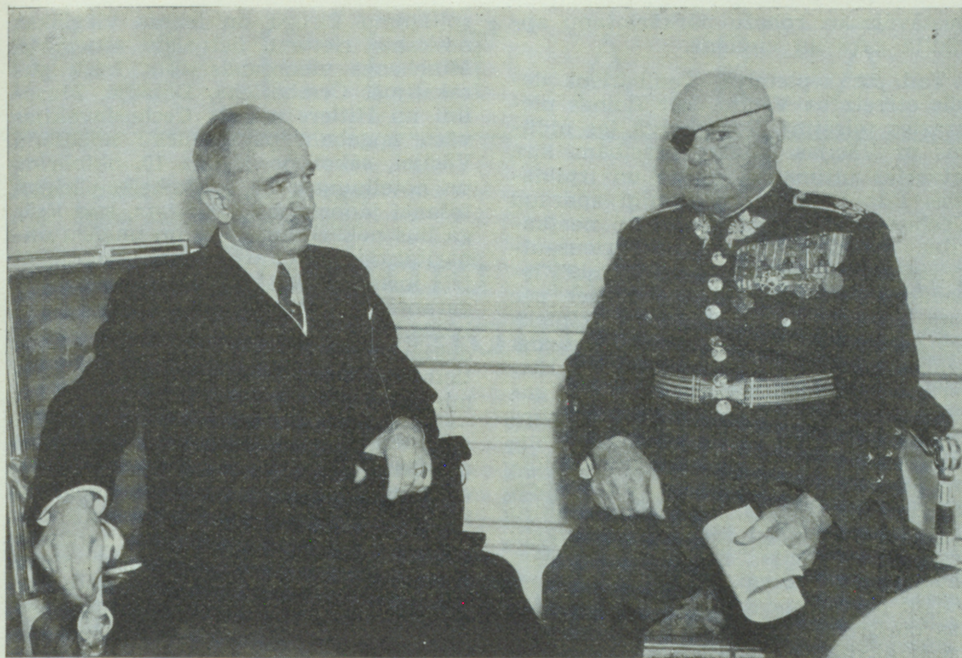
Laikā starp 1920. g. augustu un 1921. g. 7. juniju trīs valstis — Čechoslova-

Nevils Čemberlens,
Anglijas ministru prezidents.

Adolfs Hitlers,
Vācijas valstskanclers.

Čechoslovakijas bij. valsts prezidents Eduards Beneš un ministru prezidents ģenerālis Jans Sirovijs.

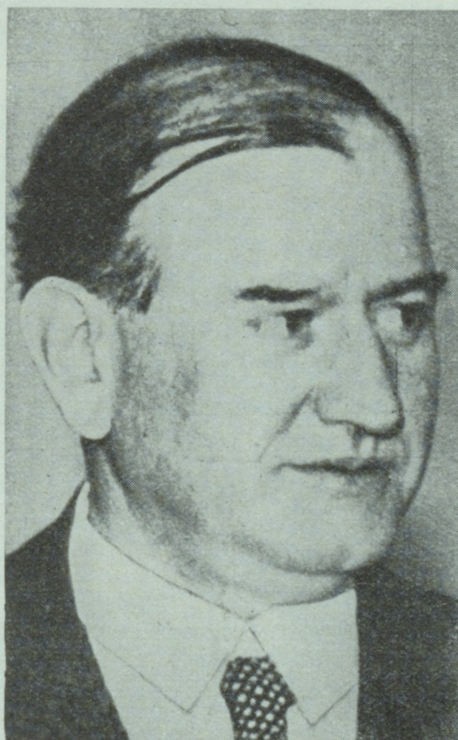
kija, Rumānija un Dienvidslavija, kas, kā teikts, mantojušas plašus apgabalus no Austrijas un Ungārijas, noslēgdamas divpusīgus savienības līgumus, iekļāvās, tā sauc. «mazās antantes» grupā, kura apņēmās sargāt jaunradušos stāvokli un pretoties katram mēģinājumam iedragāt San-Žermenas un Trianonas mierlīgumus. Pasaules saimnieciskā krize, no kuras sevišķi cieta Ungārija, Rumānija u. c. agrarvalstis, kas nevarēja novietot savu labības ražu ārzemju tirgos, spieda Donavas baseina tautas uz ciešāku sadarbību un tuvināšanos. Diemžēl dažādie plani, kā Tardjē, Hodžas u. c. projekti atdūrās uz šķēršļiem, kas viņu realizaciju nepavirzija ne soli uz priekšu. Apstākļi pasliktinājās, kad varu Vācijā saņēma nacionalsocialisti, kas uzsvēra, ka «3. valstij» jāpanākot to 10 milj. vāciešu ieslēgšana Lielvācijas robežās, kuri uz mierlīgumu pamata «smokot zem citu tautu un valdību jūga». Vācu saimnieciskā politika panāca to, ka saites starp «mazās antantes» valstīm palika vājākas. Bet pēc Austrijas pievienošanas Vācijai, ģermaņu spiediens uz Eiropas dienvidiem kļuva aizvien stiprāks un jūtamāks.

Ceļā vācu politiskai un saimnieciskai ekspansijai dienvidus virzienā stāvēja Čechoslovakija, kas savas neatkarības sargāšanai bija noslēgusi 1925. g. 16. oktobrī un 1935. g. 2. maijā militarās savienības un savstarpējās palīdzības līgumus ar Franciju un Pad. Savienību. Bohemijas līdzenums un viņam apkārtējās kalnu grēdas arvienu kalpojušas par cīņu vietām ģermāņu kustībai uz dienvidiem un rietumiem: tur izcīnīti husistu niknie kari, tur notikušas 30 gadu kara izšķirošās kaujas, bet pie Austerlicas dārdējuši Napoleona lielgabali un pie Sadovas Bismarks lauzis Austrijas virskundzību Eiropā. Arī tagad, spēcīga Čechoslovakija, kuru stiprina savienības ar dažām lielvalstīm, bija kā dadzis acīs «3. valsts» vadītājiem. Tie sniedza palīdzīgu roku sudetu vācu lideriem, kas sākumā prasija tikai autonomijas tiesības, piedalīšanos valsts aparatā, kā arī līdzrunāšanu ārpolitiskos jautājumos. Šīs prasības, kā zinams, pavadija plaši nemieri un smagas sadursmes Sudetijas apgabalā noveda līdz 21. maija krizei, līdz beidzot angļi sūtija uz turieni augusta sākumā savu neoficialo šķīrējtiesnesi, agrāko tirdzniecības ministru lordu Rensimenu.

Angļu lordam pēdīgi izdevās panākt no Čechoslovakijas valdības piekāpšanos gandrīz visās sudetiešu prasībās, izņemot jautājumā par Čechoslovakijas ārpolitikas maiņu, t. i. viņas atteikšanos no sadarbības ar Franciju un Pad. Savienību, kā arī zīmējoties uz nacionalsocialistiskās propagandas atļaušanu un legalizēšanu. Līdz ar to paātrinātā tempā un kaleidoskopiskā ainu maiņā sāka risināties Čechoslovakijas vēsturiskā drama.

Varēja domāt, ka sudetu vācieši piekritīs šim Hodžas «pēdējam» planam, ko Prāgas valdība izstrādāja un publicēja 6. septembrī. Nemieri tomēr nerimās un vācieši, acīm redzot, iedrošināti no aizrobežas, arvienu skaļāki sāka saukt — «Mēs gribam pievienoties Vācijai!» Šais apstākļos pat angļu iespaidīgais laikraksts «The Times» nāca klajā ar rakstu, kas ieteica čechiem atteikties no vācu apgabaliem, lai tādējādi saglābtu mieru visā Eiropā. Tad, 12. septembrī nacionalsocialistu kongresa noslēguma dienā Nirnbergā valsts kanclers Hitlers uzstājās ar plašu ārpolitisku runu, kuras lielākā daļa bija veltīta Čechoslovakijai un asiem uzbrukumiem prezidentam Dr. Benešam. Starp citu valsts kanclers uzsvēra, ka gadijumā, ja «izmocītie sudetieši» paši nespēšot atrast taisnību un palīdzību, tad to viņi saņemšot no Vācijas. Saspīlējums Čechoslovakijā kļuva arvienu lielāks un spraigāks, tā kā valdībai pat nācās izsludināt nemieru apgabalos kara stāvokli. Uz to sudetiešu vadoņi atbildēja ar ultimatu Prāgai, prasot minēto iekšējās aizsardzības soļu nekavējošu atcelšanu. Valdība, protams, atstāja tamlīdzīgu prasību bez ievērības, sakarā ar ko visas sarunas starp abām pusēm tika pārtrauktas un izbeigtas.

Anglijas ministru prezidents Nevils Čemberlens ieskatija stāvokli par pārāk bīstamu, jo vācu karaspēka iebrukums Čechoslovakijā varētu dot sig-

Eduards Daladjē,
Francijas ministru prezidents.

Benito Musolini,
Italijas ministru prezidents.

nalu vispārējam karam, kur uz pastāvošo līgumu pamata Francija un Pad. Savienība sniegtu palīdzību čechiem, bet Anglija būtu spiesta nostāties franču pusē. Lai pasargātu Eiropu no tik traģiskas perspektivas, Čemberlens 15. septembrī piedāvājās Hitleram ierasties pie viņa Berchtesgadenā, lai kopīgās sarunās mēģinātu atrast ceļu sarežģītā starptautiskā stāvokļa miermīlīgai atrisināšanai. Čemberlena vizite, ko visa pasaule uzņēma ar lielu gandarijumu un sajūsmu, nebija ilga, jo nākošā dienā sirmais valstsvīrs jau atgriezās Londonā, pēc kam 17. septembrī tur ieradās Francijas ministru prezidents Daladjē un ārlietu ministrs Bonē. Šīs kopējās apspriedes rezultatā Anglijas un Francijas valdības iesniedza 19. septembrī Prāgai planu, kas ieteic čechiem atdot Vācijai apgabalus, kur dzīvo vairāk kā 50 proc. sudetiešu, tad pastāv uz Čechoslovakijas neitralizēšanu un piedāvā Anglijas līdzdalību jauno robežu garantēšanā. Kaut gan Prāga uzņēma šo planu ar dziļām sērām, tomēr neatrazdama atbalstu pie saviem sabiedrotiem, bija spiesta pēc dažām dienām dot pozitivu un piekrītošu atbildi. Sakarā ar to atkāpās Hodžas valdība un viņas vietā stājās ģen. Sirovija kabinets. Tā kā no Vācijas pienāca vēstis, ka Berlīne grib panākt vēl tālāku Čechoslovakijas kapitulaciju un ka sudetu lideris Konrāds Henleins organizē viņpus robežas īpašu brīvprātīgo korpusu iebrukumam Sudetijā, tad ģen. Sirovija valdība izsludināja vispārēju mobilizaciju un spēra nepieciešamos soļus valsts aizsardzības un iespējamā kara gadijumam.

Šais drūmajās un liktenīgajās dienās pret Čechoslovakiju savilkās draudu mākoņi arī no Polijas un Ungārijas robežas puses. Kā Varšavā, tā arī Budapeštā notika plaši ielu gājieni, kas prasija poļu un ungāru apgabalu atskaldīšanu no Čechoslovakijas. Abu minēto valstu valdības pat iesniedza Prāgai oficialas notas, kas kategoriski pastāvēja uz robežu pārkārtošanu aprādītā garā un virzienā.

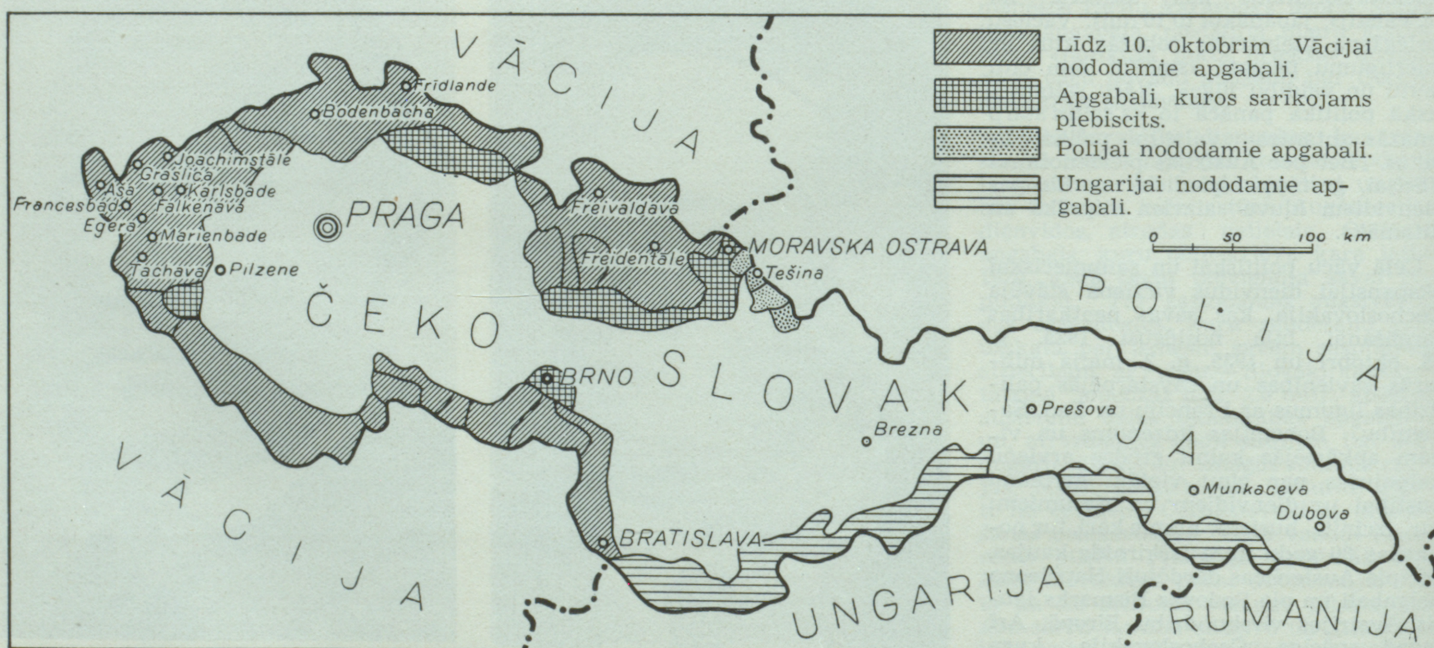
Tad, 22. septembrī, Čemberlens devās otrreiz uz Vāciju, kur Reinas piekrastes pilsētiņā Godesbergā tas atdūrās uz Vācijas jaunām prasībām, kas, ietvertas ultimativā formā un izpildamas līdz 1. oktobrim, pilnīgi apdraud Čechoslovakijas patstāvību un neatkarību. Ar drūmu sirdi Čemberlens atgriezās Londonā, kur 25. septembrī ieradās arī Daladjē un Bonē, bet pēc tam Francijas ģeneralštaba priekšnieks ģen. Gemelēns. Abu valstu apspriedei sekoja lēmums vairs nepiekāpties Hitlera priekšā, bet vācu uzbrukuma gadijumā sniegt militaru palīdzību Čechoslovakijai. Arī sabiedriskā doma Francijā un Anglijā vērsās pret savu valdību laipošanu un tālāko piekāpšanos, kas novedot pie tā, ka Čechoslovakiju tagad aizmuguriski sadalot kā «aukstu vistu». Francija izsludināja daļēju mobilizaciju, Ziem. Amerikas savien. valstu prezidents Ruzvelts totiesu griezās pie Dr. Beneša, Daladjē un Čemberlena ar aicinājumu glābt pasaules mieru, bet Hitleru viņš brīdināja atturēties no pārsteidzīgiem soļiem, kas varētu iedzīt Eiropu asiņainā katastrofā. 26. septembrī sekoja Hitlera skarbā runa, no kuras palikās iespaids, ka nekāda saprašanās vairs nav iespējama un ka pēc dažām dienām vārdu ņems lielgabali... Angļu karalis jau parakstijis flotes mobilizacijas pavēli un parlaments sanāca uz sēdi 28. septembrī. Kaut gan angļiem bija zudušas visas cerības uz konflikta atrisināšanu miera ceļā, tomēr Čemberlens vēl uzturēja kontaktu ar Hitleru un lūdza arī Musolini vidutājību un ietekmi vācu prasību mīkstināšanai. Tad nu, lūk, minētā parlamenta sēdē Čemberlens saņēma Hitlera aicinājumu piedalīties Vācijas, Francijas, Anglijas un Italijas valdības galvu kopējā apspriedē Minchenē...

Šī vēsturiskā sanāksme, kas notikās 29. un 30. sept., izbeidza dramatisko saspīlējumu Eiropā un ienesa vieglākas noskaņas rietumu lielvalstu attiecībās. Minchenes vienošanās akts, kuru parakstijuši Čemberlens, Daladjē, Musolini un Hitlers paredz Čechoslovakijas vācu apgabalu pakāpenisku nodošanu Vācijai, sākot no 1. līdz 10. oktobrim, un noteikumus, kā šai robežu pārkārtošanai jānorisinas. Pēc tam, kad Prāga būs nokārtojusi poļu un ungāru minoritatu jautājumus, kam jānotiekot trīs mēnešu laikā, arī Vācija un Italija garantēšot Čechoslovakijas jaunās robežas. Reizē ar to Anglija un Vācija deklarē apņemšanos dzīvot turpmāk saticībā un visus savus strīdus izšķirt miera ceļā.

Minēto vienošanās aktu pieņēmusi arī Čechoslovakija, tā kā 1. oktobrī vācu karaspēks uzsāka Sudetijas apgabala okupaciju.

Kad Ungārija bija iesniegusi savas teritorialās prasības čechiem, tad Rumānija un Dienvidslavija paziņoja, ka ungāru uzbrukuma gadijumā, tās pildīs pienākumus, kurus uzliek «mazās antantes» pakta saistības. Šis apstāklis spieda Budapeštu uz atturību un apmierināšanos ar Prāgas solijumu nokārtot ungāru tautības problēmu pēc iespējas drīzākā laikā. Daudz krasāki un straujāki rīkojās Polija, kas draudēja ar militaru akciju gadijumā, ja 1. oktobrī Čechoslovakija nebūšot atbrīvojusi Cješinas apgabalu. Arī te Prāga piekāpās un nodeva Polijai tās pieprasīto teritoriju...

Jā, Eiropa tagad ir paglābta no kara, bet sajūsmā par novērsto katastrofu nedrīkstam piemirst sāpīgo upuri, kādu uz miera altara ir likusi Čechoslovakija. Ja viņas iekšējā struktura arī prasija zinamas maiņas, tad spaidu veids un ceļš, kādā ši operacija izdarīta, ved uz smagām pārdomām un liek daudzām valstīm būt modrām par savu drošību un neatkarību.

Čechoslovakijas robežu pārkārtošana.

Ārsts pulkv.-ltn. A. Bergs,
Aizs. štāba san. d. priekšnieks

Sanitarā dienesta organizacijas pamatprincipi kara laikā

(Turpinājums.)

Sanitarā izlūkošana. Karaspēka daļas sanitarais stāvoklis stipri vien atkarīgs no tā apvidus apstākļiem, kur tas uzturas un darbojas. Sanitaram dienestam savā darbībā ar tiem jārēķinas. Apvidus apstākļus parasti iedala pastāvīgos un mainīgos. Pie vairāk vai mazāk pastāvīgiem apvidus apstākļiem pieskaitami: reljefs, klimats, meži, dabīgie ūdeņi, kā: avoti, upes, ezeri. Pie nepastāvīgiem apvidus apstākļiem pieskaita: ceļus, ēkas, apdzīvotību, dabīgo ūdeņu labumu u. t. t. Zinamas ziņas par apvidus apstākļiem iegūst no kartēm, bet šīs ziņas ir nepilnīgas, un apvidus apstākļi no kara darbības var būt jau mainijušies. Tādēļ, lai iegūtu nepieciešamās ziņas sanitarā dienesta organizēšanai un pildīšanai, izdara apvidus izlūkošanu, ko apzīmē par sanitaro izlūkošanu. Tā kā apvidus apstākļi var mainīties pastāvīgi, tad nevar apmierināties ar vienreizēju izlūkošanu, bet tā jāizdara nepārtraukti. Savāktām ziņām jābūt drošām un savlaicīgām. Ja dažas ziņas par apvidus apstākļiem ir apšaubamas, tās pie pirmās izdevības jāpārbauda. Sanitaro izlūkošanu katru reizi izdara pēc noteikta izlūkošanas plāna. Izlūkošanas plānu noteic tas, kādā nolūkā izlūkošanu izdara. Ja grib noskaidrot, cik tālu apvidus apstākļi var ietekmēt karavīru saslimšanu ar lipīgām slimībām, izdara sanitari-epidemioloģisko izlūkošanu. Ja vajadzīgs noskaidrot apstākļus pārsiešanas punktu, lauku lazarešu un citu sanitaro iestāžu ierīkošanai, vai arī noskaidrot ceļus un to stāvokli sanitarā transporta kustībai, — izdara sanitari-taktisko izlūkošanu. Daudzreiz ārstiem pašiem, neatkarīgi no izsūtīto izlūkotāju ievāktām ziņām, jāizdara apvidus personīgā izlūkošana, personīgi uz vietas noskaidrojot sanitaros apstākļus. Dienesta priekšnieks savāktās ziņas apstrādā un izlieto sava dienesta darbībai, kā arī vajadzīgās ziņas iesūta savam ierindas un sanitarā dienesta priekšniekam.

Sanitari - higieniskā uzraudzība. Sanitari - higieniskās uzraudzības nolūks ir uzturēt arvienu labā stāvoklī karavīru veselību un jau laikus atrast un novērst pēc iespējas visus apstākļus, kas varētu ļauni ietekmēt to. Ikvienam karavīram pašam pienākums kopt un sargāt savu veselību, pildot attiecīgos priekšrakstus un norādījumus. Katra priekšnieka pienākums gādāt par sev pakļauto karavīru veselības kopšanu un aizsargāšanu, atbalstot ar disciplinu higienas prasību pildīšanu. Laba higienas prasību ievē-

Ministru prezidenta biedrs kara ministrs ģenerālis Jānis Balodis savu karavīra gaitu 40 gadu atcerē pieņem armijas komandiera ģenerāļa Kr. Berķa un ģeneralitates apsveikumus.

Aina armijas un aizsargu lielajos manevros. Municijas saņemšana.

rošana iet roku rokā ar stingru disciplinu. Sanitari - higieniskā uzraudzība ir sanitarā dienesta tiešais uzdevums. Uzrauga karavīru sanitari - higieniskos apstākļus: novietojumā, gājienā un nodarbībā. Seko telpu un miesas tīrībai, ietērpam, barības un dzeramā ūdens labumam, atkritumu novākšanai, gājiena higienas ievērošanai u. t. t. Sanitarā dienesta amata personas visus novērotos trūkumus, cik tālu to atļauj apstākļi un rīcībā esošie līdzekļi, cenšas novērst paši. Vajadzības gadijumā ziņo savai ierindas un sanitarai priekšniecībai. Ziņojumā jāuzrāda ne tikai atrastie trūkumi vien, bet katrā ziņā arī jānorāda, kas jau darīts un kas vēl darams trūkumu novēršanai. Dažreiz sanitarā dienesta sanitari - higieniskie priekšlikumi nesaskan ar komandiera lēmumu par kara darbības uzdevumiem. Tādā gadijumā sanitarā dienesta amatpersonu pienākums uzrādīt veselības aizsardzības veidus, kas paredzamos kara darbības apstākļos vislabāk varētu pasargāt karavīru veselību. Sanitarā dienesta amatpersonas dod karavīriem paskaidrojumus un norādijumus, kā arī priekšrakstus veselības kopšanai un aizsardzībai un seko to pareizai izpildīšanai. Paši pilda visus norādijumus un rīkojumus, ko saņem no savas sanitarās priekšniecības.

Aizsardzība pret lipīgām slimībām. Šīs sanitarās dienesta darbības nolūks ir pasargāt karaspēku no lipīgu slimību ievazāšanas un izplatīšanās. Aizsardzība pret lipīgām slimībām pamatojoties uz epidemioloģijas principiem. Katrai lipīgai slimībai ir savs slimības dīglis - bakterija. Slimības avots ir slimais cilvēks un slimais dzīvnieks, kuros bakterijas dzīvo un vairojas. Infekcijas ceļi, pa kuriem bakterijas izplatas no slimības avota uz apkārtni, ir gaiss, ūdens, barība, zeme, priekšmeti un kukaiņi. Slimības dīgļi nokļūst cilvēka organismā caur elpošanas, gremošanas un dzimuma organiem un bojātu ādu. Katram cilvēkam piemīt vairāk vai mazāk izteikta neuzņēmība pret lipīgām slimībām — iedzimta dabīga imunitate. Imunitati vājina slikti sanitari - higieniski apstākļi, kā, nepietiekoša barība, pārpūlēšanās, negulēšana, sasaldēšanās, stipri nervu satricinājumi, Turpretim labi sanitarihigieniskie apstākļi stiprina imunitati. Mākslīgu imunitati iegūst, izdarot aizsargpotēšanu. Uz epidemioloģijas principu pamata sanitarais dienests izstrādā un izdod noteikumus par lipīgu slimību apkarošanu. Lipīgu slimību apkarošanas pamati ir ar lipīgu slimību slimā un baciļu nesēja izolaciju un viņu apkārtnes dezinfekcija un dezinsekcija. Ja kādā no lipīgām slimībām ir ieviesusies kādā no karaspēka daļām, tad rūpējas par šīs slimības ierobežošanu — lokalizaciju un iznīdēšanu. Noteic saslimšanas robežas un neļauj slimībai izplatīties ārpus tām. Karavīru grupai, starp kuriem slimība parādijusies, uzliek karantinu. Aprobežo karavīru kustību, pārtraucot atvaļinājumus un komandējumus, kā arī satikšanos ar citiem karavīriem. Novēro un pārbauda apdraudēto karavīru veselības stāvokli, izolē slimos un baciļu nesējus, izdara vajadzīgo dezinfekciju un dezinsekciju. Lai stiprinātu apdraudēto karavīru neuzņēmību, uzlabo viņu sanitari - higieniskos apstākļus un izdara viņiem vajadzīgo aizsargpotēšanu. Pielieto katram konkretam gadijumam citus piemērotus aizsardzības līdzekļus. Karavīriem paskaidro, kā izturēties, lai sevi pasargātu no saslimšanas ar lipīgo slimību. Izstrādā un izdod attiecīgos priekšrakstus.

Ievainoto, saindēto un slimo karavīru ārstēšana. Kara darbība ir saistīta ar armijas dzīvā spēka lielākiem vai mazākiem kaujas zaudējumiem. Kaujas līdzekļus, kas rada minētos zaudējumus, iedala četrās grupās: mechaniskos, ķimiskos, enerģētiskos un bioloģiskos. Pie mechaniskiem kaujas līdzekļiem pieskaita aukstos ieročus, kā zobenu, durkli, pīķi un šaušanas ieročus, kā šauteni, automatiskos ieročus, artileriju, roku granatas, bumbas. Tagadējos karos mechaniskie kaujas līdzekļi dod visvairāk zaudējumu. Pasaules karā manevru kaujās šauteņu un ložmetēju uguns deva 70%—80% no visiem šāvienu ievainojumiem. Turpretim poziciju karā pārsvaru ņēma artilerijas uguns, tas deva 50%—60% no ievainojumiem. Šauteņu un automatisko ieroču lodes parasti maz bojā audus. Šāviena brūces ir ar mazu iešāvuma un izšāvuma caurumu un ar mazu caurmēra kanalu. Ja šāviens nāk no tuvuma, vai lode iet caur ķermeņa dobumu, kas satur šķidras vai mīkstas konsistences vielas, tad šauteņu un automatisko ieroču lodes mēdz dot plašākus ievainojumus. Pēdējā gadijumā no hidrauliskās iedarbības tiek saplosītas dobuma sienas, piem., galvas kauss. Artilerijas lādiņi, bumbas un rokas granatas dod plašus ievainojumus. Tie plašos apmēros saškaida audus, bojā organus, atrauj no ķermeņa locekļus un citas miesas daļas. Ķimiskās kaujas vielas pēc savas iedarbības uz cilvēka organismu uz pasaules kara pieredzes pamata iedala: smacējošās (fosgens, difosgens); kodīgās (iperits, luizits); kairinošās (arseni); nāvējošās (zilskābe, tvana gaze). No enerģētiskiem kaujas līdzekļiem minama elektriskā strāva, kuru pasaules karā pielietoja dzeloņstiepuļu aizžogojumu elektrizēšanai. Pie bioloģiskiem kaujas līdzekļiem pieder lipīgo slimību dīgļi — bakterijas. Līdzšinējos karos bakterijas kā kaujas līdzeklis nav pielietotas. Kulturālās valstis ir parakstijušas nolīgumu, ka tās atsakās no ķimisko kaujas vielu un bakteriju pielietošanas karā. Arī Latvija ir pievienojusies šim nolīgumam.

Kara laikā kaujās un ārpus tām, tāpat kā miera laikā, zinams karavīru skaits slimo, kuriem vajadzīga ambulatoriska vai stacionara ārstēšana. Slimo karavīru skaits ir svārstīgs un tas atkarājas no ikreizējiem sanitari - higieniskiem apstākļiem, kādos viņi dzīvo un darbojas. Visumā slimo skaits nav liels. Pasaules karā stacionari ārstējamie lielākās karaspēka formacijās, kā divizijās, iztaisija 0,3—0,4% no sastāva.

Cietušie no kara darbības (ievainotie, saindētie, nelaimes gadijumos cietušie, kritušie), slimie, gūstā saņemtie un bez vēsts pazudušie sastāda kopējo kaujas zaudējumu. No kara darbības cietušo karavīru skaits atkarājas no kaujas smaguma. Pēc pasaules kara pieredzes rietumfrontē, tā procents pulkos bija sekojošs: vieglās kaujās — 5%; vidējās kaujās — 8%; smagās kaujās — 15% no sastāva. Kritušo skaits, kā tas redzams tabulā Nr. 2, (sk. «Aizsarga» š. g. 9. burtn.), sastāda 13%—20% no visiem cietušiem. Cietušie no kara darbības bez kritušiem un slimiem sastāda sanitaros zaudējumus. Sanitaro zaudējumu lielums un raksturs noteic sanitarās nogādes un ārstēšanas apmērus un darbību. Sanitarā nogāde un ārstēšana ir viens no svarīgākiem sanitarā dienesta uzdevumiem.

Lai no kara darbības cietušie un slimie pēc iespējas ātrāki un pilnīgāki izveseļotos, nepieciešama labi nokārtota stacionara ārstēšana. Nepieciešams viņus savlaicīgi ievietot attiecīgās ārstniecības iestādēs, kur viņi var saņemt vajadzīgo specialo medicinisko palīdzību, apkopšanu un mieru. Kaujas laukā kara darbības apstākļu dēļ nevar ierīkot tādas ārstniecības iestādes, kur novietot cietušos tūlīt pēc ievainošanas un viņus ārstēt. Tādēļ sanitarā dienesta pirmais ešalons, kas apkalpo kustīgās karaspēka vienības — pulkus un atsevišķus bataljonus, neizdara cietušo un slimo stacionaru ārstēšanu. Sanitarā dienesta uzdevums pulkos ir tikai novākt no kaujas lauka visus cietušos un slimos, sniegt viņiem pirmo medicinisko palīdzību un rūpēties, lai viņi pēc tam ātrāki tiktu nogādāti attiecīgās ārstniecības iestādēs. Šā uzdevuma pildīšanai pulka sanitarā dienesta rīcībā atrodas personals (ārsti, feldšeri un sanitari) un attiecīgie materialie līdzekļi. Uguns joslā, kuru sanitarā taktika apzīmē par pirmās palīdzības joslu, darbojas feldšeri un sanitari. Parasti pie katras rotas atrodas viens feldšers un vairāki sanitari ar sanitarām somām, nestuvēm un ūdens pudelēm. Sanitari uzmeklē cietušos kaujas laukā, sniedz viņiem pirmo medicinisko palīdzību un iznes viņus no kaujas lauka. Sanitaru darbību rotā vada feldšers. Lai brūces pasargātu no sekundārās infekcijas, t. i., lai infekcijas dīgļi pēc ievainošanas nenokļūtu brūcē no apkārtējās netīrās miesas, drēbēm, veļas, apaviem, zemes — visas brūces tūlīt pēc ievainošanas jāpārsien. Daudzreiz kaujas apstākļos, sevišķi manevru karā, ievainotais tūlīt pēc ievainošanas nevar sasniegt feldšera vai sanitara palīdzību. Tādos gadijumos ievainotais pats pārsien savu brūci t. i. izdara pašpalīdzību, vai arī viņam pirmo palīdzību sniedz tuvākais cīņas biedrs — savstarpēja palīdzība. Šim nolūkam katram karavīram izsniedz divējāda lieluma pārsiešanas paciņas. Mazāko paciņu lieto mazo brūču pārsiešanai, bet lielāko paciņu plašo brūču pārsiešanai. Pasaules karā pieredze rādija, ka karavīri paši bieži vien nemākulīgi pārsēja savus ievainojumus, tā nodarīdami ļaunu savam veselības stāvoklim. Dažreiz pārsējums nemaz neturējās uz brūci, vai atkal pārsējums tika izdarīts pārāk cieši, kas traucēja asinsriņķošanu. Citos gadijumos ievainotais, cenzdamies katrā ziņā pārsiet savu brūci, ar piespiestām kustībām padarija savu stāvokli ļaunāku. Tādos gadijumos būtu labāki, ja ievainotais mierīgi sagaidītu sanitarā personala medicinisko palīdzību no ienaidnieka uguns segtā vietā. Lai minētos trūkumus novērstu, visi karavīri jāapmāca pirmai mediciniskai palīdzībai, jāmāca, kā apieties ar pārsiešanas paciņu, kā arī jāiepazīstina ar pārsiešanas techniku. Ja ievainotie paši saviem spēkiem nav spējīgi atstāt kaujas lauku, tad parasti viņi salasas vairāki kopā kādā vietā, kas pasargātu no ienaidnieka uguns. Šīs vietas sanitarā taktikā sauc par ievainoto ligzdām. Kaujas laukā rotas feldšers ar sanitaru palīdzību savāc savas rotas ievainotos un slimos karavīrus rotas ievainoto, saindēto un slimo savākšanas punktā. No rotu savākšanas punktiem visi ievainotie un slimie tiek nogādāti pārsiešanas punktos. Rotas ievainoto savākšanas punktus ierīko tādā vietā, līdz kādai var piebraukt sanitarie rati segti no kājnieku ieroču uguns.

Pārsiešanas punkti ir pulka sanitarā dienesta izpildu organi, kur cietušiem un slimiem sniedz pirmo ārsta palīdzību un izdara viņu pirmo šķirošanu. Kaujas laukā katram bataljonam ir savs pārsiešanas punkts. Bataljona pārsiešanas punktu ierīko pēc iespējas zem jumta pie ceļa 2—3 km dziļumā no uguns linijas, kur nesniedz ienaidnieka šauteņu un automatisko ieroču uguns. Pārsiešanas punktos ārstu darbība ir stipri ierobežota. Pasaules kara pieredze austrumfrontē rādija, ka gandrīz katrs priekšējais pārsiešanas punkts strādāja pēc savas metodes, kas stipri traucēja nākošo sanitaro iestāžu darbību. Pārsiešanas punktos parasti strādā ārsti, jaunāki gados, ar mazu ķirurģisko pieredzi. Mediciniskas palīdzības sniegšanas darbs pārsiešanas punktos sakarā ar kara darbību ir stipri vien apgrūtināts. Lai atvieglotu pārsiešanas punktu ārstu darbu un, lai ārsti pieturētos savā darbā pie vienādām darba metodēm, nepieciešami norādijumi pirmai ķirurģiskai palīdzībai un pirmai mediciniskai palīdzībai saindētiem ar ķimiskām kaujas vielām. Dažu valstu armijās tādi norādijumi ir jau izstrādāti. Mūsu ķirurgu pienākums izstrādāt norādijumus ķirurģiskai palīdzībai pārsiešanas punktos, pieskaņotus mūsu sanitarā dienesta organizacijai. Saprotams, nekādi norādijumi nevar paredzēt visus ievainojuma un saindējuma veidus, tādēļ ārsti nevar strādāt šabloniski sekojot norādijumiem, bet katrs atsevišķs gadijums vienmēr jāapsver.

Gājienā uz «pozicijām».

Iepazīšanās ar uzdevumu.

Divizijas darbības apstākļi kara laukā arī nav tādi, lai uz vietas varētu izvest cietušo un slimo stacionaro ārstēšanu līdz galīgai izveseļošanai. Divizijas sanitarā dienesta uzdevums kaujas laukā ir atbalstīt un pastiprināt sanitaro dienestu pulkos, atbrīvot pulku pārsiešanas punktus no ievainotiem, saindētiem un slimiem, tos evakuējot; sniegt viņiem nepieciešamo specialo medicinisko palīdzību; ārstēt savās ārstniecības iestādēs tos, kas nepanes tūlītēju transportu, kamēr viņu veselības stāvoklis atļauj tālāku transportēšanu uz aizmugures apgabala slimnīcām. Minēto uzdevumu pildīšanai divizijas sanitarā dienesta rīcībā jābūt spēcīgam sanitaram transportam, kustīgām ārstniecības iestādēm un kvalificētam mediciniskam personalam, kas sagatavots darbam kara lauka apstākļos. Divizijas ārstniecības iestādēs ietilpst lauku lazaretes, priekšējie ķirurģiskie punkti un viegli ievainoto salasīšanās punkti. Priekšējais ķirurģiskais punkts izdara nekavējošas operacijas, lai novērstu dzīvību apdraudošas briesmas. Divizijas lauku lazaretēs novieto visus smagi ievainotos, saindētos un slimos karavīrus, kuri nepanes tūlītēju transportu. Te viņiem sniedz specialu medicinisku palīdzību, resp. izdara operacijas un ārstē tik ilgi, kamēr viņi spējīgi panest tālāku transportu. Lai speciālā ķirurģiskā palīdzība, resp. operacija būtu sekmīga, tad pēc modernās medicinas atziņas, tāda jāsniedz ievainotam pirmās 12 stundās pēc ievainošanas. Tā ir vēlēšanās, kuru kara laukā bieži vien nevar izpildīt. Drīzu specialu ķirurģisko palīdzību ievainotam pasteidzina priekšējo ķirurģisko punktu un divizijas lauku lazarešu izbīdīšana pēc iespējas uz priekšu un ātrs sanitarais transports.

Pasaules kara pieredze apgāza agrāk uzstādītās prasības, lai divizijas lauku lazaretes ierīkotu tikai labās higieniski piemērotās telpās un ka ar divizijas lazaretes izvēršanu jāgaida, kamēr noskaidrojas kaujas iznākums. Ikvienas pieejamas telpas jāprot piemērot un ierīkot ķirurģiskā punkta un divizijas lauku lazaretes vajadzībām. Divizijas lauku lazaretei jābūt spējīgai izvērsties un uzsākt savu darbību 4—6 stundās. Priekšējā ķirurģiskā punkta izvēršanās laiks ir 2—4 stundas. Tādā pašā laikā minētām ārstniecības iestādēm jāspēj sakravāties un jābūt gatavām doties tālāk ceļā. Divizijas lauku lazaretes mediciniskais personals jāsastāda tā, lai tas varētu izdarīt ķirurģiskās operacijas nepārtraukti dienu un nakti. Divizijas viegli ievainoto salasīšanās punkts savāc visus viegli ievainotos un slimos un nogādā viņus uz armijas slimnīcām.

Armijas sanitarā dienesta uzdevums ir atbrīvot kara lauku no dienesta nespējīgiem ievainotiem, saindētiem un slimiem karavīriem un novietot viņus pēc noteikta plana slimnīcās un tur ārstēt līdz galīgai izveseļošanai. Tā tad armijas sanitarais dienests izdara evakuaciju un hospitalizēšanu. Šī uzdevuma veikšanai armijas sanitarā dienesta rīcībā atrodas sanitarais transports (sanitarie rati, automobiļi, vilcieni, kuģi, aeroplani), evakuacijas punkti un ārstniecības iestādes. Armijas sanitarā zaudējuma hospitalizēšanai ilgstošā karā slimnieku gultu skaitu aprēķina 15%—20% no skaitliskā armijas sastāva. Hospitalizēšanu izdara armijas ārstniecības iestādes (armijas lauku lazaretes un kara slimnīcās), Sarkanā Krusta slimnīcās, sabiedrisko organizaciju slimnīcās, pēc vajadzības pašvaldības un privātās slimnīcās. Slimnīcas ierīko atsevišķi ķirurģiskām, iekšķīgām, nervu, lipīgām slimībām un citām slimību grupām. Viegli cietušos un slimos, kuru ārstēšana neprasa sevišķus specialus paņēmienus un ilgst līdz vienam mēnesim, novieto armijas lauku lazaretēs kara darbības apgabalā.

Pārējos evakuējamos novieto ārstēšanai aizmugures apgabala slimnīcās. No sacītā redzams, ka cietušiem un slimiem karavīriem, lai viņi galīgi atveseļotos, jāiet caur vairākām ārstniecības iestādēm, resp. ārstēšanas etapiem. Ārstniecības iestādes ar sanitarā transporta līdzekļiem savstarpīgi saistīti vienā medicīniskās palīdzības sniegšanas un ārstēšanas sistemā, kuru sanitarā taktikā apzīmē par etapa ārstēšanu. Agrāk visi cietušie un slimie bez izšķirības sekoja no viena ārstēšanas etapa uz otru. Bet ar tādu nogādes un ārstēšanas kārtību nokavējas speciālā medicīniskā palīdzība, resp. operacijas. Lai to novērstu, tad etapu ārstēšanai jāpilda sekojošas prasības. Pirmkārt, etapa ārstēšanas ārstniecības iestāžu funkcijām jābūt specificētām, lai neviena ārstniecības iestāde neatkārtotu iepriekšējās ārstniecības iestādes darbu. Otrkārt, lai visus cietušos un slimos šķirotu un novietotu viņu veselības stāvoklim atbilstošā ārstniecības iestādē, t. i. izdarītu novietošanu pēc piederības.

(Turpinājums sekos).

Pulkvedis-ltn. K. Vidiņš

Kaujas apmācība

(Turpinājums).

4. vingrinājums — uzbrukums.

Karte: 1:25000.

Minēto karti Aizsarga redakcija izsūta pēc 30 santimu (pastmarkās) saņemšanas, pārsūtīšanas izdevumu segšanai.

V i s p ā r ī g i e   a i z r ā d i j u m i.

Pirms stāties pie konkretu uzdevumu atrisināšanas, lasītāji tiek lūgti, ja iespējams, iepazīties ar vispārīgiem aizrādijumiem par kauju (K. L. R. 487.—565. p.) un reglamenta noteikumiem un prasībām, zīmējoties uz uzbrukuma kauju (K. L. R. 566.—812. p.).

Mūsu reglaments saka, ka tikai uzbrukums dod iespēju uzspiest ienaidniekam savu gribu un to uzvarēt.

Skatoties pēc tā, cik stipri ienaidnieka pozicija ieņemta un cik labi noorganizēta, atkarājas mūsu uzbrukuma organizēšana un izpildīšana.

Tā piemēram, uzbrukums nocietinātai pozicijai prasa ilgu un visai rūpīgu tā sagatavošanu, kā arī daudz artilerijas un palīglīdzekļu, pie kam šāds uzbrukums izdarams metodiski, saska-

ņā ar iepriekš sīki izstrādātu planu darbībai visā ienaidnieka pozicijas dziļumā. Tas arī iespējams, jo parasti pirms uzbrukuma abas puses atrodas jau ilgāku laiku ciešos saskaros, kas dod iespēju ievākt plašākas un sīkākas ziņas par ienaidnieku.

Turpretim, piemēram, uzbrukums sastapšanās kaujā stipri atšķirsies no uzbrukuma nocietinātai pozicijai. Te mums parasti nebūs sīku ziņu par ienaidnieku un tā poziciju. Te nebūs arī laika uzbrukuma ilgai un rūpīgai sagatavošanai. Šādos gadijumos jo svarīgu lomu spēlēs ātrums, kas sasniedzams ar manevra vienkāršību, visu pakāpju komandieru uzņēmību un ātrām lemšanas spējām. Te nevar būt runa par metodisku uzbrukumu, jo stāvokļa neskaidrība un nenoteiktība ir parasta parādība sastapšanās kaujā, pie kam komandieri lēmums izveidojas pakāpeniski. Te mazāko vienību komandieriem tiek dota daudz lielāka patstāvība, jo vadība un uguns ieroči nevar tikt centralizēti. Tā kā laika maz, tad arī pavēlēm jābūt īsākām un vienkāršākām, kur lielāka rīcības brīvība atstāta izpildītājiem.

Atkarībā no attāluma līdz ienaidniekam un viņa uguns iedarbības, mainas uzbrūkošo vienību iekārta un darbība. No šā viedokļa uzbrukuma kauju var iedalīt sekojošos posmos:

— tuvošanās, kas sākas, kad karaspēks, nonākot ienaidnieka vieglās artilerijas sniedzamības robežās, pārveido savu iekārtu un virzas uz priekšu sadalīts apvidū;
— ienaidnieka apsardzības (priekšējo vienību) atspiešana, kas notiek mūsu apsardzības vienībām nonākot saskaros ar ienaidnieka priekšējām vienībām un uzsākot ar tām kauju; atspiešana beidzas, kad mūsu apsardzības vienības sastop organizētu pretošanos un tālāk uz priekšu vairs netiek;
— izejas stāvokļa ieņemšana uzbrukumam;
— uzbrukums — kājnieku virzīšanās no izejas stāvokļa uzbrukumam līdz trieciena attālumam;
— trieciens — pēdējais lēciens, ko kājnieki izdara bez apstāšanās, lai nokļūtu ienaidnieka pozicijā (no 200—40 m);
— darbība ienaidnieka pozicijā pēc iebrukuma un caurlaušanās;
— vajāšana.

Kaujā šie posmi, tomēr, bieži var saplūst viens otrā, bez skaidri izpausta norobežojuma starp tiem. Daži no tiem var pat pilnīgi atkrist, piemēram, izejstāvokļa ieņemšana sastapšanās kaujā un mazāku vienību uzbrukumā.

Neatkarīgi no kaujā ievadīto spēku stipruma, uzbrukuma pamatprincipi paliek vieni un tie paši. Kaujā visām ieroču šķirām savstarpēji jāizpalīdzas, pie kam kājniekiem, uz kuriem gulstas kaujas smagums, tiesība sagaidīt no citām ieroču šķirām visāda veida pabalstu. Tomēr gadijumos, kad citas ieroču šķiras kājniekus pabalstīt nevar, — tiem vieniem pašiem ar saviem līdzekļiem jāprot sev izlauzt ceļu.

Tā kā mūsu turpmākā darbā ietilpst rotas un mazāku vienību darbība uzbrukuma kaujā, tad apskatīsim tieši no kājnieku viedokļa visus augstāk minētos uzbrukuma kaujas posmus, izceļot svarīgākos pamatprincipus un šo posmu kaujas darbības idejisko pusi.

Tuvošanās.

Tuvošanās gājiena nolūks, ar iespējami mazākiem zaudējumiem pievirzīt mūsu spēkus tuvāk ienaidniekam. Tuvošanos vienības izdara pēc iespējas ilgāk gājiena iekārtā, izmantojot ceļus. Tas paātrina kustību un taupa mūsu spēkus. Tomēr gājiena iekārta savlaicīgi jāizbeidz, jo pārāk ilga tās ieturēšana apgrūtina izvēršanos un var sagādāt lielus zaudējumus no ienaidnieka uguns. Tomēr priekšlaicīga izvēršanās samazina kustības ātrumu un lieki nogurdina.

Izvēršanās moments atkarīgs no apvidus un ienaidnieka uguns iespējamības. Izvēršoties karaspēks sadalas mazākās vienībās platumā un dziļumā, lai tā labāk izmantotu apvidu un izvairītos no ienaidnieka uguns. Izvēršoties bez tam vienība iegūst lielāku kaujas gatavību. Tā piemēram, bataljonam izvēršoties, tas iziet pa rotām. Rotai izvēršoties, tā iziet pa vadiem, pie kam vadi var būt vai nu slēgtā vai arī vaļējā ierindā, ko parasti nosaka vadu k-ri atkarībā no uzdevuma, apvidus, ienaidnieka uguns un vada vietas rotas vaļējā ierindā.

Rotas vaļējās ierindas veidi noteikti K. A. R. no 358.—366. p., kuri obligatoriski katram jāizlasa un jāiegaumē, pirms stāties pie konkretu uzdevumu atrisināšanas.

Par vada vaļējo ierindu runā K. A. R. no 302.—325. p., kuri arī katrā ziņā jāizlasa un svarīgākais labi jāiegaumē, sevišķi vaļējās ierindas pamatveidi (K. A. R. 311. p.) un attiecīgās komandas.

Pēc izvēršanās seko tuvošanās ienaidniekam. Šai posmā kājnieki ar saviem ieročiem ienaidnieku vēl parasti nevar sniegt un tādēļ uguni neatklāj. Uguns aizsardzību, ja tāda būtu vajadzīga, uzņemas mūsu artilerija, kura pakāpeniski ieņem pozicijas un sargā mūsu spēku tuvošanos. Tā kā paši kājnieki vēl šaut nevar, tad pagaidām to galvenais uzdevums ir, veikli, izmantojot apvidu, izvairīties no liekiem zaudējumiem un pēc iespējas ātrāk pievirzīties ienaidniekam.

Tuvošanās laikā karaspēkam jātek līdzīgi ūdenim pa zemākām vietām. Lai ieturētu pareizu virzienu un iekārtu, tad tuvojoties vienībām norāda ceļus, joslas vai virzienus. Rotai parasti norāda joslu vai virzienu, bet vadam tikai virzienu. Kustības saskaņošanai nozīmē rotā vedošo vadu, bet vadā grupu. Vedošā vienība iet norādītā virzienā, bet pārējās tai pieskaņo savu kustību. Lai labāki izmantotu apvidu, bieži nāksies mainīt ierindas veidus (jātek kā ūdenim!).

Tuvošanās laikā katram vienības komandierim, bez sevišķas pavēles no augšas, jārūpējas par sakariem un drošību (izlūkošana, apsardzība, aizsardzība un maskošanās).

Kā tas veicams, redzēsim konkretos piemēros.

Aizsargi-riteņbraucēji manevros.

Izejas stāvoklis uzbrukumam.

Tuvošanās, kā jau agrāk minējām, pakāpeniski pāriet ienaidnieka priekšējo vienību (piemēram priekšgrupu) atspiešanā, līdz nonākam saskaros ar ienaidnieka galveno aizstāvēšanās vai pretošanās poziciju.

Tad sākas uzbrukuma organizēšana, pie kam pirms uzbrukuma jāieņem izejas stāvoklis, t. i. spēki jānovieto tā, lai katra kaujas ešelona vienība atrastos pretim savam mērķim savā uzbrukuma virzienā vai joslā, kā arī lai artilerijas un kājnieku smagie ieroči varētu uzbrukumu sekmīgi pabalstīt, t. i. jāieņem uguns pozicijas (uguns pozicijās novietotos kājnieku smagos ieročus sauc par uguns bazi).

No izejas stāvokļa ieņemšanas var atteikties sastapšanās kaujā, t. i. tad, kad ienaidnieks vēl nav sagatavojies aizstāvēties. Tāpat no izejas stāvokļa ieņemšanas dažreiz var atteikties, ja uzbrukumu izdara mazākas vienības, piemēram vads vai grupa.

Uzbrukums.

Apskatot uzbrukumu no kājnieku viedokļa mēs redzam, ka kājnieku uzdevums ir pēc iespējas ātrāk sasniegt trieciena attālumu, lai tā īsāku laiku atrastos zem ienaidnieka uguns.

Jau laikus uguns pozicijās novietoto un kaujas lauku pārvaldošo kājnieku smago uguns ieroču (uguns baze) un artilerijas aizsardzībā kājnieki, lai mazāk ciestu no ienaidnieka uguns, sadalijušies dziļumā un platumā (vaļējā ierindā), rūpīgi pielāgojoties apvidum, dodas uz priekšu.

Lai netērētu laiku un ātrāk nonāktu līdz trieciena attālumam, strēlnieku un patšautēņu grupām uguns jāatklāj pēc iespējas vēlu un tikai tad, ja parādītos jauni mērķi, kuri kavē kustību un kurus neitralizē uguns baze un artilerija.

Patšautenes var sākt šaut sākot no 800 m, strēlnieki ar kopēju uguni no 600 m, bet savrupēju — no 400 m.

Ielaisties ilgā uguns kaujā uzbrucējam nav izdevīgi, jo te parasti uzvarēs tas, kas aizstāvas. Aizstāvis ir ieracies, nocietinājies, nomaskojies un sagatavojis apšaudes lauku. Ja uguns vispār jāatklāj, tad vispirms to dara patšautenes un snaiperi, bet ja ar to nepietiktu, tad tikai šauteņu strēlnieki.

Lai varētu sekmīgāki apkarot tādus mērķus, kas parādas uzbrukuma laikā, ieteicams uzbrukuma sākumā nesaformēt jau kaujas grupas, bet vadam pa priekšu laist visas 3 patšauteņu grupas. Šo grupu komandēšanu jāuzņemas pašam vada komandierim.

Aiz patšauteņu grupām sekos strēlnieku grupas vada seržanta vadībā. (Skat. 1. zīm.). Uguns kaujai sākoties, pirmā linijā parasti gan virzīsies divas patšauteņu grupas, bet trešā grupa, pie kuras atrodas vada komandieris, ies otrā linijā.

Vedot vadu šādā ierindā, vada k-ris ar pavēlēm, komandām vai zīmēm norāda patšautenēm mērķus un saskaņo to kustību (uguns un kustības saskaņošana).

Tā grupas, savstarpēji pabalstoties, virzas no vienas uguns pozicijas uz otru līdz nonāk līdz trieciena attālumam.

Nākot ienaidniekam tuvāk, kaujas iekārtas dziļums pakāpeniski jāsamazina, lai panāktu lielāku trieciena spēku. Patšauteņu grupām tiek pievilktas klāt strēlnieku grupas, pie kam bieži tiek saformētas kaujas grupas.

Trieciens.

Priekšējās kājnieku vienības, nonākot līdz trieciena attālumam, apstājas un novieto pozicijās savas patšautenes, lai atklātu uguni. Sekojošās kājnieku vienības pienāk tuvāk un novietojas vairāk vienkopus. Vienības no plašas izklaidētas iekārtas savelkas vairāk kopā dūrē, lai trieciens būtu spēcīgāks.

Pēc izvēršanās.

Noteiktā laikā vai arī pēc signala artilerijas un uguns bazes uguns tiek pārnesta uz priekšu. Šai momentā kaujas ešelona vienībām jāpāriet triecienā.

Pēc uguns pārnešanas ienaidnieks var atdzīvoties un sākt apšaudīt mūsu triecienā ejošās daļas. Lai tas nenotiktu, tad:

— visiem ložmetējiem, patšautenēm un šauteņu granatu šāvējiem, kuriem tas vien iespējams, jāatklāj visspēcīgākā uguns un līdz pēdējam jāpabalsta triecienā ejošie kājnieki;

— triecienā ejošiem kājniekiem attālums līdz ienaidniekam jāpārvar pēc iespējas ātri un vienā paņēmienā;

— ja mūs pabalsta kaujas rati, tad tiem uguns pārnešanas momentā, strauji piebraucot no aizmugures, jāizbrauc cauri mūsu kaujas ešelona vienībām un jādodas uz ienaidnieku, kur tiem jāatvieto pārnestā uguns. Braukdami pa ienaidnieka novietojumu, kaujas rati neļauj ienaidniekam atdzīvoties un apšaudīt triecienā ejošos kājniekus. Tie nomāc ienaidnieku ar uguni un kāpurķēdēm, līdz mūsu kājnieku pienākšanai.

Kas zīmējas uz kājnieku mazākām vienībām (grupām un kaujas grupām), tad tām obligatoriski jānorāda trieciena virzieni vai objekti, jo citādi tās ejot triecienā sadrūzmēsies, kam var būt kļūmīgas sekas ar lieliem zaudējumiem.

Tuvāki par mazo vienību triecieniem runāsim pie konkreto uzdevumu iztirzāšanas.

Darbība ienaidnieka pozicijā pēc iebrukuma un caurlaušanās.

Pēc iebrukuma ienaidnieka pozicijā sākas pats grūtākais darbs — caurlaušanās.

Šajā kaujas posmā liela nozīme mazāko vienību, t. i. grupu un vadu komandieru pašierosmei un enerģijai.

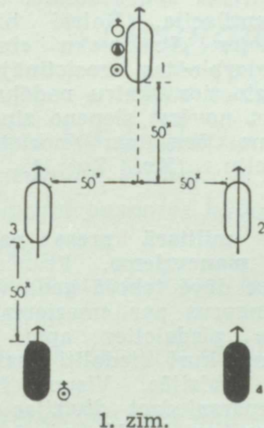
Pēc iebrukuma kaujas ešelona vienības nedrīkst apstāties pie atsevišķām ienaidnieka ligzdām un atbalsta punktiem. Tie jāapiet un jāturpina uzbrukums līdz noteiktā mērķa sasniegšanai. Nekādā ziņā nedrīkst nodarboties ar trofeju vākšanu — tas aizmugures vienību uzdevums.

No kaujas ešelona vienībām neieņemto punktu likvidēšana piekrīt rezervēm vai īpaši norīkotām vienībām. Tā tad likums — kaujas ešelona vienībām bez apstājas jāizlaužas līdz noteiktam mērķim; par aizmugures drošību un kaujas ešelona vienību sānu apsardzību jāgādā sekojošām vienībām, ko tās veic no dziļuma bez sevišķas pavēles. Saprotams, ka tas neatbrīvo arī kaujas ešelona vienības no rūpēm par savu sānu drošību.

Pēc pakāpenisku mērķu sasniegšanas, kājniekiem jāsagatavojas ienaidnieka varbūtēju pretuzbrukumu un prettriecienu atsišanai, kā arī uzbrukuma turpināšanai, ja tāda būtu paredzēta.

Jāiegaumē, ka jo svarīgi ir iekarot, bet vēl svarīgāki — iekaroto noturēt. Tādēļ pēc pakāpeniskā mērķa sasniegšanas jābūt gatavam uz aizstāvēšanos. Pie maza apdraudējuma un neilgas apstāšanās pozicijų visā pilnībā neieņem, bet tā tomēr obligatoriski jāparedz. Ja apdraudējums liels un paredzēta ilgāka apstāšanās, jāieņem aizstāvēšanās pozicija un attiecīgi tā jānoorganizē, t. i. jāsastāda uguns plans. Pēc mērķa sasniegšanas un vienības apstāšanās, piemēram rotas vai vada, mēs

nedrīkstam aizmirst jo svarīgu likumu — nedrīkst zaudēt saskarus ar ienaidnieku. Pēc mērķa sasniegšanas vienība bez pavēles pati parasti uz priekšu gan neiet, bet saskaru uzturēšanai ar ienaidnieku un izlūkošanai obligatoriski un bez kādas sevišķas pavēles jā-

1. zīm.

sūta uz priekšu patruļas. Minētais galvenā kārtā attiecas uz kaujas ešalona vadu un rotu komandieriem.

V a j ā š a n a.

Vajājot mēs ievācam uzvaras augļus — t. i. izmantojam uzvaru.

Tikko ienaidnieks atraujas un uzsāk atiešanu, neatlaidīgi jāseko viņam uz pēdām, lai neļautu tam no jauna apstāties un noorganizēt aizstāvēšanos. Vajāšana jāiesāk uz pašierosmi, negaidot augstākas vienības komandiera pavēli.

Nekad nedrīkst zaudēt saskarus ar atejošo ienaidnieku, par ko atbildīgas priekšējās vienības.

Lielus panākumus sola līdztekus vajāšana ar nolūku aizsteigties ienaidnieka priekšā pa līdztekus ceļiem un aizsprostot tam atiešanas ceļu, lai to tad ielenktu un iznīcinātu.

Vajāšanā nedrīkst taupīt nedz cilvēku, nedz zirgu spēka, nedz arī materalos līdzekļus, lai tikai neļautu ienaidniekam no jauna apstāties un noorganizēt aizstāvēšanos.

Vajāšanu drīkst pārtraukt tikai pēc augstākas vienības komandiera pavēles.

V i s p ā r ī g a i s s t ā v o k l i s.

Uzbrukuma konkretos vingrinājumus mēs sāksim ar priekšrotas un tajā ietilpstošo mazāko vienību un pabalstošo kājnieku smago ieroču darbību.

Tālāk apskatīsim ienaidnieku priekšējo vienību atspiešanu un saskaru uzņemšanu ar tā galveno aizstāvēšanās poziciju.

Noslēgumā ņemsim uzbrukumu ienaidnieka aizstāvēšanās pozicijai.

Ņemot vērā, ka mūsu rīcībā ir tikai neliela karte, mēs šos vingrinājumus nevarēsim izņemt kā sakarīgus turpinājumus telpas ziņā. Pēc būtības tam nav arī izšķirīgās nozīmes, jo uz viena un tā paša apvidus var izvest dažādas darbības.

M ū s u s p ē k i.

12. IX š. g. 5. K. P. gājienā no A. uz R. ar uzdevumu sasniegt st. Antenopole rajonu (ap 3 km uz D. R. no Vertukšnas ezera).

Avangardē I/5. K. P., kurš izsūtījis priekšrotu — 1. rotu ar piedalītiem: 1 lžm. vadu, 1 prettanku lgb., 1 gr. Stoksa minumetēju un 15 jātniekiem.

Rotas gājiena kārtība:

Jātnieku priekšpatruļa — 5 jātnieki.

Priekšgrupa — 1 kaujas grupa no I vada, vada kom-ra leitn. A. vadībā.

Sakaru ķēdītē — I v. 1 str. grupa.

Rotas kodols:

Rotas kom-ra grupas ziņnešu — novērotāju posms;

1 prettanku lielgabals;

I vada 2 grupas;

II vads;

III vads;

Lžm. vads;

1 gr. Stoksa mīnumetēju;

Rotas patš. un patr. rati;

Rotas kom-ra grupas sanitāru posms.

Drošība:

Sāna apsardzības patruļās pa labi un pa kreisi pa 5 jātnieki.

Zemes un gaisa novērošana: uz priekšu ziņnešu - novērotāju posmam; pa labi — II v.; pa kreisi — III v.; atpakaļ — lžm. vadam.

Dežurējošās grupas pret zemes uzbrukumiem — pa vienai patš. grupai no II un III vada.

Gaisa aizsardzībai — 1 lžm. grupa un pa vienai str. grupai no katra vada.

Signali:

Kaujas rati — dūmu raķetes;

Lūdzu uguns pabalstu — sarkanas raķetes;

Pārnest uguni uz priekšu — zaļas raķetes.

I e n a i d n i e k s.

Mums priekšā darbojas ienaidnieka kustīgās vienības. Lielāki ienaidnieka spēki tuvojas no R. un var apmēram vienlaicīgi ar mums sasniegt st. Antenopole rajonu.

D a r b a a p s t ā k ļ i.

12. IX saule lec plkst. 05.47, bet riet 18.51. Laiks vidēji silts; apmācies, tomēr neizslēdz aviācijas darbību. Uz kartes parādītie meži caurmērā 50 gadus veciem kokiem; mežu malas apaugušas no 2—4 m augstiem krūmiem.

Ezeri caurmērā 3—6 m dziļi; upes 2—2,5 m platas un 1—1,5 m dziļas; krasti un gultne pļavās staigna, citur cieta.

Labība nopļauta, daļa novākta, bet daļa uz lauka statiņos.

Kartes griezuma augstums 3 m.

1. Uzdevums.

S t ā v o k l i s:

Kad priekšgrupa sasniedz Nogaļi 2, tā saņem šauteņu uguni no Nogaļi 6 un ieplok ceļa grāvī. Plk. 09.30.

Ko dara priekšgrupas kom-ris? (lēmums un pavēles vai komandas un zīmes).

(Vispirms pats atrisini uzdevumu un tikai pēc tam lasi tālāk! Tā rīkojies arī ar turpmākiem uzdevumiem).

(Turpinājums sekos).

Triecienā.

Idejas un fakti ārvalstu aizsardzībā

Patšauteņu pārvadāšana vai pārnēsāšana gājiena laikā? Vācu armijā paceļoties jautājums par rotu kaujas vezumu ratu iekārtošanu tā, lai tajos varētu pārvadāt jaunos, pēdējā laikā apbruņojumā pieņemtos, vieglos ložmetējus (patšautenes). Vācu militarā periodikā kāds autors izsaka izbrīnu par tādu domu: vienības tagad saņēmušas vieglo ložmetēju, kurš ir sava vārda cienīgs un pie tam strēlnieku rotas gandrīz vai vienīgais ierocis, kuru tā var izmantot lidmašinu apkarošanai, bet te nu arī jau sākot runāt par tā pārvadāšanu gājiena laikā kaujas vezumos. Negusa armijas sabrukumu galvenā kārtā veicinājusi aviacija. Pie Madrides cietusi neveiksmi nacionalistu motorizētā divizija vienīgi no sarkano aviacijas uzbrukumiem. Daudzi piemēri no japāņu-ķīniešu cīņām liecinot par lidmašinu ložmetēju uguns spējām. Pretinieka lidmašinu uzbrukumi apdraud vienības vienmēr un visur. Kājniekiem kā vienīgais drošais zenitierocis ir viņu patšautenes un ložmetēji, ar ko viņi vismaz var cerēt piespiest pretinieka lidmašinas turēties zinamā augstumā, tādā ceļā apgrūtinot viņu novērošanas iespējas un mazinot trāpīšanas varbūtību. Viss tas liecinot, ka kājnieki nedrīkst šķirties no saviem vieglіem ložmetējiem (patšautenēm) nekad un nekur. Ar jauno vieglo ložmetēju, bet bez mugursomas, ložmetējnieku uzskata ne mazāk kustīgu kā strēlnieku ar šauteni. Protams, daļu patšauteņu piederumu (2 trijkāju balstus vadā, daļu patronu magazinu u. t. t.) jau vajadzēšot pārvadāt, bet nekādi ne pašus ieročus. Šo piederumu pārvadāšanai kaujas vezumu rati arī attiecīgi iekārtojami. Pie patšauteņu pārnēsāšanas gājienā radīšoties varbūt arī iespēja attiecīgi samazināt rotas kaujas vezumos ratu skaitu, jo tieši ceļi ir pretinieka lidotāju visiemīļotākie mērķi. (M. W. 1938. — 9.).

Kā vāci nocietina Reinas krastus. Krievu militarā prese sniedz dažus datus par vācu nocietināšanas darbiem, kuri tiek veikti Reinas upes joslā: 11. VI. 38. Gērings izdarījis inspekcijas braucienu gar Reinu un it kā atdevis pavēli paātrināt Vācijas rietumrobežas nocietināšanu. Reinas joslā strādājot 300.000 kvalificētu strādnieku pie šiem nocietināšanas darbiem. 1. augustā 1938. gadā noteiktas t. s. «aizliegtās joslas», kurās ietilpst Reinas krasti, Badenes province, Hanavas apgabals Prūsijā, Hesenes province, Bavarijas daži apgabali un Nekaras upes ieleja Virtembergā. Šo «joslu» apmeklēšana noliegta. Vācijas pavalstniekiem paredzēts nāves sods par ziņu izplatīšanu, kas saistītas ar nocietināšanas darbiem. Nocietināšanas darbus t. s. «Zigfrida līnijā», kura velkas gar Reinas labo krastu, jau bijis it kā paredzēts nobeigt 15. augustā 1938. gadā. Šie nocietinājumi papildinot t. s. «Hindenburga liniju», kura radīta kā pretstats franču «Mažino linijai». Nocietināšanas darbi tiekot veikti 190 km garā frontē. Pirms 2 mēnešiem Reinas labā krastā vēl nekas nav bijis vērojams. Tagad aina tur krasi mainījusies. Nocietināšanas darbu programa pašreiz jau it kā realizēta par 75 proc. Strasburgas rajonā blokmājas esot izbūvētas apm. 150 m atstatumā viena no otras. Kādam franču korespondentam izdevies saskaitīt 28 pilnīgi nobeigtas blokmājas, kuras novietotas apm. 2 m attālumā no Reinas krasta. Visas blokmājas esot vienāda tipa: to garums — 25 m, platums — 60 m, zemē — 3 m dziļumā un 1 metru virs zemes līmeņa. Katras blokmājas apbruņojums sastāvot no 5 ložmetējiem, 2 mortirām un 2 liesmu metējiem. Apakšzemes būvēs iekārtota elektriskā apgaismošana un elektriskā ventilacija. Katrai blokmājai esot 2 izejas. Strādnieku «brigades», kuras nodarbinātas nocietinājumu izbūvē, mainoties katru nedēļu. Tādā ceļā cerot novērst slepeno ziņu izplatīšanu uz āru par nocietinājumu konstrukciju. (Kr. Zv. 11. augustā 1938. g.).

Karavīru virtuve gādāja par manevru dalībnieku ēdināšanu.

Franču militarā prese par vācu «maziem manevriem». Franču militarā prese dēvē tekošā gada vācu rudens manevrus par «maziem». Šajos manevros piedaloties apm. 350.000 rezervistu, kuri iedalīti saformētās rezerves divizijās. Visumā šie manevri nepārsniedzot divizijas manevru mērogu un domāti vienīgi karaspēka techniskai sagatavošanai. Šo vingrinājumu laikā pirmo reiz tiekot realizēts 19. jūlija 1938. gada likums, kurš pieļaujot miera laikā izdarīt karaspēkam nepieciešamā transporta un visu pārējo līdzekļu rekvizēšanu. Šo manevru periodā, t. i. 12 nedēļu laikā Vācijas armijas sastāvu visumā vērtē uz 1.350.000 vīriem. (La Fr. mil. 16.—17. VIII 38.).

Kāds jauns materials gaisa aizsardzības vajadzībām. Vācu militarā periodika vēsta, ka Anglijā notiekot jauna veida būvmateriala izmēģināšana gaisa aizsardzības vajadzībām. Šis būvmaterials nosaukts «Durasteel». Šī būvmateriala izgatavotāja esot kāda fabrika Grenfordā. Šo materialu izgatavojot gludu un viļņotu plākšņu veidā. To paredz izmantot kā patvertņu klāju un tamlīdzīgi. Tas esot arī pilnīgi drošs termiskā ziņā. Izmēģinājumos — logu slēģu veidā tas apšaudīts no kara šautenēm un ar 5 kg granātām no vistuvākā attāluma mēģināts sagraut ķieģeļu sienu, kura no abām pusēm bijusi klāta ar «Durasteel» plāksnēm. Šī materiala pretestības spējas izrādījušās visai ievērojamas. (M. W. 1938. — 7.).

Starmetis kā aktivs gaisa aizsardzības līdzeklis. Modernus starmešus ar 120 cm degpunkta platību un pus miljarda sveču gaismu, kā to vēsta vācu militarā periodika, itaļu speciālisti uzskatot kā svarīgu aktivu gaisa aizsardzības līdzekli. Šādi starmeši esot spējīgi automatiski sekot visātrākai modernai lidmašinai; tie apžilbina un nervozē lidotāju, noder maldināšanas manevriem un pirmā kārtā nepieciešami sadarbībai ar saviem iznīcinātājiem naktī. Šo starmešu ekspluatacijas izdevumi esot daudz mazāki nekā citu tamlīdzīgu aktivo līdzekļu: tā, piem., 8 zenitložmetēji 10 min. laikā izšaujot apm. 12.000 patronas un izmaksājot 180.000 itaļu liras. Šāda starmeša darbība turpretim stundas laikā izmaksājot tikai 30 liras. Starmeša apkalpe sastādoties vienīgi no 4 vīriem; arī šinī ziņā ekonomija. (M. W. 1938. — 8.).

Ams.

Vilis Cedriņš

Daugavas grīva

Anno 1582. — 1710.

Šī grīva, kas pieglaužas krastiem, ka bērns mātes ziedošām krūtīm,
Kas šūpojot pasaules kuģus par Dievzemes brīnumiem pauž,
Ir kapenes svešniekiem tādiem, kas nīcīgām iekāres jūtīm
Šo zemi par savu grib saukt un zobenus robežās sprauž.

Ceļ varenas bastejas poļi, bet huzaru šķēpi un salves
Gāž astoņi tūkstoši zviedru par barību kraukļiem pie pils.
Tak drīzi no aizjūras kuģiem dūc lodes kā dzirkstis no kalves
Un saārda cietoksni drupās, vien bēgļus glābj Mangaļu sils.

Nav aptverams prātam, cik zviedriem liels karapulks nometas grīvā —
Slēpj kazemats pilnložu kaudzes un miezerus, kartečas daudz.
Ik tekā stāv dižgabals draudīgs, dārd musketes šāvienā sīvā
Un fregates, kuteri, jolas zem karaļa vairoga brauc.

Kā debesu godību spožu ceļ cietoksni aizjūras ļaudis—
Tur austrumu, rietumu, gatvju un sietiņa zvaigznāju cērt.
Un tēlnieks, kas Zviedrijas slavu simts velvēs un karnizēs paudis,
Kaļ dienvid- un ziemeļu vārtus, uz kauju ko varoņiem vērt.

Bet piejūras pļavās un kāpās visapkārt lenc krievi tos spīlēs,
Gan lodes no šaujvārtiem dun, stāv mēnešiem aplencējs bargs.
Ēd cietoksnī ērzeļu gaļu, cep auzas un ozola zīles,
Ne varenos vārtus vairs ver, bet sargā pulks nomērdēts vārgs.

Kad nāve tver pēdējos vīrus, tie padodas. Atskanot taurēm
Pa dienvidu vārtiem bēg zviedri. Plīv karogi, saluti dun.
Pa ziemeļu vārtiem jāj krievi, nāk pulki pa izbrauktiem mauriem.
Drīz nomainas sardze, un bākā viz sārtzaļa uzvaras guns.

Anno 1919. 15. X

Guļ oktobra miglājā cietoksnis tumšs,
Un grīva kūp mikla kā vaga.
Sargs soļo pa valni pilns jausmu un skumjš,
Peld Daugavā iesarkans stagars.
Raug, pazemes ūdeņi virpuļos šķīst —
Vai Bermonta pulkiem tā jāiznīkst?
Aiz grīvas aug augumā gadsimtu naids,
Most sāpes, kliedz kapenēs kauli.
Jauc spārngaliem viļņus putns pelēks un slaids,
Sauc spokains: «Au, auli, au auli!»
Sargs, vērdamies kaukuļa lidienā raug':
Pret cietoksni kreiseru virtene aug.
Kaut vētra ap stūri simts stabulēm dun,
Brūk viļņi kā zilmelni kalni, —
Sauc komandants pavēli: «viesuļa guns
Lai ārda cietokšņa valni!»
Šķīst stobrgalā zibens, kūp mutulis zils,
Drūp tālumā cietokšņa pelēkā pils.
No kuģa pret kuģi zib semafors sārts,
Pret cietoksni tālskati sveras.
Jauc oktobra miglāju granātu dārds,
Un Daugavas pamale veras.
Tur latvji kāpj velkoņos kāpmalā
Un sauli redz Veļupes dziļumā.
Kad salves rimst, kreiseri dūmājā vīd,
Bet deviņi velkoņi naigi
Kā nirēji putni pār Daugavu slīd
Pret krastu, kas liesmās viz zaigi.
Vairs neklīst pat ēnas aiz akmeņiem,
Stāj latvji tur paceltiem zobeniem.

Vilis Cedriņš

Velvju ceļniece

Gaisā vanagi skrien, odzes zvīļojas gozē,
Ai cik tveicīgs un buls šorīt debesu loks!
Ēnā ielido spārs, bite paslēpjas rozē,
Un no tveices tu bēdz šurp, kur mani sedz koks.
Krūtis celdamās tev elpo dienvidu dvašu,
Spoži zarojot stars stāvu purpurā klāj.
Gurdens aizmaldas skats malu vaicājot plašu:
Vai vel pavēnis ir, sniegains vēsums kur māj?
Tāles skaidrumam man domas pāri trauc joņiem,
Kur skrien pavēnī spārs, bite rožziedā lien.
Tveicē ilgojas sirds bēgt pret skanīgiem torņiem,
Kur zem velvēm vēl vēss dzestrums pludo arvien.
Lēni ieiesim tur, velvju ceļniece zilā,
Virvju margas lai ved svēto tēlu kur daudz.
Tornī slēpsimies mēs, vēsma spārnus lai cilā,
Kamēr priedainē sirms ūpis vakaru sauc.

Aleksandrs Grīns

Kapraļa dziesma

(No lugas „Tēvuzeme".)

Mums kapralis Jānis Bandinieks —
Plats puisis ar valodu brašu;
Simts soļu mest granatu viņam nieks,
Un zemē šauj vanagu ašu!
Iet durkļu cīņā vai izlūkot iet —
Viņš rotā vienmēr vispirmais,
Un cēli sasit papēžus ciet,
Kad rāj to komandiers sirmais:
«Kungs pulkvedi, vainīgs esmu gan
Bez vainas, jo izlūka daba
Liek doties ciemā palūkot man,
Vai meitas tur bučoties labas!»
Aiz Daugavas, desmitā novembrī,
Kad Torņakalnu ar joni
Mēs gājām ņemt, minmetēji trīs
Bij likti mums ceļā. Ko nu?
Pie kapteiņa steidzas Bandinieks klāt
Un saka: «Rotniek, te laukā
Mums guļot salst vēderi. Atļaujiet
Ar patšauteni no flanka!»
Un rotai ceļš vaļā bij. Bandinieks,
To pavēris smējās: «Pusstopu
Jums, zēni, man izmaksāt nebūtu lieks,
Ka sašāvu tiem to bištropus!»
Un ja tam nolikts karā krist,
Ne mūžam vairs nepārnākt mājās —
Grib Pētera priekšā papēžus sist
Un gādāt, lai eņģeļiem stāja!
Bet ellē ja nu gadītos mist?
Būs mošķi un jodi tad tintē!
Un velnutēvam tur izsamist,
Jo kapralis liks to zem plintes!

Līlija Auza

Jaunkareivja līgava

Ziliraibu, dzīparotu,
Cimdu pāri saņem, Ģirt!
Sen jau aust un adīt protu,
Slavējam pat mani dzird.
Varbūt dižkareivis kļūsi,
Lepna būšu tad uz to, —
Izdzersim šo misas krūzi
Un tu mani nobučo!
Viss lai viegli tevim sokas,
Rotas darbi, reglaments;
Ak, un paglabā šīs rokas
Man, un sapņus — sirds ko lenc.
Katru vakaru, kad rieti
Manus takus apgaismos, —
Atcerēšos es šo priedi,
Kur ar tevi satikos.

Līlija Auza

Rudens dziesma

Ar bāliem vaiņagiem,
Ar astru ziediem sarkaniem,
Nāk rudens pāri klajumiem,
Pa baltiem sarmas sērsnumiem —
Uz zemi ciemā.

Kluss kļuvis kā no brīnumiem,
Skats veras pretī tālumiem,
Kas izbalo kā audekli
Uz zaļas zāles izklāti
Mums ziedoņdienā.

Kur pelēks rijas piejumis,
Ko koku vaiņags iejumis —
Nāk dūmi vieglām vērpatām,
Un struklām zilganpelēkām
Gaist, izirst telpā.

Tur cepas kāļi, āboli,
Lai bērniem turot brokasti,
Šis kārums nāk kā piedeva
No salīkušā vectēva,
Kam rudens elpā.

Jāzeps Valdmanis

Ābolu lasītāja

Kā glāstā pieskaries tu maigi
Ik ābolam, kas, saules skārts,
Pret tevi pavērš savu vaigu,
Starp lapām slēpies dzeltensārts.

To tavi pirksti norauj lēni,
Un lēni lielā grozā liek.
Pār dārzu saule rit un ēnas,
Pār dārzu rudens zelta prieks.

Tad klētī, kur pēc Jāņu zālēm
Un medus saldi gaiss vēl tvan,
Starp apcirkņiem un pūra lādēm,
Tie gaišās rindās mirgos man.

Kad zaros rudens vēji žūžos,
Un mitriem pirkstiem lapas šķīs,
Pār savu dzidro saules mūžu,
Šis ābols skaistu teiku vīs:

Bij ziedi. Ziedos bišu sana.
Tad saule kaisa tā kā skūpsts.
Nu laimē ilgi dzīvots gana —
Starp sārtām lūpām ābols drūp.

Pilns veldzes, skubinoši maigas,
Kad logā ledus rozes plaukst,
Un tev no vasaras uz vaiga,
Vēl kvēlo saules mirdzums jauks!

Vilis Lesiņš

Viņš paliks še!

1.

Šī diena vecajai Rīgai ir viena no grūtākām. Jau naktī sākas krievu armijas atkāpšanās gājiens, ko ievada artilerijas un vezumnieku karavanes. Pa veco dzelztiltu un pontontiltu pilsētā ieplūzdamas, tās dārdot izlokas pa šaurajām Vecrīgas ieliņām un drebina gadsimtiem vecos namus un tajos dzīvojošo ļaužu sirdis. Platākajās un taisnākajās Aleksandra, Suvorova un Marijas ielās nonākušas, tās kļūst vēl steidzīgākas kā viena otru apdzīt gribēdamas. Baigi klaudzot un dzirkstīm šķiļoties, kaltos bruģakmeņus kapā zirgu pakavotie nagi; lielgabalu riteņi rīb kā apakšzemē trakojoša pērkoņgaisa graujas, bet vezumnieku ratu dobjā dārdēšana, sauc prātā milzīga ūdenskrituma rūkoņu, kas cilvēkspēkiem nevaid klusinama un aprij nevien visus citus trokšņus, bet arī paļāvību, ticību un drosmi. Un tomēr pāri šai drausminošajai rīboņai lāgiem izšaujas pārcilvēcīgās balsīs izkliegtas virsnieku komandas, instruktoru kliedzieni, kareivju lāsti un rupja lamāšanās, kas septembra nakts melnajā tumsā izskan tik spocīgi un baisi, kā bezdibenī krītošas lavīnas aizrautu cilvēku pēdējās ardievas dzīvei.

Bet ielu upju krastos celto namu mūros ieslēpušies ļaudis nejūtas daudz labāk. Lejā verdošās straumes rūkoņa ceļas augšup un laužas pie tiem iekšā pa aizvērtajiem logiem un durvīm — tā tiek cauri pat biezākajiem aizkariem un sienām, — un līdzi namu pamatiem un masīvajiem stāviem liek drebēt arī rīdziniekiem pašiem nevien par rītdienu un tālākajām dienām, nevien par sevi un savām dzīvībām, bet arī par savu dzimto pilsētu un tās likteni, par savu zemi un tautu un viņas nākamību, kas tikpat drūma rādas tiem un šķiet kā šī nejauki grūtā un mocošā nakts. Gan daudz ir tādu, kas savām kājām paļaudamies, sasien paunā visvērtīgākās mantas un raudādami atstāj savas mājas, lai bēgtu līdzi atejošam karaspēkam, bet cik gan tālu viņi aizbēgs un nez vai tiks pat pāri Juglas tiltam, to nevar pasacīt un galvot vairs neviens. Tak lielumlielā rīdzinieku daļa ne grib ne arī jaudā pamest savus mājokļus un iedzīvi un paliek tajos tramīgi un klusi kā peles pēkšņi aizcirstos slazdos.

Bez miega vārgdami un baigā neziņā ieplēstām acīm tumsā raudzīdamies, sirmgalvji, sievas, pusaudži un bērni klausas negantajā dunēšanā, kas nenorimdama nāk tur no ielas un tricina viņu mājokļu sienas, liek grīdām līgoties un traukiem plauktos skanēt; savus mīluļus pie krūtīm pieglaudušas, mātes mierina tos, kaut pašām miera nav, un satrauktās domas bēg projām pie vīriem, kas karā aizgājuši: tik Dievs vien tagad zina kur un kā nu beigsies viņu gaitas, un vai tie pārnāks vairs un vēlreiz redzēs savējos, vai arī paliks apglabāti svešas zemes smiltīs; vecie tēvi un mātes atmiņā cilā pagātnē pārlaistās grūtumu dienas un lūko drošināt jaunajos, ka nav jau tādu cilvēkroku darītu briesmu, ne posta, ko nevarētu pārciest un pārdzīvot, bet viņu pašu vārdos vairs nav īstas pārliecības, un jaunajiem tā vien rādas, ka šī nakts ir vai nu viņu pēdējā, vai arī nebeigsies nekad, un saules tiem vairs mūžā neieraudzīt.

Bet ausma tomēr nāk. Tai līdzi apsīkst lielgabalu bateriju virknes, un vezumnieku karavanes sadalās jau atsevišķos pajūgos. Tak ielas tukšas nepaliek — tās tūdaļ piepildīt steidz kājnieku bari, kas, nekārtībā caur pilsētu brāzdamies, grūstas un lamājas ne tik daudz vajadzības kā paraduma pēc, un ja kas viņus vēl vada, tad tā ir pānika un savas ādas sargāšanas dziņa. Un kā jau parasti — no vadītāju gribas rokām izšļukušam pūlim bēgot, to vājā nevien bailes no ienaidnieka, bet arī postīšanas, un laupīšanas kāre, — tā arī šoreiz: pietiek tikai vienam pacelt šautenes laidi un ietriekt to zeltkaļa skatlogā, lai dažās desmit minūtēs jau būtu draskās sadauzīts un izlaupīts nevien pats logs, bet arī tēraudrežģu aizsargātais veikals, jo šauteņlaidēm talkā nāk arī lodes un rokas granatas.

Tas notiek ne tikai vienā veikalā un ielā, bet visur, kur vien caur pilsētu iet krievu karaspēka atkāpšanās ceļš; un to piedzīvo nevien dārglietu veikali, bet tas notiek arī ar pārējiem, vienalga vai tur ir kas līdzi ņemams, vai tikai — izpostams. Un savvaļā trakojošo marodieru priekšzīmes pamudināti, kā žurkas no namu pagrabiem un pavārtēm un kaktiem lien laukā pagrīdes cilvēki, lai pievāktu to, ko kareivji nav jaudājuši aiznest, lai sadauzītu to, ko tie nav paguvuši, un ielauztu durvis, kas steigā garāmskrejot vēl palikušas neiedragātas. Šiem laupītājiem talkā savukārt nāk tādi gļēvi un nožēlojami ļaudis, kas savas sirdsapziņas balsi dzird tikai varas priekšā un kam vienalga šķiet, vai maizes gabals nopelnīts un pirkts, vai arī, tirgotājam neredzot, tāpat no plaukta paņemts. Un nu, kad citi dragā, lauž un posta, ķer, ņem un projām nes cik vien tik jaudā, — tie nevar novaldīties nedarijuši to pašu, jo — kas to zina! — varbūt, ka rīt še nebūs vairs nekā, un sakaltusi maizes garoza vairs nebūs nopērkama pat par dārgu naudu?

Tā ik ar brīdi lielāks aug marodieru pulks, un blakus pelēkajos karavīru šineļos un zaļganajos frenčos ģērbtajiem laupītājiem it droši savu nežēlīgo posta darbu dara civildrānas valkājošās hijenas, kas neapzinīgi cērt zobus paši savā miesā un trakā iekārē dzer savas asinis. Un vecajā bagātajā Rīgā šo hijenu ir daudz kā visās lielpilsētās. Ne aicinātas, ne sauktas, tās instinktivi saodušas laupijumu, lien laukā no saviem midzeņiem tālājās nomalēs un priekšpilsētu būdās un ātrāk par tīrasiņu rikšotājiem skrien uz pilsētas sirdi, lai piebiedrotos citu plēsoņu pulkam un pakamptu arī savu tiesu. Gan kazāku patruļas ar nagaikām un zobeniem tos vajā, trenc un gaiņā, tak viņi ir pārlieku manīgi un veikli, bet Rīga ir plaša, tai ielu daudz un veikalu vēl vairāk. Un kaut ar' sen jau uzausis rīts un mākuļainā diena ir pietiekoši gaiša, lai šo ļaundaru darbus redzētu nevien Dievs, bet arī godīgo līdzpilsoņu acis, — tie nekautrējas un nebīstas nekā, bet skrien un lauž un dragā šķērsielu tirgotavu logus un durvis, vienalga, kas aiz tām. Drānas, vai apavi, trauki vai rakstamlietas, pārtika, saldumi, medikamenti, muzikalijas, — visu, visu, ko vien turīgajā Rīgā var pirkt, — nu viņi ņem par velti un, aizgūtnēm grābdami, izbārsta, sabradā un izvazā pa ielām vairāk kā aizvelk savās alās. Bet to, kas nav aiznesams, — tie ļaunā priekā

sabojā vai arī iznīcina: abrās iejauktajā mīklā tie saber pelnus, miltu maisus aplej ar petroleju, bet cukuram uzgāž ūdeni; ar smagajiem krēsliem tie sadragā greznās mēbeles un lielos spoguļus, trauslās rotaļlietas mīda tāpat kājām, bet to, kas nepakļaujas viņu postīšanas spēkam, — tie apgāna kā suņi darīt mēdz.

Un ik ar stundu plašāks kļūst šis negantās laupīšanas un iznīcināšanas trakuma vilnis, kas tik pēkšņi un neaptverami uzbrāzies sirmajai Rīgai, kā bārgākā no visām sodībām, kas vien to piemeklējusi. Patiesi! — nekad vēl tā nav zaudējusi tik daudz vērtību kā šajā nelaimīgajā dienā; nekad vēl viņas ielas nav bijušas tik netīrītas kā šodien, kad viņas pašas pilsoņi palīdz svešniekiem postīt to un graut. Un šķiet, ka šodien lepnā Rīga raud, kā vēl nekad tā nevaid raudājusi...

2.

Šonakt vecais Nātans nav gulējis nemaz. Ar vienu ausi klausīdamies smago ratu dārdoņā aiz loga, ar otru — uzmanīdams neaizslēgtās durvis, it kā gaidot kādu vēlīnu nācēju, viņš strādājis tikpat cītīgi kā allaž; šķiet, ka šis savādnieks nepārtrauktu savu darbu pat namam kopā grūstot, un zem tā gruvešiem viņu atrastu ar amatrīkiem rokās, lai mīļais Dievs tam nevarētu pārmest, ka viņš bēdzis no darba, vai arī pārāk maz šai dzīvē padarijis.

Un tā viņš tur strādā arī rītam austot, un tā viņš tur sagaida dienu, nebēdādams par neganto traci uz ielas, kur tūkstots smagu soļu dimdēšana jaucas ar šāvieniem, kliedzieniem un lamām, uz akmeņiem plīstošu stiklu šķindēšanu un durvju uzlaušanas dobjajiem brīkšķiem.

Kas vecajam Nātānam daļas gar pasauli un ļaudim! — lai tie dara un trako kā grib, — viņš labo novalkātās kurpes, ja vajadzīgs — pagatavo arī jaunas un pēc kājas, un savā darbnīcā jūtas kā Radītājs debesīs, kam zemes bērnu savstarpējie ķīviņi un trači rūpju nesagādā...

Bet tad ar joni atsprāgst vaļā durvis — zvārgulis vairākkārt nodžinkst, pār mēru iztrūcināts, — un darbnīcā aizelsies ieskrien bakurētains vīrs ar pastīvu kāju.

«Nātān! — stulbais...» viņš sašutumā sasit kopā plaukstas. «Vai tad tu patiešām nedzirdi, kas tur ārā notiek?»

«Lai!» kurpnieks atsaka un iedzen špeili īlena izbadītajā caurumā.

«Kā — lai?... Tur visādi uļigāni kā siseņu bars apsēduši Zelmeņa bodi un tūliņ tā būs tukša... Citi jau lauž vaļā Sērdieņa durvis, bet tu vēl te sēdi kā kurls un lāpi to draņķa tupeli, kas nevienam vairs nebūs vajadzīga! Celies tak un glāb, kas vēl glābjams, citādi pēc desmit minūtēm tu būsi pliks un nabags kā Lācars!»

«Nebūšu!» vecais Nātāns atsaka tik pārliecinoši, it kā pie viņa darbnīcas loga un durvīm stāvētu biezās tēraudbruņās kaltas sardzes bataljons.

Sētnieks noplāta rokas un parausta plecus.

«Dari kā zini! — man jāskrien Ķeņģim palīgā nobēdzināt vērtīgākās preces...» Un tad viņš metās laukā, bet durvīs vēl apgriežas un žēli iesaucas: «Muļķis gan tu esi, Nātān! — būtu jel novācis mazākais logā ieliktās kurpes, lai tīši nekārdina... Tie tak vairs nav cilvēki, bet gatavie razbainieki!... Tu redzēsi! — izlaupīs visu līdz pēdējām!»

«Lai pamēģina!» — kurpnieks sirdīgi atrūc, ar āmuru dauzīdams piešpeilēto pazoli.

Sētnieks aizskrien, aizcirzdams durvis, bet vecais Nātāns meklē ādas gabalu, kas noderētu papēdim.

Gan viņš to atrod un piestiprina labojamai kurpei, bet nav vēl paguvis to apgriezt, kad darbnīcas loga stikls šķindēdams sabirst, un vairākas rokas reizē sniedzas iekšā, kāri izplēstiem pirkstiem kampdamas kurpes un kurpītes, zābakus un zābaciņus, kas vecā Nātāna darināti tur mierīgi stāvējuši mēnešiem, pat gadiem ilgi.

«Nost suņi!» kurpnieks iebrēcas nejaukā balsī un, neticamā ātrumā uzšāvies kājās, ielec izdauzītajā logā. Labajā rokā tam asais kurpnieknazis, kreisā sažņaugusi sitieniem paceltā āmura kātu, bet vecīgo un sauso putna seju līdz nepazīšanai tam pārvērtuši ārprātīgu dusmu vaibsti, un asinim pieplūdušie redzokļi met skatienus kā saindētas lodes. Un nez' vai tas ir trakā niknuma pārņemtā kurpnieka drausminošais izskats, vai arī viņa ieroču draudi, — laupītkārās rokas atraujas, un viņpus loga stāvošo marodieru pūlis uz brīdi sastingst kā eksplozijas gaidās.

Bet tad aiz savu mantu sargājošā vīra muguras noklaudz vaļā atspertās durvis — saitei atrautais zvārgulis, neskanīgi džinkstēdams, nokrīt uz grīdas, — un veikalā iebrūk iekšā citi laupītāji, manīgi grasīdamies tvert plauktos sarindoto apavu kārbas. Vecais Nātāns metas apkārt un virsū tiem, visapkārt durdams un sisdams, iztrenc tos laukā uz ielas, bet tikmēr logā palikušo kurpju un zābaku vairs nav. Pamanijis kāda zeņķa rokās jaunu stulmeņu pāri, kurpnieks izlec uz ielas, izrauj tos no nepilngadīgā laupītāja rokām un metas atpakaļ veikalā, bet aiz muguras tam noskan nejauks bļāviens:

«Sit nost to veco velnu! — ko viņš te trako!»

«Sit!... Sit!... Sit nost!» — pūlis rēkdams uztver šo aicinājumu, un, tuvumā pagadijušos un ātrumā sakūdītu kareivju vads, gāžas iekšā darbnīcā pa logu un pa durvīm. Gan vecais Nātāns zobus griezdams lēc un sit un dur kā prātu pazaudējis, tak pārspēkam pretoties viņš nespēj, un šauteņlaides belziens pierē liek aprimt viņa cīņas trakumam un izlaist ieročus no spēku zaudējušām rokām. Gaisu tverdams un dobji ievaidēdamies, viņš nogāžas uz grīdas pie savas istabas durvīm, bet laupītāji, dzīvnieciskā priekā aurodami, metas tukšot darbnīcas plauktus, kur tikdaudz sūru pūliņu un sīksta darba augļu saglabāts un krāts.

Bet tā vien vēl nav diezgan; nekā vairs sev derīga neredzēdami, marodieri sadauza kurpnieka veco, uzticamo draudzeni — petrolejas spuldzi, apgāž viņa darbagaldu un izspārda pa grīdu darbarīkus un blakus trijkājainam solam sakrājušos noplīsušos apavus, kas gaidijuši čaklā amatnieka - radītāja roku pieskaršanos, lai atkal kļūtu derīgas, valkājamas un spožas. Beidzot vēl kāds iesper ar kāju bez samaņas gulošajam darbnīcas īpašniekam, un, steigā nepamanijis plauktos ieslēpušās durvis uz istabu, pūlis dodas laukā un tālāk pie nākošā veikala, — pie Ķeņģa manufakturas tirgotavas, pie kuras aizvērtajām durvīm jau darbojas ielauzēju pāris, bet karavīrs ar naganu paceltajā rokā kā rotaļādamies tēmē un šauj veikala skatlogu sargājošo dzelzsrežģu slēdzenē.

3.

Vairākās vietās pār pilsētu gaisos šaujas uguns liesmu mēles, un — drūmajās rudens dienas debesīs, dzirksteļlietu kaisīdami, paceļas dūmu mākuļi. Tur deg un neaizsargātas sadeg pamesto kazarmju ēkas, noliktavas ar iznīcībai lemto labību, pārtikas krājumiem, laikā neaizvāktām kara mantām un municiju, kas eksplodēdama grauj kopā stipros betona mūrus un līdz pat pamatiem liek nolīgoties visai pilsētai. Un līdzi ugunsgrēkiem nebeidz trakot laupītāju un postītāju bari, kas kļūst arvien pārdrošāki un negantāki, jo atkāpjošās karaspēka rindas galvenajās ielās kļūst aizvien retākas un arī steidzīgākas.

Tad šurp no Daugavmalas kā varens apakšzemes vilnis atdun vairāki vēl nedzirdēti smagu grāvienu pērkonbargā atbalss, un atkāpjošies karavīri bažīgi met acis atpakaļ, it kā jau manīdami sev aiz muguras un tuvu pienākušus vajājošā ienaidnieka pulkus. Jā, — tālu tie vairs nav; nupat pār Daugavas tiltiem pārnākušas pēdējās krievu karaspēka daļas, un sapieri uzspridzinājuši vairākus tiltu posmus, lai kaut par stundu paildzinātu Rīgas ieguvēju uzvaras ceļu, un dotu vairāk laika savējo atiešanai pār Juglu.

Pēdējās kolonas ašā gaitā jau aizsoļojušas caur Iekšrīgu un, savām daļām noklīdušos un veikalu grautiņos aizkavējušos kareivjus pievākdamas, dodas lejup pa pilsētas galvenajām ielām.

Vai nu tas ir liktenis, vai arī nejauša sagadīšanās, — prāporščika Nātāna vadam, sava bataljona astē maršējot, iekrīt iet pa Marijas ielu, bet Konrāds nemaz nepriecājas par to, jo visdažādāko mantu draskām piesvaidītie trotuari, notekas un bruģis, izdauzītie veikalu logi un uzlauztās durvis saceļ viņā sašutumu un reizā arī modina nelāgas aizdomas par savādnieka - tēva likteni. Un jo tuvāk bataljons nāk Matīsa ielai, jo nemierīgāks kļūst jaunā karavīra prāts. Vada kolonai blakus soļojot, viņš vēro to ielas malu, kur iztālēm redzams zelta zābaks, un nenāk tam vairs prātā sirdīties par salaupītām mantām apkrautajiem ļaudīm, kas viņam garām skrien, ne arī gaidīt tos un atņemt laupijumu, — viss viņa uzmanības asums un acu vērīgums ir koncentrējies vienā punktā: pie vecā Nātāna kurpniekdarbnīcas durvīm.

Un tad viņš saskata, ka tās ir atvērtas, un darbnīcas loga priekšā sabirušas stikla šķembeles, kamēr pats logs ir tukšs...

«Semjonov!» viņš klusi uzsauc savam palīgam — podpraporščikam krievu valodā un tādā balsī, it kā tam pietrūcis spēka un tūliņ pat būs jāgāžas gar zemi. «Vedat vadu tālāk, — man drusku jāuzkavējas, bet es jūs panākšu.»

Zobena maksti rokā turēdams, un garā šiņeļa stūriem plandoties gar zābaku stulmiem, viņš uzlec uz trotuara, lieliem joņiem pieskrien tēva darbnīcas durvīm un pazūd tajās kā vētras brāziena iekšā rauts; bet bataljons iet tālāk savu gaitu, un kaut gan ne podpraporščiks Semjonovs, ne arī citi vada vīri nesaprot, kas noticis ar viņu jauno komandieri, tak it neviens no tiem ne mirkli nešaubās, ka viņš tur tajā izlaupītajā kurpniekdarbnīcā nepaliks, bet drīz vien steigsies laukā, lai panāktu savu vadu un atkal stātos tā priekšgalā.

«Sit nost to veco velnu!»

4.

Pāris minūtes Konrāds stāv kā tuvu sprāgušas granatas eksplozijā apdullināts. Marodieru izdemolētās darbnīcas bēdīgā aina un vēl jo vairāk — uz grīdas gulošā kurpnieka drausmīgais izskats, kas drīsāk atgādina lielās mokās nomirušu, kā smagā nemaņā gulošu cilvēku, uz brīdi atņēmuši locekļu spēku un notrulinājuši prāta asumu šim citkārt stiprajam un briesmās nemulstošajam karavīram.

Bet tad viņš salauž pēkšņo sastingumu, nometas uz grīdas pie atmuguriski pakritušā tēva, kas asinīm noplūdušu pieri un aiztecējušām acīm guļ krampjaini sarautām kājām un plati ieplēstām, dūrēs sažņaugtām rokām. Ausi piegludis gulētāja krūtīm tajā vietā, kur sirdij vajaga būt, Konrāds klausās aizturētu elpu, bet vai nu karavīru soļu klaudzoņa uz ielas, vai arī paša asiņu trakā žvingstēšana smadzenēs, — veltīgi viņš lūko sadzirdēt kaut vājāko sirdspukstu balsi. Arī vecā Nātāna roka šķiet auksta un sastingusi, pulss nav vairs pamanams, bet asais, nāves sviedros mitrais zods kā stūrgalvīgs un neatliecams ķīlis pacēlies pret griestiem.

Prāporščiks lēni pieceļas kājās, sper pāris bezspēcīgus soļus uz durvju pusi, tad apstājas un darbnīcas vidū vēro gar izdauzīto logu aizskrienošos karavīru stāvus.

Tie droši vien pēdējie!

Zemu nolīkst Konrāda galva, un rokas nevarīgi nolaižas gar sāniem, bet smagā trieciena apskurbinātās smadzenes veltīgi pūlējas atrisināt vienkāršo un reizē grūto jautājumu: iet, vai palikt? Tur aizmaršējis viņa vads un bataljons un pulks, kura karogam viņš zvērējis uzticību līdz nāvei, bet te, lūk, guļ viņa tēvs, ko pamest liedz dēla mīlestība un iedzimtā pienākuma apziņa.

Ko darīt? — vai tiešām iet un atstāt viņu še guļam kā nodzītu un vecu suni, ko nosituši bezsirdīgi ļaudis, vai arī kļūt par dezertieri ar drošām izredzēm krist ienaidnieka gūstā, lai varētu ar pienācīgu godu apglabāt tēvu pie savas sievas sāniem, kā viņš to vēlējies un simtkārt pelnījis?

Nez' cik ilgi jaunais karavīrs tur tā stāvētu un domātu un sevī cīnītos, ja viņam nenāktu talkā kāda pavisam vienkārša lieta, ko viņš līdz šim vēl nebija pamanījis: tā ir krievu kareivja cepure, ko viņas īpašnieks še burzā pazaudējis, un kas nu guļ tur uz grīdas starp izspārdītajām kurpēm un amatrīkiem. To ieraudzījis Konrāds pēkšņi saraujas kā odzes sirdī dzelts, un acupriekšā tam parādas aina, kad krievu armijas kareivis ņirdzīgi saviebtu seju pacēlis ieroci pār vecā Nātāna galvu, — pār savas armijas virsnieka tēva sirmajiem matiem, kas nu tur salipuši asiņu recekļos...

Un nedomādams vairs ne mirkļa, prāporščiks Nātāns izvelk savu zobenu, salauž to pret ceļgalu kā skalu, un ieroča gali skanēdami ielido darbnīcas kaktā. Tikpat steidzīgi viņš norauj jostu ar zobensiksnām un maksti, un novelk kara mēteli it kā tas durstītu un dedzinātu viņu, tad atrauj svārka krūtīm piesprausto Svētā Jura krustu, met to uz grīdas un samīda kājām, kamēr nikna spēka pārņemtās rokas plēš nost virsnieka uzplečus.

Jā! — viņš paliks še, vienalga kas to sagaidītu; bet tur, tiem gļēvajiem sirmgalvja slepkavām viņš blakus vairs necīnīsies nekad!

Richards Ērglis

Melnsiles labieša dēka

(Beigas).

4.

Kādā tuvākajā dienā, rīta blāzmai svīstot, Dailis ar Mudiķi un Šmaugo aizjāja no Melnsiles. Līdzi viņi veda vēl ceturto zirgu, kas arī bija apseglots. Tikai jātnieka vietā tas nesa prāvu daudzumu visādu pārtikas vielu. Acīmredzot, priekšā stāvošais ceļš nebija īsā laikā veicams. Jātnieki sasniedza Lietuvas robežu un devās tālāk. Tikai šoreiz Dailis nejāja vis gar apdzīvotām vietām, bet uzmanīgi vairījās no tām, mezdams līkumus un slapstīdamies pa mežiem. Tas apgrūtināja un pagarināja jājienu. Beidzot visi trīs jātnieki nonāca bajāra Kaiņa ciema tuvumā. Šoreiz viņi neiegriezās meklēt tur viesmīlību. Zemgaļi paslēpās meža biezoknī labi atstatu no ciema, novietodami savus zirgus necaurskatamos krūmājos, tā kā nezinātājam grūti nāktos lopiņus ieraudzīt, pat ja kādam gadītos iet diezgan tuvu paslēptuvei. Tad sākās bajāra nama novērošana. Lietot atklātu varu pret bajāru trim vien bija neiespējami. Tādam pasākumam vajadzēja lielāka karavīru skaita, un uzbrukums tad izn̄āktu līdzīgs kara darbībai. Tādu rīcību Viesturs neatstātu bez soda. Tamdēļ vajadzēja uzglūnēt Maiģītei — gaidīt izdevīgu gadījumu, kad bajāra meita atstās māju. Tā kā brūklenes bija jau gatavas, arī sēnes auga malu malās, tad droši vien Maiģītei nāksies nostaigāt uz mežu. Bez tam varēja arī citādi rasties izdevība. Jācer bija uz nejaušību. Pērkoņtēvs pats bija solījis savu palīdzību, tamdēļ Dailis ar saviem palīgiem gaidīja. Viens zemgalis palika pie zirgiem un divi slapstījās mežmalē, novērodami bajāra sētu. Tomēr pagāja diena pēc dienas un panākumu nebija nekādu. Tikai kāda rīta agrumā, kad visi trīs zemgaļi vēl atradās pie zirgiem, tiem piesoļoja klāt kāds leitis. Viņš, ejot caur mežu, bija padzirdis zirgu sprauslāšanu un gāja raudzīt, kas biezoknī notiek. Ļoti pārsteidza viņš zemgaļus, bet pats tika vēl vairāk pārsteigts, kad Šmaugais tam pielika šķēpu pie krūtīm un pavēlēja nekustēties. Nabaga leiti sasēja no galvaslīdz kājām un vēl piesaistīja pie koka. Muti tam aizbāza, tā kā kliegt viņš arī nevarēja. Bez tam Šmaugais to pamācīja, velti nešķiezdams vārdus:

«Nekliedz! Ja drusku pīkstēsi, tad...» Un zemgalis taisīja gaisā ar šķēpu dūrienu pret gūstekņa krūtīm, tā kā pēdējais domāja, ka pieredz jau savas dzīves pēdējo acumirkli un aizvēra acis. Šmaugais tiešām skaitīja par labāko izeju no pašreizējā stāvokļa, pataisīt leiti uz visiem laikiem mēmu un aukstu. Tad tas nevarēšot ne pakliegt, ne aizbēgt, ne citādi kā rūpes darīt. Dailis nevēlējās izliet sava nākošā sievas tēva ļaužu asinis un tamdēļ noraidīja Šmaugā priekšlikumu, tikai lika uzmanīgi apsargāt gūstekni. Leitis tiešām darīja lielas raizes Dailim, jo bija sagaidams, ka to meklēs, līdz ko apķersies, ka viņš neizprotamā kārtā pazudis. Bet gūsteknis laikam atnesa laimi saviem vārdzinātājiem, jo tai pašā dienā Mudiķis aizelsies atskrēja no novērošanas vietas mežmalā pie saviem biedriem un paziņoja cerību pilnu vēsti Dailim. Bajāra meita (Mudiķis viņu skaidri bija pazinis), kopā ar otru sievieti gāja no mājām pa taciņu uz mežu ar groziniem rokās. Dailis bija kā spārnos. Skriešus viņš ar Mudiķi aizdrāzās līdz mežmalai. Maiģīte ar savu kalponi, jauno Laismi, pa tam bija sasniegušas mežu un paspējušas nozust.

Dailis ar Mudiķi steidzās pa taciņu, pa kuŗu ogotājas bija gājušas, bet viss velti. No jaunavām nebija ne vēsts. Dailis apmulsa. Beidzot gaidītā Maiģīte bija mežā un tomēr...

Te viņš gandrīz aiz priekiem iekliedzās. Kādā klajumiņā aiz eglītes locījās sievietes. Abas ogotājas acis vien ieplēta, kad viņu priekšā kā iz zemes izauga divi zemgaļu karavīru stāvi.

«Ko tu te meklē?» Lepni saslējusies, noprasīja Maiģīte Dailim.

«Tevi.» Skanēja atbilde. «Vai jāsi man līdz? Vai gribi būt mana?»

«Nekad! Tīri jāsmejas man par tevi, puisīt!» Noteica Maiģīte, bet tūlīt saprata, ka smiekliem te pienākušas beigas, jo Dailis kaut ko uzsauca savam biedrim. Pēdējais saķēra Laismi un kaut ko bargi pavēlēja. Kas tālāk

Kādā klajumiņā locījās sievietes.

notika ar viņas kalponi, Maiģīte neredzēja, jo pati gulēja jau sūnās, Mute jaunavai bija drīz aizbāzta, rokas un kājas viņai saistija. Tad bajāra meitu ienesa biezās eglītēs un noguldija blakus Laismei. Arī šī bija pa tam saistīta; arī viņai bija mute aizbāzta. Pie gūstekņēm par sargu palika Dailis. Otrs zemgalis pazuda.

Maiģīte nespēja dusmas valdīt. Ar viņu, bajāra Kaiņa meitu, apgājās tik necienīgi! Nu, gan tas puisis dabūs mācību. Gan viņš drīz nezinās, cik vecs ir. Bet Maiģītei nācās piedzīvot vēl pārsteidzošākas lietas.

Pazudušais zemgalis drīz vien atgriezās, šoreiz jāšus un otra biedra pavadībā. Abi veda līdzi vēl divus apseglotus zirgus. Uz viena no tiem šķērsām pāri segliem piesiets gulēja bajāra Kaiņa kalps, kuŗš torīt bija ticis kaut kur aizsūtīts.

Vēl Maiģīte bija neizprašanā, kas ap viņu notiek, kad to pacēla no zemes un stipri piesēja ir pie segliem, ir pie zirga. Viena kāja tirpa no virves, kas bija par stingri pievilkta, bet Maiģīte bija par lepnu, lai uz to kaut kādi aizrādītu. Labāk pacietīs.

Tad visi trīs zemgaļi sāka apspriesties, ko darīt ar Laismi un sagūstīto kalpu. Ja tos palaida vaļā, tad tūlīt pakaldzinēji būtu kaklā.

«Kungs, ja tu vēlies, es viņiem abiem aizbāzīšu mutes uz visiem laikiem ar savu šķēpu.» Teica Šmaugais un tik vienaldzīgi tvēra pēc sava ieroča, it kā lieta grozītos ap divu salmu kūļu pamešanu mežā, bet ne ap divu cilvēku dzīvībām. Vecais karavīrs bija pieredzējis daudz dažādu asiņainu skatu savā mūžā. Izpūst diviem kaut kādi kaitīgiem cilvēkiem dzīvības, lai izsargātos no nepatikšanām, kaut varbūt arī ne pārmērīgi draudīgām, bija viņam viegli izdarama un pilnīgi attaisnojama lieta. Dailis domāja citādi. Asinis liet šoreiz nevajadzēja. Ja abus piesietu pie kokiem un atstātu ar aizbāztām mutēm? Varēja būt, ka viņus atrod, varbūt pat par daudz ātri. Lielāka varbūtība tomēr bija, ka tie mežā nomirs badā, pirms viņus kāds atsvabinās.

«Meiteni es varētu ņemt sev priekšā uz segliem.» Piedāvājās Mudiķis. Laisme pameta uz viņu pateicīgu skatu, kaut gan gulot tik ar vienu aci varēja saredzēt stalto zemgali. Drīzi tas tuvojās viņai un, pacēlis meiču novietoja kā kādu mantu saini uz zirga sev priekšā, jo pats jau arī bija paspējis ielēkt seglos.

Tagad nelaimīgais bajāra kalps — gūsteknis bija pārliecināts, ka viņam žēlastība netiks parādīta, jo pašulaik Dailis klusi sarunājās ar Šmaugo. Vecais karavīrs steidzīgi tuvojās nobaidītam leitim. Drudžaini gūstekņa acis novēroja šķēpa asmeņa kustienus Šmaugā rokās, pēdējam nākot tuvāk un tuvāk. Tomēr leitis maldījās. Viņa dzīvībai briesmas nedraudēja. Šmaugais atbrīvoja no saišķiem gūstekņa kājas, bet pašu piesēja ar negaru virvi pie Mudiķa segliem un, iegrūdis viņam krietni pa sāniem ar šķēpa kātu, noteica:

«Pelnijis tu gan to neesi, klaidoni, bet mūsu kungs dāvā tev dzīvību. Tikai rikšo tagad zirgam līdzi. Es jāšu nopakaļ. Ja tu nevarēsi kārtīgi paskriet, tad es tevi uz vietas piestiprināšu ar šķēpu kā ar tapu pie zemes. Bēgt nedomā, ies vēl sliktāk.»

Nekad visā mūžā nabaga gūsteknim nebija tik viegli veicies ar skriešanu, nekad pat zēna gados viņam kājas nebija tik veikli cilājušās kā šoreiz, kad nācās sekot Mudiķa zirgam. Aiz viņa jāja briesmīgais Šmaugais, apbruņots ar vēl briesmīgāku šķēpu. Visiem pa priekšu jāja Dailis, vezdams sev blakus pavadā otru zirgu ar saistīto Maiģīti kā nastu.

Izvairīdamies no apdzīvotām vietām, zemgaļi par kaklu par galvu steidzās uz mājām. Jāšana brīžam iznāca bez ceļa un bija stipri grūta, bet zirgi šoreiz netika taupīti. Pat naktij iestājoties, jāšana turpinājās, un pārtraukumu nebūtu bijis, ja tikai zirgi varētu izturēt. Bet lopiņi nespēja beidzot vairs kājas cilāt no noguruma un piespieda savus kungus apstāties, lai ļautu četrkājainiem ceļa biedriem daudz maz atpūsties. Beidzot atbrīvoja visiem gūstekņiem mutes, jo visapkārt bija mūža mežs. Te tikai zvēri dzirdētu kliedzienus. Bez tam par daudz skaļas mutes katru acumirkli varēja aizbāzt ciet no jauna. Tālāk jāšana gāja pa taku un tādēļ bija vieglāka un ātrāka.

Zemgales robeža bija jau klāt. Dailis pieturēja savu zirgu, atbrīvoja no saitēm nogurušo Maiģīti un deva rīkojumu atsvabināt gūstekni. Leitis vairs nevarēja būt kaitīgs. Bez tam ar viņu Dailis gribēja paziņot sievas tēvam, kur meita palikusi un aizsūtīt solijumu, ka rūpīgi gādās par gūsteknes labklājību.

Kad bajāra kalpam atbrīvoja rokas un pašu viņu atsēja no segliem, viņš sagrīļojās un nokrita sūnā garšļaukus.

«Tas tik ātri mājās netiks.» Pasmējās Mudiķis.

Tiešām atbrīvotais gūsteknis nogulēja cietā miegā veselu dienu turpat,

Beidzot zirgu soļi noduņēja uz pils grāvja tilta.

kur bija vaļā palaists. Tikai pēc izgulēšanās viņš notiesāja ēdienu, ko zemgaļi bija atstājuši, un devās mājās, kur izstāstija visu notikušo. Bajārs Kaiņis tūlīt aizjāja ar sūdzību pie kunigaikšta Dauņaiša.

Sākot Dailis gribēja palaist brīvā arī Laismi, bet Mudiķis cēla ierunas, aizrādīdams, ka meitene ir vērtīga gūstekne un nav nekāda iemesla zaudēt tik labu laupijumu. Dailis piekrita. Viņam likās, ka nebūs slikti, ja Maiģītei svešā malā būs kāda no agrākajām kalponēm. Mudiķis priecājās, ka izdevies pierunāt paturēt Laismi. Arī pēdējai, īsti ņemot, nebija nekas ko iebilst pret šādu iznākumu, jo staltā puiša rokas jājot tik saudzīgi turēja apskautu jaunās meitas stāvu un tik glāstoši pūlējās pasargāt gūstekni no satricinājumiem, zirgiem pārvarot dažādus šķēršļus ceļā. Laismei brīžiem sametās tīri silti. Zirga mugurā viņa tik cieši bija piespiesta Mudiķim, ka sajuta arī sava gūstītāja miesas siltumu. Vis tas radija patīkamu stāvokli, ka meičai nemaz negribējās to izbeigt.

Tikai Maiģīte bija dziļi nelaimīga. Dusmas un atriebības domas mocija viņu. Pamazām bajāra meita nonāca pie slēdziena, ka viņas stāvoklis nemaz tik spīdošs nav. Ar katru acumirkli, ar katru tālāku zirga soli cerība uz izglābšanu palika mazāk un mazāk. Viņa atradās šī briesmoņa Daiļa rokās, šī zemgaļa varā. Viņa bija gūstekne. Viņa bija nolaupīta. Viņa bija palikusi gandrīz par verdzeni. Un kam? Šim noraidītajam zemgalim. Ak, dievi! Kāds liktenis viņu gaidija? Bet viņa spītēs, viņa tam atdarīs, atriebsies. Kur un kā, to viņa vēl nezināja pati. Kad Dailis gūsteknei vairāk reizes vaicāja, vai viņai neesot neērti, jaunava izrādija savu nicināšanu ar to, ka nemaz neatbildēja šim iedomīgajam zemgalim. Jā! viņai viena virve berza roku, otra spieda kāju, bet nekas. Lai spiež, lai berž! Maiģīte spītēs, neteiks ne vārda, pacietīs visu. Tiešām, nevienas zilbes viņa neizrunāja arī tad, kad Dailis viņu pēc īsās atpūtas uzcēla savā zirgā.

Beidzot zirgu soļi noduneja uz Melnsiles pils grāvja tilta. Maiģītei tie likās kā veļas vāles klaudzieni pie līķu autu velēšanas. Tad gūstekni nocēla no zirga. Atkal šis meitu laupītājs turēja viņu savās rokās. Viņš pat noskūpstija sava upura lūpas. Cik nogurusi, līdz nāvei nogurusi Maiģīte jutās. Ilgā jāšana, ilgā negulēšana... Pat viņas varmākas bija galīgi piekusuši, kaut gan priecīgi uztraukti par labu izdošanos. Maiģīte būtu nokritusi gar zemi, ja Dailis to nepieturētu. Viņa nesaprata, ko Dailis teica pārējiem, nesaprata neviena viņa rīkojuma par pils turēšanu trauksmes stāvoklī, par tilta izņemšanu un sargu skaita palielināšanu. Tikai vienu Maiģīte saprata, kad Dailis, viņu nesdams, tuvojās dzīvojamo telpu durvīm. Ja šīs durvis aizvērsies aiz gūsteknes, tad viņas dzīvē daudz kas grozīsies, tad notiks straujš lūzums viņas mūžā, tad tik vienkārši vairs nevarēs atvērt šīs pašas durvis, šīs briesmīgās durvis, lai bajāra meitu izlaistu brīvē. Nē, Maiģīte nespers kāju tur iekšā. Maiģīte kliegs, kodīs, plosīsies. Maiģīte... Nekā! Maiģīte ir par daudz nogurusi, par daudz vāja, lai uzvarētu neatlaidīgo pils pavēlnieku. Šeit gūstekne bija pilnīgi svešnieka varā. Dailis ar iecerēto tautu meitu rokās pārspēra kāju pār sava dzīvokļa slieksni. Durvis, kas Maiģītei bija iedvesušas tādas bailes, aizvērās aiz viņas.

Tikai pēc divām dienām Dailis atminējās, ka vēl nav izdzēris trešo Rūsmeša kausu. Ātri viņš to iztukšoja un tad visus trīs traukus aizsūtīja atpakaļ burvim līdz ar bagātīgām dāvanām, kā atlīdzību par labo padomu, par dievu palīdzības izgādāšanu, par izglābšanu no leišu raganas pesteļiem. Sākot Dailim bija drusku nemierīgs prāts par to, ka viņš bija aizkavējies ar trešā kausa izdzeršanu. Šim kausam vajadzēja galīgi paglābt Daili no raganas — negantnieces burvībām. Kad tikai nolaidībai nav ļaunu seku? Nevarētu gan būt. Kauss ar aizsargājošo ūdeni bija tomēr izdzerts, kaut arī ar nokavēšanos. Vecais Rūsmetis gan bija piekodinājis, lai labi iegaumējot viņa vārdus un lai uz mata kārtīgi izpildot visu, ko viņš teicis. Dailis bija nokavējies ar vesela kausa izdzeršanu par vairāk kā divām dienām. Jo vairāk Dailis pārdomāja, jo nemierīgāks palika prāts, atce oties savu aizmāršību un nolaidību. Ja nu ceļas kāds ļaunums? Ja nu uzbrūk kādas briesmas? Tiešām lielas briesmas draudēja un tuvojās steidzīgi vien. Nevarēja citādi nemaz būt. Lielā burvja un dievu tuvinieka Rūsmeša rīkojums nebija izpildīts laikā. Par to sodam vajadzēja nākt.

Laisme palīda zem lāviņas.

5.

Vienojies ar kunigaiksti Dauņaiti par kopīgo uzbrukumu Livonijai, Viesturs spēra vēl dažus soļus uzsāktās lietas labā, gan pūlēdamies dabūt arī vēl kuršus par kara biedriem, gan dodams rīkojumus Zemgalē pašā. Te viņu pārsteidza zibens pie skaidrām debesīm. No Žagares pils atauļoja kareivis un atveda kunigaiksta Dauņaiša šķēpu. Kāds leišu karavīrs bija nogādājis ieroci Žagarē un nodevis turienes pils pavēlniekam kā Žemaites pierobežas novada kara pieteikumu Zemgalei. Viesturs rokas vien ieplēta no brīnumiem. Tikko noslēgta draudzība un jau atkal karš. Šoreiz gan iebrukumu jau pie laika paziņoja kara pieteikšana, ko leiši reti mēdza darīt. Laikam sakarā ar nesen noslēgto draudzību Dauņaitis karu šoreiz iesāka ar svinīgu paziņojumu. Bet uz ko viņš cerēja? Viens Žemaites novads nespēja mēroties ar visu Zemgali, sevišķi tad nē, ja karš jau iepriekš gaidīts un atgaiņāšanai viss sagatavots. Droši vien Dauņaitim bija kara biedri. Bet kādi? Labu gaidīt nekādi nevarēja. Lai arī kādi būtu bijuši brīnumi, vajadzēja pasteigties ar aizsardzību.

Viesturs uz ātru roku sapulcināja daļu karavīru un steidzās uz Žagari. Tikko viņš bija sasniedzis šo pili, kad tur pienāca ziņa, ka Dauņaitis apsēdis Melnsili. Atkal bija jābrīnās. Pēc visiem prāta slēdzieniem žemaišiem vajadzēja ātri pārplūdināt ar saviem karavīriem apdzīvotākos, bagātākos Zemgales apgabalus, postīt tur un laupīt cik vien iespējams līdz lielāku zemgaļu spēku atnākšanai apdraudētās vietās. Bet Dauņaitis apsēda nomaļo Melnsili, Melnsili, kura gan nepiederēja pie stiprajām pilīm, bet tomēr bija puslīdz labi nocietināta un spēja noturēties līdz palīgu atnākšanai. Melnsiles apkārtne bija nabadzīga un maz apdzīvota. Tā tad uz labu kara laupījumu tur nepavisam nevarēja cerēt. Izbrīnu palielināja vēl tas apstāklis, ka noteiktas vēstis ziņoja, ka leiši šoreiz nepavisam nelaupot, neesot nodedzinājuši pat pāri Melnsilei tīri blakus atrodošās mājas. Tiešām, tie bija brīnumi.

Viesturs aizsteidzās uz Melnsili. Tur jauni brīnumi sagaidīja virsaiti. Dauņaitis gan bija apsēdis Melnsili, bet nemaz nemēģināja to ieņemt, pat neviena bulta, neviens šķēps nebija lidojis uz pili. Viesturam pienākot, Dauņaitis atkāpās no pils drusku atpakaļ un nostādija savus kareivjus taisnā līnijā pa krūmājiem un mežu, it kā gatavodamies uz kauju. Visi apstākļi bija tik neparasti, ka Viesturs uzsāka sarunas ar Dauņaiti, nosūtot šai nolūkā pie kunigaikšta Godvīru, kas jau dažu gadu izpildija Tērvetes pils pavēlnieka pienākumus.

Sešdesmit gadus vecais, daudz pieredzējušais labietis atgriezās no Dauņaita tik pārsteigts un izbrīnījies, kā vēl nekad savā raibajā mūžā. Uz Godvīra pārmetumiem par noslēgtās draudzības laušanu, kunigaikstis atbildējis, ka viņš to darijis ļoti nelabprāt. Bet vai tad viņš lai ļaujot saviem sabiedrotiem sevi pašu aplaupīt? Vai tad viņš lai dodoties nopietnā karā uz Rīgu kopā ar leišu sieviešu medniekiem? Nesaprašanā Godvīrs pieprasijis paskaidrojumus, bet Dauņaitis atteicis, ka vislabāki varētu lietu noskaidrot viņš ar Viesturu pašu.

Tanī pašā dienā Viesturs satikās ar Dauņaiti, bet brīnumiem vēl nebija gala, jo kunigaikstis īsi noteica, ka viņš nemaz nevēloties karot ar Zemgali, ka viņš pat tagad ar mieru runāt par draudzēšanos ar Viesturu, bet visupirms zemgaļiem jāatdodot atpakaļ leišu jaunava, ko tie nolaupijuši un turot verdzībā.

Kad Viesturs izteica savu nezināšanu, Dauņaitis neticīgi paraustīja plecus un aizrādija, lai paprasot Melnsiles pils pavēlniekam. Dailis esot vainīgais, jo nolaupijis un atvedis verdzībā ne kaut kādu vienkāršu skuķi, bet leišu augst-

maņa meitu, paša kunigaiksta radinieci. Neticīgi Viesturs kratīja galvu, bet padomājis noteica:

«Ja tiešām ir tā, kā tu saki, tad tu tūliņ šodien dabūsi atpakaļ savu radinieci. Es likšu to nekavējoties atvest šurp un izdot tev.»

«Tad mēs varēsim atkal runāt par draudzības līgumu,» pasmaidīdams teica Dauņaitis.

Dusmīga un īsa bija Viestura saruna ar Daili. Virsaitis strupi pavēlēja tūlīt atvest tam Maģīti un atdot Dauņaitim. Dailis saprata, ka cits nekas vairs neatlika, kā paklausīt. Aizbēgt, noslēpt Maģīti nebija iespējams. Pretoties diviem karaspēkiem? Ko nu! Trīcošu balsi nabaga pils pavēlnieks lūdza, lai tam atļaujot pašam aizvest un nodot žemaišiem Maģīti.

«Labi. Manis dēļ!» atteica Viesturs, kuram sametās drusku žēl karstgalvja. «Tikai viss lai notiek Godvīra vadībā. Citādi tu esi spējīgs iztaisīt vēl kādu traci.»

Virsaiša pavēles, pie tam vēl kara laikā, jāizpilda steidzoši un bez stomīšanās. Drīz vien Dailis veda pie rokas Maģīti pa Melnsiles vārtiem ārā. Viņiem blakus soļoja Godvīrs. Pavadīja tos divdesmit karavīri no Tērvetes pils kalpiem. Daudzas acis noskatījās gājienam pakaļ. Skatījās arī Mudiķis. Te viņš sajuta, ka kāds to rausta aiz piedurknes. Apgriezies viņš ieraudzīja Laismi, kura deva jaunajam kara kalpam zīmi sekot viņai.

Laisme ar Mudiķi bija uz ātru roku tik labi sapratušies, ka Mudiķis jau bija lūdzis Daili atdot tam leišu jaunavu. Dailis labprāt atalgoja savu palīgu ar jauno gūstekni. Mazajā, šaurajā, tumšajā, nabadzīgajā, nemīlīgajā telpā blakus staļļiem, kur caur sienu skaidri varēja sadzirdēt zirgu sprauslāšanu, iemitinājās pate Laimes māmuļa. Tur ievilkās Mudiķis ar savu jauno sieviņu, daiļo gūstekni Laismu.

Tagad šī laimīgā gūstekne bija pārbijusies, redzot, ka viņas kundzi un pavēlnieci Maģīti aizved no pils. Laisme baidījās, ka arī viņu pašu var atdot atpakaļ žemaišiem un aizvērusi sprosta durvis, strauji žestikulēdama, sāka bērt vārdus kā pupas:

«Mani tu neizdod! Mudiķi, saproti! Mani tu neizdod!»

«Ko tad lai es daru, ja liks?» nopūtās Mudiķis.

Laisme pārdomās apklusa. Tad viņa iesaucās:

«Paslēp mani tā, ka neviens nevar atrast, kāmēr visi svešie ir projām.»

«Kur tad lai tevi tā paslēpj?» šaubījās Mudiķis.

«Ak, Dievi! Ak, Dievi! Lielais Pērkoņtēv! Ak, tu mīļā Laimas māmuļa!» čukstēja Laisme. Tad viņas skati krita uz lāviņu un salmu cisām telpu dibenā. Un likās, ka bezizejas stāvoklī bija atrasta izeja. Laisme ātri palīda zem lāviņas, savilka tūvāk kājas, saritinājās kamolā, cik vien spēdama un teica:

«Novelc gultas segu zemāk gar lāviņas malu, tā kā mani nevar ieraudzīt. Tagad ej projām un nesaki tikai nevienam, kur es esmu.»

«Lai mani gabalos sacērt, ir tad ne vārdiņa par tevi nepīkstēšu!» iesaucās Mudiķis, vēl kārtodams segu.

«Es nekustēšos, kaut man sāni paliktu stīvi no gulēšanas,» noteica Laisme. Tiešām, viņa būtu drīzāk elpu izlaidusi, nekā briesmu brīdī pakustinājusi kaut tikai mazo pirkstiņu, lai arī sānus spieda, lai arī kājas un rokas šaurā vietā tirpa. Par laimi visi bija aizmirsuši nabaga kalponi Laismi. Neviens ir nedomāja postīt viņas laimes ligzdu.

Uzkalniņā stāvēja kunigaikstis Dauņaitis un bajārs Kaiņis. Godvīrs pieveda viņiem klāt Maģīti. Dailis sekoja.

Uzkalniņā stāvēja kunigaikstis Dauņaitis un bajārs Kaiņis.

«Diženo kunigaiksti!» teica Godvīrs. «Uz Zemgales varenā valdnieka pavēli te atvedu tev šo bajāra meitu un nododu viņu tavās rokās.»

«Manu mīļo meitiņ!» iesaucās bajārs Kaiņis. «Tagad tu esi atkal brīva.»

Maiģīte krita tēvam ap kaklu un reizē smiedamās un šņukstēdama, sāka runāt:

«Tētiņ, mīļo tētiņ: Atstāj mani tepat Melnsilē!»

«Ko tu runā, mans bērns? Vai tu esi ieēdināta?» brīnījās bajārs.

«Ak, tētiņ! Tagad es kāroju palikt te pie viņa,» un Maģīte rādīja ar pirkstu uz Daili.

«Ko? pie sava nolaupītāja?» brīnījās bajārs. «Tu gribi palikt pie viņa? Pie svešnieka — zemgaļa? Apdomā, meit, ko tu runā?»

«Ja, tēt, pie viņa. Dailis ir man mīļš, mīļš vīriņš,» Maiģīte atstāja tēvu un nostājās Dailim blakus.

Bajārs bija galīgi izsists no līdzsvara. Viņš bija sacēlis lielu brēku, sūdzējies kunigaikstim, samusinājis pat uz karu, lai tikai dabūtu atpakaļ savu meitu; un šī pati nemaz vairs negrib nākt uz tēva mājām. Ko nu teiks kunigaikstis par tādu putru? Bajārs pameta skatu uz Dauņaiti. Tā acis viltīgi glūnēja zem biezajām uzacīm, un zobgalīgs smaids, likās, pazuda bārdā.

Bajāra meita bija izlutināta, un agrāk ne reizi vien tēvs bija piekāpies sava mīluļa gribas spaidos. Tikai šoreiz lieta nebija tik vienkārša: šoreiz te bija pats kunigaikstis klāt, un viss norisinājās ļaužu priekšā. Tādēļ Kaiņam likās, ka jārāda tēva vara, un bajārs teica:

«Meit, neniekojies! Tev tagad būs jāseko man uz mājām.»

Bet meita nebija radusi, ka tēvs nepilda viņas gribu. Maiģīte piespēra dusmīgi ar kāju un asarām acīs iesaucās:

«Es ne par ko neiešu! Es palikšu pie sava vīra. Vai lai es tavā sādžā sēžu kā vecmeita, kamēr man mati nosirmo un krunka pie krunkas izvago ģīmi?»

Bajārs pavisam apjuka. Ko nu? Bailīgi viņš atkal paskatījās uz kunigaiksti. Dauņaitis sāka skaļi smieties.

«Nu, bajār!» viņš teica. «Labi jau nav, ka meita neklausa savam tēvam. Bet ja jau tu esi tik nepaklausīgu bērnu izaudzinājis, ko tad tu ar viņu panāksi savās mājās? Sirdēsti vien iznāks.»

«Diženo kunigaiksti!» stomījās bajārs. «Es...»

«Ir jau labi,» noteica Dauņaitis. «Būs jāatstāj tava Maiģīte viņas nolaupītājam. Cits nekas tev neatliek.»

Maģītei likās, ka pienācis izdevīgs brīdis rīkoties. Viņa zemu palocījās kunigaiksta priekšā un teica:

«Visuvareno kunigaiksti! Lai dievi tev atmaksā par tavu rīkojumu. Kad tu arī tā pavēli, tad jau es, pat gribēdama, nedrīkstu atstāt Melnsili. Daili, ko tu stāvi? Skūpsti roku diženam kunigaikstim, saki tam paldies.»

Izrādījās, ka starp Daili un Maiģīti jau paspējusi nodibināties pilnīgākā vienprātība, jo abi sāka skūpstīt kunigaikstim rokas. Šī pateicības izrādīšana bija veiklākais diplomatiskais solis visā Maiģītes mūžā. Kunigaikstis paplikšķināja Maiģītei pa vienu vaidziņu, pa otru un griezdamies pie bajāra Kaiņa, smaidīdams teica:

«Nu, radiniek! Tā jau gan ir tava darīšana. Te visa noteikšana pieder tēvam. Tikai man liekas, ka Maiģīti mēs šoreiz sev līdzi uz mājām neaizvedīsim. Bet lai nu kā, papriekšu jānorunā viss pamatīgi ar virsaiti Viesturu, tad nāks padoms, tad būs nojaušams viss pārējais.»

Sarunas ar Viesturu nevilkās ilgi. Zemgales virsaitis drīz vien saprata, ka

Daunaiti nemaz neinteresēja Maiģītes nolaupīšana, bet ka kunigaikstis grib sev izkaulēt, izlietojot gadījumu, izdevīgākus noteikumus pie nākošā kopīgā kara laupījuma dalīšanas. Draudzības līgums tika atjaunots, un Viesturs ie-aicināja žemaišus uz dzīrēm Melnsilē. Tagad izrādījās, ka Daunaitim līdzi atvesto kara vīru skaits arī nebija nekāds lielais. Viltīgais un gudrais kunigaikstis nemaz nebija gatavojies nopietni karot. Kad krājumi Melnsilē bija iz-dzerti, visi devās uz mājām, žemaiši uz vienu pusi, zemgaļi uz otru.

«Cik labi, ka jau pēc divām dienām apķēros izdzert Rūsmeša ūdeni, citādi būtu tīrais gals klāt,» apmierināts nodomāja Dailis.

Augusts Smagars

Latgales burlaks*)

1.

Vārkaviešu ļaudis steidzīgi gatavojās aizgavenim. Bija jau aizrunāti muzikanti un aizprasīta lielākā istaba dejām. Puiši, ar graudu maisiem ragavās, brauca uz patmalēm. Sak, aizgaveni jāsagaida ar svaigām un garšīgām bliņām! Vīri pirtīs kaltēja iesalu. Sievas baroja kaujamās cūkas, bet jaunās meitas gaidija precinieкus.

Zilgana tumsa bija nolaidusies, kad Klaucānu tēvs aizsita pēdējo tapu alus mucai un ar lielu alus krūzi ienāca istabā.

— Nu, Jugaz, kas ir ar bliņām? — Krūzi galdā nolikdams, jautāja viņš sievai.

— Pilns siets uz krāsnes! Vesels ēdis! — No sprēgājošās krāsns pannu izvilkdama un bliņas uz otriem sāniem apgriezdama, atbildēja saimniece.

— Bet kur tad Oņts ar Kazimeru? — no jauna jautāja tēvs.

— Te pat vien, aizgāja uz Kalniškiem pēc muzikantiem. —

— Kab, tevi liga! — Spurojās Klaucānu tēvs.

— Atkal mūsu sētā! —

— Lai nu papriecājas un izdejojas jaunie. Veselas septiņas nedēļas dabūs gavēt! — pannu ar cūkas ausi smērēdama, pirkstus nolaizīdama un savos brunčos noslaucīdama, aizstāvēja jaunos Klaucānu māte.

— Nu, lai jau! —

Norūca sevī Klaucānu tēvs un, kūpošo bliņu apēzdams, piepildija ar alu lielu māla krūzi. Tad viņš noslaucija taukus no garajām ūsām, rokas pamatīgi noberzēdams zābaku stulbos, izdzēra alu un sacija:

— Salds kā medus, māt! Nogaršo tu arī! —

— Bet stiprs, pagāns! — ieklepojās Klaucānu māte.

— Lai krīt vīri no kājām, pieminēs visu gaveni, ka alu, bet ne dziru dzēruši! —

Un Klaucānu tēvs pēc pāris bliņu apēšanas atkal no jauna piepildija lielo māla krūzi.

No govju slaukšanas pārnāca vienīgā Klaucānu meita Tekla. Uz gara sola, pie krāsns, viņa nolika slauktuvi, samekleja divus māla podus un caur linu lupatu izkāsa izslaukto pienu. Pēc tam viņa atkal aizsteidzās uz klāvu. Māte nepārtraukti cilāja pannu un jau otrais siets pildijās ar bliņām. Tēvs septīto bliņu apēzdams, dzēra ceturto alus krūzi.

— Māt, melnā aita šodien atvedusies! Divus melnus un sprogainus jēriņus istabā ienesdama runāja Tekla.

— Lai pieskrien pilns klāvs! — rokas berzēdams runāja tēvs.

— Lai Dievs dod! — priecājās māte.

*) Latgales strādnieks, kas izbrauc darbu meklēt ārpus Latgales.

Tekla uzmanīgi abus mazos jēriņus satina aitādu kažokā, padzirdija ar svaigo pienu un nolika aizkrāsnē. Pēc tam noģērba savu puskažociņu, nomazgāja rokas un, pārmetusi krustu, sēdās pie galda.

Krāsnī jautri sprēgāja egļu šķilas, gar pakšiem spārdija lauskis, bet Klaucānu istabā smaršoja garšīgās aizgavēņa bliņas un putoja miežu alutiņš...

2.

Kalnišku pusē jautri ieskanējās armonikas. Daži dziedāja tām līdzi. Čalas un smiekli pavadija jautros aizgavēņa gaidītājus. Viņi tuvojās Klaucānu sētai. Pagalmā ierējās suns, bet viņa balsi apslāpēja armonikas un dziesmu skaņas.

— Jau nāk kalniškieši! gavilēja Broņa un steidza novākt galdu.

— Veseli jūsu sētā! —

Tā no visām pusēm skanēja jautro atnācēju sveicieni.

— Lūdzu, lūdzu, mīļie gastiņi! —

Viesus laipni uzrunāja Klaucānu māte. Tēvs aizsteidzās uz pirtiņu pēc alus mucas. Bliņu siets no krāsns aizceļoja uz galda. Tēvs no pirts atvēla lielu ozola alus mucu un nolika to gultā pie durvīm. Māla krūze sīka un par jaunu pildijās ar putošo miestiņu. Kausi un māla krūzes staigāja no rokas rokā. Bliņu kalns uz galda ātri saplaka. Valodas palika skaļākas un dedzīgākas. Armonika un vijole piepildija pilnu istabu ar valšu un polku skaņām.

— Eh, ej! Straujāk, straujāk! muzikanti! —

Kliedza iekarsušie un kā spoles virpuļoja trakā dejas taktī.

Kad Klaucānu tēvs ar vecāko dēlu no pirtiņas bija atvēluši jau otro alus mucu un māte lika galdā trešo bliņu sietu, un dejotāji kā rudzu pļaujā vai kulšanas talkā slaucija aumaļām plūstošos sviedrus, Klaucānu jaunākais dēls — Kazimirs sacija tēvam:

— Tēt, rīt pat es braucu burlakos!—

— Ko, dēliņ, tu burlakos? — Valodā iekrita māte.

— Tu, bagātākā sādžas saimnieka dēls? Burlakos? —

— Mēs ar Ignātu netiksim galā ar baļķiem un sienu! Nedari kaunu, dēls, Klaucānu vārdam. Mūsu dzimta nekad nav braukusi burlakos! —

Dūri uz galda sizdams, dusmojās Klaucānu tēvs.

— Kur tas redzēts! Mans dēls, līdz ar visiem babulniekiem — burlakos? —

— Bet tomēr es braucu, un rīt pat!—

Iespītējās Kazimers un ko viņš iesāka, to vienmēr izveda līdz galam. — Vai pirts deg, jeb vecā māte mirst, kā viņš pats mēdza teikt!

— Nebrauc, nebrauc, mīļo Kazīt! — Viņam tuvumā skumji izdvesa Kalnišku sādžas vecā Rudusāna mazmeita — Broņa.

— Līdz Lieldienām, ar naudu kabatā un patafonu padusē, būšu atkal Vārkaviešos! —

Bezbēdīgi smiedamies sacija Kazimirs un, paceldams lielo ozola kausu pie lūpām, kliedza:

— Ej, muzikanti! Atvadīšanās valsi!

Visu aizgavēņa nakti Kazimers dejoja tikai ar Broņu. Kā bikla stirna tā pieglaudās pie viņa krūtīm un sāpju pilnu skatu skatijās viņā. Bet Kazimers tonakt vairs ne ar vienu nerunāja.

Pēc šī notikuma māte aizgāja gulēt, acis slaucīdama ar krāsaino skustiņu. Tēvs dusmīgi nospļāvās un teica pie sevis:

— Traks puisis! —

Tam arī vairs negaršoja saldais miestiņš, un viņš sekoja mātes priekšzīmei.

Jaunie vēl ilgi dzēra, dziedāja un dejoja. Sevišķi jautrs un bezbēdīgs jutās Kazimers. Vairākās reizes viņš Broņu sagrāba cieši ap vidu un griezās ar to galvu reibinošās dejās.

Vārkaviešu gaiļi pirmo reiz nodziedāja himnu jaunai dienai un trīs alus mucas jau tukšas stāvēja kaktā, kad jautrie aizgavēņa sagaidītāji šķīrās no viesmīlīgajām Klaucānu mājām.

Iedzērušie puiši jokojās:

Pie jaunā burlaka uz paģirām būsim atkal rīt! —

— To mēs vēl redzēsim! —

Broņu zem rokas paņemdams, spītīgi sacija Kazimers.

Ārā stāvēja tumša nakts. Pie debesīm bija nodzisušas visas zvaigznes. Vārkavieši dusēja dziļā miegā. Tikai šur tur ierējās kāds suns.

Kazimers ar Broņu gāja klusēdami. Viņas siltā un maigā roka cieši saspieda Kazimera elkoni.

— Vai tu tiešām brauksi? — pēc atvadīšanās skūpsta jautāja Broņa.

— Tevis dēļ, mana mīļā. Es gribu sakrāt naudu... —

— Bet tu man rakstīsi? Bieži, jā?

— Katru nedēļu, Bronīt! —

Viņu cieši sev klāt piespiezdams un skūpstīdams, sacija Kazimers.

Pēkšņi viņa, skaļi vaimanādama, izrāvās no apskāvieniem un pazuda tumsā. Kazimers gāja uz mājām.

Pārnācis mājās, Kazimers tūdaļ sakravāja savas līdzņemamās mantas. Troksnis uzmodināja Klaucānu saimi.

Visi klusēja un drūmi noskatijās Kazimera darbībā. Māte iekūra krāsni un izcepa šķiņķi. Sak, lai dēls vēl pēdējo reizi tā labi dūšīgi saēdas tēva sētā! Dievs zin, kā svešumā tam ies?—

Vēl pāris alus kannas izdzēra Kazimers, kā ceļa kāju un tad cēla plecos savu koka lādi.

— Ar Dievu, māt, ar Dievu tēv! —

Skūpstīdams tiem rokas, sacija Kazimers.

— Dēls, neaizmirsti Dievu un savus vecākus! — māte sacija. Klaucānu tēvs piekodināja:

— Un savu dzimto sētu un zemi! —

— Uz redzēšanos Lieldienās! —

Lādi pār plecu pārmezdams, cepuri uz ausīm dziļāk uzmaukdams un rīta tumsā pazuzdams, teica Klaucānu Kazimers — — —

— — — Tā burlakos aizgāja Klaucānu dēls — — —

3.

Savāds nemiers kremta Kazimera sirdi. Žēl viņam palika šķirties no dzimtās tēvu sētas. Lūk, plašie Vārkaviešu lauki! Cik vasaras te nebija pavadītas ganos? Krustām un šķērsām bija izstaigāts tīrums ar arklu un ecēšām. Zemes vaigs te bija noglāstīts ar spožo izkapts asmeni ....

Un tagad, aizejot projām, Kazimers juta savā sirdī klusu aicinājumu. Viņam likās, ka ausīs kāda balss čukst:

— Paliec, neej projām! Nesarauj svētās zemes saites ar sevi... —

Kazimers apstājās. Brīdi cīnījās pats ar sevi, bet tad stingri sažņaudza dūres un ātriem soļiem steidzās uz piestātni. Spītība un stūrgalvība uzvarēja zemes balss kluso aicinājumu — —

Piestātnē viņu jau gaidija Kalnišku burlaki. Vilcienam sakustoties, vēl pēdējo skatu Kazimers meta pār Vārkaviešu tīrumiem. Skumjas un šķiršanās ilgas iesmeldzās Kazimera dvēselē...

Vecie burlaki jau bija pieraduši pie šādiem ceļojumiem. Viņi spēlēja armonikas un jautri dziedāja. Tikai Kazimers palika svešs viņiem un pats sev. Viņš klusi apsēdās kaktā un savās domās izstaigāja bērnības tekas pa Vārkaviešu druvām un ārēm. Bet vilciens viņu strauji nesa pretim jaunai dzīvei...

Broņas tēls kā dzīvs nostājās viņa acu priekšā. Viņa skumji smaidija. Pieglauda galvu viņa krūtīm un klusi izdvesa:

— Kazi, neej projām, neatstāj mani vienu! — — —

Kazimers strauji satrūkās. Nostājās pie loga un drūmi, it kā kaut ko meklēdams, skatijās tumsā.

— Pirmziemnieks! Žēl šķirties no mājām. Sāks vēl raudāt! —

Zobojās Kalnišku Ignāts.

— Sapņo par Broņu! Baidas, ka citi to nenoceļ! —

— Sieviete nav zaķis, neaizbēgs! —

Pirmam runātājam pievienojās ar savu spriedumu somogoliešu Rasnaču Jurka.

Kazimers tiem neatbildēja. Sakarsušo pieri viņš pieglauda aukstajai loga rūtij un domāja:

— Varbūt viņiem taisnība? Bet redzēsim! — — —

Vagons trīcēja jautrās armonikas skaņās, un bezbēdīgās puiša dziesmās. Bet Kazimera krūtīs, dzima skumjas un ilgas. Pēc kā? — — —

Vilciens ātri traucās uz priekšu. Gar vagona logiem jau joņoja Vidzemes kalnāji un Zemgales līdzenumi.

Ar katru minūti aizvien tālāka un tālāka palika tēva sēta, maz pamazām dila un zuda Broņas gaišais tēls — — — — — — — — — —

Rīga! Mūsu valsts galvas pilsēta! Cik tā liela, plaša un skaista! Kādi lepni kungi un krāsotas dāmas tik nestaigā tās ielās — brīnijās Kazimers, iedams uz laukstrādnieku apgādes biroju.

Kāds Vidzemes vecsaimnieks to sarunāja par puisi. Solija labu algu. Kazimers bija ar mieru un tās pašas dienas vakarā brauca tam līdz.

— Veckalniņi — saucās mājas Vidzemē, kur atrada darbu un peļņu jaunais Latgales burlaks. Kazimera saimnieks gan bija laipns un izpalīdzīgs cilvēks, bet stingrs savās prasībās pret gājējiem. Sestdienās, kad puiši gribēja iet uz ballītēm, saimnieks labprāt avansveidīgi iedeva pa pāris latiem, bet darba dienās bija jāstrādā melnās miesās.

Un gods, kam gods! Kazimers strādāja kā lācis. Saimnieks priekā par viņu berzēja rokas un sestdienās bieži vien viņu pacienāja ar glāzīti alus vai šnabīša.

Tuvojās Lieldienas. Broņa rakstija:

— Mīļo Kazīt!

Latgales ezeri un sili gaida tevi, bet par visu vairāk — tava Broņa! — — —

Kazimers solijās, zvērēja, bet tas bija tikai vēstulēs. Patiesībā viņam šeit patika daudz labāk nekā Vārkaviešos. Broņas tēlu aizēnoja poļu kalpones Magdas ēna.

Laiks tecēja. Pa sienas kalendara lapiņām ātri steidzās Zaļā ceturtdiena un Lielā piektdiena. Kazimers lūdza no saimnieka aprēķinu, gribēja braukt uz Vārkaviešiem — pie Broņas.

Bet saimnieks sacija:

— Tu, Kazimer, esi tāds dūšīgs strādnieks, paliec pie mums līdz Vasaras svētkiem! —

Un Kazimers arī palika. Par to protams visvairāk priecājās Magda. Mājniekiem un Broņai viņš paziņoja, ka braukšot uz Vasaras svētkiem. Pārmetumu pilnas vēstules pienāca no Latgales, bet tās vairs neuztrauca Kazimeru. Magdas tuvums un glāsti lika aizmirst tam visu . . .

Jau sen no pumpuriem izraisijās zaļās lapas. Vidzemes pļavās un mežos ziedēja Jāņa zāle, kad Kazimers beidzot šķīrās no Veckalniņiem. Raudāja un lamājās Magda, bet Kazimers tomēr aizbrauca. . .

4.

Rīgas stacijā, garlaikodamies un atmiņās kavēdamies, Kazimers gaidija Latgales vilcienu. Līdz vilciena atiešanai vēl bija veselas trīs stundas. Zinkārības dzīts, Kazimers pastaigājās pa Marijas ielu.

— Sveiks, vecais draugs! —

Uz pleca uzsizdams viņu apturēja Kalnišku Ignāts.

— Kur tu te iemaldijies? —

— Braucu uz sētu — uz Latgali! —

Viņam roku sniegdams, atbildēja Kazimers.

— Nebīsties, Broņa nebūs apprecējusi citu! — Jautri tērzēja Ignāts.

— Bet, draugs, kas būtu ar vienu kortelīti? Tev laika diezgan! —

Vedināja Kazimeru Ignāts.

Pats par sevi saprotams, ka Kazimeram nekur nebija jāsteidzās. Neaizbrauks šodien, paspēs rīt . . .

— Labi! Norunāts! —

Pārgalvīgā jautrībā sacija Kazimers un abi iegāja krogū.

Jau sen bija aizgājis Latgales vilciens. Vesela kaudze tukšu pudeļu stāvēja uz galda, kad Ignāts ierunājās:

— Kāda velna pēc tu gan brauksi uz Latgali? Vai neesi gana izstaigājies pēc arkla! Paliec Rīgā! «Šefti» es tev gādāšu! Uz galvošanu! — — —

Un galu galā, vai Ignātam nebija taisnība? Kas tur laukos labs gaidams? Plēsies tu, cilvēks, visu mūžu uz vietas, pasaules neredzējis! Arkls, ecēšas, izkapts, rati un ragavas; lūk, tavi mūžīgie darba biedri! Nē! Lai paliek tie! Pilsētas dzīve, pēc Ignāta tēlojuma, ir tūkstošs reiz pievilcīgāka un interesantāka par lauku dzīvi!

Broņa? Bērnības un zaļās jaunības sapnis! Gan tādu diezgan atradīs Rīgā!

— Lai notiek, draugs! Es palieku Rīgā! Ignātam saujā sizdams, kliedza Kazimers.

Tā nakts bija liktenīga Kazimeram. No Latgales burlaka viņš pārvērtās par «rīdzinieku». Viņi dzīvoja kopā ar Ignātu. Mājniekiem, Kazimers rakstija, ka pagaidam uz sētu vairs nebraukšot, bet dzīvošot kunga dzīvi pa skaisto Rīgu. Uz Broņas vēstulēm viņš vienkārši vairs neatbildēja. Sak, gan jau atradīs sev vīru lauku puišos . . .

Ignāts turēja doto vārdu. Jau pēc dažām dienām, Kazemirs iesāka strādāt kādā fabrikā kā atslēdznieka mācеklis. Arī Ignāts tur pat strādāja kā atslēdznieks. Viņi palika draugi darbā un dzīvē.

Sākumā, pa svētdienām, viņi abi gāja uz baznīcu vai uz kādu katoļu sarīkojumu. Viņi pat iestājās kādā katoļu jaunatnes biedrības korī. Bet tur viņiem nepatika. Izstājās.

Kādu dienu abi aizgāja uz sava aroda arodbiedrību un iestājās tur par biedriem.

Arodbiedrības dzīve viņiem ļoti patika. Katru brīvu vakaru viņi gāja uz arodbiedrību. Spēlēja šachu, galda tenisu, novusu, lasija jaunākos žurnalus un laikrakstus, klausijās priekšlasijumus un dramatiskā sekcijā pat spēlēja teātri.

Vasara jau gāja uz beigām. Rīgas parkos un dārzos pastaigājās zeltītais rudens. Kazimers ar Ignātu kavējās vasaras izbraukuma atmiņās. Ilga, Mirdza, Vallija, Ruta un daudzi citi sieviešu tēli kā viegli, balti vasaras mākonīši peldēja atmiņu strautos . . .

Bet Kazimera sirdī auga nemiers un ilgas. . .

No Vārkaviešiem Kazimeram vairs nerakstija. Laikam skaitija viņu par pazudušo dēlu. Vienīgi Broņa vārda dienā atsūtija kartiņu. Pāris rindiņās bija rakstīts:

— Tagadne sēro pēc pagātnes...—

5.

Dzīvodams Rīgā, Kazimers iepazinās ar daudziem citiem saviem darba koleģiem no Latgales. Viņu starpā nodibinājās pazīšanās un draudzība. Sestdienas vakaros un svētdienās viņi sarīkoja māju ballītes. Iedzēra, dejoja un palakstojās ar meitenēm.

Vienu laiku, Kazimers pat bija pārliecināts, ka viņš iemīlējies blondajā Mirdzā. Jā, patiesi viņš tā domāja un pa pusei arī pats tam ticēja. Ignāts, redzēdams viņu «čivināšanos», kā viņš teica par iemīlējušos pārīti, bieži vien Kazimeram ieteica:

— Ko nu tu, Kazimer, vilcinies! Ņem tik ciet Mirdzu. Skaista, strādīga un piemīlīga meiča! Nav tāda nekustīga un sastingusi kā mūsu meitas —

— Jā, bet tās ticības lietas...

Kazimers tādās reizēs, pakausi kasīdams, vairījās.

— Ko tu par ticību bēdā! Mirdza būs ar mieru, vari laulāties pie baznīckunga! —

— Bet diez vai šis laulās un ko mājnieki?... —

— Ko mājnieki? Kas tev daļas gar mājniekiem! Tev pašam būs jādzīvo sava dzīve, bet ne mājniekiem. Ņem tik ciet un negaidi, citādi cits no deguna priekšas nocels! —

Kazimeru drošināja Ignāts.

Bet Kazimers it kā vēl gaidija, vilcinājās. Nevarēja izšķirties. Mirdza reiz pat pati kaut ko bija ieminējusies par Ziemassvētkiem. Laiks skrēja uz priekšu, bet Kazimers aizvien vēl nevarēja izšķirties.

Vienā ziņā Mirdza bija lāga meitene. Ar svešiem puišiem viņa daudz nepinās. Ietaupijusi arī tā bija šo to. Ar savu divistabu dzīvokļa iekārtu viņa pat lepojās. Ģērbās labi un skaisti. Skolās arī tā bija gājusi. Pelnija labi.

Viss bija jauki un skaisti. Kazimeru viņa mīlēja. Un atklāti jāsaka, ka stipri mīlēja. Katru vakaru, viņš pēc darba sagaidija to pie tirgotavas. Kopā vakariņoja. Gāja uz teātri, operu vai uz kino. Arodbiedrības izrīkojumos visu vakaru kopā vien dejoja. Draugi vēlēja laimi...

Bēt tā ticība! Jā, tā ticība bija tāds šķērslis, pār kuru Kazimers nekādi nevarēja tikt pāri. Rīgā jau viss būtu labi, bet ko teiks uz laukiem? Ko runās un spriedīs Vārkaviešos? Visu mūžu jau Rīgā vien nevarēs nodzīvot. Būs jābrauc uz tēva sētu un kas tad?—

Bet bija brīži, kad Kazimers visam atmeta ar roku. Tad viņš Ignātam sacija:

— Par spīti visam, es precēšu Mirdzu! Nopietni precēšu! To tu redzēsi draugs!

— Es jau sen skatos, bet nekā neredzu! Tev trūkst vīra dūšas! —

Ņirgājās Ignāts.

Nemanot sadila sienas kalendars. Ziemassvētki jau bija izvadīti, bet Kazimers vēl nebija izšķiries. Viņš vēl vienmēr Mirdzā atrada kādus trūkumus un sliktas īpašības. Viņam ļoti nepatika, ka Mirdza krāsojās, lakoja nagus, skrullēja matus, smērēja lūpas, pūderēja vaigus un ravēja uzacis. Broņa to nedarija, kamdēļ tas bija jādara Mirdzai?

Bet Mirdza? Mirdza gaidija un cerēja.

6.

— Man tiešām žēl, ka jūs aizejiet projām! —

Sacija atslēdznieku nodaļas vecākais meistars, kad īsi pirms Lieldienām Kazimers ieradās atvadīties.

— Bet es ceru, ka jūs būsiet tik pat krietns arājs Māras zemē kā amatnieks mūsu saimē! Lai jums labi klājas, un ja kādreiz jums apniks lauku dzīve, lūdzu pie manis. Darba netrūks! — —

Roku sirsnīgi kratīdams, atvadijās no Kazimera viņa vecais meistars.

Tās pašas dienas vakarā Kazimers sēdās Rēzeknes vilcienā un brauca uz Latgali. Uz staciju viņu pavadija Ignāts. Vilcienam kustoties, Ignāts vēl paspēja pazoboties:

— Laimīgu ceļu pie savas princeses!

Kazimers izlikās nedzirdam šos vārdus. Viņš mēmi pacēla cepuri un teica:

— Dzīvo vesels! Sveicini Mirdzu!

Tumsā pazuda Rīgas uguņu loks. Kā pūķu ugunainās acis, aiz loga vizēja un dzisa lokomotives dzirkstis. Kazimers brauca uz dzimto sādžu...

Ko teiks tēvs ar māti par sava pazudušā dēla atgriešanos? Kā viņu uzņems? Un Broņa? Vai viņa spēs man piedot? Bet Mirdza? Vai tiešām viņa manā dzīvē ir bijusi tikai jauks sapnis, kas zudis un izgaisis, kā migla saules lēktā? Mūsu mīla. — Vārds bez dzīvības skaņām!

Tādas domas joņoja Kazimera galvā un mocošas ilgas, nemiers un vilšanās plosija krūtis.

— Bet varbūt tēva sēta, bērnībā mītās tekas un Broņa spēs viņā atgriezt dzīves prieku un paļāvību uz sevi?

Varbūt, tomēr?

Dūres cieši sažņaugdams un savos nemierīgajos sirdspukstos klausīdamies, mierināja sevi Kazimers.

Viņš tvēra svārku kabatā. Balta aploksne pamirdzēja viņa rokās. Nervoziem pirkstiem, viņš atlocija baltu lapu un steigā lasija:

...Tu aizbrauc! Tu atstāj mani vienu. Mūsu mīla ir bijusi līdzīga maija vēja dvēsmai, kura īsu brīdi dod veldzi un nes sevī ziedoņa smaršu, bet ātri zūd...

Bet lai arī tā. Es tomēr tev no sirds pateicos par tiem neaizmirstamiem brīžiem, ko tu sniedzi man. Kaut zudusi mūsu mīla, tomēr skaistās atmiņas par to man stāstīs visu mūžu...

Pateicos par to tev. Tu mani iemāciji mīlēt un arī ciest... Dzīvo sveiks un lai tev labi klājās.— — — M.

Dziļās, drūmās pārdomās iegrima Kazimers. Sirdsapziņas pārmetumu lietuvēns nospieda viņu. Bēgt, pazust vēlējās Kazimers... Bet kur?

— Jūsu biļeti! —

Monotoni sauca konduktors un uzmodināja Kazimeru no baigā dzīves un mīlas sapņa.

Kazimers ātri sameklēja savu lādīti, paņēma rokā jauno čemodanu un izkāpa no vilciena.

Bez naudas, bez patafona un ciema kukuļa Broņai, viņš lēni soļoja pāri Kalnišku tīrumam uz tēva sētu. Par savu iedraukšanu viņš nebija rakstijis. Viņu neviens negaidija...

No baznīcas baltajiem torņiem skanēja Lieldienu Augšāmcelšanās skaņas. Lēcošā saule izlēja savu zeltu pār Māras zemes zilajiem ezeriem. Prieks un savāda svētlaime staroja Kazimera sirdī. Viņš paātrināja soļus. Lieldienu rītā, tēva dzimtajā sētā, atgriezās jaunais burlaks — — —

Kazimers lēni un nedroši atvēra istabas durvis. Tur nebija neviena. Aizbraukuši visi uz baznīcu. Viņš nolika savu lādīti un čemodānu pie durvīm. Sak, kas zin, kā var gadīties? Apsēdies pie galda, viņš domāja:

— Gads un septiņas nedēļas! Bet cik daudz piedzivots un pārdzīvots....

Viņa acu priekšā nostājās pagājušā gada aizgavēņa vakars. Jautrība, dejas un Broņa...

Aizbraukšana... Mātes asaras. Bet šorīt? Atgriešanās! Kāda milzīga starpība. — — —

Ap viņu šalca bērnības atmiņas, Lieldienu zvani un mīļā tēva sēta uzņēma atgriezušos burlaku...

— Dēls, tu! Kāds prieks, kāda laime! Pa durvīm ienākdama un dēlu apkampdama runāja sirmā māmuļa.

— Es zināju, ka tu nāksi, to paredzēja mana sirds... —

— Piedod, mīļā māmulīt, piedod! —

Ap brokasta laiku no baznīcas pārnāca pārējie saimes locekļi. Tēvs gan sākumā ar Kazimeru negribēja runāt ne pušplēsta vārda, bet mātes ietekmēts un Lieldienu noskaņojumā, visu piedeva. Priecīgi Augšāmcelšanās svētki mājoja Klaucānu sētā...

Kad visa saime bija noskaitijusi lūgšanu un sēdēja pie Lieldienu brokasta galda, Kazimera māsa ieminējās:

— Skaistas gan šorīt bija Broņas kāzas. Mūsu pagastā reti tādas tiek piedzīvotas. —

Dzēlīgas skudras sāka skraidīt Kazimera krūtīs. Viņa sirdī kāds iedūra sarūsējušu naglu...

Bet viņš savaldijās. Neteica ne vārda.

Vakarā, tāpat kā toreiz aizgavēnī, Klaucānu mājās notika dejošana. Sanāca jaunie, skanēja armonikas un vijole. Gluži tāpat kā toreiz... Tikai šoreiz trūka Broņas...

— Jā, viņas trūka. Viņai šovakar kāzas! —

Viļņoja doma pēc domas Kazimera galvā.

— Nu, Kazi, tava Broņa pagalam! —

Zobojās Vecais Jurkānu Staņislavs.

— Cikam pats pa Rīgu — izredzētā citam par sievu! —

— Vai nav žēl? Brūte pagalam! Pats vainīgs!

Pirmajam runātājam pievienojās citi.

— To mēs redzēsim, vai brūte pagalam! — Spītīgi teica Kazimers un pazuda dejotāju pūlī...

Tomēr ļaužu valodas nerimās. Visādi runāja, sprieda un zobojās par Klaucānu Kazimeru. Burlakos iešana neesot smiekla lieta...

Tikai pats Kazimers nelikās dzirdam šīs ļaužu valodas. No saules lēkta līdz rietam viņš gāja un kustējās tēva tīrumos. Vecākais brālis bija izprecējies iegātņos kaimiņu pagastā. Tēvs bija piekusis un nosirmojis. Visus darbus Kazimers iznesa uz saviem pleciem. Viņš bieži gāja uz pastu un nosūtīja vēstules. Arī no Rīgas viņš nedēļā saņēma pāris vēstules.

Vārkaviešu vecītes spriedа:

— Klaucānu dēls velti naudu tērē markām...

Iedomājas, ka gudrs palicis, pa Rīgu dzīvodams... —

Vasaras svētku sestdienā, Kazimers apvilka jaunās drēbes, atvadijās no mātes un aizgāja uz staciju.

Vārkaviešu vecenes runāja:

— Dzird, dzird, Klaucānu Kazis aizbraucis uz Rīgu pēc solītā, bet aizmirstā patafona. —

Pēc Vasaras svētkiem Kazimers pārbrauca mājās. Šoreiz viņš nebija viens, bet ar jaunu, skaistu pavadoni.

— Kalpone no Rīgas! — Klačoja sievas.

Sārtās Jāņu uguns liesmas blāzmoja pāri Vārkaviešiem. Balti dūmu un miglas mākoņi vēlās pār Vārkaviešu ezeru, kad Klaucānu Kazimers ar savu jauno sieviņu — Mirdzu atgriezās no laulībām baznīcā.

Trīs dienas un naktis skanēja armonika un vijole Klaucānu sētā. Latgales burlaka sapnis bija kļuvis par īstenību.

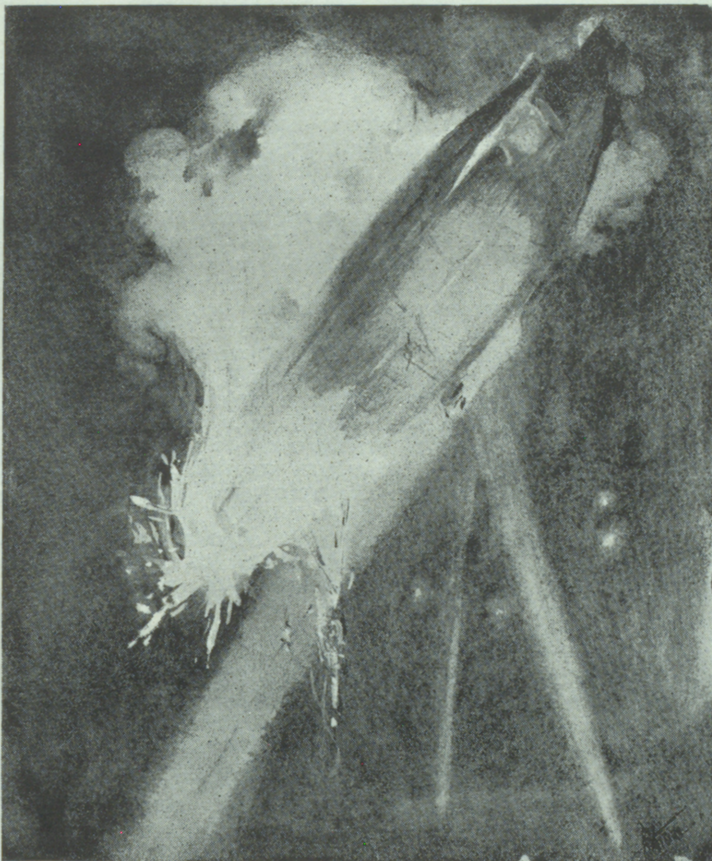
Cepelini virs Londonas

Pasaules kara epizode.

Pasaules kara laikā vācieši ar savu militāro techniku vairākkārt sagādāja sabiedrotiem neaizmirstamus pārsteigumus. Viens no tiem bija Parīzes apšaude ar milzeni tālšāvēju lielgabalu, t. s. «Lielo Bertu», no apm. 100 kilometru attāluma. Šai apšaudei nebija nekādu tiešu panākumu un tā prasīja arī maz upuru, tomēr tās demoralizējošais iespaids bija milzīgs. Otrs šāda veida pārsteigums bija cepelinu uzbrukumi Anglijai. Milzu dirižabļi kā kaujas ierocis tolaik vēl bija pilnīgi nepazīstami. Kādu nakti virs Londonas pēkšņi atskanēja baiga rūkoņa un pār pilsētu sāka birt bumbu krusa. Smagās gaisa torpedas grāva namus, uzspridzināja fabrikas, nodarija lielus postijumus dokiem un visam ostas iecirknim. Londonas iedzīvotājos izcēlās neaprakstama panika. Ļaudis glābās pagrabos un tuneļos, satiksme apstājās, bailīgākie steigā atstāja pilsētu. Lielbritanijas salas, kur tik sen nebija spēris kāju iebrucēju karaspēks un ko cietzemē varonīgi sargāja angļu armija, vairs nebija drošas pret vācu bumbām. Pirmo reiz visā savā postošajā varenībā parādījās aviacija kā kaujas ierocis. Un pie tam nebija zināms, kas bija šie uzbrucēji, kas regularā noteiktībā parādījās virs Anglijas un, savu postošo darbu padarijuši, netraucēti pazuda nakts tumsā un gaisa plašumā. Tad starmešiem izdevās sataustīt milzu cepelinu korpusus, kas, spokainām ēnām līdzīgi, lielā augstumā kreisēja virs pilsētas un meta savu briesmīgo kravu pār vāji aizsargāto Anglijas galvaspilsētu. Svešādā veida gaisa milzeņus redzot, iedzīvotāju bailes kļuva vēl lielākas, bet pilsētas aizsardzībai bij jāatrisina grūts uzdevums: kā cīnīties ar šiem uzbrucējiem, kā atvairīt uzbrukumus un mazināt postu, ko tie nodarija? Iedegās cīņa, kuras iznākumu bija grūti paredzēt.

Interesantas šīs cīņas epizodes atstāsta daži vācu virsnieki, kas piedalijušies uzbrukumos. 1937. gada maijā Leikherstā gāja bojā kapteinis E. Lēmanis, gaiskuģim «Hindenburg» sadegot. Šis virsnieks gaisa uzbrukumos piedalijies kā cepelina LZ 98 komandieris. Kapteinis E. Lēmanis savā kara atmiņu grāmatā «Gaisa patruļās un pasaules lidojumos» atstāsta interesantās cīņas beigu cēliena dramatiskos notikumus.

«1916. gada septembra sākumā LZ 98 apvienojās ar divpadsmit citiem vācu armijas un flotes cepeliniem lielai kopējai akcijai pret Londonu. Virs Anglijas galvaspilsētas neiepriecinošā kārtā novēroju, ka angļi bija ievērojami papildinājuši savu aizsardzības sistemu un raidija mums pretī tādus cīņas vienvietņu pulkus, kas atgādināja lapseņu spietus. Ar smagiem cilvēku un materiala zaudējumiem viņu lidotāji bij iemācijušies uzbrukt arī naktī, un viņu ložmetēji mūs apbēra degošām lodēm. Kamēr gaiskuģis brauca tumsā, pretniekam bija neiespējami to atrast. Bet tiklīdz kāds starmetis to sagrāba savās spīlēs, cepelins bija jūdzēm tālu skaidri saredzams. Mazās kaujas mašinas nakts aizsardzībā nemanītas piezagās milzīgajam mērķim, kas bija mazākais simtreiz lielāks par viņām pašām, un bieži jau bija šāviena atstatumā, iekam vācu ložmetējnieki paspēja tās ieraudzīt un atklāt uguni. Pietika ar vienu vienīgu trāpijumu kādā no gāzes telpas nodalijumiem, lai iznīcinātu cepelinu un tā komandu.

Atsevišķas daļas atraisas un krīt zemē...

Gaiskuģu pacelšanās spējas toreiz progresēja vēl ātrāk nekā lidmašinu pacelšanās spējas; taču pati uzbūve cepelinam nodrošina lielākas priekšrocības. Pateicoties gāzes pildijumam, tas vieglāks par gaisu un var turēties gaisā dienām ilgi, kamēr lidmašina, būdama smagāka par gaisu, ir pilnīgi atkariga no motora. Ja angļu aizsardzības lidotājs pacēlās par agru, varēja gadīties, ka benzina krājums izsīka jau pirms saskāršanās ar uzbrucēju. Turpretī, ja lidotājs startēja tikai pēdējā acumirklī, cepelins jau atradās neaizsniedzamā tālumā vai augstumā, iekam lidotājs tika tam klāt. Bez tam, pilotam bija ļoti bīstami tieši uzbrukuma laikā lidot virs Londonas iekšpilsētas. Viņa lidmašinu varēja ķert pašu artilerijas šāvieni, un motora bojāšanās gadijumā to sagaidija piespiedu nolaišanās ielās vai uz namu jumtiem, tā tad droša nāve vai vismaz smagi ievainojumi.

Tai septembra naktī mūsu trīspadsmit gaiskuģu kurss veda pār Beļģiju un pār jūru, kur mēs metām līkumus, vairīdamies no vairākiem lietus mākoņiem, lai mitrums nepadarītu cepelinus pārāk smagus. Kad LZ 98 nonāk virs Anglijas galvaspilsētas nomalēm, daži cepelini jau pilnā mērā attīstijuši darbību. Dobjiem bumbu grāvieniem atbild smago aizsardzības lielgabalu uguns. Manām, ka lielgabalu skaits un šāviņu lidojuma augstums ievērojami pieaudzis. Visa pasaules pilsētas nepārredzamā namu jūra guļ mirdzošā miglā, līdz kurai nemitīgi uzšaujas eksploziju zibeņi un izcēlušos ugunsgrēku sarkanā atblāzma. Mēs redzam šīs eksplozijas, bet vairs neredzam cepelinus, kas tās izsaukuši — tie cits pēc cita nozuduši miglā un dūmakās. Prožektoru gaismas stari staigā un krusto cits citu kā eteriski gari, aizsardzības lielgabalu izšautās granatas tūkstošiem sprāgst virs pilsētas un ilumine Londonu kā baigā Venēcijas svētku naktī. Mums liekas, ka mēs sēdētu teatra balkona ložā, mums priekšā ir spilgti apgaismotā skatuve un zem mums — tumšā skatītāju telpa.

Kopš pusnakts, kad šķērsojām piekrastes liniju, paiet krietna stunda, iekam man rodas izdevība iespiesties pilsētas robežās. Jau trīs reizes starmeši ir notvēruši manu gaiskuģi, un trīs reizes man ir izdevies paslēpties mākonī, pirms lielgabali paguva mūs ņemt spīlēs. Beidzot man palīgā nāk atsevišķi mākoņi, kas peld pār pilsētu Līču loču linijā tuvojos tiem un pārlecu no viena uz otru, kamēr beidzot atrodamies virs (man jau labi pazīstamā) Temzes līča. Nometam bumbas uz dokiem un tad tuvākā mākoņa aizsegā paceļamies 4200 metru augstumā. Tur jūtamies droši un ziņkārīgi pabāžam degunu ārā, lai novērotu uzbrukuma sekas, bet tai pašā mirklī mūs atkal uztausta starmeši.

Taču granatas, ko angļi raida mums pakaļ, sprāgst nekaitīgā attālumā zem mums. LZ 98 neaizkavēts izlaužas cauri Londonas ziemeļaustrumu aizsardzības joslai.

Stāvu karšu istabā pār kādu karti noliecies, lai noteiktu atceļa kursu, kad novērotājs Gemingens pēkšņi skaļi iekliedzas. Paskatos atpakaļ uz ceļu, pa kuru esam nākuši, un tālu aizmugurē, vienādā augstumā ar mums, ieraugu ugunīgu bumbu. Par spīti attālumam, ko vērtēju ap 60 kilomet-

riem, mēs tūliņ zinām, ka degošais meteors virs pilsētas otras malas var būt tikai viens no mūsu gaiskuģiem. Kā vēlāk noskaidrojās, tas bija Šite-Lanca sistēmas gaiskuģis, SL 11, ar komandieri Šramu, ko šoreiz bija skārusi likteņa roka. Liesmojošā masa turas debesīs vēl kādu minūti, atsevišķas daļas atraisās un krīt zemē ātrāk nekā kuģa korpuss. Mūs pārņem baigas trīsas domājot par apkalpi. Tā aizgāja bojā jau tai acumirklī, kad aizdegās gāzes tilpņi.»

Lidotājs, kas nogāza SL 11, bij angļu leitnants Viljams Robinsons. Anglijas karalis viņam tūliņ piešķīra Viktorijas krustu — augstāko apbalvojumu par izcilus varonību. Gaisa kreisera degšanas blāzma bija redzama no visām pusēm 40 angļu jūdžu attālumā; ienīstā uzbrucēja bojā eju pavadija neparedzama pūļa gaviļu kliedzieni un kuģu sirēnu kaucieni. Beidzot uguni apdzēsa ar ūdens strūklām, un lietpratēji steidzās apskatīt izdegušā gaisa milzeņa konstrukciju. Cerētā duraluminija skeleta vietā atrada tikai pārogļojušos koku, un pēc tā sprieda, ka vāciešiem pietrūcis aluminija. Tačū šis prieks nebija ilgs, jo vēlāk lietpratēji noskaidroja, ka notriektais gaiskuģis nebija vis Cepelina, bet Šite-Lanca konstrukcijas, kuŗu skeletu toreiz vēl izgatavoja no koka.

Pēc trim nedēļām desmit vācu flotes cepelinu grupa atkal devās uzbrukumā Anglijai. Septiņi no tiem bija vecāka tipa un nespēja uzņemties cīņu ar Londonas tagad jau labi noorganizēto aizsardzību. Tie uzbruka provinces pilsētām. Bet pārējie trīs, L 31, L 32 un L 33 bij jauni cepelini, ar 55,200 kubikmetru gāzes tilpumu, un garumā sasniedza gandrīz 200 metrus; tie veda līdzi 4200 kg bumbu un varēja attīstīt 110 kilometru ātrumu stundā. Katrs cepelins bij apbruņots astoņiem ložmetējiem.

«Tumsai iestājoties pārlidojām Anglijas krastu,» stāsta uzbrukuma dalībnieks, L 31 komandieris kapteinisleitnants H. Matijs, «septiņi vecākie gaiskuģi nogriežas uz ziemeļu pusi, trīs jaunie gaisa flotes kreiseri — gar krastu ar kursu uz Londonas dienvidu iecirkņiem. Augšā uz platformas ieņem vietas ložmetējnieki un vērīgi skatās apkārt, lai laikā pamanītu angļu lidotājus. Trīs gaiskuģi tumsā zaudē cits citu no redzes aploka, katrs nu var paļauties tikai uz saviem spēkiem, katrs darbojas kā patstāvīga kaujas vienība. Reižu reizēm paziņoju saviem ļaudīm, pār kādu vietu lidojam, un katrs pēc tā atzīmē kursu savā Anglijas kartē.

Minūtes velkas stundu garumā. Novērotājs virsnieks man ziņo, ka aizmugurē redzams starmetis; tas, laikam, jauns, tikai nesen uzstādīts. Atzīmēju atklājumu savā kartē un lieku šo jauno ziņu noraidīt naktī un miglā. Drīz pēc tam mans radio virsnieks uztver kādas angļu raidstacijas ziņojumu, kas brīdina Londonu par mūsu tuvošanos. Brīdinājumu atkārto vairākas raidstacijas. Iespaids tūliņ kļūst redzams. Visas apdzīvotās vietas vienā mirklī iegrimst tumsā, un tai pašā laikā gaisā uzšaujas lielo starmetēju staru kūļi, kas tausta debesis. Viens starmetējs, kas atrodas nomaļāk nekā citi, drīz uztausta mūs. Pērkonīgi grāvieni tepat tuvumā vēstī, ka tur novietota jauna zenitbaterija. L 31 izdara asu pagriezienu, starmetēja uguns paslīd sānis, baterija grauj tālāk, bet laupijums tai jau izbēdzis.

Pusnaktī visi trīs cepelini, no dažādām pusēm nākdami, aizsniedz Londonas robežas. Angļi var šo pasaules pilsētu aptumšot cik grib — Temzu tie nevar noslēpt. Viņi gāja pat tik tālu, ka uzstādīja Haidparkā neīstas ielu laternas un tāpat pilsētas nomalēs ar laternām iezīmēja veselu pilsētas iecirkņu kopijas, lai maldinātu cepelinu vadītājus, bet pietika paskatīties uz upi, lai atmaskotu šo labi izdomāto viltību. Pāreju uzbrukumā. Izlaižam gandrīz visu ūdens balastu, lai L 31 paceltos cik augstu vien iespējams. Stiepule no vadītāja gondolas atver lūkas kuģa vēderā, kur cita aiz citas karājas bumbas; sardzes virsnieks ziņo, ka viss kārtībā. Motori darbojas ar pilnu gāzi. Nakts debesīs krustojas starmetēji kā kaili zobeni.

Tā kā virs Londonas esmu jau piekto reizi, no paša piedzīvojumiem zinu, ka galvaspilsēta dienvidu pusē daudz vājāk aizsargāta, nekā ziemeļos un ziemeļaustrumos, kas gaisa uzbrukumos visbiežāk cietuši. Tādēļ metu lielu līkumu, lai tuvotos pilsētai no dienvidiem un dotos tai pāri uz ziemeļiem. Kad pusstundu pēc pusnakts šķērsojam Kroidonas aizsardzības sektoru, mūs sataustа kāda meklētāja starmeša nežēlīgais staru kūlis. Bet mēs tiekam cauri ar viltību. Nometam izpletņus ar gaismas bumbām; degošo ložu spilgtā gaisma pilsētas aizstāvjiem uz brīdi liedz redzēt cepelinu un arī rada apjukumu, jo viņi šīs mirdzošās lodes notur par kāda angļu lidotāja signaliem. Angļu aviacijā šāds signāls nozīmē: Pārtraukt uguni! Lai nu kā, mēs drīz atkal pazūdam tumsā un mūs vairs neapšauda, kamēr sākam pilsētu bombardēt. Bet arī tad starmetēji mūs vairs neatrod. L 31 nomet šķērsām pār Londonu veselu virkni spridzināmo un degbumbu, pats nesastapdams ceļā nekādu kavēkļu. Tas izskaidrojams vienīgi ar to, ka abi pārējie cepelini visu uzmanību pievērsuši sev.

Pēkšņi pati debess eksplodē gaišās liesmās, it kā to pāršķeltu milzu zibens. Šoreiz liktens ķēris L 32, ar komandieri jūras virsleitnantu Pētersenu, kas jau vienpadsmito reizi atrodas virs Londonas ar bumbu kravu. Pētersens bija metis īsāku līkumu, nekā mēs, un šķērsojis Temzu vairāk uz austrumiem, kur — sevišķi pie Vulidžas — aizsardzība ir daudz stiprāka. Kāda angļu kaujas eskadriļa ir pacēlusies virs L 32 un triec tam mugurā un sānos fosfora šāviņus. Mēs tuvajā L 31 redzam, ka mūsu dvīņu kuģi sāk pārņemt liesmas; vispirms aizdegas priekšgals, tad liesmu mēles sāk laizīt visu gaisa milzeņa korpusu līdz pakaļgalam. Aizmugures gondola notrūkst, tai seko sānu gondolas. Astoņpadsmit šausmu pilnas sekundes liesmu bumba turas pie debesīm kā baiga planeta, tad tā ātri izjūk. Sarkana, kvēloša masa kā ugunīga kometa ar varenu virpuļojošu liesmu un dūmu asti nolaižas pār Bilerikiju Londonas austrumos.

Miljoniem angļu ir šīs savu lidotāju uzvaras un vācu katastrofas aculiecinieki, jo degošā Nerona lāpa spīd augstu virs Londonas un to var redzēt tālu visā apkārtnē. Parasti tik vienaldzīgie un mierīgie angļi dejo pa tumšajām ielām, gaisu drebina tūkstošbalsīgi urrā saucieni un neprātīgas gaviles. No Temzas puses tiem piebalso neskaitāmu kuģu sirenu dobjie kaucieni. Pulkstens rāda vienu, un troksnis pilsētā ir skaļāks, nekā Jaungada naktī.

Trešais cepelins, L 33, ar komandieri kapteini-leitnantu Bekeru, ir ņēmis kursu no austrumiem un peld līdzteku Temzai. Simtiem lielgabalu to ņem krustugunī, bet Bekers neatlaidīgi turpina ceļu cauri plīstošu granatu krusai. Tad sāk krist viņa paša bumbas. Zem cepelina uzliesmo lieli ugunsstabi un pilsēta pārklājas ar dūmu mākoni, kas aptumšo pat starmetējus. Eksplozijas drebina vieglo gaiskuģi, jauns starmetējs sataustа L 33 un spilgti apgaismo tā vadītāja gondolu. Liesmainas raķetes šaujas garām pa labi un pa kreisi. Granatas nepārtraukti sprāgst tuvu un arvien tuvāk.

L 33 neļaujas traucēties un brauc tālāk. Virs pilsētas austrumu rūpniecības iecirkņa Bekers nomet savas pēdējās bumbas. Fabriku ēkas grūst, uguns mēles šaujas pret debesīm un sacenšas ar plīstošo granatu zibeņiem. Apdraudētam cepelinam vēl pēdējā brīdī izdodas patverties plānā mākoņu slānī. Kad L 33 griežas mājup, viņa ceļu iezīmē šaura uguns vaga šķērsām cauri visai milzu pilsētai. Bet apkalpei nav laika skatīties atpakaļ, jo komandiera gondolā jau pienāk ziņojums, ka balona sienas cauršautas un pa tām izplūst gāze. Kapteinis Bekers sūta visus vīrus, bez kuriem tas acumirklī var iztikt, kuģa iekšienē, ar uzdevumu pēc iespējas izlabot bojājumus un izmest par bortu visu, kas vien pieciešams. Vēl angļu lielgabaliem aizsniedzamā attālumā gaiskuģis sāk slīdēt arvien zemāk, nedaudzie veselie gāzes telpas nodalijumi to tikko vairs spēj noturēt gaisā. Ar lielām pūlēm L 33 ap pusdiviem rītā atraisās no Anglijas piekrastes un gausi slīd uz kontinenta pusi. Bet jau pēc neilga brīža Bekers ir spiests mums telegrafēt, ka nevar aizsniegt pat Holandi. Viņš nolemj griezties atpakaļ un nolaisties kaut kur Anglijā. L 33 nosēžas dažas jūdzes no Kolčisteras, klajā laukā, visi 22 apkalpes vīri tūliņ izlec no gondolām, un viens no virsniekiem iešauj gāzes telpā raķešu šāviņus. Par spīti visām pūlēm, vraku tomēr neizdodas aizdedzināt, un tas visās svarīgākajās daļās nebojāts krīt angļu rokās.»

Tas bija viens no pēdējiem cepelinu uzbrukumiem Anglijas galvaspilsētai. Londonas aizsardzība bija kļuvusi tik stipra, uzbrucēji cieta tik smagus zaudējumus, ka uzbrukumi vairs neatmaksājās. Arī cepelinu konstrukcijas noslēpums nu bij atklāts. Izpētījuši sagūstīto L 33, angļi uzbūvēja vēl labākus gaiskuģus. Vēl kara beigās, 1918. gadā, nāca gatavi gaisa milzeņi R 33 un R 34. Pēdējais no tiem 1919. gadā abos virzienos šķērsoja Atlantijas okeānu, ko līdz tam neviens vēl nebija pārlidojis. R 33 ilgus gadus kalpoja par izmēģinājumu kuģi, reizēm pārciezdams pat vētras ar vēja ātrumu 100 km stundā. — Tā angļi panāca un pārspēja vācu militarās technikas sasniegumu, kas tiem dažus gadus iepriekš bija sagādājis tik sāpīgi jūtamu pārsteigumu.

Atstāstijis V. K.

XIII aizsargu vispārējās šaušanas sacīkstes

Gadskārtējās vispārējās šaušanas sacīkstes aizsargu organizacijā kļuvušas par svarīgu notikumu. Katru rudeni no visiem aizsargu pulkiem Rīgā sabrauc labākie šāvēji, lai draudzīgā sacensībā atkal mērotos spēkiem šaušanas mākslā pēc ilga un rūpīga treniņa nodaļās un pulkos.

Šogad sacīkstēs, kas notika 24. un 25. septembrī Dreiliņu šautuvē, piedalijās pāri par 800 aizsargu organizacijas labāko šāvēju. Pirmās dienas pēcpusdienā šaujlaukumā ieradās arī aizsargu organizacijas augstākais vadītājs sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš, kuru pavadija aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls un aizsargu štaba priekšnieks pulkv.-ltn. J. Ķikulis. Ministru ar ziņojumu sagaidija sacīkšu vadītājs aizsargu štaba apmācības daļas priekšnieks kapt. J. Sāns.

Uzrunājot šaušanas sacīkšu dalībniekus, sabiedrisko lietu ministrs aizsargiem nodeva Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa sveicienus un sekmju novēlējumus, lai aizsargi šauteni prastu glabāt un ar to rīkoties kā šajās sacīkstēs, tā arī tad, kad nepieciešamība un Latvijas valsts drošība to prasīs. «Vai atkal tuvojas dienas, kas spiedīs rīkoties ar ieročiem rokās?» Uz šo savu jautājumu ministrs norādija, ka Latvija vienmēr vēlējusies un vēlēsies arī uz priekšu, lai tautu starpā valdītu draudzība, lai pārpratumus novērstu ar starptautiskiem institutiem, kas radīti asins izliešanas novēršanai. «Bet dzīvojot draudzībā un saskaņā ar citām tautām,» turpināja ministrs A. Bērziņš, «mums jābūt vienmēr modriem. Katrai tautai sava neatkarība jāceļ ne balstoties uz varām ārpus tautas, bet mieru un drošību tautai dod vispirmā kārtā paļāvība saviem iekšējiem spēkiem. Nav jādomā, ka skaitliskā ziņā mēs esam mazi un tāpēc mums jāpalaižas tikai uz lielo valstu aizsardzību un palīdzību. Mums jāpatur prātā, ka Latvijas neatkarību grūtās un asiņainās cīņās ar ieročiem rokās izcīnījām mēs paši. Un to, kas ar ieročiem izkarots, tikai ar ieročiem rokās var aizstāvēt un nosargāt. Tāpēc arī aizsargiem jābūt modriem savā organizacijas dzīvē, lai uz tiem, tāpat kā armiju, var droši paļauties mūsu Vadonis, valsts un visa latviešu zeme. Laika sprīdis, kas aizsargu organizacijai aiz muguras, ir mums labākā garantija, ka tas tiešām tā būs. Mums nav iemesla uztraukties, bet visiem mums jābūt nosvērtiem. Latviju nekas neapdraud un, cerēsim, arī neapdraudēs. Tomēr modrība vienmēr noder. Tagadējos laikos mums jāpatur prātā, ka drošākais tautas un valsts neatkarības sargs, blakus ierocim, ir tautas vienprātība, kurai var būt tikai viena izpausme — uzticība tautas Vadonim. Katra šaubīšanās un patvarīga kritika nevis stiprina pilsoņos valstisko apziņu un spēku, bet gan vājina un ārda. Tagad, tāpat kā 20 gadus atpakaļ, mēs no Latvijas vārda nevaram šķirt mūsu Valsts Prezidenta Kārļa Ulmaņa vārdu, kas jau sen tautai rādija īsto ceļu un noveda latviešus pie neatkarīgas valsts. Arī nākotnē varam droši raudzīties, ja mūsu valsts priekšgalā ir vīrs, kam tauta tic. Bet aizsargu organizacija bijusi un paliks Valsts Prezidenta uzticības organizacija, uz

Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš iepazīstas ar šāvēju sekmēm.

ko Prezidents, tāpat kā uz armiju, var paļauties visos gadijumos.»

Pēc aizsargu augstākā vadītāja uzrunas aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls lūdza sabiedrisko lietu ministru nodot Valsts Prezidentam visu aizsargu pateicību par aizsargu organizacijai dāvāto uzticību un izteica solijumu, ka Vadoņa pavēles aizsargi vienmēr svēti pildīs. Aizsargu priekšnieks tāpat lūdza nodot solijumu kara ministram ģeneralim J. Balodim, ka aizsargi arvien centīsies būt militari sagatavoti. Sapulcētie 800 aizsargi veltija sirsnīgus suminājumus Valsts Prezidentam, kara ministram, sabiedrisko lietu ministram un armijas vadībai.

Uz uguns linijas.

Šaušanas sacensībām turpinoties, ministrs iepazinās ar sacīkšu norisi un nogaršoja arī šāvēju pusdienas, par kurām rūpējās 5. Rīgas aizsargu pulka aizsardzes.

Sacīkšu otrās dienas vakarā šāvēji pulcējās Aizsargu namā, Rīgā. Balvu izdalīšanas aktā ieradās arī sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš. Aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls, uzrunādams lielo sacensību dalībniekus, norādija, ka šā gada šaušanas sacīkstes ievērojami pārsniegušas iepriekšējās kā dalībnieku, tā arī rezultātu ziņā. Sevišķi iepriecina, ka tieši kaujas šaušanā šogad sasniegumi ir divas reizes labāki. Tāpat jūtami uzlabojusies arī aizsargu rīcība ar ieročiem. Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš uzrunājot sacensību uzvarētājus, norādija, ka labie sasniegumi ir nopietna un krietna darba rezultats. Aizsargiem tāpat rūpīgi jāgatavojas nākamām šaušanas sacīkstēm. Tad ministrs uzvarētājiem izsniedza izcīnītās balvas, kuru šogad bija sevišķi daudz. Bez Valsts Prezidenta izcilām balvām, labākiem šāvējiem šogad balvas vēl bija dāvājis Ministru kabinets, kara ministrs ģeneralis J. Balodis, sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš, iekšlietu ministrs V. Gulbis, aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls, administratīvā departamenta direktors J. Anšmits, aizsargu fonds, Rīgas piensaimniecības sabiedrība, a/s. Ratfelders, firma Štolcs un Rīgas Baltijas savstarpējā kreditbiedrība. Valsts Prezidenta balvas saņēma:

Šauteņu tīrīšana.

1) Valsts Prezidenta 1936. gada ceļojošo balvu grupu šaušanā ar automatiskām pistolēm un ar šautenēm uz vienu gadu ieguva 10. Cēsu aizsargu pulks ar 522 pkt.

2) Valsts Prezidenta 1935. g. ceļojošo balvu grupu šaušanā «Labākajam aizsargu pulkam šaušanā ar šautenēm» trešo reizi izcīnija un ieguva savā īpašumā 10. Cēsu aizsargu pulks ar 445 punktiem.

3) Valsts Prezidenta K. Ulmaņa balvu «Apgabala labākajam šāvējam - aizsargam» šogad ieguva: Rīgas apgabalā — Arnolds Tauniņš (5. R. a. p.) ar 85 pkt., Vidzemes apgabalā — Eduards Kārklis (7. V. a. p.) ar 86 pkt., Zemgales apgabalā — Andrejs Siliņš (11. T. a. p.) ar 73 pkt., Kurzemes apgabalā — Andžs Dundurs (6. A. a. p.) ar 73 pkt. un Latgales apgabalā — Alfreds Mūrnieks (3. L. a. p.) ar 80 pkt.

4) Valsts Prezidenta K. Ulmaņa balvu «Labākajam aizsargu

pulka šāvējam», kuras izcīnīšanā aizsargi sacentās pulku šaušanas sacīkstēs, šogad ieguva:

	Pulks	Ieguvējs	Trāpijums	
1.	Talsu	Kārlis Dumpis	9 lod.	66 pkt.
2.	Ventspils	Žanis Čiekurs	10 „	81 „
3.	Ludzas	Jānis Matīss (saņem zvaigznīti)	10 „	76 „
4.	Jēkabpils	Voldemārs Lodziņš	10 „	79 „
5.	Rīgas	Jānis Indriksons	10 „	77 „
6.	Aizputes	Jānis Puzulis (saņem zvaigznīti)	10 „	82 „
7.	Valkas	Otto Pauders	10 „	83 „
8.	Valmieras	Augusts Upenieks	10 „	79 „
9.	Madonas	Arvids Kļaviņš	10 „	67 „
10.	Cēsu	Pēteris Rusovs	10 „	87 „
11.	Tukuma	Roberts Siliņš	10 „	58 „
12.	Ilūkstes	Krišjānis Saliņš	10 „	69 „
13.	Bauskas	Leons Lejmalnieks	10 „	76 „
14.	Kuldīgas	Fricis Fogels	10 „	75 „
15.	Liepājas	Kārlis Rogovskis	10 „	78 „
16.	Jelgavas	Kristaps Bergmanis	10 „	72 „
17.	Rēzeknes	Jānis Dubrovskis (saņem zvaigznīti)		
18.	Daugavpils	Savins Jakovļevs	10 „	43 „
19.	Abrenes	Arturs Reinvalds	10 „	81 „
	Dzelzceļu	Elmars Ozols-Ozoliņš	10 „	76 „
	Aizs. aviacija	Kārlis Elksnis	10 „	71 „

XIII aizsargu vispārējo šaušanas sacīkšu rezultatus pilnīgi sniegsim «Aizsarga» turpmākās burtnīcās.

Aizsargu šaušanas sacīkstes 1938. gadā

Sasniegumi eksternās šaušanas sacīkstēs 31. julijā.

(Turpinājums.)

Ar kara šauteni 150 metros.

Nr. Nr.	Uzvārds un vārds	Aizs. pulks vai organ.	Ložu skaits	Punktu skaits
1.	Veiss, A.	15.	10	85
2.	Tolle, K.	8.	10	85
3.	Veiss, A.	5.	10	81
4.	Ozols-Ozoliņš, E.	Dz.	10	81
5.	Andrejevs, N.	5.	10	81
6.	Jerumanis, V.	6.	10	79
7.	Priedītis, E.	13.	10	78
8.	Ķemers, A.	8	10	78
9.	Kārklis, E.	7.	10	78
10.	Šmits, E.	10.	10	77
11.	Leimanis, J.	6.	10	76
12.	Pormalis, A.	4.	10	76
13.	Krūmiņš, R.	18.	10	75
14.	Zaķis, K.	6.	10	75
15.	Lasis, J.	5.	10	75
16.	Frickauss, F.	6.	10	74
17.	Mačs	ASK.	10	72
18.	Pfafrots, H.	16.	10	72
19.	Harju, M.	10.	10	72
20.	Spalviņš, P.	Dzc.	10	71
21.	Sīmanis, J.	15.	10	71
22.	Salmiņš, P.	5.	10	69
23.	Švānfelds, R.	8.	10	68
24.	Grimsons, J.	Polic.	10	68
25.	Pūtelis, V.	16.	10	68
26.	Vilavskis, E.	15.	10	67
27.	Porietis, J.	4.	10	67
28.	Zanders, F.	2.	10	66
29.	Cildermanis, M.	6.	10	65
30.	Auders, A.	14.	10	65
31.	Jansons, V.	ASK.	10	65
32.	Mednis, O.	Polic.	10	65
33.	Briška, A.	18	10	64
34.	Jansons, P.	Polic.	10	63
35.	Vilsons, K.	6.	10	63

Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš un aizsargu priekšnieks pulkvedis K. Prauls 10. Cēsu aizsargu pulka labāko šāvēju vidū.

Nr. Nr.	Uzvārds un vārds	Aizs. pulks vai organ.	Ložu skaits	Punktu skaits
36.	Feldbergs, E.	1.	10	62
37.	Austrums, L.	Polic.	10	58
39.	Lejmalnieks, L.	13.	9	77
39.	Lenčs, V.	8.	9	77
40.	Ķite, E.	5.	9	73
41.	Angers, R.	14.	9	72
42.	Čikste, H.	15.	9	72
43.	Braunfelds, B.	1.	9	72
44.	Gulbis, A.	Dzc.	9	70
45.	Mednis, A.	5.	9	70
46.	Volmers	ASK.	9	70
47.	Matvejs, J.	Polic.	9	68
48.	Krādiņš, K.	5.	9	68
49.	Butkus, Ž.	16.	9	68
50.	Puzulis, J.	6.	9	67
51.	Rusovs, P.	10.	9	67
52.	Birkavs, K.	Dzc.	9	66
53.	Rudzītis, A.	Dzc.	9	66
54.	Kļaviņš, A.	9.	9	65
55.	Dāvus, V.	11.	9	65
56.	Osis, K.	14.	9	65
57.	Vilciņš, A.	5.	9	65
58.	Bērziņš, O.	5.	9	65
59.	Roze, R.	17.	9	64
60.	Kaužens, H.	8.	9	64
61.	Spunde, K.	5.	9	64
62.	Indriksons, J.	5.	9	64
63.	Fogels, F.	14.	9	62
64.	Karabanovs, N.	4.	9	62
65.	Meisters, J.	Polic.	9	60
66.	Židlovskis, J.	5	9	58
67.	Dobulāns, A.	4.	9	58
68.	Makarskis, J.	14.	9	58
69.	Griķis, K.	5.	9	58
70.	Morozovs, A.	5.	9	58
71.	Freimanis, T.	1.	9	57
72.	Freibergs, A.	1.	9	56
73.	Rusovs, J.	10.	9	56
74.	Hofmanis, F.	14.	9	55
75.	Sproģis, J.	14.	9	55
76.	Cepurnieks, Ž.	14.	9	52
77.	Kraševskis, V.	12.	9	52
78.	Pfafrots, O.	16.	9	47
79.	Dundurs, A.	6.	9	47
80.	Pfafrots, A.	16.	9	46
81.	Jansons, A.	7.	9	44
82.	Jēkabsons, J.	8.	8	66
83.	Sams, H.	ASK.	8	66
84.	Ozoliņš, J.	Polic.	8	64
85.	Cerbulis, V.	Dzc.	8	60
86.	Austrums, A.	Polic.	8	60
87.	Garbans, K.	2.	8	60
88.	Pālītis, A.	5.	8	59
89.	Vilciņš, A.	5.	8	58
90.	Vecpuisis, Ž.	16.	8	57
91.	Novickis, V.	11.	8	56
92.	Reinvalds, A.	19.	8	56
93.	Pfafrots, M.	4.	8	56
94.	Miķelsons, O.	15.	8	53
95.	Laudums, A.	15.	8	52
96.	Līdeks, G.	14.	8	50
97.	Spulga, K.	5.	8	50
98.	Akmens, J.	3.	8	50
99.	Strazdiņš, K.	19	8	49
100.	Kronentāls, A.	1.	8	49
101.	Asars, K.	5.	8	47
102.	Pankops, Ā.	5.	8	44
103.	Slasparts, A.	5.	8	41
104.	Bērziņš, J.	Polic.	8	40
105.	Akmeņkalns, R.	11.	8	38
106.	Rozenbergs, I.	4.	8	38
107.	Zemītis, J.	5.	7	57
108.	Pinnis, J.	8.	7	57
109.	Sams, J.	18.	7	52
110.	Mēnesis, I.	14.	7	52
111.	Ceimers, Ā.	5.	7	50
112.	Bērziņš, J.	16.	7	48
113.	Sīlis, A.	16.	7	47

Nr. Nr.	Uzvārds un vārds	Aizs. pulks vai organ.	Punktu skaits	Ložu skaits
114.	Knostenbergs, K.	4.	7	46
115.	Sproģis, A.	18.	7	44
116.	Dubrovskis, J.	17.	7	43
117.	Šūsters, V.	19.	7	42
118.	Gauja, V.	16.	7	41
119.	Muzikants, E.	6.	7	40
120.	Bradovskis, O.	5.	7	39
121.	Feldorfs, F.	Dzc.	7	35
122.	Kraulis, M.	6.	7	35
123.	Liepa, A.	5.	7	34
124.	Grīslis, R.	14.	6	47
125.	Valdmanis, K.	19.	6	43
126.	Picalcelms, T.	2.	6	43
127.	Treijs, E.	5.	6	38
128.	Ozoliņš, E.	11.	6	38
129.	Zandbergs, J.	6.	6	37
130.	Ābeliņš, M.	1	6	36
131.	Mednis, V.	4.	6	34
132.	Valters, R.	5.	6	34
133.	Niedrītis	ASK.	6	32
134.	Matīss, J.	3.	6	30
135.	Stūris, J.	5.	6	30
136.	Vēzītis, J.	Dzc.	6	28
137.	Lindemanis, A.	1.	6	28
138.	Janmeijs, K.	14.	6	24
139.	Rītiņš, N.	15.	5	43
140.	Preiss, P.	15.	5	37
141.	Stūrmanis, V.	5.	5	32
142.	Brīvulis, J.	17.	5	31
143.	Viskaļskis, J.	Dzc.	5	31
144.	Valters, E.	6.	5	31
145.	Priedītis, A.	14.	5	30
146.	Vilks, A.	17.	5	29
147.	Richters, A.	14.	5	27
148.	Siliņš, V.	4.	5	25
149.	Būmerts, N.	5.	4	27
150.	Briģis, J.	5.	4	24
151.	Berlings, O.	5.	4	13
152.	Krūklis, J.	2.	3	25
153.	Zanders, J.	3	3	20
154.	Ozoliņš, B.	17.	3	18
155.	Kocers, J.	5.	3	16
156.	Grinbergs, V.	16.	3	14
157.	Čiekurs, J.	2.	2	11
158.	Tiknuss, A.	5.	2	10
159.	Strēlnieks, H.	15.	1	7

Ar kara šauteni 300 metros, 10 dal. starpt. mērķī.

Nr. Nr.	Uzvārds un vārds	Aizs. pulks vai organ.	Ložu skaits	Punktu skaits
1.	Andrejevs, N.	5.	60	487
2.	Mednis, O.	Polic.	60	474
3.	Šmits, E.	10.	58	442
4.	Kauzēns, H.	8.	59	437
5.	Vilciņš, A.	5.	59	433
6.	Ķemers, A.	8.	60	431
7.	Frickauss, F.	6.	60	430
8.	Indriksons, J.	5.	59	422
9.	Lasis, J.	5.	60	420
10.	Kārklis, E.	7.	60	418
11.	Mednis, V.	4.	60	418
12.	Kļava, vltn.	ASK.	59	418
13.	Valters, R.	5.	59	418
14.	Spunde, K.	5.	58	418
15.	Rusovs, P.	10.	58	416
16.	Ozoliņš, J.	Polic.	56	416
17.	Lamberts, A.	Dzc.	59	413
18.	Švānfelds, R.	8.	58	412
19.	Braunfelds, B.	1.	59	409
20.	Tolle, K.	8.	58	408
21.	Zanders, F.	2.	55	408
22.	Lenčs, V.	8.	57	407
23.	Zemītis, J.	5.	59	404
24.	Rusovs, J.	10.	60	403
25.	Ozols-Ozoliņš, E.	Dzc.	53	403
26.	Pinnis, J.	8.	60	399
27.	Stūrmanis, V.	5.	59	399
28.	Jēkabsons, J.	8.	57	399
29.	Sams, serž.	ASK.	59	398
30.	Dundurs, A.	6.	58	394
31.	Cerbulis, V.	Dzc.	58	393
32.	Harju, M.	10.	60	392
33.	Dāvus, V.	11.	58	390
34.	Jansons, P.	Polic.	58	389
35.	Osis, K.	14.	54	388
36.	Vēzītis, J.	Dzc.	55	380
37.	Jansons, A.	7.	59	378
38.	Veiss, A.	15.	55	376
39.	Čops, A.	19.	56	374
40.	Resnis, R.	18.	60	373
41.	Rudzītis, A.	Dzc.	55	373
42.	Leimanis, J.,	6.	58	371
43.	Pormalis, A.	4.	59	370
44.	Kļaviņš, A.	9.	57	368
45.	Matvejs, J.	Polic.	57	368
46.	Makarskis, J.	14.	60	366
47.	Pfafrots, O.	16.	57	365
48.	Grimsons	Polic.	58	364
49.	Butkus, Ž.	16.	59	359
50.	Bērziņš, J.	16.	58	359
51.	Angers, R.	14.	54	357
52.	Fogels, F.	14.	58	354
53.	Zigmunds, Ž.	11.	53	350
54.	Sproģis, A.	18.	52	348
55.	Austrums, A.	Polic.	50	347
56.	Mēnesis, I.	14.	52	344
57.	Krādiņš, K.	5.	55	341
58.	Spalviņš, P.	Dzc.	58	338
59.	Spulga, K.	5.	54	338
60.	Valters, E.	6.	58	336
61.	Zandbergs, J.	6.	51	336
62.	Muzikants, E.	6.	55	335
63.	Strēlnieks, H.	15.	56	332
64.	Vanags, Ed.	7.	53	326
65.	Asars, K.	5.	59	325
66.	Ļaudams, A.	15.	53	321
67.	Feldorfs, F.	Dzc.	53	317
68.	Bērziņš, J.	Polic.	52	309
69.	Niedrītis, J., kapr.	ASK	55	308
70.	Lejmalnieks, L.	13.	53	308
71.	Jerumanis, V.	6.	58	304
72.	Jansons, V. kpr.	ASK.	53	302
73.	Ķite, E.	5.	52	299
74.	Žaķis, K.	6.	54	298
75.	Freibergs, A.	1.	51	283
76.	Bechmanis, V.	Dzc.	52	281
77.	Briska, A.	18.	56	277
78.	Vilsons, K.	6.	52	277
79.	Mednis, A.	5.	51	261
80.	Kraulis, M.	6.	49	260
81.	Grīnbergs, V.	16.	49	258
82.	Puzulis, J.	6	42	232
83.	Priedīts, E.	13.	42	227
84.	Stūris, J.	5.	47	215
85.	Morozovs, A.	5.	46	207

Ar kaujas pistoli, 7 š. 20 sek.

Nr. Nr.	Uzvārds un vārds	Organiz. vai pulks	Punktu skaits
1.	Bērziņš, J.	16.	57
2.	Birkas, K.	Dzc.	55
3.	Valters, E.	5.	53
4.	Karabanovs, N.	4.	52
5.	Lejmalnieks, L.	13.	51
6.	Roze, R.	17.	50
7.	Priedītis, E.	13.	50
8.	Čikste, H.	15.	49
9.	Austrums, A.	Polic.	48
10.	Zvirgzds, V.	Dzc.	48
11.	Jansons, P.	Polic.	47
12.	Kļava, vltn.	ASK.	47
13.	Jerumanis, V.	6.	47
14.	Jaunmeija, K.	14.	46
15.	Reinvalds, A.	19.	45
16.	Lamberts, A.	Dzc.	45

Nr. Nr.	Uzvārds un vārds	Organiz. vai pulks	Punktu skaits
17.	Vispoļskis, J.	Dzc.	45
18.	Zemītis, J.	5.	44
19.	Āboliņš, M.	1.	44
20.	Butkus, Ž.	16.	44
21.	Pfafrots, H.	16.	43
22.	Brenholms, O.	Polic.	43
23.	Lenšs, V.	8.	43
24.	Jansons, A.	1.	43
25.	Indriksons, J.	5.	42
26.	Mednis, A.	5.	42
27.	Ozoliņš, J.	Polic.	41
28.	Dāvus, V.	11.	41
29.	Zandbergs, J.	6.	41
30.	Asars, K.	5.	40
31.	Vilciņš, A.	5.	39
32.	Pormalis, A.	4.	39
33.	Valdmanis, K.	19.	38
34.	Lapiņš, A.	Polic.	38
35.	Rautenšilds, A.	Dzc.	38
36.	Šmits, E.	10.	36
37.	Švānfelds, R.	8.	36
38.	Ozols-Ozoliņš, E.	Dzc.	36
39.	Vilks, A.	17.	35
40.	Brīvulis, J.	17.	35
41.	Matīss, J.	3.	35
42.	Priedītis, M.	ASK.	34
43.	Mednis, V.	4.	34
44.	Andrejevs, N.	5.	33
45.	Dubrovskis, J.	17.	33
46.	Pfafrots, O.	16.	33
47.	Ozoliņš, B.	17.	33
48.	Ķite, E.	5.	32
49.	Bērziņš, J.	Polic.	31
50.	Melbārdis, N.	Dzc.	31
51.	Grimsons, J.	Polic.	31
52.	Treijs, E.	5.	31
53.	Porietis, J.	4.	31
54.	Pinnis, J.	8.	30
55.	Harju, M.	10.	30
56.	Briška, A.	18.	28
57.	Dundurs, A.	6.	27
58.	Feldbergs, E.	1.	27
59.	Zanders, F.	2.	27
60.	Pūtelis, V.	16.	27
61.	Freijs, F.	16.	26
62.	Tolle, K.	8.	26
63.	Pancers, J.	5.	25
64.	Noviks, V.	11.	25
65.	Jusups, A.	Dzc.	25
66.	Puzulis, J.	6.	25
67.	Pfafrots, M.	4.	25
68.	Misters, J.	Polic.	24
69.	Frickauss, F.	6.	24
70.	Stūris, J.	5.	24
71.	Ozoliņš, E.	11	24
73.	Matvejs, J.	Polic.	23
73.	Rusovs, J.	10.	23
74.	Lindemanis, A.	1.	23
75.	Spalviņš, P.	9.	23
76.	Zaķis, K.	6.	22
77.	Akmeņkalns, R.	11.	22
78.	Šubergs, E.	1.	22
79.	Krādiņš, K.	5.	21
80.	Ķemers, A.	8.	21
81.	Freimanis, T.	1.	21
82.	Strēlnieks, H.	15.	21
83.	Rozenbergs, J.	4.	20
84.	Rusovs, P.	10.	20
85.	Jankovskis, J.	14.	19
86.	Zavertkins, kpt.	ASK.	19
87.	Zigmunds, Ž.	11.	19
88.	Veiss, A.	5.	19
89.	Krūklis, J.	2.	17
90.	Briģis, J.		17
91.	Raužens, H.	8.	16
92.	Pfafrots, A.	16.	16
93.	Bērziņš, O.	5.	16
94.	Zanders, J.	3.	15
95.	Sīlis, A.	16.	15
96.	Austrums, E.	Polic.	15
97.	Grīnvalds, Ž.	6.	14
98.	Stūrmanis, V.	5.	14
99.	Gulbis, A.	Dzc.	14
100.	Slasports, A.	5.	13
101.	Akmens, J.	3.	12
102.	Šusters, V.	19.	9
103.	Spulga, K.	5.	9
104.	Šidlovskis, J.	5.	9
105.	Jēkabsons, J.	8.	6

(Turpinājums sekos.)

Lai turpmāk esam brīdināti!

Šopavasar, maija beidzamās svētdienas vakarā, Valmieru un apkārtni aplidoja vēsts par drausmīgu autokatastrofu, kas notikusi 8. Valmieras aizsargu pulka štāba rotai atgriežoties no mācībām. Tagad izmeklēšana par notikušo dabujusi savu noslēgumu tiesas sēdē, un apgabaltiesa par vainīgu katastrofas sagādāšanā atzinusi šoferi Jāni Mustapu. Vainīgais sodīts ar 10 mēnešiem cietumā, apmierinot cietušā R. Paidara civilprasību par 90 ls, bet katastrofā mirušā E. Alkšņa atraitnei un dēlam no vainīgā piespriesti 30 ls mēnesī. Mustapam bez tam atņemtas autovadītāja tiesības. Bez tiesas sodītā J. Mustapa, sodīts arī brauciena atbildīgais vadītājs vada komandieris Roberts Dāliņš, kas uz 1 gadu izslēgts no aizsargu organizacijas.

Šajā notikumā pats zīmīgākais ir tomēr tas, ka apstākļi, kādos katastrofa notikusi, ja ne pilnīgi, tad pa daļai, novēroti arī citos aizsargu braucienos. Nupat, oktobra sākumā, atkal notikusi auto katastrofa ar 7. Valkas aizsargu pulka dalībniekiem atpakaļbraucienā no Alūksnes. Tas viss mūs spiež pie Valmieras smagās katastrofas pakavēties tuvāk.

Notikuma apstākļi īsumā šādi:

29. maijā 8. V. a. p. štāba rotai noturētas lauka mācības apvidū pie Krustiņu mājām, kas atrodas apm. 6 km no Valmieras. Kad plkst. 16,20 mācības izbeigtas, vada kom. R. Dāliņš dod aizsargiem rīkojumu sēsties automobilī. Iekāpšana notiek steidzīgi, daļa aizsargu mašīnā paliek kājās stāvot, atspiedušies pret solu atzveltnēm un auto malām. Aizsargs E. Alksnis novietojas uz šofera nodalijuma jumta, neskatoties uz vada kom. R. Dāliņa aizrādijumu kāpt nost. Blakus šoferim nosēžas divas personas. Tad auto ar 48 braucējiem, šoferi neskaitot, straujā gaitā dodas uz Valmieru. Bet jau pēc 1 km nobraukšanas, ceļa līkumā pie Panku mājām, auto sāk svadīties, uzgrūžas grants gubai, braucēji tiek izmesti uz ceļa, un pēc apmesta kūleņa auto paliek stāvot šķērsām pār šoseju. Visi 49 cilvēki, kas atrodas mašinā, dabū lielākus vai mazākus ievainojumus un kontuzijas, bet kādi 15 braucēji cieš smagi. Visgrūtāk ievainotais aizsargs E. Alksnis naktī slimnīcā nomirst.

Nedz šoferis, nedz brauciena atbildīgais vadītājs šādu smagu iznākumu, protams, negribēja un negaidija. Bet vai tas ir tikai nelaimes gadijums? Vai katastrofa nav arī nolaidības, paviršības un pārgalvības sekas? Ieskatoties

Viens no aizsargu daudzajiem orķestriem.

šā notikuma apstākļos, mums jākonstatē, ka te pirms katastrofas notikusi vesela rinda pārkāpumu:

1) Mašinas pārlādēšana. 28 pasažieru vietā, kas varētu normali sasēsties solos, uz auto platformas novietojas 46 cilvēki. Arī svara ziņā, pēc tiesas konstatējuma, mašina pārlādēta par 623 kg.

2) Steidzīgas iekāpšanas dēļ nav meklēts izdevīgākais braucēju novietojums, bet aizsargi saklupuši mašinā kā katram gadijies.

3) Atbildīgais vadītājs nav griezis vērību, lai viņa rīkojums par nesēdēšanu uz šofera nodalijuma jumta tiktu arī izpildīts.

4) Mācību starplaikā pusdienās lietots alkohols, lai gan aizsargu organizacijā ir vairākkārt norādīts, ka alkoholisku dzērienu lietošana, kaut nelielā mērā, nav savienojama ar mācībām.

5) Alkoholu brokastīs un pusdienās lietojis šoferis, kas ir pilnīgi nepielaižama rīcība. Ja šoferis pats nejutās iereibis, tad tas nebūt neattaisno viņa rīcību, jo noteikumi nepārprotami paredz, ka šoferis pēc alkohola lietošanas nedrīkst vadīt mašinu.

6) Pārāk ātra braukšana, ar apm. 70—80 km stundā. Šoferis vispār, arī citos gadijumos, braucis pārāk ātri. Ja jau braucot ar nedzīvu kravu, atļauts pa lauku ceļiem normali braukt ar 40 km ātrumu stundā, tad pats par sevi saprotams, ka daudz piesaudzīgāki jābrauc pārvadājot cilvēkus.

7) Divu personu novietošanās blakus šoferim, kaut gan tas atļauts tikai vienai personai. Noraidams iebildums, ka šofera nodalijumā ērti varējuši sēdēt arī trīs. Katastrofas brīdī blakus sēdētāji auto vadīšanu tomēr ir traucējuši.

Katrs no šiem pārkāpumiem, ņemts atsevišķi, var likties arī mazsvarīgs. Tā domāja Valmieras katastrofas sagādātāji, tā, diemžēl, domā auto vadītāji un braucēji citur. Tas tomēr ir pilnīgi nepareizs uzskats. Bēdīgais Valmieras notikums rāda, ka arī šķietami maznozīmīgiem pārkāpumiem var būt negaidīti kļūmīgas sekas. Tāpēc šis notikums lai ir par brīdinājumu mums visiem. Tāpēc gadijumos, kad jāsastopas ar dažādu satiksmes noteikumu pildīšanu un kad atsevišķiem komandieriem un vadītājiem jārūpējas par viņiem uzticētiem, nekad vairs nedrīkstētu atkārtoties noteikumu un norādijumu neievērošana, jo iespējamās sekas mēs tagad zinam. Arī sīki pārkāpumi un piesardzības trūkums var būt par cēloni nāves sagādāšanai, kā arī savas un citu dzīves izpostīšanai.

Valmieras notikumu vēl smagāku padara apstāklis, ka vainīgie ir bijuši aizsargu organizacijas dalībnieki. Pilnīgi nepareizs un uz visiem laikiem iznīdējams dažu ieskats, ka aizsargi vienu otru reizi nesodīti var atļauties to, kas citiem aizliegts. Tā, acimredzot, domāja vada kom. R. Dāliņš, neuztraukdamies par braucēju lielo skaitu, tā, liekas, domāja, abi blakussēdētāji šoferim, tā domāja aizsargs J. Mustaps, vadīdams mašinu ar neatļautu 80 km ātrumu. Šāda rīcība ir aizsargu pienākumu un tiesību neizprašana pašos pamatos. Ikviens aizsargs taču ir likumības un kārtības sargs. Ikvienam aizsargam pašam jāprot sevi kontrolēt un savaldīt. Lai uzturētu kārtību pie citiem, vispirms jāprot kārtība ieturēt pašam. Nav pielaižamas noteikumu piemērošanā divas dažādas mērauklas, un mums visiem bez izņēmuma jāsaprot, ka Latvijā likumi un noteikumi izdoti vienīgi pašu likuma pildītāju labā, tāpēc katra novēršanās no likumiem un noteikumiem jau ir tīša ļaunuma sagādāšana sev un citiem. Vismazāk to drīkst atļauties kāds aizsargu organizacijas dalībnieks!

Valmieras nelaimīgais notikums lai mums ir par brīdinājumu, ka itin visi, kā aizsargu organizacijas iekšējie, tā vispārīgie noteikumi bez jebkādām ierunām un mīkstinājumiem jāpilda gan aizsargu tiešajā dienestā, gan visos citos gadijumos, jo neviens pārkāpums dzīvē nepaliek nesodīts.

CHRONIKA

* Šā gada rudens manevros kopā ar armiju piedalijās arī aizsargi. Armijas komandieris ģenerālis Kr. Berķis piesūtijis aizsargu priekšniekam šādu rakstu:

«Aizsargu priekšniekam.

Š. g. septembra mēneša armijas manevros ņēma dalību lielāks skaits aizsargu — kājnieku, jātnieku, riteņbraucēju un motociklistu, kas pavairoja manevru vienību skaitu un stiprumu, kā arī tuvināja armiju un aizsargu organizaciju kopīgā darbā valsts drošības labā. Par aizsargu piedalīšanos armijas manevros, izrādīto centību un izturību un sekmīgu darbību visā manevru laikā, dienesta vārdā izsaku pateicību Jums un Jums padotajiem aizsargiem — armijas manevru dalībniekiem.»

Aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls savā pavēlē savukārt izteicis šādu pateicību:

«Lielāks skaits aizsargu no vairākiem aizsargu pulkiem piedalijās š. g. armijas rudens manevros, kur ar savu labo darbību un atzīstamu izturību pierādija, ka ir krietni palīgi mūsu armijai valsts drošības uzturēšanas darbā. Par uzlikto pienākumu labo un saprātīgo veikšanu izsaku viņiem dienesta vārdā pateicību.»

Aizsargu komandieri kara spēlēs.

* Lai valsts 20 gadu pastāvēšanas svētkus svinētu visos valsts apvidos un to sarīkošanā piedalītos visplašākās iedzīvotāju aprindas, svētku organizēšana uzticēta pašvaldībām. Aizsargi un aizsardzes jo dzīvi piedalīsies svētku rīkošanā un apmeklēšanā un, priekā par mūsu valsts sasniegumiem, savuties būs lepni uz aizsargu darbu un pienākumiem.

* Sporta pulciņu priekšnieku kursi šogad jārīko laikā no 8.—23. oktobrim. Pulciņu priekšniekus un palīdzes kursos apmācīs 1939. gada svētku vingrojumiem, rotaļām un tautiskām dejām. Kursi notiks šādās dienās:

8. oktobrī — Aizsargu aviacijā;

9. oktobrī — Dzelzceļu, 7. Valkas, 14. Kuldīgas, 19. Abrenes aizsargu pulkos;

15. oktobrī — 1. Talsu, 3. Ludzas, 13. Bauskas un 4. Jēkabpils aizsargu pulkos;

16. oktobrī — 2. Ventspils, 17. Rēzeknes, 16. Jelgavas un 9. Madonas aizsargu pulkos;

22. oktobrī — 6. Aizputes, 10. Cēsu, 5. Rīgas un 12. Ilūkstes aizsargu pulkos;

23. oktobrī — 15. Liepājas, 8. Valmieras, 11. Tukuma un 18. Daugavpils aizsargu pulkos.

* Saskaņā ar Valsts kontroles atzinumu, aizsargu organizacijas locekļu personības apliecībā bez revolvera un kara šautenes var ierakstīt arī visādus ieročus, uz kuriem līdz šim bija vaja-

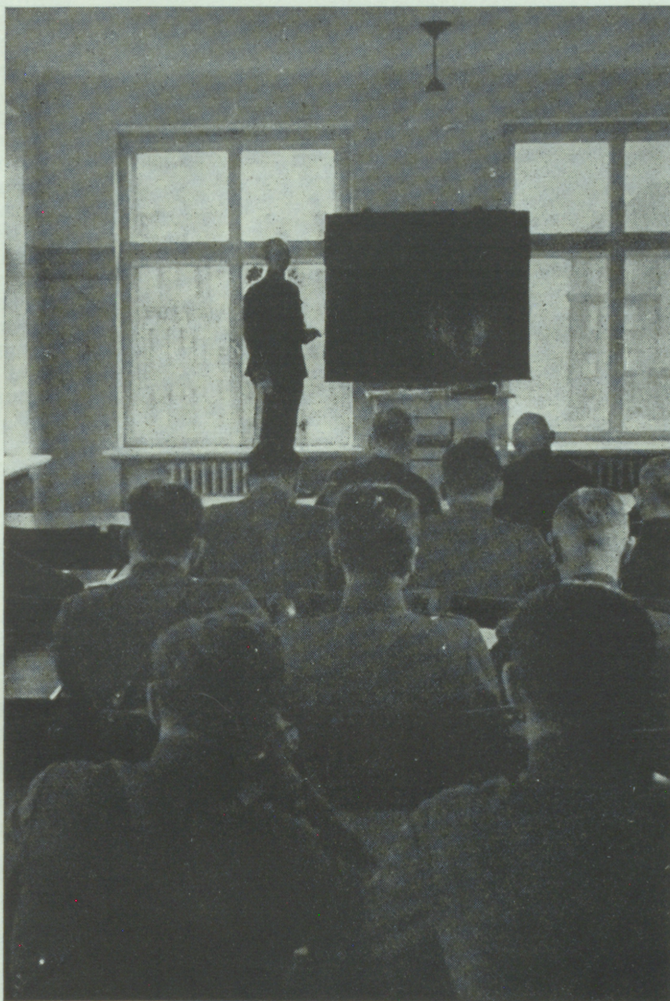
dzīga sevišķa, policijas priekšnieka izdota atļauja. Tagad visi medību ieroči, uz kuriem to īpašniekiem, aizsargu organizacijas locekļiem, ir policijas atļauja, uz vēlēšanos ievedami aizsargu personības apliecībās. Ierakstus apliecībās izdara pulku komandieri. Pēc medību ieroču pārreģistrēšanas aizsargu personības apliecībās, policijas atļaujas nododamas viena mēneša laikā atpakaļ tās izdevējam. Aizsargu organizacijas locekļiem, kuriem nav policijas izdotas ieroču atļaujas uz medību ieročiem, bet kuri vēlētos tādus iegādāt, turēt un nēsāt, jāiesniedz padotības kārtībā ziņojums pulka komandierim.

* Līdzīgi iepriekšējiem gadiem, aizsargu štābs ir paredzējis atbalstīt pulku štābu un vienību kulturalo darbību, komandējot režisorus kursu noturēšanai un teātru izrāžu sagatavošanai uz vietām. Pie režisoru komandēšanas priekšroku dos tām vienībām, kuras ir paredzējušas plašākus sarīkojumus ar teatru izrādēm un kurām slikti materialie apstākļi.

1. Talsu pulks.

* Par pulka vecāko aizsardzi iecelta Blondīne Kuikulīte.

* Pulka jāšanas sacīkstes 28. augustā izvērtās par ši gada plašāko sarīkojumu Talsos. Sacīkstēs noskatijās ap 1500 apmeklētāju. Ievadot sacīkstes, notika dalībnieku parāde, ko pieņēma pulka kom. Mauriņš. Sacīkstēm vērtīgas balvas bija dāvājuši zemkopības ministrs J. Birznieks, apriņķa pilsētas un pašvaldību vecākais. Sacīkšu sasniegumi: Šķēršļu pārvarēšanā VV klasē: I vietā 1. T. a. p. štāba darbv. Kalniņš Fricis uz zirga «Dago», 4 s. p., laiks 0.55,2 s., iegūtā godalg. Ls 30,—; II vietā 1. T. a. p. aizs. Žubītis Kārlis uz ķēves «Kandava», 7 s. p., laiks — 1.11,1, ieguva godalgu Ls 20,—. Vi klasē pēc I paņēm.: I vietā 2. V. a. p. vada kom. Vidners Arnolds uz zirga «Ajaks», 4 s. p., laiks 0.56,0 sek., ieguva godalgu Ls 50,—. II vietā 1. T. a. p. aizs. Krūklands Pēteris, uz ķēves «Plūme», 4. s. p., laiks — 0.59,0 sek., ieguva godalgu Ls 30,—. III vietā 2. V. a. p. vada serž. Kārlis Vidners uz ērzeļa «Tetrils», 4 s. p., laiks — 1.02,0 sek., ieguva godalgu Ls 15,—. Talsu, Kandavas, Sabiles, Valdemārpils pilsētu un Talsu apr. lauku pašv. vecākā 1938. g. dāvāto ceļojošo goda balvu «Sudraba kauss» šogad pirmo reizi ieguva uz vienu gadu 2. Ventspils aizsargu pulks. Vi kl., pēc IV paņēm. (ar soda laiku): I vietā 2. V. a. p. vada komandieris Vidners Arnolds, uz ērzeļa «Kaviars», soda laiks — 0,15 sek., laiks — 0,55,8 sek. — koplaiks 1.10,8, ieguva godalgu Ls 65.—. II vietā 2. V. a. p. v. serž. Vidners Kārlis, uz ērzeļa «Tetrils», soda laiks — 0,30 sek., laiks — 0,49,4 sek. — koplaiks 1.19,4, ieguva godalgu Ls 40,—. III vietā 1. T. a. p. aizs. Krūklands Pēteris, uz ķēves «Plūme», soda laiks 0,30 sek., laiks — 0,56 — koplaiks 1.26,0, ieguva godalgu Ls 25,—. Zemkopības ministra Birznieka 1938. g. dāvāto ceļojošo balvu «Sudraba kauss» šogad pirmo reizi ieguva uz vienu gadu 2. V. a. p. vada kom. Vidners Arnolds. «Laumas balva»: I vietā 1. T. a. p. vada komandieris Kalniņš Rūdolfs, uz ērzeļa «Sirdars» pārvarēja 16 šķēršļus laikā 1.29,0 un ieguva godalgu Ls 10,—. II vietā 1. T. a. p. vada komandieris Kalniņš Rūdolfs, uz ķēves «Rota» pārvarēja 13 šķēršļus laikā 1.35,0 un ieguva godalgu — tirgot. Vabuļa dāvāto spoguli.

Aizsargi militaros kursos.

* Noslēdzot brīvdabas izrāžu ciklu, pulka nodaļas uzsākušas sagatavot lugas izrādēm slēgtās telpās, pulka režisora B. Šmita vadībā. Sabiles nod. 30. oktobrī izrādīs Viļa Lāča lugu «Kristaps Kaugurs», Strazdes nod. valsts 20 g. pastāvēšanas svētkos Aleksandra Grīna jauno lugu «Tēvuzeme», Stendes nodaļa 27. novembrī — Viļa Lāča lugu «Jaunā maiņa». Lai ietaupītu laiku un līdzekļus, pulkā nesagatavo vienu un to pašu lugu vairākās nodaļās vienā sezonā, bet izrādēm nodaļas apmainas. Izrāžu apmaiņa veicina arī savstarpēju sacensību un dod iespēju ilgāki un pamatīgāki strādāt pie vienas lugas iestudēšanas.

2. Ventspils pulks.

* Par pulka Jātnieku eskadrona komandiera v. i. iecelts Arnolds Vidners.

* Septembra mēneša sākumā pulka komandieris J. Priede griezās ar uzsaukumu pie visiem apriņķa iedzīvotājiem un laipni lūdza ziedot aizsargu nama fondam. Kā pirmā uz šo lūgumu atsaukusies Sarkanmuižas pagasta valde un ziedojusi aizs. nama fondam 300 ls. Savas mītnes vajadzība pulkam kļūst arvienu spiedošāka, jo aizsargu darbībai vēršoties aktivākai, vienmēr jāatduras uz traucējumiem telpu ziņā.

* 18. septembrī svinīgo solijumu deva Zūru aizsargi un aizsardzes. Pēc garīgā akta, ko noturēja Landzes - Užavas draudžu mācītājs J. Pīlmanis, aizsargu un aizsardžu solijumu pieņēma pulka kom. pal. kapt. A. Bīlmanis. Kapt. Bīlmanis nodeva arī pulka kom. J. Priedes sveicienus. Svinīgā solijuma aktā bija ieradušies daudzi apkārtējie iedzīvotāji, kas vakarā noskatijās aizsargu uzvesto «Zvejnieka dēlu».

* 25. septembrī, Piltenes aizsargi rīkoja atvadvakaru aizejošam nodaļas priekšniekam A. Dobejam, kas aizsargu organizacijā darbojies jau no 1922. g. Atmiņai aizsargi Dobejam pasniedza revolveru, bet aizsardzes — ziedus.

* Ugāles aizsargi 2. oktobrī deva svinīgo solijumu, kura pieņemšanai Ugalē ieradās pulka komandiera palīgs kpt. A. Bīlmanis ar pulka atjutantu A. Treigutu. Garīgo aktu vadija draudzes mācītājs O. Blumbergs. Pulka komandiera palīgs kapt. A. Bīlmanis savā uzrunā norādija uz aizsargu daudzpusīgajiem pienākumiem un aizināja aizsargus un aizsardzes pildīt katru mūsu Vadoņa norādijumu un pavēli ar vispriekšzīmīgāko noteiktību. Svinīgo solijumu parakstija 90 aizsargi un aizsardzes. Vakarā tautas namā notika teatra izrāde, kas bija labi apmeklēta.

3. Ludzas pulks.

* Pēc īsas slimošanas miris pulka kulturalās nozares vadītājs un sabiedrisks darbinieks — Ludzas apriņķa bijušais tautskolu inspektors Otto Svenne. Ar savu nosvērtību, darbīgumu un izpalīdzību Svenne bija ieguvis apiņķa plašākas sabiedrības cieņu un atzinību. Pulka kulturalās nozares vadītāja pienākumus viņš rosīgi pildijis četrus gadus. Uz O. Svennes ierosinājumu Ludzā nodibināts muzejs, kurā viņš vadīja etnografijas nodaļu. Nelaiķi ar militaru godu 4. oktobrī apbedija Ludzas kapos. Daudzie vaiņagi un ziedi klāja kapa kopiņu ezera krastā guldītam censonim, kas Latgales gaismošanai atdevis savu dzīvi.

* Ludzas ugunsgrēkā cietušo aizsargu un aizsardžu palīdzības fondā iemaksājušas izrīkojumu atlikumus: Pasienes nodaļa — Ls 89,51, Pildas — Ls 64,90 un Mērdzenes aizsardžu pulciņa dalībnieces — Ls 21,— un drēbes.

* 11. septembrī Zvirgzdenes aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solijumu, ko pieņēma pulka kom. A. Kārkliņš. Pēc svinībām nodaļas koris noskandināja vairākas dziesmas un aizsargi un aizsardzes uzveda tautiskās dejas.

* Pulka štāba rotas aizsargi un aizsardžu pulciņa aizsardzes 19. septembrī pavadija uz pēdējo dusu aizsardzi Jevgeniju Gailāns, kura ar savu centību un sirsnību bija iemantojusi vispārēju atzinību.

* 20. septembrī Zvirgzdenes aizsardzes godināja savu ilggadējo un darbīgo priekšnieci skolotāju A. Runkuli, kas pārceļas uz Daugavpili. Atvadībās piedalijās arī aizsargi un pulka vec. aizsardze T. Kalniņa.

4. Jēkabpils pulks.

* Par pulka vecāko aizsardzi iecelta Hilda Ērglis.

* Par II bataljona komandieri iecelts 5. rotas komandieris Vilis Veinbergs, kas pagaidām izpildīs arī rotas komandiera pienākumus.

* Līdzšinējais II bataljona komand. Krišjānis Malcenieks atbrīvots no amata pēc paša lūguma. Sastāvēdams pulkā jau no 1919. g., Malcenieks daudz darba un pūļu ziedojis aizsargu dzīves izveidošanai, par ko pulka komandieris Malceniekam dienesta vārdā izteicis pateicību.

5. Rīgas pulks.

* 4. septembrī Mārupes nodaļas aizsargi deva svinīgo solijumu. Svinībās, kas bija pulcējušas visu turienes sabiedrību, ieradās pulka komandiera palīgs kapt. N. Ošiņš un bataljona komandieris K. Vinters. Pie solijuma parakstīšanas pulka komandiera palīgs atgādināja, ka solijums svēti turams un apliecinams darbiem. Svinības noslēdza teatra izrāde.

* 4. septembrī Trikātas nodaļas sporta laukumā notika Vidzemes apgabala aizsargu pulku labāko sportistu vieglatletikas sacīkstes, kuras rīkoja aizsargu štābs. Vidzemes apgabala aizsargu sportisti patiesi uzrādija teicamus sasniegumus. Vislabāk veicās Rīgas aizsargu pulka sportistiem, kas ar 135 punktiem izcīnija Ministru prezidenta biedra kara ministra ģen. J. Baloža sudraba kausu. No pulka sportistiem atzīmējami: lodes grūšanā — Jēkabsons 14,30 m, un Baumanis — 14,18 m.; 100 m skrējienā — Ronis (Rīgas); 3000 m skrējienā — Straume 9:35,1 min. un Paulītis 9:40,8 min. Diska mešanā uzvarēja Jēkabsons ar 42,93 m; augstlēkšanā uzvarēja Baumanis 1,70 m tad Pālēns 1,70 m. Arī stafetē uzvarēja Rīgas aizs. p. komanda 2:15,1 min.

* 4. septembrī Mālpilī notika plaši aizsargu sporta svētki, piedaloties turienes, Nītaures, Mores, Līgatnes, Zaubes, Sidgundas, Suntažu un Kastrānes nodaļu sportistiem. Svētkus atklāja Mālpils nodaļas sporta pulciņa priekšnieks Mednis. Sacensībās piedalijās 105 aizsargi un sporta pulciņu dalībnieki. Labākos sasniegumus uzrādija: 100 m skrējienā Rotbergs (Suntaži) 12,6 sek., 1500 m skrējienā Bobrovs (Līgatne) 4:46,2 min., 5000 m skrējienā E. Jansons (Mālpils) 18:31,4 min. Tāllēkšanā vispārējā klasē: Krūmiņš (Mālpils) 5,87 m. Trīssoļlēkšanā Krūmiņš (Mālpils) 11,90 m. 50 m peldēšanā: Kalniņš (Zaube) 37,8 sek. Lodes grūšanā: Ūdris (Mālpils) 13,05 m. Riteņbraukšanā uzvarēja Lauva (Līgatne).

Jaunatnes sacensībās piedalijās kupls skaits sportistu. 60 m. skrējienā: 1 v. Strazdiņš (Mālpils) 8 sek. Tāllēkšanā: 1. v. Krūmiņš (Mālpils) 5,75 m. Augstlēkšanā uzvarēja Mazajevs (Līgatne) 1,45 m. Šķēpa mešanā — Puķe (Suntaži) 40,50 m. Pēc sacīkstēm labākie sportisti saņēma balvas, kuras dāvāja Mālpils un apkārtnes sabiedriskās organizacijas.

Aizsargu-telefonistu praktiskā apmācība.

* 6. septembrī Aizsargu namā 5 gadu darbības atceri atzīmēja pulka štāba rota. Svinībās ieradās aizsargu štāba apmācības daļas priekšnieks kapt. J. Sāns, pulka komandieris M. Treijs un sakaru bataljona komandieris J. Steps. Rotas komandierus un aizsargus uzrunāja apmācības daļas priekšnieks kapt. J. Sāns, pakavēdamies pie rotas aizsargu gaitām. Labākos novēlējumus rotas saimei nodeva pulka komandieris M. Treijs.

* 11. septembrī Asaru šautuvē pulka šāvēju komanda sacentās šaušanā ar Cēsu aizsargu pulka šāvēju komandu, Tallinas vieglā motorizētā diviziona goda šefa Kepera dāvātās balvas izcīņā. Uzvarēja rīdzinieki ar 439 punktiem pret Cēsu aizsargu pulka šāvēju 414 p. Pārsvars 25 punkti. Pulka šāvēju komanda uzrādija šādus rezultatus: aizsargs J. Gertsons — 87 p., šautuves pārzinis V. Stūrmanis — 82 p., ieroču instruktors J. Indriksons — 87 p., rotas komandieris A. Tauniņš — 75 p., vada serž. N. Andrejevs — 88 p. un grupas komandieris R. Valters — 95 p. Cēsu aizsargu pulka komandā: grupas komandieris E. Šmits — 83 p., nodaļas priekšnieks J. Leitis — 87 p., aizsargs P. Rusavs — 79 p., ieroču pārzinis M. Harjū — 72 p., vada komandieris J. Rusovs — 82 p. un aizsargs K. Rusovs — 83 p. Galīgā rezultatu aprēķināšanā katrā komandā atmeta zemāko sasniegumu.

* Septembra vidū divi pulka bataljoni, pirmais un Jūrmalas, piedalijās arī mūsu armijas rudens manevros, kas notika Vecmuižas rajonā. Līdz ar armijas karavīriem, aizsargi pildija viņiem uzticētos kaujas uzdevumus, parādīdami savas zināšanas un prasmi, ko mācijušies kārtējās aizsargu apmācībās.

* 18. septembrī pulka Stopiņu nodaļa pasniedza karogu turienes mazpulkam. Svinības notika Stopiņu pagasta namā un tajās piedalijās arī pulka komandiera palīgs kapt. N. Ošiņš. Pēc garīgā akta, ko izpildija māc. Liepiņš, pulka komandiera palīgs jauno karogu, kā ciešās draudzības zīmi starp aizsargiem un mazpulka dalībniekiem, nodeva mazpulku vadības pārstāvim. Sekoja aizsargu un aizsardžu svinīgais solijums. Pie ugunskura mazpulka dalībnieki sniedza dažādus priekšnesumus. — Šai pat dienā notika svinīgā solijuma svinības Ķemeru nodaļai. Solijumu pieņēma Jūrmalas bataljona komandieris Jākabsons. — Skultes pagasta namā svinīgo solijumu deva Pēterupes un Skultes nodaļas aizsargi un aizsardzes. Vakarā sekoja aizsargu sarīkojums.

* 24. un 25. septembrī Dreiliņu šautuvē notika aizsargu organizācijas šaušanas sacīkstes, kurās Rīgas apgabala labākā šāvēju nosaukumu izcīnija rotas komandieris A. Tauniņš un saņēma Valsts prezidenta K. Ulmaņa balvas — kausu un krūšu nozīmi. Pulka aizsargi un aizsardzes rūpējās arī par lielās šāvēju saimes paēdināšanu.

* 25. septembrī Lēdurgas aizsargu nodaļas aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solijumu. Svinībās ieradās pulka komandieris M. Treijs. Turienes baznīcā bija svinīgs dievkalpojums, ko vadija māc. Zemītis.

* Septembra beigās Asaru šautuvē notika Latvijas meistarsacīkstes šauša-

nā, kurās piedalījās arī pulka labākie šāvēji. Jaunu Latvijas rekordu uzstādija pulka vada seržants N. Andrejevs, šaušanā ar kara šauteni 150 metros parādītā mērķī sasniedzot 93 punktus. Otru rekordu šis pats šāvējs uzstādija 300 m distancē, šaušanā no guļus stāvokļa sasniedzot 188 punktus. N. Andrejevs ieguva individuali labākā Latvijas šāvēja nosaukumu.

6. Aizputes pulks.

* 4. septembrī, Aizputē, jaunā sporta laukumā, notika Kurzemes apgabala aizsargu pulku meistarsacīkstes vieglatletikā. Sacīkstes atklāja pulka komandieris. K. Tikmanis. Pēc saviem sasniegumiem pulki ierindojās šādās vietās: 1. vietā 15. Liepājas aizsargu pulks ar 95 punktiem, 2. v. — 6. Aizputes pulks ar 70 p., 3. v. — 14. Kuldīgas pulks ar 68 p., 4. v. — Talsu pulks ar 62 p., un 5. v. — 2. Ventspils pulks ar 29 p. Aizsargu priekšnieka pulkveža K. Praula ceļojošo balvu ieguva 15. Liepājas aizsargu pulks, to izcīnīdams trešo reizi no vietas. 4. septembrī notika arī pulka šaušanas sacīkstes. Labāko sasniegumu ar kara šauteni ieguva Jūras rt. vada kom. Jānis Puzulis ar 10 lodēm 82 p.

* 10. sept. svinīgo solijumu deva Kalvenes aizsargu nodaļa. Garīgo aktu pamatskolas zālē noturēja II btl. mācītājs R. Freibergs, svinīgo solijumu pieņēma pulka komandiera palīgs J. Zvirbulis. Pēc solijuma aizsardzes tautas namā bija klājušas galdu. Šeit notika arī gadskārtējā centīgāko aizsargu un aizsardžu apbalvošana un balvu pasniegšana nodaļas labākiem šāvējiem. Balvas bija dāvinājusi pagasta pašvaldība, komandieri un sabiedrība. Tanī pašā dienā svinīgo solijumu viet. skolas telpās deva Ulmales aizsargu nodaļa, kuras solijumu pieņēma III btl. komandieris A. Zaure.

* 18. septembrī svinīgo solijumu deva 1. rotas aizsargi un aizsardzes Lažas pamatskolā. Svinības sakrita ar rotas gada svētkiem. Garīgo aktu noturēja pulka mācītājs D. Eizengrands, solijumu pieņēma I btl. komandieris J. Stabulnieks. Rotas komandieris D. Štrauss sniedza pārskatu par rotas dibināšanu un izveidošanos, pulka saimn. priekšnieks A. Sniķeris referēja par aizsargu mērķiem un uzdevumiem. Sarīkojums noslēdzās ar kopmielastu, uzvedumiem un saviesīgu vakaru. — Tanī pašā dienā svinīgo solijumu deva Cīravā Cīravas, Dzērves un Dunalkas aizsargu nodaļas. Dievkalpojumu noturēja I btl. mācītājs A. Erastsons. Svinīgo dievkalpojumu kuplināja Liepājas vīru koris «Dziedonis», kas koncertēja arī laicīgā daļā Cīravas tautas namā. Šeit svinību dalībniekus uzrunāja Cīravas nod. p-nieks N. Austriņš un par aizsargu uzdevumiem referēja pulka komand. palīgs J. Zvirbulis. Sekoja labi apmeklēti rudens svētki.

* 18. sept. Sakas nodaļa noturēja baznīcā četru bērnu kristības, kādai trūcīgai daudzbērnu ģimenei. Šis aizsargu solis bija modinājis viet. sabiedrības lielu atsaucību, ko liecināja kuplais dalībnieku skaits arī sarīkojumā par labu bērnu apgādei.

* 25. septembrī svinīgo solijumu Valtaiķos deva 3. rotas aizsargi un aizsardzes, sava rotas komandiera A. Āboliņa vadībā. Dievkalpojumu noturēja II btl. mācītājs R. Freibergs. Sadarbībā ar vietējo lauksaimniecības biedrību tautas namā notika plaši pļaujas svētki. — Tanī pašā dienā Embūtē svinīgo solijumu deva Nīkrāces nodaļa.

Aizsargu komandieru kursu dalībnieki atpūtas brīdī.

7. Valkas pulks.

* 11. sept., Jērcēnu nodaļa savās telpās Jaunjērcēnos sarīkoja aizsargu svinīgā solijuma svētkus. Solijumu pieņēma pulka komandiera palīgs kapt. Krūmiņš. Garīgo aktu vadija Ēveles draudzes mācītājs V. Izaks, kurš arī refereja par tematu: «Dzīve un varonība».

* 11. septembris Jaunlaicenes aizsargiem un aizsardzēm bija divkārša svētku diena. Aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solijumu. To pieņēma 12. rotas komandieris, savā uzrunā aicinādams pienākumu arvien turēt pirmā vietā. Garīgo daļu noturēja Opekalna draudzes mācītājs A. Dombrovskis. Svinīgā solijuma aktam sekoja teatra izrāde, vietējo spēku izpildijumā uzvedot Zonberga lugu «Jauno siržu tilts». Izrādi rūpīgi bija sagatavojis R. Bočs. Pirms svinīgā solijuma notika III bataljona futbola meistarsacīkstes, kurās Apes - Jaunrozes aizsargu komanda pieveica Jaunlaiceni. Volejbolā rūpnieka J. Mīlmaņa ceļojošā kausa izcīņā Ape - Jaunroze pārspēja Alūksni (14:16, 16:14, 15:2) un Jaunlaiceni (15:12, 15:5), iegūstot pirmo vietu. Futbola finālā sastapās Jaunlaicene ar Alūksni. Alūksne rādija solidāku un pārāku spēli, gūstot 2:0 uzvaru, līdz ar to izcīnot ceļojošo balvu — kamina pulksteni.

* 24. septembrī, Valkas tautas namā notika ievērojams aizsargu un aizsardžu sarīkojums. Svinīgo solijumu deva 128 štāba rotas aizsargi un Valkas pilsētas pulciņa aizsardzes. Pēc tam sekoja Valkas aizsardžu pulciņa sagatavotā teatra izrāde — M. Dišleres «Studentes vasara». Uz svinīgo solijumu aizsargi un aizsardzes tautas nama zālē iesoļoja disciplinētā kolonā, novietojoties zālē pulcēto skatītāju priekšā. Garīgo aktu noturēja Lugažu draudzes mācītājs O. Krauze, bet svinīgo solijumu — uzticīgi kalpot Latvijai un viņas Vadonim — pieņēma pulka komandieris K. Briedis. Kuplā skaitā pulcētā Valkas sabiedrība, kas arvien bijusi ar aizsargiem visciešākā kontaktā, bija šīs svinīgās apņemšanās liecieniece. Teatra izrādes «Studentes vasara» sagatavošanā Sab. lietu ministrijas sūtītam režisoram P. Lūcim bija skaisti panākumi. Tāpat vaiņagojās tēlotāju darbs un centība, jo skatītāji izrādi uzņēma ļoti atsaucīgi. Pieskaņotas dekoracijas izrādei bija devis Sabiedrisko lietu ministrijas dekorators Cimermanis.

* 2. oktobrī Alūksnes baznīcā uz svinīgā solijuma dievkalpojumu pulcējās III bataljona aizsargi un aizsardzes. Bija sanākuši arī daudzi apkārtnes iedzīvotāji. Dievkalpojumu noturēja mācītāji G. Knezs - Knezinskis un A. Dombrovskis. Tam beidzoties, pie kritušo varoņu piemiņas plāksnes notika varoņu godināšana, pēc kam baznīcas laukumā ierindā sagrupējās aizsargi un aizsardzes, lai dotu svinīgo solijumu. To pieņēma pulka komandieris K. Briedis. Pēc solijuma aizsargus apsveica pulka komandieris un 7. Siguldas kājn. p. komandiera vietnieks pltn. Auniņš. Sekoja parāde.

* Pēc vasaras pārtraukuma mēģinājumus atkal sācis Lugāžu nodaļas koris, kas nodomājis novembra mēneša sākumā sarīkot tautas dziesmu vakaru, bet pēc tam komp. E. Dārziņa dziesmu koncertu. Korī pieņem arī jaunus dziedātājus un dziedātājas.

* Lai dotu iespēju nodaļu teatra trupu vadītājiem un aktieriem aizvien papildināties teatra mākslā, pulks katru gadu rīko plašus teatra kursus. Arī šogad tādi notiks no 28. okt. līdz 1. novembrim Valkā, pulka režisora F. Klaviņa vadībā. Kursos paredzēts iestudēt 3 lugas: valsts 20 gadu svinību uzvedumu — A. Grīna «Tēvuzeme», R. Blaumaņa dramu «Pazudušais dēls» un M. Priedulājas dramu «Zeme svētīs». Lekcijās kursanti tiks iepazīstināti ar aktieru iekšējo un ārējo techniku, kam sekos praktiski vingrinājumi. Bez tam kursos paredzēta atsevišķa grimētāju grupa, kuras dalībnieki visu laiku pa-

pildināsies grimēšanas mākslā, jo lauku sarīkojumos vēl stipri sajūtams labu grimētāju trūkums. Kā lektori — režisori kursos darbosies: S. l. m. rež. P. Lūcis, filmu rež. V. Lapenieks un Nacionālā teatra bij. rež. E. Feldmanis.

8. Valmieras pulks.

* Lauku darbu daudzums augusta un septembra mēnešos tikai nedaudz atturējis aizsargus no sabiedriskās dzīves pienākumiem nodaļās. Septembra mēneša sarīkojumi mazāk iespaidīgi gara kulturas ziņā. Vasaras sezona noslēgusies, tomēr ziedu pilni dārzi. Tādēļ vairākas aizsargu nodaļas rīkoja īpatnējos rudens ziedu svētkus puķotās telpās. Tādi rudens sarīkojumi ar īpašiem priekšnesumiem notika 4. septembrī Braslavas, Dikļu un Pociema nodaļām, bet Ozolu nodaļai 11. septembrī.

* 4. septembrī sporta sacensības bija Alojā: Ungurpils ezerā notika peldēšanas sacīkstes, bet krastā šaušanas sacīkstes ar mazkalibra šautenēm. Sarīkojumu kuplināja ar lietuvju un igauņu tautas dejām. Arī Ķieģeļu, Naukšēnu, Pociema un Pāles aizsargu nodaļas rīkoja šai dienā sporta svētkus, kuros piedalījās sportisti no vairākām nodaļām. 11. septembrī sporta svētki notika Viļķenes un Kauguru aizsargu nodaļām. Sevišķi iespaidīgs sarīkojums sekmju un organizacijas ziņā bija I bataljona sporta svētki Kauguros, kur piedalījās 73 sportisti: no Kauguru nodaļas 21, Kokmuižas — 11, Mujānu — 5, Ķieģeļu — 6, Dauguļu — 15, Jaunvāles — 8 un 7 no citām nodaļām. Sacensības notika 12 sporta disciplinās. Visi pirmo 3 vietu ieguvēji saņēma balvas, ko dāvājuši aizsargu draugi un labvēļi. Nodaļas ceļojošo kausu dāvājis nod. pr-ks A. Lazdiņš. Kauguru nodaļas sporta pulciņu vada P. Antēns.

* 18. septembrī štāba rotas sporta pulciņš rīkoja sporta sacīkstes Valmieras sporta dārzā.Aizsargu- džu svinīgo solijumu 18. sept. deva Salacas aizsargu nod. Korģenes skolā. Svinīgo solijumu ievadija pulka māc. A. Miglas garīgais akts, bet solijumu pieņēma 8. rotas komandieris A. Kalniņš.

* Plašs sarīkojums 18. septembrī notika Ainažu pilsētas nodaļai Ainažos. Te aizsargu saime pulcējās uz svinīgo solijumu un jūras vada kuģa «Auseklis» iesvētīšanu. Garīgo aktu vadija pulka mācītājs A. Migla. Svinīgo solijumu no nodaļas 30 aizsargiem un 20 aizsardzēm pieņēma pulka komandieris J. Vērpelis. «Ausekli» nodaļai dāvājis muitas departaments. Nepieciešamo remontu vajadzībām naudu ziedojis pulks un nodaļa. Kuģī iebūvēts 60 zirgspēku motors un tas spēj uzņemt 50—60 cilvēku. Kuģu pārbūves remonti un pārbaude izdarīti kara flotes vltn. Rinka uzraudzībā. Pēc kuģa un pulka komandiera standartu svinīgas uzvilkšanas, notika izbraukums jūrā. «Auseklis» bija krāšņi dekorēts.

* 18. sept. svinīgo solijumu Alojā deva 9. rotas 4 nodaļu aizsargi un aizsardzes, kopskaitā 300 personas. Garīgam aktam sekoja svinīgais solijums, ko pieņēma pulka komandieris J. Vērpelis. Svinības bija labi organizētas un 600 apmeklētājiem deva tiešām svētku sajūtu. Vakarā sekoja A. Grīna lugas «Kalēja līgava» izrāde, Alojas nodaļas teātra trupas izpildijumā.

* 7. rotas svin. solijuma svētki notika 18. sept. Vitrupē. Piedalijās Vitrupes, Pāles un Viļķenes nodaļu 65 aizsargi un 40 aizsardzes. Pēc garīgā akta solijumu pieņēma pulka komandiera palīgs kapt. N. Ozoliņš. Sekoja Rūdolfa Blaumaņa «Ugunī» izrāde Vitrupes aizsargu teātra trupas izpildijumā. Režiju vadija aizs. štāba režisore M. Einberga. Apmeklētāju ap 300.

* Kokmuižas nodaļa uzsākusi izbūvēt aizsargu namu «Brandeļa» ēkā. Projektu izstrādājis inž. J. Ratenieks. Izbūve izmaksās ap Ls 30.000,—.

9. Madonas pulks.

* 11. septembrī pulks kopā ar aizsargu aviaciju rīkoja plašus aviacijas svētkus Mārcienā. Svētkus atklāja pulka komandieris N. Jansbergs, uzrunādams klātesošos, kam sekoja lidotāju parāde. Plašo svētku programu lidotāji izpildija teicami. Ar lielu interesi un atzinību programu noskatijās ap 1500 apmeklētāju. Svētku laikā darbojās arī loterija-alegri, kurai mantas bija gatavojušas un ziedojušas visa pulka aizsardzes. Aviacijas svētki pulkam deva ap Ls 1600,— skaidra atlikuma. To izlietos saimniecības ēkas būvdarbu nobeigšanai.

* 11. septembrī Ļaudonas nodaļas sporta pulciņš rīkoja vieglatletikas sacīkstes Ļaudonā. Bez parastajām vieglatletikas disciplinām sportisti sacentās arī šaušanā.

* 25. septembrī Lubānas nodaļas aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solijumu. Svinībās ieradās pulka komandieris N. Jansbergs, I bataljona komandieris Everts un 3. rotas kamandieris Kalpaks. Svinības ievadīja dievkalpojums baznīcā. Dievkalpojumā piedalijās Trikātas - Vijciema draudzes mācītājs Ozoliņš un Lubānas draudzes mācītājs Hincenbergs. Svinības noslēdza kopējs mielasts un priekšnesumi Lauksaimniecības b-bas namā.

* 25. septembrī Cesvaines nodaļa rīkoja bazaru ar teatra izrādi. Uzveda A. Grīna lugu «Kalēja līgava», kurai dekoracijas bija gatavojis N. Kārkliņš. Bazars un teatra izrāde bija ļoti labi apmeklēta un liecināja par aizsargu un sabiedrības labo saprašanos.

* 25. septembrī Lubejas aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solijumu. Svinības sākās ar garīgu aktu, ko vadija IV bataljona mācītājs Oliņš. Solijumu pieņēma un uzrunu teica 11. rotas kom. Polfanders. Vakaru noslēdza ar teatra izrādi — J. Baldzēna «Tēvu sēta».

Pulkos rosīgi darbojas jaunās riteņbraucēju rotas. Mācību pārtraukumā.

Aizsargi kaujas mācībās.

10. Cēsu pulks.

* Liela rosība šovasar valdija pulka sporta dzīvē. Plaši un labi noorganizēti sporta svētki notika daudzās nodaļās, kā arī visos bataljonos: I btl. Raiskumā, II bal. Raunā, III btl. Vecpiebalgā un IV btl. Jaunpiebalgā.

Sporta svētki pulkam notika 28. aug. Cēsīs, pilsētas sporta laukumā, piedaloties sportistiem vieglatletikā, militārā sportā un tautas deju sacensībās no rosīgākiem sporta pulciņiem. Sporta svētkus ievadija ar gājienu no aizsargu nama uz sporta laukumu un sportistu parādi, kuru pieņēma pulka fiziskās audzināšanas instruktors R. Ķirkums. Svētkos piedalījās 120 sportisti. Tiesnešu koleģijā sekmīgi darbojās bataljonu instruktori, sporta pulciņu pr-ki un palīdzes. Svētki noritēja bez kādiem starpgadijumiem un organizacijas ziņā atstāja labu iespaidu. Vieglatletikas sacīkšu starplaikā notika tautas deju uzvedumi un pēc tam labākās dejotāju grupas godalgošana. Cēsu pilsētas dāvāto vērtīgo balvu — kristala karafi ar glāzītēm saņēma Rankas sporta pulciņa dejotāju grupa. Militārā sportā uzvarēja I bataljona sakaru vada aizsargu komanda, iegūstot personīgā īpašumā (3. reizi) Cēsu pilsētas dāvāto ceļojošo goda balvu. 2. vietā — štāba bataljona komanda. Vieglatletikā ceļojošās balvas izcīnija štāba un III bataljoni. Techniskie rezultati: 100 m 1. v. Bika 11,8 s. (jauns pulka rekords); kārtslekšanā 1. vietā — Dziedātājs 2,9 m; lodē 1. v. — Holsts 11,31 m; diskā 1. v. — Prēdelis 33,34 m; tāllekšanā 1. v. — Vēveris 5,57 m; 3000 m skriešanā 1. v. — Šulcs 9:52,2; šķēpā 1. v. — Mednis 53,17 m; augstlekšanā ieskr. 1. v. — Lūsis 1,7 m; 400 m skriešanā 1. v. — Ķerpe 55,8 s.; 1500 m skriešanā 1. v. — Ķerpe 4:38,8; 60 m skriešanā vīriešiem 1. v. — Pēčs 7,3 s.; 5 km soļošanā 1. v. — Prēdelis 30:49,4 s. Lodē sievietēm 1. v. — Belova 8,11 m; 60 m skriešanā sievietēm 1. v. — J. Kampe 8,7 sek.; tāllekšanā siev. 1. v. — Belova 3,83 m. Katrā vieglatletikas disciplinā pirmie trīs uzvarētāji saņēma pulka iegādātās balvas. Sasniegumi vieglatletikā šogad gājuši uz augšu. Pulka meistarības izcīņa volejbolā starp bataljonu meistariem un futbolā starp sporta kluba un dažām nodaļu komandām notika 18. sept. Cēsīs. Volejbolā finalspēlē uzvarēja Jaunpiebalgas aizsargu komanda, iegūstot jau otro gadu pulka ceļojošo goda balvu — vairogu, otrā vietā palika II btl. komanda (Priekuļu nodaļa); 3. vietā — IV btl. (Ērgļu nod.) Futbolā pirmo vietu izcīnija sporta kluba komanda, pieveicot visas pārējās četras komandas, 2. v. no provinces komandām ieguva III btl. Dzērbenes nod. komanda; 3. vietā — III btl. Jaunpiebalgas nod. komanda. Uzvarētāji volejbolā un futbolā saņēma personīgā īpašumā futbola bumbu. Riteņbraucēju mērķu braucienā pirmo vietu šogad ieguva Taurenes nodaļa.

* Pulka jātnieku eskadrons noslēdzis vasaras apmācības, kas bijušas ļoti sekmīgas. Sarīkoti vairāki jāšanas sporta svētki, kuros pulka jātnieki guvuši krietnus panākumus. Pēdējie jātnieku svētki notika 18. septembrī Vecpiebalgā. Dažādās sacensībās 1. vietu izcīnija Rode (Raiskuma nod.), izpelnīdamies pulka labākā jātnieka nosaukumu.

* 25. septembrī pulks kopā ar Latvijas aerokluba Cēsu nodaļu Priekuļos rīkoja pirmos Cēsu un apkārtnes aviacijas svētkus, kas bija pulcinājuši vairākus tūkstošus skatītāju. Lidotāju parādi pieņēma un svētkus atklāja Cēsu garnizona priekšnieka v. i. pulkv. K. Kārkliņš. Sekoja Cēsu buru lidotāju pirmā planiera kristības, kuras ar uzrunu ievadija Latvijas aerokluba Cēsu nodaļas priekšnieks pulkv.-ltn. K. Plūmanis. Goda krusttēvs, Cēsu pilsētas galva R. Kauce, un krustmāte, Cēsu apriņķa vecākā A. Rigmaņa kundze, planierim deva vārdu «Apogs». Svētku programā paredzētos lidojumu demonstrējumus izpildija aizsargu lidotāji kapt.-ltn. Dimzes vadībā. Lēcienu ar izpletni demonstrēja komandieris R. Celmiņš. Svētku atlikumu, kas diezgan prāvs, izlietos aviacijas mērķu sekmēšanai.

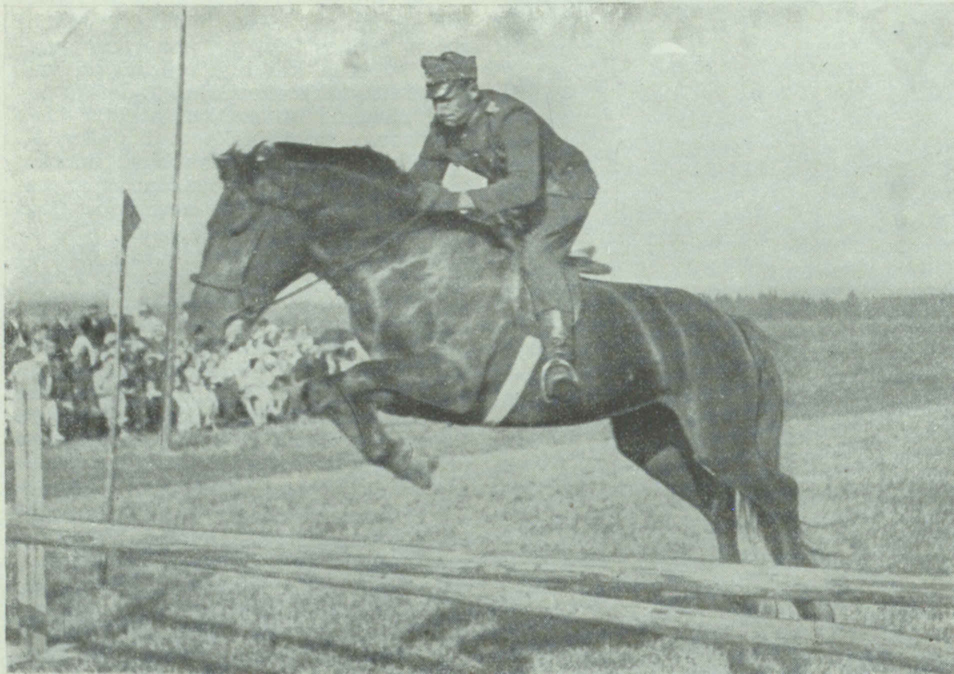
* Pulka komandieris J. Pubulis izteicis dienesta vārdā pateicību Lielstraupes nodaļas priekšniekam T. Jēkabsonam, šis nodaļas aizsargiem Jānim Segliņam, Jānim Mārtinsonam un Rāmuļu nodaļas aizsargam Arijam Freimanim par saprātīgu rīcību no cietuma izbēgušu noziedznieku gūstīšanā.

11. Tukuma pulks.

* 25. septembrī Annenieku aizsargiem bija svinīga un pacilāta svētku diena — svinīgā solijuma došana. Uz savu aizsargu svinībām posās arī visa plašā apkārtne. Tādu ļaužu pieplūdumu greznais un latviskā stilā rotātais tautas nams gan reti kad būs piedzīvojis. Ierodoties pulka komandierim E. Mauriņam, to sagaidija aizsargi ar nodaļas priekšnieku Rieri un aizsardzes ar pulciņa priekšnieci Salmiņu. Ar karogu priekšgalā aizsargi un aizsardzes braši iesoļoja zālē un novietojās puslokā ap improvizēto altaru. Izjustu svētrunu teica mācītājs Forstmanis, pēc kam pulka komandieris E. Mauriņš norādija uz aizsargu pienākumiem valsts drošības un kulturalā darba laukā, kā arī uz svinīgā solijuma nozīmi. Klātesošie jūsmīgi sumināja tautas Vadoni Kārli Ulmani, valdību un aizsargu vadību, kopīgi nodziedot «Tev mūžam dzīvot, Latvija!» Pēc svinīgā solijuma

Mācību iztirzāšana.

Veikls lēciens jāšanas sacīkstēs Bebrenē.

pieņemšanas un parakstīšanas, pulka komandieris E. Mauriņš pateicās vietējai sabiedrībai par atbalstu aizsargiem. Vakars noslēdzās ar V. Lāča lugas «Jaunā maiņa» uzvedumu Dailes teatra mazā ansambļa izpildijumā.

12. Ilūkstes pulks.

* Par 3. rotas komandieri iecelts Arnolds Dzilna.

* Pilskalnes nodaļa 11. septembrī, Māras dienā, Ilūkstes valsts ģimnazijas telpās bija rīkojusi koncertu - balli. Viesojās Daugavpils prefekturas orķestris, kapelmeistara R. Egles vadībā. Programā Guno, Čaikovska, Offenbacha u. c. komponistu darbi. Koncerta programa bija rūpīgi sastādīta un priekšnesumus ilūkstieši noklausijās ar retu uzmanību. Apmeklēts bija vidēji.

* Tiem aizsardžu pulciņiem, kuros visām dalībniecēm pagatavoti pareizi vietējā novada tautiskie tērpi, pulks piešķīra ekskursiju pa apriņķa skaistākām vietām. Šīs īpatās balvas saņēmēji — Bebrenes un Rubenu aizsardžu pulciņi, pulka kom. pal. K. Vilciņa un pulka vec. aizs. A. Druviņas vadībā, 11. septembrī apmeklēja kalnaino un ezeraino Sventi un Medumu ar izkoptajām Ķigura un Zibeņa saimniecībām, Vienības namu Gaugavpilī, skaistos Daugavas krastus ceļā uz Kaplavu un Priedaini, Vecsalienu, Skrudalienu un vēlu vakarā atgriezās mājā. Brauciena dalībnieces priecājās par gūto iespēju redzēt mūsu skaisto dzimteni.

* Bebrenes aizsardžu pulciņš laikā no 26. septembra līdz 2. oktobrim rīkoja aušanas kursus aizsardzes I. Kaminskas vadībā.

13. Bauskas pulks.

* Šā gada 3. jūnijā Valsts Prezidents Kārlis Ulmanis pagodināja Bausku ar savu apciemojumu un nodeva prāvākus ziedojumus aizsargu sporta laukuma un pilsdrupu skatu torņa izbūvei. Dziļā pateicībā par lielo atbalstu, Bauskas pilsēta un apriņķis veltija Prezidentam krāšņu albumu ar skatiem no Bauskas, apkārtnes un aizsargu dzīves. Iedzīvotāju vārdā šo velti tautas Vadonim 29. septembrī pasniedza Bauskas apriņķa priekšnieks — 13. Bauskas aizsargu pulka komandieris A. Blanka.

* Pulka kom. palīgs vltn. Eduards Senka septembrī atskatijās uz 10. gadu ilgu darbību savā amatā. Darbā S. ielicis daudz pūļu, ar visu sirdi nododamies aizsargu audzināšanai un pulka dzīves vadīšanai. Par sekmīgo darbu aizsargu organizacijā pulka kom. A. Blanka savam palīgam dienesta vārdā izteicis pateicību.

* 2. oktobrī Skaistkalnes aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solijumu, ko pieņēma pulka kom. A. Blanka. Ievadot solijuma aktu ar uzrunu, pulka kom. atgādināja aizsargiem solijuma nozīmi. Sarīkojumā pulka dramatiskais ansamblis uzveda J. Sārta lugu «Gredzens». Aizsargu svinīgā solijuma akti un svinības notiks 16. okt. Panemunā, 23. okt. Bārbelē un 30. oktobrī Bauskā.

* 6. novembrī pulks, savu līdzekļu paplašināšanai, rīko aizsargu namā gadskārtējo bazaru. Aizsargu bazari izpelnijušies vietējās sabiedrības uzmanību un līdz šim rīkotos bazaros mantas izpārdotas pāris stundās.

* Pulka dramatiskais ansamblis šogad sezonu uzsāka 25. sept. ar viesizrādi Vecsaulē, kurai sekoja viesizrāde Skaistkalnē 2. okt. Abās vietās uzveda J. Sārta lugu «Gredzens» K. Grīnberga režijā. Personas, kas vēlētos nākošā sezonā līdzdarboties, trupā aicinātas pieteikties.

14. Kuldīgas pulks.

* Par aizsargu koru diriģentiem pulka komandieris iecēlis: štāba rotas Saldus pusrotā — Aleksandru Dakteri, Gaiķu nodaļā — Frici Andersonu un Lutriņu nodaļā — Frici Rebchūnu.

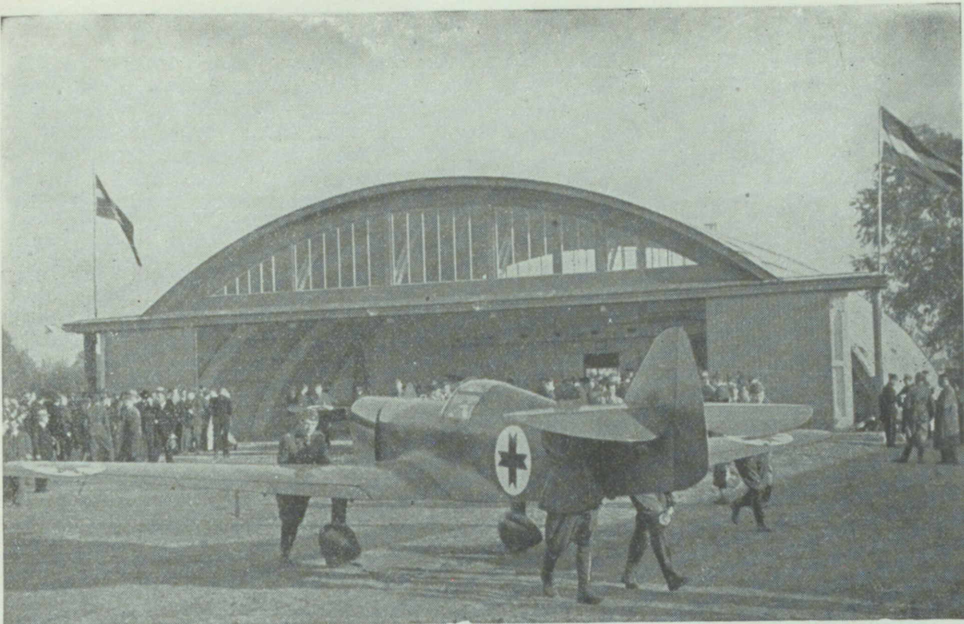
* II bataljona vienības jau ilgāku laiku strādā pie plašas un modernas šautuves izbūves. Jau izbūvēts ložu uztverošais dambis, dzelzbetona slēptuve un sākti drenažas darbi. Līdzekļus šautuves izbūvei II bataljona vienības sagādājušas gan ziedojumu vākšanas ceļā, gan ar sarīkojumiem. Daļu līdzekļu sazīmējušas vienības no jau agrāk uzkrātām brīvām sumām. It sevišķu pretimnākšanu šautuves izbūves atbalstīšanā izrādijusi Šmidta cementa fabrikas direkcija, atvēlot šim nolūkam lielāku daudzumu cementa bez atlīdzības. Atsaucību izrādijušas arī Saldus ev.-lut. draudzes padome un Cieceres pagasta pašvaldība ar zemes gabala atvēlēšanu šautuves vajadzībām.

* 11. septembrī Ivandes vecajā dievnamā, tā 350 gadu pastāvēšanas svinībās, svinīgā solijuma dievkalpojums notika arī Ivandes nodaļas aizsargiem un aizsardzēm. Pēc solijuma notika aizsargu un mazpulku parāde, ko pieņēma pulka kom. palīgs kapt. Smiltens. Svinības kuplināja pulka sporta kluba koris un štāba orķestris.

* Pulka kājnieku vienību rudens apmācības notika: 3. septembrī — Saldus pag., Sātiņu, Cieceres — Brocēnu, Žvār-

Sniķeres aizsargu nams.

Lidmašinu novietošana laukumā.

des, Kursīšu nodaļām un štāba rotas Saldus pusrotai Upesmuižas rajonā, pie Saldus; 10. septembrī — Lutriņu, Gaiķu, Vārmes un Kabiles nodaļām Lutriņu pag. Jaunās muižas rajonā; 17. septembrī — Kuldīgas pag., Padures, Ivandes, Kurmales, Planīcas, Turlavas, Snēpeles nodaļām, štāba rotas Kuldīgas pusrotai un aizsargu eskadriļai Kuldīgas tuvumā, Maskavas kroga apkārtnē. Mācības vadija pulka kom. pal. kapt. Smiltens, kas deva norādijumus un paskaidrojumus par uzdevumiem un to sekmīgu veikšanu.

* Laikā no 21. līdz 24. septembrim Saldū. L. L. K. instruktores L. Ozoliņas vadībā, notika Saldus pilsētas aizsardžu pulciņa rīkotie augļu pārstrādāšanas kursi. Kursus bez aizsardzēm apmeklēja daudzas citu organizaciju locekles un privātpersonas.

15. Liepājas pulks.

* Par pulka jūras diviziona saimniecības priekšnieku iecelts Hugo Michelsons.

* Par pulka jātnieku diviziona 2. eskadrona komandiera v. i. iecelts Voldemārs Freibergs.

* Par pulka štāba bataljona komandiera palīgu iecelts līdzšinējais rotas komandieris rezervē Žanis Palcmanis.

* Pulka 3. rotas svinīgā solijuma došana notika 18. septembrī Durbes sporta laukumā. Dievvārdus teica māc. P. Laiviņš, svinīgo solijumu pieņēma pulka komandiera palīgs kapt. J. Bekmanis. Pēc svinīgā solijuma sporta laukumā sacentās draudzības spēlē Durbes pilsētas un Vērgaļu aizsargu nodaļas futbola komandas un volejbola vienības, bet vakarā Gilziņa zālē viesojās Liepājas pilsētas «Dramas un operas» teatra ansamblis ar M. Zīverta dramu «Galvu augšā!» Sarīkojums bija kupli apmeklēts.

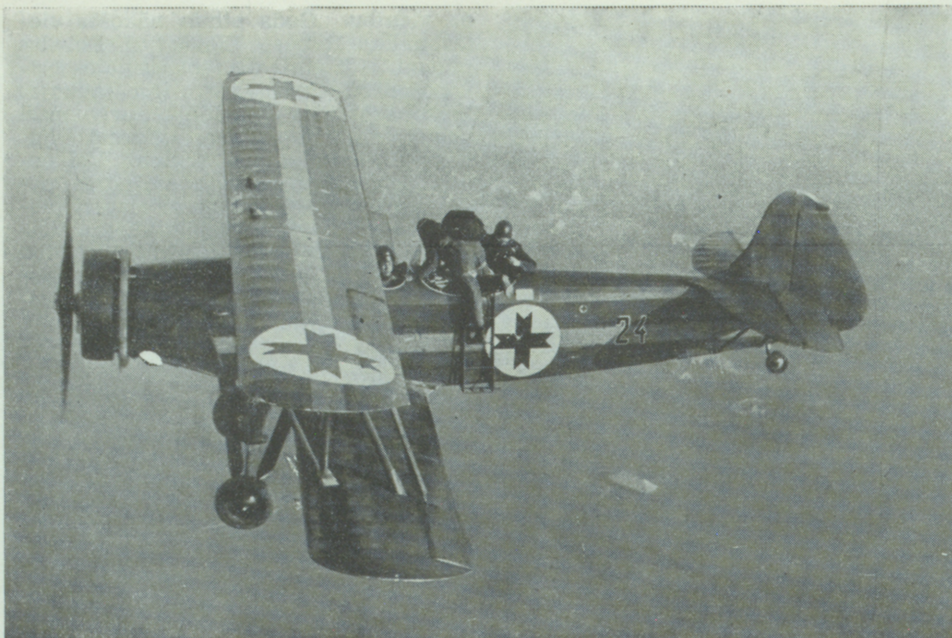
16. Jelgavas pulks.

* 18. septembrī Jelgavā risinājās pulka pirmie sporta svētki. Sarīkojums bija pilnā mērā attaisnojis savu nosaukumu, jo šie tiešām bija svētki. Tos ievadija 120 dejotāju un 80 vingrotāju iespaidīgs gājiens, kas ar savu krāšņo izskatu pulcināja sporta laukumā ap 600 skatītāju. Pēc pulka komandiera palīga kapt. P. Brieža sirsnīgās uzrunas laukumu spēcīgi pāršalca suminājumi Vadonim, valdībai un aizsargu vadībai. Dalībnieku parādes gājiens, štāba bataljona fiziskās audzināš. instruktora A. Mūrnieka vadībā, nodefilēja gar goda ložu, kur viesu starpā bija arī Kurzemes divizijas komandieris ģen. Dankers un Jelgavas pilsētas galva plkv. Kr. Frickauss. Tautisko deju sacensībā starp sporta pulciņiem piedalijās 10 dejotāju grupas. Labi iestudētās dejas un dejotāju gleznainie tērpi ieguva lielu piekrišanu publikā un sevišķi grūtu padarija tiesnešu uzdevumu. Beidzot tomēr par uzvarētāju atzina štāba bataljona sporta pulciņa vienību. Goda pilnās nākošās vietās palika Rubas, Elejas un Dobeles pulciņi. Ne gluži tik labi risinājās brīvo kustību izpildijums, kur jaukajos kopvingrojumos pavīdēja arī mazi negludumi, kas gan visumā liekami uz uztraukuma rēķina. Vēl nebija izskanējis vingrošanas marša pēdējais akords, kad laukums jautri piebira ar sporta rotaļu izpildītājiem. Vairākās grupās rotaļnieki rādija veiklību un apķērību, kā arī izceldami atsevišķās rotaļās ieliktos basketbola, volejbola, vieglatletikas un citu sporta veidu pamatjēdzienus. Līdz ar rotaļu izbeigšanos laukumā sāka risināties vieglatletikas sacensību finalcīņas iesācējiem. Kā jaunievedums atzīmējama godalgu izdalīšana uzvarētājiem ik pēc katras izpildītās disciplinas. Svētku noslēgumā dejotāji kopīgi izpildija tautisko deju demonstrējumus, kas radija lielu prieku kā skatītājos, tā izpildītājos. Tautisko deju un rotaļu iestudēšanā daudz pūļu, enerģijas un darba bija pielikusi pulka fiziskās audzināšanas instruktore E. Razbegajeva un vingrošanas priekšnesumu iestudēšanā vingrošanas skolotājs aizsargs A. Apše. Svētku technisko vadību veiksmīgi un lietpratīgi veica štāba bataljona fiziskās audzināšanas instruktors A. Mūrnieks.

* Skaistu goda dienu 11. septembrī svinēja Zaļenieku aizsargu saime, dodama valstij un Vadonim jauno svinīgo solijumu. Svinībās ieradās pulka komandiera palīgs kapt. P. Briedis, kulturalās nozares vadītājs direktors K. Līkums un adjutants A. Belavskis. Pēc dievkalpojuma Zaļās draudzes dievnamā, aizsargi un aizsardzes parakstija svinīgo solijumu. Uzrunu teica pulka kom. pal. kapt. P. Briedis. Vakarā aizsargi un pagasta iedzīvotāji pulcējās Zaļenieku biedrību namā uz rakstnieka A. Saulieša vakaru. Ievada vārdus par latviešu tautas skaitliskā pieauguma ilgām sacija pulka kulturalās nozares vadītājs K. Līkums, pēc kam

Sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš pieņem aizsargu aviacijai dāvātās 4 lidmašinas, ko dāvinātāju vārdā pasniedz zemkopības ministrs J. Birznieks un finansu ministrs A. Valdmanis.

Sagatavošanās lēcienam.

par rakstnieka A. Saulieša darbiem un dzīvi runāja māc. A. Voitkus. Tad aizsargu un aizsardžu ansamblis uzveda A. Sauliešа traģikomediju «Nepilnīgais». Režiju vadija I diviziona farmaceits M. Pile, bet jaukas dekoracijas bija zīmējis nodaļas sporta pulciņa priekšnieks O. Tikums.

* Penkules aizsargu svinīgā solijuma dievkalpojumu kuplināja Bēnes nodaļas vīru dubultkvartets, skol. Bergmaņa vadībā, un Bukaišu nodaļas orķestris, Bartuševica vadībā. Pēc solijuma akta biedrības namā, pulka k-ra A. Ausmaņa vārdā II diviz. komandieris K. Lācars apsveica aizsargus un aizsardžu pulciņu, kuram svētdien bija arī 10 gadu pastāvēšanas svētki. Pulciņa darbības pārskatu nolasija priekšniece Sakne.

17. Rēzeknes pulks.

* 8. septembrī armijas sporta laukumā, Rēzeknē, aizsargu štāba apmācības daļas priekšnieka kapt. J. Sāna vadībā, notika Latgales apgabala aizsargu jāšanas sacīkstes. Aizsargi jāšanas sacīkstēs piedalījās no Ludzas, Ilūkstes, Rēzeknes, Daugavpils un Abrenes apriņķiem ar 40 labākiem zirgiem. Šķēršļu pārvarēšanā VV klasē 1. vietu ieguva 19. Abrenes aizsargu pulka vada komandieris E. Koks ar ķēvi «Modra», ar laiku 1 min. 4,1 sek.; 2. vietā Abrenes aizsargu pulka aizsargs J. Ozoliņš ar ķēvi «Gaita», laiks 1 min. 6,2 sek.; 3. vietā Abrenes aizsargu pulka vada seržants M. Dubkevičs ar ķēvi «Dance», laiks 1 min. 6,5 sek. Šķēršļu pārvarēšanā V klasē 1. vietu ieguva 19. Abrenes aizsargu pulka aizsargs S. Plotnikovs ar ķēvi «Auka», laiks 1 min. 13 sek., 2. vietā — 12. Ilūkstes aizsargu pulka aizsargs J. Meijers ar zirgu «Dandis», laiks 1 min. 30 sek.; 3. vietā — Abrenes aizsargu pulka vada seržants M. Dubkevičs ar zirgu «Boriss», laiks 1:24,1. Sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa dāvātās ceļojošās balvas izcīņā starp pulku komandām balvu ieguva 19. Abrenes aizsargu pulks ar 33 soda punktiem. Sacīkstēs Rēzeknē bija ieradies aizsargu štāba organizac. daļas priekšnieks E. Rapss, kas izsniedza izcīnītās balvas, armijas jāšanas zirgu sporta savienības pārstāvis pulkv.-ltn. Kalacis, visu Latgales apgabala aizsargu pulku komandieri, Rēzeknes iestāžu vadītāji un apm. 4000 skatītāju no visiem Latgales apriņķiem.

* Poznaņas parkā, ko no vienas puses ietver Cirmas un no otras Sarkaņu ezers, Rēzeknes nodaļa 11. septembrī rīkoja brīvdabas izrādi, uzvedot Valdas Moor dziesmu spēli «Ko redzēja Daugaviņa». Uzvedumā rādīts Jāņu vakars latvju sētā, klaušu laiki un Latvijas atbrīvošana. Sarīkojums bija kupli apmeklēts. Ievērojot to, ka lielākā puse no visiem Rēznas pagasta iedzīvotājiem ir cittautiešu, apmeklētāji bija pārsteigti, dzirdēdami visur latviešu valodu un jaunatnes skandinātās latviskās dziesmas.

* 18. septembrī notika aizsargu un aizsardžu svinīgais solijums Varakļānu nodaļai. Tanī pat dienā Varakļānu pag. lauksaimniecības biedrība rīkoja biedrības atklāšanas svinības. Uz kopīgām svinībām bija ieradies tautas labklājības ministrs Volonts. Ministru pavadija pulka komandieris V. Zarāns. Pēc dievkalpojuma gājiens devās uz svinību vietu, kur aizsargi un aizsardzes solijās kalpot tautai un Vadonim un atklāja jauno biedrību. Svinībās bija ieradies arī kara apr. pr-ks plkv.-ltn. Līcis, lauku pašvaldību vecākais Kozul - Kaža, pulka k-ra palīgs J. Samiņš u. c. Pēc svinīgā akta klātesošie sumināja tautas Vadoni, valdību un aizsargu vadību.

* 20. septembrī pulka vadība kopā ar Rēzeknes sabiedrību sagaidija Rēzeknes I dz. stacijā 9. Rēzeknes kājnieku pulka karavīrus, kas atgriezās no vasaras kaujas apmācībām. Karavīrus uzrunāja pilsētas galva Priedulāns un 9. Rēzeknes kājnieku pulka kom. vietniekam plkv.-ltn. Līcim aizsardzes pasniedza ziedus. 22. septembrī aizsargu pulks, kopā ar pašvaldībām, par godu 9. Rēzeknes kājnieku pulka karavīriem rīkoja vakariņas Rēzeknes latviešu biedrības Tautas pils telpās.

* 25. septembrī Stirnienes aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solijumu. Svinības ievadija dievkalpojums Stirnienes R. kat. baznīcā. Pēc dievkalpojuma pie aizsargu nama notika svinīgā solijuma akts, kura garīgo daļu vadija māc. Stričko. Svinīgo solijumu pieņēma pulka k-ris V. Zarāns, pēc kam aizsargus un aizsardzes uzrunāja kara apr. pr-ks plkv.-ltn. Līcis, politiskās pārv. rajona priekšnieks Žigurs u. c. Pēc svinīgā solijuma akta turpat notika Stirnienes pagasta lauksaimniecības biedrības atklāšanas svinības. Svinības noslēdza aizsargu sarīkojums, kas bija kupli apmeklēts.

* Bērzgales aizsargu mītnes būve jau pilnīgi nobeigta, un mājas iesvētīšana notiks tuvākā laikā. Mītne ir divstāvu koka celtne, kurā ierīkota plaša sapulču zāle un divi dzīvokļi.

18. Daugavpils pulks.

* Par sakaru bataljona 2. rotas komandieri iecelts Arvīds Veidners.

* Par III bataljona orķestra kapelmeistara v. i. iecelts Pēteris Samsons.

* 3. un 4. septembrī Aglonā pulcējās pulka aizsardzes uz aizsardžu dienām. Plašo sanāksmi vietējās ģimnazijas zālē atklāja pulka komandieris D. Silavs, izsakot pateicību aizsardzēm par līdzšinējo darbu mūsu tautas un valsts labā. Sveicienus nesa Aizsargu štāba aizsardžu instruktore L. Torgani, ģimnazijas direktors Broks, Daugavpils pilsētas galva A. Švirksts u. c. Pēc apsveikumiem instruktore L. Torgani runāja par aizsardžu pienākumiem, Dr. phil. J. Students nolasija referatu «Bērnu audzināšanas kļūdas un svētība», bet pulka vecākā aizsardze Sproģe «Lielie zinātnieki un viņu nopelni». Vakarā pulka Sakaru bataljons uzveda «Precības» un bez tam visi kopīgi apmeklēja skaisto Upura salu Cirīša ezerā, kur dedzināja ugunskuru un noskatījās aizsardžu pulciņu priekšnesumus. 4. septembrī atkal bija referati un dievkalpojums Aglonas baznīcā. Noslēgumā vēl norādījumus deva pulka komandiera palīgs kapt. Lagzdiņš. Aizsardžu dienās Aglonā bija ieradušās viešņas arī no citiem aizsargu pulkiem — 12. Ilūksnes a. p. vecākā aizsardze Druviņa, 6. Aizputes a. p. vec. aizs. Stabulniece un 17. Rēzeknes a. p. vec. aizs. Zarāne. Par aizsardžu dienu labo izdošanos jāpateicas pašu aizsardžu dzīvai līdzdalībai un interesei, kā arī ģimnazijas direktora Broka izcilai viesmīlībai.

* Pulka 6. rotas 300 aizsargi un aizsardzes 8. septembrī Nīcgalē deva svinīgo solijumu. Bija ieradies pulka komandiera palīgs kapt. Lagzdiņš un II bataljona komandieris Seb. Pabērzs. Svinības ievadija ar dievkalpojumu Nīcgales 6-kl. pamatskolā. Pēc tam kuplo aizsargu un aizsardžu saimi uzrunāja pulka komandiera palīgs, kas norādija uz aizsargu organizacijas uzdevumiem un pienākumiem. Svinīgai solijuma parakstīšanai sekoja parāde. Jūsmīgi sumināja Valsts Prezidentu, kara ministru, sabiedrisko lietu ministru un aizsargu vadību. Vakarā bija koncerts un Priedulājas «Dzimtenes dziesmas» izrāde.

* 18. septembrī Līvānu apkaimē notika pulka kaujas mācības, pulka k-ra palīga kapt. Lagzdiņa vadībā, bet vakarā pie atbrīvošanas pieminekļa Līvānos aizsardzes un aizsargi parakstija

Momentā pēc izlēkšanas.

svinīgo solijumu. Svinīgā solijuma akts prožektoru gaismā atstāja skaistu iespaidu.

* Pulka koru diriģentu sanāksmē piedalijās 20 diriģenti. Sanāksmi atklāja pulka kom. D. Silavs, norādot, ka senais latviešu dziesmu gars mūsu dienās nedrīkst palikt neizkopts. Daugavpils apriņķī ir pagasti, kur vēl tagad koru darbība ir neapmierinoša. Lai celtu godā dziesmu un tai piesaistītu plašāku pagasta dziedātāju skaitu, pulka vadība izstrādājusi jaunu koru darbības planu. Norādijumus turpmākam darbam sniedza pulka k-ra palīgs kapt. S. Lagzdiņš, bet pulka koru diriģents J. Svenne referēja par kora iekārtu un mācības gaitu. Turpmāk katrā korī ievedīs kontroles grāmatu un centīgākos dziedātājus apbalvos. Lai izkoptu dziedāšanu, nākošā gadā paredzēts pa bataljoniem rīkot dziesmu svētkus. Šādi svētki notiks: I bataljonam Vīpē, II btl. Vabolē un III btl. Izvaltā. Bez tam, starp koriem paredzēts sarīkot dziesmu karu. Tuvākā laikā iznāks arī pulka dziesmu svētku dziesmu krājums, kurā uzņemtas 16 mūsu popularākās koru dziesmas. Pulka dziesmu svētki notiks 1940. g. Daugavpilī, kad pulks svinēs savu 20 g. pastāvēšanu. Jau tagad uzsākti priekšdarbi, lai pirmie aizsargu dziesmu svētki labi izdotos.

* Pēc rudens apmācībās pavadītām 2 dienām, Aglonas un Kapiņu nodaļu aizsargi un aizsardzes pulcējās Aglonas 6 kl. pamatskolā, lai dotu svinīgo solijumu. Svinībās ieradās arī pulka komandieris D. Silavs un viņa palīgs kapt. S. Lagzdiņš. Pēc Aglonas ģimnazijas dir. A. Broka noturētā garīgā akta, pamatskolas sētā nostādītos aizsargus un aizsardzes uzrunāja pulka k-ris D. Silavs, pēc kam pieņēma 170 aizsargu un aizsardžu svinīgo solijumu. Noslēgumā pulka komandieris labākam Latgales apgabala pag. gada šāvējam ar kara šauteni — Kapiņu nod. pr-kam J. Grūbem pasniedza krūšu nozīmi un sudraba kausu, bet Višķu nod. aizs. Blinovam Nopelnu krusta medaļu.

19. Abrenes pulks.

* 18. septembrī pulka sporta klubs savā sporta laukumā rīkoja eksternās vieglatletikas sacīkstes, kurās piedalijās 3. Ludzas un 17. Rēzeknes aizsargu pulku sportisti, Abrenes III bataljona robežsargi un jaunatne. 100 m skrējienā pirmo vietu ieguva J. Bērziņš (Rēzeknes a. p.), ar laiku 11,2 sek.; 60 metros jaunatnei 1. v. Leonovs (Abrene), 7,8 sek.; 400 m skrējienā pieaugušiem 1. v. V. Pankovs (Rēzekne), 59,8 sek.; 1500 m skrējienā 1. v. A. Leišups (robežsargs), 4 min. 38,2 sek.; 5000 m skrējienā uzvarēja J. Gargurns (robežsargs), 16 min. 34,2 sek.; stafetes skrējienā uzvarēja Rēzeknes aizsargu pulka sporta klubs ar laiku 48,6 sek.; tāllēkšanā ieskrienoties pirmā vietā A. Cukurkalns (Ludza), 5,83 m; augstlēkšanā ieskrienoties 1. v. — V. Sēlis (Rēzekne), 1,60 m; diska mešanā 1. v. J. Maršaus (robežsargs), 35,78 m. Šķēpa mešanā 1. v. Ž. Kronis (robežsargs), 44,23 m. Volejbola turnirā ceļojošo balvu izcīnija 19. Abrenes aizsargu pulka štāba komanda. Visi pirmo vietu ieguvēji saņēma balvas.

Dzelzceļu pulks.

* Svētdien, 11. septembrī, Daugavpilī viesojās Lietuvas basketbolisti, pretvizītē nesenajam daugavpiliešu apciemojumam Zarasos. Lietuvieši parādija tiešām labu spēli un pieveica D. a. p. D-pils nodaļas komandu ar 39:13 (22:4). Viesu komandā spēlēja: Naujakis, Nikolskis, Baltrunas, Ruzgis un Voškrešenskis. Daugavpilieši spēlēja sekojošā sastāvā: Bisnieks, Kampāsis, Čerņavskis, Zeniņš un Svirskis. Arī daugavpilieši spēlēja labi.

* 24. septembrī notika pulka Krustpils nodaļas kora atklāšanas koncerts. Koris vēl pavisam jauns, dibināts š. g. 4. julijā. Nepilnu trīs mēnešu laikā sasniegtais uzmanības vērts. Korī 40 dziedātāju, kas jau it krietni sadziedājušies un ar lielu uzmanību izseko diriģenta nodomiem. Koši, pilnskanīgi skanēja J. Stabulnieka un J. Mediņa patriotiskās dziesmas. A. Ābeles «Vienu pašu» diriģents tulkoja neparastā dramatiskā spraigumā. Gluži labi patika E. Dārziņa «Minjonas» labais izstrādājums, it sevišķi šīs dziesmas atkārtojumā. Koncerta vidus daļā dzirdējām solistus V. Švinku (vijole) un H. Erss-Kozlovsku (soprans). Pie klavierēm E. Laktiņa-Daniela labi izsekoja solistu nodomiem. Koncerta beigu daļā jaunais koris atskaņoja tautas dziesmas. Kora pirmā debija jāatzīst par sekmīgi izdevušos. Diriģentu un solistus apveltija krāšņiem ziediem.

Pēc izpletņa atvēršanās.

* Pulka Valkas nodaļa sarīkoja Valkas tautas namā Dailes teatra mazā ansambļa viesizrādi. Izrīkojums pulcēja pilnu zāli atsaucīgu skatītāju, kas ar jūtamu interesi sekoja viesu priekšnesumam. J. Lāča komedija «Tēvoča joks» nav dziļāku domu caurausta, bet rit viegli un rotaļīgi, rādot dzīves ēnas puses no humoristīgā viedokļa. Izrāde skatītājiem sagādāja tīkamu atpūtas brīdi.

* Pateicoties dzelzceļu augstākās administracijas pretimnākšanai un 6. mašīnu iec. priekšnieka inž. J. Ozola līdzdalībai, šinī vasarā dzelzceļu aizsargu pulka Rīgas vienības uzbūvējušas Šķirotavas rajonā moderni iekārtotu šautuvi šaušanai ar pistolēm un mazkalibra šautenēm. Jaunceltā ierīce ievērojami veicinās šaušanas mākas piesavināšanos dzelzceļu aizsargu vidū.

Aizsargu aviacija.

* 30. septembrī aerodromā notika četru VEF lidmašinu pasniegšana aizsargu aviacijai. Uz pasniegšanas aktu ieradās sabiedrisko lietu ministrs A. Bērziņš, finansu ministrs A. Valdmanis, zemkopības ministrs J. Birznieks, kara aviacijas priekšnieks pulkv. Baško, aizsargu štāba pr-ks pltn. J. Ķikulis, aizsargu aviacijas priekšnieks pltn. J. Ērglis, viņa palīgs kapt.-ltn. Dimza un aizsargu aviacijas komandējošais sastāvs.

Pēc garīgā akta, ko izpildija aizsargu aviacijas mācītājs A. Stange, zemkopības ministrs J. Birznieks ar uzrunu nodeva sabiedrisko lietu ministram Bērziņam ministrijas darbinieku dāvātās divas lidmašinas. Pēc tam finansu ministrs A. Valdmanis nodeva sabiedr. lietu ministram otras divas lidmašinas, kas būvētas par divu organizaciju ziedotiem līdzekļiem — Latvijas Rūpnieku biedrības finierrūpnieku sekcijas un Latvijas tirgotāju biedrības elektrotechniskās sekcijas. Ministrs A. Bērziņš, pateikdamies par cildeno dāvinājumu, starp citu teica: «Atļaujiet man sirsnīgi pateikties zemkopības ministra kungam, finansu ministra kungam, šo četru lidmašinu dāvinātājiem un viņu konstruktoriem, izgatavotājiem par pieliktajām pūlēm, lai papildinātu aizsargu aviacijas vienību ar aviacijai tik nepieciešamajiem lidaparātiem. Variet būt pārliecināti, ka aizsargu aviacijas saime šo ziedojumu un draudzības un uzmanības apliecinājumu no Latvijas zemes iedzīvotājiem novērtē ar lielu pateicību un lielu gandarijumu, jo šāda veida uzmanības apliecinājumi aizsargiem ir ne tikai veids un līdzeklis, kā palīdzēt sekmīgāki izpildīt uzliktos pienākumus katrai atsevišķai aizsargu aviacijas formacijai, bet reizē arī apliecinājums tam, ka visa sabiedrība aizsargu organizacijas darbu ciena un pienācīgi novērtē un pēc saviem līdzekļiem un iespējām to sekmē un atbalsta. Tas sagādā aizsargiem iespēju strādāt, bet tanī pašā laikā rada vēl lielāku centību brīvprātīgi nest smagos aizsargu dienesta pienākumus, lai stāvētu par mieru un kārtību valstī un bez apdomāšanās būtu gatavi, tāpat kā agrākajos laikos, tāpat kā 15. maija dienā pildīt katru tautas Vadoņa rīkojumu». Pēc sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa uzrunas, aizsargu aviacijas pr-ks pltn. J. Ērglis, saņemdams lidmašinas, izjustos vārdos iezteica aizsargu lidotāju pateicību visiem lidmašinu dāvātājiem. Pēc tam lidotāji sēdās jaunās lidmašinās un dāvātāju pārstāvju klātbūtnē rādija jauno lidmašinu teicamās īpašības, veidojot komplicētas evolucijas gaisā un izvizinot arī vairākas klātesošās personas. Jau nākošā dienā divas dāvātās lidmašinas, lidotāju Bandenieka un J. Rudzīša vadībā, piedalijās Latvijas apkārtlidojumā, nolidojot pāri par 1000 km.

* Septembra mēnesī aizsargu lidotāji piedalijās kupli apmeklētos aviacijas svētkos Mārcienā un Jelgavā. 12. sept. aizsargu aviacija piedalijās manevros apvidū starp Krustpili un Jelgavu. Neraugoties uz lietainu laiku un zemiem mākoņiem, lidotāji, aizsargu aviacijas pr-ka palīga kapt.-ltn. Dimzas vadībā, sekmīgi pildija veselu rindu taktisku uzdevumu un uzturēja sakaru dienestu. 17. septembrī visas aizsargu lidmašinas atgriezās Rīgā.

* Septembra sākumā aizsargu lidotāji izveda nakts lidojumus. Lidojumi tika izdarīti no Spilves aerodroma, spēcīga prožektora gaismā. Bieži vien lidojumi turpinājās pāri pusnaktij un virs mirdzošām galvas pilsētas ielām nemitīgi dūca aizsargu lidmašinu motori.

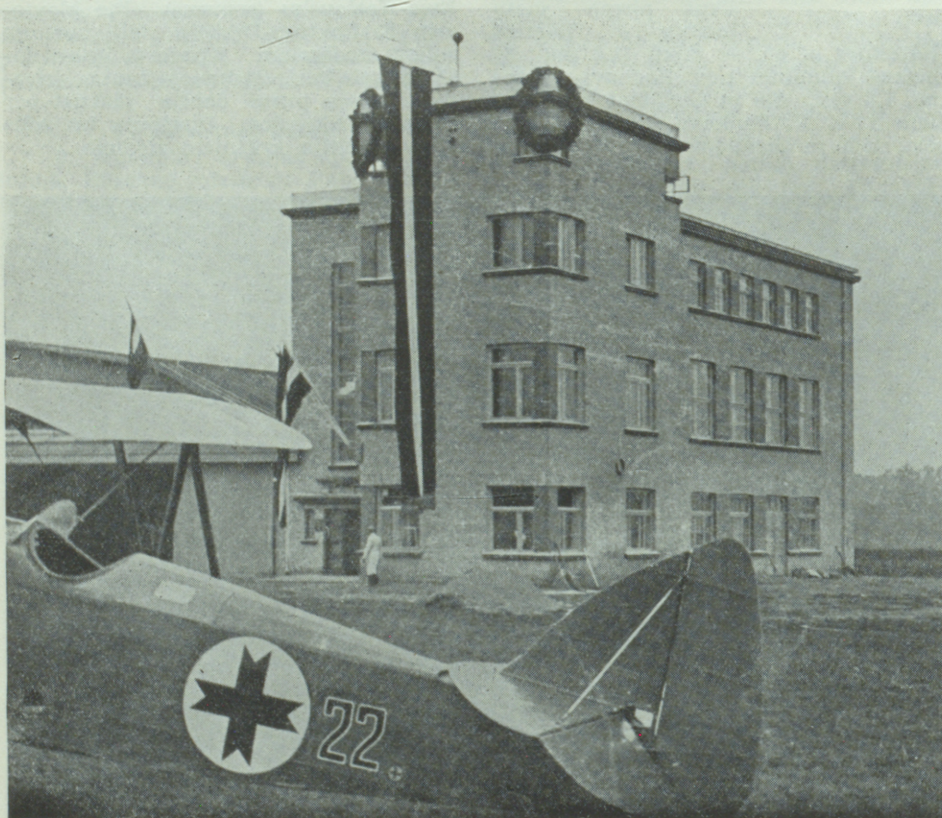
* Arī starplaikā starp manevriem un aviacijas svētkiem provincē, aizsargu lidotāji izdarija vairākus lidojumus, pildot paredzēto programu. Lidojumu programas pildīšanu uzsākuši arī jaunie aizsargu lidotāji — Latvijas aerokluba lidotāju skolas absolventi.

* Septembra pēdējā svētdienā Cēsīs notika aviacijas svētki, kas iezīmēja aizsargu aviacijas lidojumu sezonas noslēgumu. Svētku nozīmi pacēla vēl tas, ka aizsargu aviacijas vecākais lidotājs Reinholds Celmiņš izdarija nolēcienu ar izpletni. Lidotājs Celmiņš ir jau 45 gadus vecs, bet vēl joprojām sekmīgi lido. Pasaules kara laikā viņš kalpoja bij. Krievijas armijas aviacijā un atgriežoties Latvijā, bija jau nolidojis vairāk simtu stundas. Sastāvēdams aizsargu aviacijā kopš tās dibināšanas, Celmiņš joprojām turpinājis vingrināties uz aizsargu lidmašinām.

* 25. sept. aizsargu lidotāji piedalijās kupli apmeklētos aviacijas svētkos Madlienā.

* Noslēdzot aizsargu aviacijas vasaras lidojumu sezonu jāatzīmē, ka šinī vasarā aizsargu lidotāji izpildijuši plašo lidošanas programu, piedalijušies daudzās nometnēs un, vispēdīgi, ņēmuši dalību lielos rudens manevros. Bez tam, šinī vasarā aizsargu aviacijas vadība piegriezusi lielu vērību lēcieniem ar izpletni, pie kam paredzēts, ka šādi nolēcieni jāizdara visiem aizsargu lidotājiem. Lielais vairums šos nolēcienus jau veikuši.

* Aizsargu lidotāji sekmīgi piedalijās trešā Latvijas apkārtlidojumā 1. un 2. oktobrī. Pavisam piedalijās 8 aizsargu lidotāji un tikpat daudz novērotāju. Sīvā cīņā otro vietu ieguva aizsargu aviacijas mech. Toms Gailītis, bet pirmo — vltn. Sotnieks, Latvijas aerokluba skolas instruktors. Trešo vietu ieguva aizsargu aviacijas vada kom. Rich. Gulbis. Pirmam uzvarētājam tika pasniegta kara ministra ģen. J. Baloža balva — sudraba rakstamgalda piederumi. Otrā godalga — satiksmes ministra inž. B. Einberga balva — sudraba apkalta kristala vāze. Arī pārējie aizsargu lidotāji saņēma vērtīgas godalgas, bet uzvarētāju novērotāji saņēma naudas balvas.

Aizsargu aviacijas nams Spilves aerodromā.

R. Celms

Nervozs pasažieris

(Vecā aizsargu lidotāja stāsts.)

Toreiz Harkovas aerodromā viss gāja kā pa trako māju. Ļaudis skraidīja, motori rūca, un neviens nezināja, kas notiks, tuvākās stundās. Dažs musināja tautu, ka tūliņ nākšot virsū vācieši. Cits atkal zināja stāstīt, ka tuvojas ukrainieši un turki. Mūsu eskadriļa gan bija sagatavojusies visām varbūtībām. Lidotāji mierīgi sēdēja grāvmalē un spēlēja uz mutes armoņikām. Mēs abi ar lidotāju Stilvi arī spēlējām jautru gabalu — bet kādu — to vairs neatceros. Un nav arī no svara, jo spēlējot mēs domājām pavisam par citu lietu, un proti — mēs domājām, ka atkāpšanās gadijumā mēs nelidosim vis uz ziemeļiem, bet mēģināsim vicot prom uz dienvidiem, tas ir, gandrīz pretējā virzienā.

Tas nu bija gan diezgan bīstami, jo bija jārēķinājas arī ar pasažiera vēlēšanos, un varēja puslīdz droši teikt, ka mūsu tālaika pasažierim gan nebija lielas vēlēšanās pūst prom uz dienvidiem, kur toreiz rīkojās Deņikins.

Tā vienreiz iznāca ar mūsu lidotāju Dembinski — tas vēl bija labu laiku pirms atstāstamā gadijuma. Toreiz viņam iznāca lidot ar kādu augstāku armijas amatpersonu, sauktu «poļitruku». Dembinskis bija cerējis izmantot šo gadijumu un aizgrūsties prom uz dienvidiem ar visu poļitruku. Dembinskis uzņem 2500 metru augstumu, iztaisa vairākus straujus lokus un cerībā, ka augstākā amatpersona būs apjukusi, ņem kursu uz Melno jūru. Bet amatpersona nav vis apjukusi. Amatpersona viegli pieduras lidotāja plecam un griež viņa vērību uz pielaisto kursa kļūdu. Mans Dembinskis gan krata galvu un plātas rokām, bet kad amatpersona izvelk spožu Parabellumu un pavicina to — mans Dembinskis tūdaļ vien godīgi stūrē uz ziemeļiem. Kad abi nolaidās ziemeļu aerodromā, Dembinski drīzi vien aizveda automobilī. Uz kurieni? Nav zinams. Bet tas arī nav no svara, jo par Dembinski stāstiju tikai piemēra pēc, bet tagad klausieties, kas notika tanī Harkovas aerodromā.

Kā jau minēju, Harkovas aerodromā valdija neparasts uztraukums, tikai mēs abi ar Stilvi neko daudz neiztaisijām par visu šo lietu. Es spēlēju uz mutes armoņikām un domāju — cik nelādzīga lieta ir šis pilsoņu karš un kāda velna pēc man, latvietim, jāpiedalās šinī jezgā, gar kuru nav nekādas daļas.

Kamēr es vēl tā domāju, manā priekšā nostājas dīvains kungs, strīpainām biksām, ādas kamzolī un kailu galvu.

«Jūs mani pazīstiet?» viņš jautā, un viņa skats liek man piecelties. Arī Stilve pieceļas un, kā vēlāk izrādijās, mums abiem bija skaidrs, ka šis kungs ir mūsu jaunais poļitruks, tā sakot, augstāka amatpersona. Es tā arī atbildu:

«Pazīstu. Jūs esat mūsu jaunais poļitruks.»

«Taisni tāds es esmu, tādēļ klausiet manu pavēli. Sagatavojiet mašinu. Man tūliņ jālido uz Brjansku, izlūkot pilsētas apkārtni.»

Brjanska ir mūsu aizmugurē. Izlūkot Brjansku! Nu vai nav trakas lietas? Bet amatpersona piesper ar kāju un mudina.

«Vai tad Brjanskas apkārtnē manīts ienaidnieks?» jautāju.

«Nelaimīgais, vai tad jūs to vēl nezinājāt?» draudoši iesaucās amatpersona un man paliek nelabi, jo no ādas kamzoļa kabatas rēgojas Mauzera rokturis.

«Jālido vien būs, — iespējami mierīgi atbildu, — tikai, ziniet, mans Vuazēns nekāpj augstāk par 1000 metriem.»

«Ak tā? Tas man neder. Man jāpaceļas 3000 metru augstumā.»

Amatpersona pamet acis uz Stilvi. Tas stāv kā sāls stabs.

«Nāciet līdzi! Lidosim, kamēr nav par vēlu!» bargi iesaucas amatpersona un ņem Stilvi aiz rokas.

Stilve iekāpj lidmašinā un iedarbina motoru. Es laipni sniedzu amatpersonai savu lidotāja cepuri, bet šis neņem:

«Nav laika. Mums jāsteidzas,» nevērīgi norūc amatpersona un steidzīgi iekāpj lidmašinā. Vēl ataust doma — varbūt amatpersona atrodas iereibušā stāvoklī un vēlas atvēsināties. Jāpaož. Es pakāpjos uz lidmašinas kāpšļa un mēģinu saklausīt kandžas aromatu. Nekā. Galīgi skaidrs. Nesaprašanā noblisinu acis — rets gadijums!

Stilve piedod gāzi, mazliet pārbauda motoru, tad šaujas uz priekšu. Pēc 5 minutēm lidmašina tiešām pazūd Brjanskas virzienā un es, domās nogrimis, atspiežos pret savas lidmašinas eļļaino asti.

Tikai pēc diviem mēnešiem man izdevās sastapt draugu Stilvi. Viņš bija pārsūtīts no Brjanskas hospitaļa uz Samaru, un lauztās kājas sāka jau tīri labi sadzīt. Rau, ko viņš stāstija:

«Kad tālumā parādijās Brjanskas meži, mans pasažieris sāka izrādīt nemieru. Viņš liecās pāri malai un nemitīgi rādija uz zemi. Es nekā nesapratu, jo patiešām tur nekas ievērojams nebija saskatams. Bet pasažieris kļuva arvien uztrauktāks:

«Vai jūs redziet?» viņš kliedza man ausī.

«Ne velna,» es tāpat atbildēju, un man metās dusmas par tik nervozu pasažieri. Bet labāk es visu mūžu lidotu ar tādu pasažieri, nekā piedzīvotu tālāko. Kad es, gribēdams atvieglot novērošanu, samazināju gāzi, mans pasažieris pēkšņi piecēlās stāvus un satvēra augstuma stūri! Viņš rauj to sevi! Un ar kādu spēku... Es cīnos pretī, piedodu gāzi, lai nezaudētu ātrumu. Beidzot tomēr nervozais pasažieris nomierinājās.

Bet gara stāvoklis man bija nelabojami sabojāts — ar tādu dullu pasažieri nav lidošana. Viņš tikai rāda uz leju un kaut ko kliedz. Bet kad viņa rokās parādās lielais Mauzers, mana pacietība zūd. Vai tiešām viņš šaus? Tad tukšās patronu čaulas atsitīsies pret propeleri un notiks liela nelaime — Vuazēna propelers taču ir lidmašinas astē.

«Nešaujiet! Propelers!» es iekliedzos un mēģinu ar kreiso roku satvert Mauzeri. Bet notiek kas negaidīts — pasažiers satver manu kreiso roku un lauž to atpakaļ. Cīnīdamies es velku dziļuma stūri uz sevi un skaitu sekundes, kad smagā lidmašina vairs neizturēs straujo kāpšanu un gāzīsies lejā kā pilna benzina muca.

Aiz sāpēm es atlaižu labo roku no stūres un pēdējā mirklī lidmašina atkal nonāk normālā stāvoklī. Bet mans stāvoklis vairs nav nekāds brašais. Bailes pai gaidamiem pārsteigumiem liek meklēt glābiņu no situacijas. Es atskatos atpakaļ — mans pasažiers, it kā nekas nebūtu noticis, skatas pār malu un nemitīgi kliedz:

«Tur viņi brauc! Tur, tā sarkanā māja...»

Pārdzīvotie baigie mirkļi liek jo strauji darboties domai: nu jātiek zemē. Vēl paskatos pāri malai, ieraugu gan sarkanu mūra ēku, bet tādu pasaulē ir daudz, un es neko vairs negribu dzirdēt, negribu pētīt mana pasažiera baiļu cēloni. Un ja galu galā Brjanskas apkārtnē tiešām ir ienaidnieks, tad nav jau pirmā reize, kad lidotājs iebēg krūmos.

Es lēni samazinu gāzi un jau laikus izraugos šauru aploku mežmalā. Mans pasažieris turpina nervozēt un vicināt Mauzeri. Man rodas cerība, ka Mauzerī nav patronu. Jo labāk! Bet kad pasažieris atkal parausta mani aiz pleca un rāda uz zemi, es arī paskatos un pavicinu dūri. Tas manam pasažierim trakoti patīk un viņš taisas kāpt pāri malai — tik ļoti viņš alkst pēc cīņas ar nezinamo pretinieku. Planējot es vēl pūlos saprast, kas mūs lejā gaida. Vai visa Brjanskas apkārtne ienaidnieku ieņemta un vai mums abiem ir cerības glābties? Kaut nolaižoties viņš atkal nesāktu grābstīties pie stūres un žņaugt kaklu. Nudien, ja viņš to darīs, tad es vairs nerēķināšos ar viņa augsto stāvokli...

Augstuma rādītājs rāda vairs tikai 300 metru, bet kad atskatos atpakaļ, man atkal dūša saplok — mans pasažieris iebāž savā Mauzerī jaunu patronu aptveri. Ja viņš šaus — es krāmēšu, tā domāju, bet tad atkal loģika saka: nu, un kad netrāpīsi — viņš tevi gaisā nošaus, tu nogāzīsies un pēc tam vēl sadegsi. Trīs nāves uz reizi! To katrs nevar paciest, un es bailīgi skatos, ko mans pasažieris darīs.

Tanī mirklī zem spārna atkal parādas sarkana mūra ēka un mans pasažieris sāk neganti šaut. Es aizveru gazi un duru lejā. Viņš kaut ko kliedz, krata mani aiz pleca, saķer stūres spieķi. Mēs cīnamies un pēdējais, ko es atceros, bija zaļa ugunošana un ārprātīgs kliedziens.

Atmodos Brjanskas hospitalī ar pārsistu virslūpu un lauztām kājām. Mans pasažieris pēc kritiena esot vēl noskrējis ap kilometru. Tad viņu noķēruši un ievietojuši atpakaļ tanī sarkanā mūra ēkā, no kurienes viņš bija izbēdzis.

Tagad varētu teikt — to taču tūliņ vajadzēja redzēt, ka tas nebija nekāds poļitruks, bet vienkārši traks. Nekā. Toreiz bija tādi laiki, ka traks dažreiz likās tīri nopietns kungs. Un arī otrādi.»

Kad mans draugs Stilve atkal bija uz pekām, viņš aizbēga uz Sibiriju un atkal turpināja lidot, bet... tikai vienvietīgā lidmašinā, lai nekad nebūtu jāņem līdz pasažieris.

Jo — ko var zināt?

Fridrichs Gulbis

Latviskās formas meklētājs Vilis Cedriņš

Aizvien mēs esam pūlējušies nepalikt iepakaļ citiem un, šīs tieksmes vadīti, bieži padevušies citur valdošai modei, uzskatīdami šādu nodarbību par laba toņa un kulturas pazīmi. Tā tas bijis nevien sabiedrībā, bet arī mākslās. Vairīdamies no provincialisma, esam meklējuši izeju universalismā un rezultatā gandrīz pazaudējuši paši sevi. Vistālāk svešu stilu atdarināšanā gājusi glezniecība, kurai dažubrīd licies, ka viss labais var nākt tikai no Parīzes un ka bez franču skolas tā vairs dzīvotāja nebūs. No svešām ietekmēm nav varējusi izvairīties arī literatura, jo arī tā kārojusi būt moderna. Protams, saskarē ar citur valdošām strāvām gara dzīvē ir apaugļojusi mūsu domu, un tāda saskare nepieciešama, lai nenogrimtu pārliekā savtībā, bet runa ir par to, ka uzņemto mēs bieži nepārkausējam sevī un verdziski atdarinam citu atrastās formas. Bet ne jau virzieni ir tie, pēc kuriem mēro kādas parādības lielumu. Mākslā vērtīgs tikai vienreizīgais, un to nerada teoretiski pamatojumi, bet individualitates.

Izgājuši vācu ekspresionisma un modernās krievu pilsētas dzejas skolu, jaunākā latvju lirika sāk attīrīties no visa svešā, lai atrastu savas tīri latviskās formas. Zīmīgi, ka šī latvisko formu meklētāja ir visjaunākā dzejnieku paaudze. Ikvienam meklējumam vajadzīgs kāds izejas punkts. Jaunie liriķi to rod senatnē un tradicijā. Tie atgriežas pie dainām, lai no viņu elementiem celtu jaunās dzejas celtni. Mūsu šodienas pasaules izjūta un dzīves izpratne nepieļauj vienkāršu senā atdarināšanu. Uzsūkusi sevī pagātnes garu un pārveidojusi to savas individualitates kalvē, jaunā dzejnieku paaudze atdod to kā pilnīgi jaunu, agrāk nebijušu vērtību. Ēriks Ādamsons veido īpatnu baladi, Jānis Medenis izkaļ savus metrus, bet Vilis Cedriņš ieiet tik dziļi dainu pasaulē, kā vēl neviens pirms viņa.

Kas tad ir šis dainu pasaules dziļais izjutējs un jūtīgais jaunu vārsmu veidotājs. Liekas gluži simboliski, ka Cedriņš ir namdara dēls. No Latvijā augušiem kokiem viņa tēvs cirtis jaunus namus, dēlam no latvju gara mantām jācērt jaunas dzejas celtnes. Cedriņš dzimis 1914. g. 19. decembrī Valmieras pagasta «Skujās». Tēva dzimta nāk no Dīkļu puses, kaut gan vārds cedriņi, cedri (nozīmē viršus, siliņus) Vidzemē nav saklausams. Senais dzimtas vārds bijis Drons, bet kad miris tēva-tēvs, atstādams dzejnieka tēvu bāreni, to audzinājusi un šai vārdā pārdēvējusi attāla radiniece Cedriņa.

Pasaules kara laikā, kad Vilim Cedriņam tikko 3 gadi, ģimene dodas uz Sibiriju. Tur Lejas Bulanku ciemā dzīvo vairākas Dronu dzimtas, kas uz turieni izceļojuši 1871. g. Tie visi ir lieli bitenieki un lāču medinieki. Aiz ciema jūdzēm tālu tie iekopuši tīrumus biezіem mežiem apaugušos kalnājos. Dzimtas likteņi Cedriņam tik tuvi, ka par sava senča Teņa Drona dzīvi tas uzrakstijis poemu «Tāluma jājēji». Spēcīgās linijās te notēlota muižas klaušinieka dzīve, kas, pats grauzdams pelavmaizi, nevar ciest, ka viņa kumeļam jāēd skujas. Viņš paņem siena

Vilis Cedriņš.

klēpi no muižas kaudzes, par ko barons to izsūta uz Sibiriju. Tur ir melna un auglīga zeme, tur aug Drona labklājība, bet dzimtene sauc stiprāk par labumu. Viņš jāj uz dzimteni atpakaļ, bet sniegputenis to aprij.

Sibirijā Cedriņu dzimta nodzīvo 4 gadus un 1921. g., pārciezdama lielas ceļa grūtības, atgriežas Latvijā un apmetas uz dzīvi Rencēnu pagastā. Lielāks paaudzies, Cedriņš palīdz tēvam namdara darbos, brīvā laikā izklaiņodams tālus apgabalus ap Strenčiem, Burtniekiem, Valmieru un Kauguriem. No šo ceļojumu iespaidiem rodas dzejoļi Burtnieku apvāršņi, Kauguru bajars, Burtnieku kapsēta, Dieva pelēkais nams u. c. Dzejot Cedriņš sācis jau 13 g. vecumā un šo nodarbību turpina arī skolā, publicēdams pirmo dzejoli Brīvā Zemē 1931. g. rudenī. Drusku vēlāk viņa dzejoļi un pirmie stāsti parādas žurnalā «Piesaule». 1933. g. Cedriņš beidz Valmieras valsts ģimnaziju un tā paša gada rudenī pārceļas uz dzīvi Rīgā, nododamies vienīgi rakstniecībai. Lielāko Cedriņa dzejas devu publicējis J. Grīns «Daugavā» pēc 1934. g. 15. maija. Pirmais dzejoļu krājums «Sidraba jātnieks» iznāk 1935. g. pie Valtera un Rapas un šo krājumu Latvju Preses biedrība godalgo. Cedriņš sakārtojis arī vairākus antoloģiskus izdevumus. Tagad Cedriņš strādā ilustrētā laikraksta «Tēvijas Sargs» redakcijā.

Cedriņa stāstos manam jau samērā drošu tēlotāju, taču pats galvenais, tur valoda. Tēli vēl samērā vāji noraksturoti, stāstijums saspiests. Labāk padevusies skicīte «Ģimetne» («Piesaule», 1935. g.). Ievērojamākā Cedriņa deva ir dzejas un poemas. Te viņš jau parādas kā spējīgs un gatavs vārda mākslinieks. Nekā spilgta un oriģinalitates dēļ meklēta. Izaudzis no dainām, Cedriņš nāk ar jaunu pasaules izjūtu, jaunu svaigumu un smalkumu, kurā jūtam mūsu pašu zemi. Daži dzejnieki saka, ka turot rokā viņa grāmatu esot tāda sajūta, it kā turētu rokā gabalu Latvijas zemes. Cedriņā vēl ir kāda kautrība un naivums, tomēr arī liels svinīgums un pacilātība, kādēļ dažas viņa dzejas (Rīga dimd, Latvijas robežas) nokļuvušas jau skolas grāmatās. Savas vārsmas Cedriņš darina sevišķi rūpīgi un viņa leksikā sastopam gan retāk lietotus vārdus, gan provincialismus, kas šīm vārsmām piešķir svaigumu un krāšņumu. Cedriņš paver jaunu daiļuma pasauli nevien lietojamo vārdu izvēlē, bet arī to sakārtojumā. Plaši izmantodams tautas dzejas elementus, viņš atradis arī dainām tuvu formu, īpatnu ritmu un atskaņojumu, parādīdamies kā patiesi latviskas izjūtas dzejnieks. Lasot viņa dzeju nemanam, ka tanī iekļauti veseli dainu teikumi, raksturīgi vārdi un epiteti, — tik ļoti viņš tos pakļāvis savai īpatnējai izteiksmei, bet tieši šī savdabība rāda viņa latviskumu. Viņa poemās redzam stipros latvju zemniekus, kas savas taisnības dēļ spēj pat jūru šķērsot, lai sūdzētos pie zviedru ķēniņa par saviem kakla kungiem. Viņa liriskās dzejās dziļā dabas izjūta un mīlas vārsmās, kādu tam nav daudz, lauku zēna kautrīgums. Cedriņš lielāko tiesu raksta jauktā pantmērā, mainīdams daktili ar trochaju, tā sasniegtams īpatnu ritmiku. Pēc paša izteicieniem, viņš centies tautas dzeju sintezēt ar Homera dzeju un mūsu analitiskiem un filozofiskiem dzejniekiem.

Cedriņš neraksta daudz. Viņa dzejas radušās tikai pēc ilgākas iejušanās, šaubīšanās un vientulības brīžiem. Tādā sevis paša pārbaudē un arī nepārtrauktā meklēšanā ikviens no spalvas nācis darbs ir sevī noslēgts un gatavs. Cedriņš nepieder pie tiem, kas varētu ko pavirši uzrakstīt. Viņš vienmēr mācas, pārbauda un analizē un, atzīdams skolas lielo nozīmi, mainas uz augšu

Jo tikai rūpīgs darbs un skola var dot to prasmi un slīpējumu, kas personības dotības spēj pārvērst paliekamos darbos. Ka viņa formalie sniegumi nepaliks tikai paša meklējumu rezultāts, tam liecība tas, ka arī citi jaunākie dzejnieki sāk piegriezt vairāk vērības dainu pasaulei un parasto un klasisko formu vietā sāk izcelt latviskas formas. Tās vēl veidojas un, varbūt, daudzas paliks tikai kā mēģinājumi, taču latvisko dzejas formu meklēšanas darbs ievadīts un nākotnes literaturvēsturnieks neaizies garām arī Cedriņa formaliem veidojumiem.

Apskati un recenzijas

Jānis Ozols. Napoleons Bonaparte. Valtera un Rapas a/s. apgāds, Rīgā, 1938. g.

Saskaroties ar lielām personībām, arī mēs paši kļūstam lielāki. Par vienu no lielākiem pasaules dižgariem — Napoleonu — mums tomēr līdz šim nebija neviena kurmet pieklājīga apcerējuma, kaut gan par viņu būs sarakstīts visvairāk grāmatu. Šo robu nu centies aizpildīt Jānis Ozols ar savu īsti respektējama apmēra grāmatu. Grāmatas priekšvārdā viņš saka, ka ieinteresēto tautu rakstnieku skatījumā Napoleons parādīts vai nu kā brīnišķīgs ģenijs vai Antikrists, bet tā kā mums neesot vajadzības skatīties no līdzīga viedokļa, tad viņš tēlošot to patiesāk, kā lielu valsts vīru un cilvēku. Ozols plaši pastāsta par Napoleona bērnību un augšanu, rādot viņa cītību un neatlaidību, viņa kārtības mīlestību un pienākuma apziņu. Rāda to kā entuziasmētu savas dzimtenes brīvības cīnītāju, rāda to kā jaunās republikas kara vadoni, tad konsulu, imperatoru, plašu zemju iekarotāju un likumdevēju. Ozola sacerējumā daudz skaitļu un datu — daļu no tiem varēja pilnīgi izmest, ar ko sacerējums gūtu vieglāku plūdumu. Vairāk objektivitātes nebūtu no ļauna arī Franču revolucijas notēlojumā. Pēdējai Ozols viegli pārgājis pāri, dažubrīd izlīdzoties ar neko neraksturojošu frāzi. Tā Napoleona pacelšanās pāri šai revolucijai liekas kā vienkāršs laimes gadijums. Bet patiesībā viņš taču ir šī haosa organizētājs. Arī dažās citās vietās sastopami apgalvojumi, kurus autors nav pietiekoši pamatojis. Trūkst arī norādijumu par izmantoto literaturu. Ozola stils pasmags, sastopami arī iepriekš izteiktā atkārtojumi. Taču atzīstama rūpība, ar kādu tas cēlis Napoleona dzīves un laikmeta celtni. Šī grāmata daudz ierosmes dos jaunatnei, jo autors nevien tēlo Napoleona laikmetu, bet arī sniedz atziņas kas derīgas šodienai. Tekstu papildina ilustracijas. Napoleona dzīve un laikmets ir tik lieli, ka tie grūti ietilpinami pat īsti prāvā apmērā grāmatā, kādēļ Ozolam pienākas atzinība, ka tas, nežēlodams pūļu, tādu grāmatu devis.

Fridrichs Gulbis.

Jaunākais teatros.

No sirds varam priecāties, ka uz abām galvaspilsētas lielām skatuvēm šī teatra sezona ievadīta ar mūsu dramatiskās literaturas vērtīgākiem darbiem — Raiņa «Induli un Ariju» Nacionalā un Blaumaņa «Ugunī» Dailes teatrī.

Rainis savu «Induli un Ariju» gan nosaucis par jaunības traģediju un tās fabula savīta ap kuršu virsaiša Induļa dziļo mīlu pret vācu komtura meitu Ariju, taču savā pamatfonā luga (uzrakstīta 1911. gadā) risina Latvijas valsts domu, spilgti rāda latviešu kulturas atšķirību no vācu kulturas un pasvītro gara pārākumu pār rupju spēku. Kuršu brīvības kara ainas (ap 1243. gadu), varoņu spēcīgie raksturi un spraigais dramatisms «Induli un Ariju» ierindo pašā izcilākā vietā starp mūsu patriotiskām lugām. Arī Jānis Lejiņš savā Induļa tēlojumā spilgtāku veidoja varoni un simbolizēja latvieša gara cildenumu, mazāk iezīmēja mīlētāju. Luga izrādei stipri saīsināta, vienkāršota. Ar to pazūd daļa Raiņa brīnišķās dzejas, turpretī sceniski izrāde iegūst. Jāpasvītro režisora Jāņa Zariņa veikli iestudētie masu skati, kas tiešām liek sajust latvju un leišu seno karotāju varenumu. Senatnīgo dižumu pastiprina arī Arvida Spertala dekoracijas, sevišķi Embūtes pils vārti. Tāpat 13. gadu simtenī skatītāju droši ved kostimi, ko darinājusi Marga Spertale. Vāci rādīti korekti, bez pārspīlējumiem un karikējumiem. No tēlojumiem vispirms jāizceļ Jāņa Oša smagnējais, spēkpilnais leišu kunigs Mintauts, kas pārliecināja savā viengabalainībā. Lilijas Erikas Arija ir laikam šis lomas vispār labākais tēlojums un visā pilnībā atbilda 13. g. s. bruņinieku jaunavai. Mazāk Lilija Erika uzsvēra Arijas «otro dabu», ar ko Rainis simbolizējis Vakareiropas kulturu pretstatā latviskai gara pasaulei, izteiktai Indulī, Vizbulītē (Milda Zīlava) un Uģī (Richards Sandersons). Jāņa Lejiņa Indulis šajā ziņā jāatzīst par raksturīgāku. Atmiņā iespiežas Kārļa Lagzdiņa Berneks. Izrādes beigu aina ir lugas vārīgākā vieta. Kaut pēc būtības te traģedijas augstākais kāpinājums, skatītāji šo dziļo dramatismu vairs nepārdzīvo, jo pat varoņu pašnāvības mēs tagad ne labprāt akceptējam. Laika neatturamais ritējums te mūs pa daļai jau šķīris no Raiņa un tās latviešu sabiedrības, kas 1912. gadā tik spontani jūsmojusi par šīs lugas pirmizrādi Rīgas Jaunajā teatrī. Neskatoties uz to, «Induļa un Arijas» uzvešana Nacionalā teatrī arī tagad ir notikums, kas ikvienu teatra draugu patiesi iepriecina, bet pati izrāde jāatzīst par teatra veco un jauno spēku spīdošu parādi. «Induļa un Arijas» uzvedums ir labākais, ko ilgākā laika sprīdī Nacionalais teatris vispār sniedzis.

«Drošā kundze» ir V. Sardu un E. Maro atjautīga franču komedija, ko ik pa 10 vai mazāk gadiem savos repertuaros atkal un atkal uzņem vai visi pasaules teatri. Komedijā veikli sašķetinātie notikumi Parīzes veļas mazgātājas ceļiem liek šķērsoties ar lielā iekarotāja Napoleona gaitām, un lugas skatuviskā darbība skatītāju burtiski tur savā gūstā. Nacionalam teatrim šoreiz vēl viena priekšrocība — lieliskā tituļlomas tēlotāja Lilija Štengele. Visa izrāde ir iecienītās aktrises nepārtraukts triumfs. Lugā samezglotas vairākas pamatintrigas. Pirmā no tām ir Katerinas jeb Drošās kundzes cīņa par savu vīru seržantu Lefevru. Tālāk Katerinai, jau kā Dancigas hercogienei, jāiztur sadursme ar Napoleona māsām, līdz beidzot notikumi Katerinu, kopā ar Fuše, izvirza par karalienes un grafa Neipperga glābējiem no Napoleona greizsirdības dusmām. Drošās kundzes lielais partners Napoleons, Alfreda Videnieka zīmējumā, ārēji teicams, pārdzīvojumā ne viscaur izturēts. Seržantu Lefevru, vēlāko maršalu, iejūtīgi rāda Žanis Katlaps. Smalkjūtīgi veidots tēls ir Kārļa Lagzdiņa Fuše. Grezni inscenētās izrādes veiklo risinājumu panācis režisors Alfreds Amtmanis-Briedītis. «Drošās kundzes» izrādēs apmeklētāju netrūks.

Blaumaņa «Ugunī» uz Dailes teatra skatuves ir šā teatra veiksmīga nodeva tai skatuves mākslas pasaulei, ko parasti neuzskatam par Dailes teatrim raksturīgāko. Alaines muiža ar tās virtuvi, vešerienes u. c. istabām un Kristīnes un Krustiņa iekšējie dvēseliskie pārdzīvojumi ir elementi, kas prasa reali - psicholoģisku pieeju lugai, turpretī Dailes teatri mēs visvairāk cienam kā tīro skatuvisko formu, t. i. stilizētu kustību, krāsu un skaņu devēju. Lugas inscenējumā Eduards Smilģis tikai pašus izcilākos dramatiskā augstsprieguma brīžus pastiprinājis ar simboliskiem uguns uzliesmojumiem un reālās apkārtnes nogremdēšanu tumsā. Izrādes smagumu iznesa teatra labākie tēlotāji. Smilģis Edgara lomā viņa nesavaldīgam, kaislīgam raksturam, kas Kristīni reizē ir pievelk, ir atbaida, pievienojis labu devu labsirdības, kas brīžiem pat pārklāj tumšo un ļauno. Irmas Laivas Kristīnes tēlojums iekšēji spēcīgs un dramatisks. Taču «Roksijas futbolkomandas» cītīgais skatītājs, liekas, vēlētos arī Kristīnē redzēt vairāk ticības dzīves skaistumam. Smīdina Augusta Mitrevica kučieris Sutka, bet īpati un uz skatuves mazredzēti šādā tulkojumā ir Herberta Zommera barons un Nikolaja Kraukļa muižkungs. Vēl atzīmējama Almas Mačas Horsta madama un Kristīnes māte — Olita Starks-Stendere. Klasiskie Kristīnes un Edgara tēli atkal dzīvo mūsu acu priekšā, iesim un skatīsim viņus!

P. Norvilis.

Pagājušais mēnesis Nacinalajā operā.

Pirmajam jauninscenējumam šinī sezonā Nacionalā opera bija izvēlējusēs Maskanji viencēliena operu «Zemnieka gods», un Leonkavallo operu «Pajaco». Nelielo apjomu dēļ šīs operas katra par sevi nespēj aizpildīt visu vakaru, kādēļ arī parasti viņas sniedz abas reizē. Šādā veidā agrākos gados viņas ir tikušas uzvestas arī uz mūsu operas skatuves, tā kā tagadējais inscenējums jāuzskata tikai par pārstrādājumu, lai gan kā muzikālā vadība, tā arī režija un ārējais ietērps pilnīgi jauni, un no

agrākā tikpat kā nekas vairs pāri nava palicis. Abas šīs operas it labi saderas kopā, jo komponētas viņas apmēram vienā laikā, abas viņas itaļu reālistiskās operas pārstāves, un daudz viņām kopēja arī kā muzikas stila un rakstura, tā arī emocionalo pārdzīvojumu satura ziņā. Ja mēs meklētu kādu atšķirību starp šīm abām «dvīņu māsām», tad gribētos atzīmēt, ka «Zemnieka gods» vairāk izceļas ar tīri muzikalajām vērtībām, melodiju italisko vijumu un daiļumu, «Pajaco» turpreti vairāk pārliecina ar dramatiskās darbības spraigumu un patiesīgumu, mīlas intrigas liktenīgo samezglojumu un traģisko atrisinājumu. Šķiet, šis apstāklis ir ņemts vērā arī lomas sadalot, jo pirmajā atbildīgākās partijas uzticētas dziedoņiem, kuru stiprākā puse ir tīri vokalā, turpreti otrajā galvenajās lomās redzējām māksliniekus, kuri arī dramatiskā tēlojuma ziņā jau neskaitamas reizes apliecinājuši neikdienišķu apdāvinātību.

«Zemnieka goda» centralās figuras Erna Traviņa un Priednieks-Kavara. Priednieks pašreiz šķiet sevišķi labā formā; balss skan spoži un sonori un grūto un atbildīgo Turido partiju viņš nodziedāja visai teicami. Pieņemams arī tēlojums. Ļoti labi savu uzdevumu veica Traviņa: balss viņai daiļskanīga ar līdzenu kantilenu visos posmos, pie tam ļoti patīkami silti tembrēta. Māksliniece jūtami progresējusi arī dramatiskajā plāksnē. Atzinība nākas arī trešajam redzamākās lomas tēlotājam Aleksandram Kortanam; viņa sniegtais tēls pelna ievērību kā no vokālā, tā arī dramatiskā viedokļa.

Divas mazākas lomiņas uzticētas Olgai Blūmbergai un Hertai Štrausei. Pirmā no viņām uz operas skatuves nava vairs gluži iesācēja, un savu lomu veidoja it skaidrās, noteiktās konturās. Otrajai gan šī reize diezin vai nebija pati pirmā un atzinība pagaidam viņai nākas vairāk avansveidīgi. Nedz dziedājums, nedz tēlojums vēl nava gluži nostabilizējušies, bet ņemot vērā dabas dotības, šķiet iegūstot vairāk rutinas, panākumi neizpaliks.

No «Pajaco» tēlotājiem pirmajā vietā stādams Tonio — Ādolfs Kaktiņš. Pirmā veidotais tēls aizrauj un pārliecina kā no vokalā, tā arī dramatiskā viedokļa, un atliek tikai lieku reizi pabrīnēties par mākslinieka radīto tēlu daudzveidību un patiesīgumu. Kanio — Maris Vētra. Ar suģestējoša spēka pārpilno tēlojumu, ar izjūtu dziļumu un spraigumu Vētras sniegtais tēls atstāj neizdzēšamu iespaidu. Žēl, ka to pašu nevar teikt par dziedājumu; balss manami piesmakusi un sevišķi augstākie toņi dziedonim sagādāja diezgan jūtamas grūtības. Laba dziedājumā, tēlojumā mazliet teatrala bija trešā redzamākās lomas tēlotāja Vilma Briede. Ar atzinību minami arī pārējie izrādes dalībnieki — Viktors Stotts, Tālis Matīss un citi. Muzikalo daļu bija rūpīgi iestudējis un ar drošu roku vadija Jānis Kalniņš.

Atskaitot nedaudzas sīkas nejaušības, tīri un daiļskanīgi dziedāja Teodora Kalniņa iestudētie kori. Operu inscenējumos no labākās puses sevi parādijis jaunais režisors Voldemārs Pūce. Izrādes norises izkārtojumā ik uz soļa jūtama dzīva fantazija un daudz svaigas izdomas. Labs sabiedrotais viņam bijis dekorators Pēteris Rožlapa.

Pirmizrādē abas operas guva nedalītu piekrišanu, un cerams arī turpmāk publika neliegs viņām savas simpatijas.

23. septembrī ar vienu kamerstilā ieturētu koncertu operā viesojās Berlīnes filharmonijas orķestra izlase. Atskaņojuma kvalitate nekādā ziņā nava stādama zemāk par to, kādu dzirdējām pagājušajā gadā no pilnā sastāva; publikas tomēr bija stipri maz.

Septembra beigās operā divās izrādēs «Aidā» un «Karmenā» viesojās pasaulslavenā dziedātāja Duzolina Džanini.

Vold. Upenieks.

Pagājušās vasaras simfoniskie koncerti Ķemeros.

Pēdējos gados Ķemeru izveidošana par pirmklasīgu kurortu ir gājusi milzu soļiem uz priekšu. Sēravotu direkcija pielikusi daudz pūļu, lai peldviesiem ne tikai būtu pieejami visi modernie ārstniecības līdzekļi, bet lai arī sniegtu viņiem atpūtai un vaļas brīžiem garīgu veldzi un izklaidi. Viena no svarīgākajām lomām te piekrīt simfoniskajam orķestrim, kurš vasaras sezonā rīko koncertus Ķemeru kūrmājā un kūrmājas dārzā. Šogad simfoniskais orķestris pilnā sastāvā (44 muziķi), uzsāka koncertsezonu 25. jūnijā. Orķestris komplektējās galvenā kārtā no Nacionalās operas muziķiem un viņā spēlēja arī vairāki konservatorijas mācības spēki, tā kā kvalitātes un arī kvantitātes ziņā viņš sastādija māksliniecisku vienību, kura varēja veikt jau it nopietnus un atbildīgus uzdevumus.

Kā galvenais diriģents Ķemeros jau vairākus gadus no vietas darbojas Leonīds Vīgners, kurš mūsu jauno diriģentu vidū izvirzijies vienā no visredzamākajām vietām. Vērtējot Ķemeru simfoniskos koncertus vispārējos vilcienos, jāliecina, ka pateicoties orķestrantu rutinai un diriģenta nemaldīgajai intuicijai un lietpratībai, atskaņojuma māksliniecīskais līmenis, arvien ir turējies nopietnas mākslas robežās. Vispār rūpīgāku varbūt varētu vēlēties programas sagatavošanu. Pie mums par vispārēju parādību ir kļuvusi mazliet vieglprātīga attieksme pret vasaras simfoniskajiem koncertiem vispār. Nekad no viņiem netiek prasīta tik rūpīga programas izstrādāšana kā to darītu līdzīgos gadijumos ziemas sezonā, lai gan tas ne ar ko nava pamatojams. Sacītais attiecinams arī uz Ķemeru koncertiem, un lielāko daļu te nava vainojams ne diriģents, nedz orķestris, jo darba parasti ir tik daudz, ka mēģinājumiem atliek pārāk maz laika. Simfoniskie koncerti Ķemeros parasti notika divas reizes nedēļā, un tas nebūtu daudz, ja vien tiem pašiem orķestrantiem nebūtu bijis, jāspēlē dažādos rīta, populārajos un dārza koncertos, dažiem pat vairākas reizes dienā, tā kā laika trūkuma dēļ programu rūpīgāki samēģināt bija tikpat kā neiespējami. Šī paša iemesla dēļ grūti iestudēt jaunu programu un lielāko daļu nācās apmierināties ar vecu veco «dzelzs» repertuāru. Kas attiecās uz repertuāriem, tad gribētos vēl izteikt vēlēšanos, kaut programās biežāk varētu sastapt kādu latvju autora vārdu. Šai ziņā salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem jau šis tas ir labojies. tomēr mūsu simfoniskās muzikas literatūra tagad, jau tik plaša, ka katrā koncertā varētu atskaņot kaut pa vienam opusam, kurš būtu nācis no latvju skaņraža spalvas.

Pievēršoties statistikai jāliecina, ka Ķemeru koncertu sezona pagājušajā vasarā bijusi reti dzīva un saistoša. Līdz šī gada 3. septembrim orķestris sarīkojis 95 koncertus kūrmājā, starp kuriem 18 simfoniskie un viena operas izrāde mūsu Nacionalās operas dziedoņu izpildijumā. Koncertos kā solisti piedalijušies 40 instrumentālisti un 36 dziedātāji. Bez koncertiem kūrmājā ap 150 koncertu sarīkoti vēl Ķemeru parkā, no kuriem 53 pūtēju ansambļa izpildijumā. Atsevišķi vakari, kuri neietilpa simfonisko koncertu plānā notika vēl šādi: 3 vijoļu vakari, 6 dziesmu vakari, 1 kamermuzikas vakars, 1 baleta vakars un 2 koru vakari. Pie simfoniskā orķestra bez Leonīda Vīgnera kā pastāvīgi diriģenti vēl darbojās: Teodors Vējš, Helmārs Pavasars, un Teodors Kraumanis. Kā viesi Ķemeru koncertus diriģēja: Jānis Kalniņš, Mārtiņš Jansons (2 reizes), Jūlijs Sproģis (2 reizes), Jēkabs Mediņš, Aleksandrs Mellis (2 reizes), un prof. Valerijs Berdjājevs (2 reizes).

Noslēdzot šo pārskatu vēl reiz gribētos atzīmēt, ka turpmāk vairāk vērības vajadzētu piegriezt koncertu rūpīgākai sagatavošanai. Mēģinājumiem nepieciešamo laiku varētu iegūt samazinot koncertu skaitu, kas koncertu māksliniecisko līmeni tikai paceltu, un ko Ķemeru simfoniskajiem koncertiem turpmākajās attīstības gaitās no sirds arī varētu novēlēt. Vold. Upenieks.

«Aizsarga» redakcijai piesūtītas grāmatas.

A. Gulbja grāmatu izdevniecības izdevumi:

Ansis Gulbis — kopoti raksti, Rūdolfa Egles redakcijā un sakārtojumā, trešais sējums. Adolfs Erss — Krusts ceļmalā, Romans divās daļās, I daļa. Degsme — Dr. Kārļa Ulmaņa atziņas, norādijumi, aicinājumi un vēlējumi. Sarakstijis Līgonis. K. Skalbe — Latvju dainu izlase. 3. izdevums. Alberts Sprūdžs — Cilpas. Jaunības apcirkņi Nr. 24.

Valtera un Rapas a/s izdevumi:

Anna Brigadere — Kad sievas spēkojas, komedija četros cēlienos, 2. iespiedums. Voldemārs Zonbergs — Kungs pie vārtiem, komedija trijos cēlienos. Jānis Lapiņš — Sapņi un īstenība ceļā uz Latvijas valsti. Knuts Lesiņš — Zīmes tumsā, stāsti, noveles un skices. N. Šachovskaja — Kapteiņa Skota pēdējais ceļojums. Tulk. E. Jirgens. Rūdolfs Liberts — Fr. Baloža apcerējums. Monografiju serija «Latviešu māksla». Līgotņu Jēkabs — Zigfrids Meierovics, mūžs, darbs, liktenis. Jaunais zinātnieks Nr. 58.

Dažādi izdevumi:

Dr. ing. h. c. M. Bīmanis, Latvijas universitates profesors. Ūdens apgāde, Latvijas universitātes mācības līdzekļu serija Nr. 1. Izd. Latvijas universitate. Francis Trasuns, dzīve un darbi I. A. Gobas un A. Sprūdža sakārtojumā un redakcijā. Franča Trasuna piemiņas fonda izdev. Latvju varoņu gaitas, brīvības cīņu chrestomatija. Redaktors ģenerālis Fr. Virsaitis, izdevusi «Literatura». Latvijas atbrīvošanas kara vēsture I un II d., virsredaktors ģenerālis M. Peniķis, izdevusi «Literatura».

Indriķis Reinbergs, atv. kapteinis, L. k. o. k-ris — Priekš 20 gadiem. Vēsturiski notikumi un gaitas. Autora Indriķa Reinberga izdevums.

A. Kroders

Mēneša apskats

Tālumnieki.

Turpinādama savu iesākto ceļu, nacionālā valdība joprojam paplašina valsts varas organizacijas izveidošanu uz tāda pamata, ka par šīs organizacijas uzbūves principu pieņemta visdzīvākā, tiešākā un pastāvīgā saskaņa un sadarbība starp valsts un nacijas vadību un tautu. Tādā nolūkā notiek kameru pilnsapulces, tādā nolūkā tika sasauktas apriņķu zemnieku dienas, pašvaldību amatpersonu sanāksmes, tādā pašā nolūkā pie tautas dodas informacijas braucienos valdības locekļi un augstākās valsts amatu personas. Šī pastāvīgā sakaru uzturēšana ir uzstādīta kā noteikta sistema, lai būtu radīta iespēja patiesības garā un rūpīgi izpētīt un izzināt tautas dzīvi viņas īstenā gaismā un lai zināšanas par tautas dzīvi un darbu tad varētu kā drošs un pārbaudīts materials gulties likumdošanas un valsts iestāžu administratīvās prakses pamatā.

Šai sistemai tagad pieslēdzas atkal jauns valsts vadības un tautas ciešās saskaņas veids, proti: tālumnieku sanāksmes. Par tālumniekiem sākumā bija domāts saukt valsts attālākos novados dzīvojošos pilsoņus, kuriem bieži vien nav aizsniedzamas visas tās kulturas ērtības, kādas ir citu pilsoņu rīcībā, kas dzīvo tuvāk centriem; tāpat daži attālākie novadi ir arī nabagi taisni dabas dotību ziņā. Bet tagad tālumnieku jēdziens paplašināts līdz tādam saturam, ka par tālumniekiem mēs sauksim visas saimniecības mūsu zemē, kas stāv tālu no caurmēra stāvokļa ražu ziņā, tāpat arī vispārīgās rocības ziņā. Un tad tālumniekus atradīsim vistuvākā Rīgas apkārtnē. Valsts Prezidents pirmajā tālumnieku sanāksmē (proti — Rīgas novada) tēloja ainu, kas nav iepriecinoša, jo tepat Rīgas pievārtē, Juglas krastos, viņš redzējis neuzartas atmatas, saimniecības bez ēkām, pirmklasīgas pļavas, kas apaugušas piecpadsmit, divdesmit gadus augušiem krūmiem. Un tādēļ Valsts Prezidents nāk ar ierosinājumu, lai Lauksaimniecības kamera izstrādā plānu par tālumnieku saimniecībām un valdība šo plānu ievēros, apņemsies to izpildīt. Palīdzība tālumniekiem var izpausties ļoti dažādi: uzplēst krūmus un uzart tālumnieku nolaistās pļavas; jādod atvieglojumi laukstrādnieku dzīvokļu būves ziņā; ārpus rindas jāpārjauno un jāpagarina parādi; jādod ļoti izdevīgi krediti, kas attieksies arī uz privatām naudas iestādēm. Tā saimniekojot, Valsts Prezidents ir pārliecināts, ka Rīgas apriņķis dos 3 reizes lielākas ražas, kā tagad. Un pirmam sākumam Prezidents paredz atbalstu 1000 saimniecībām, t. i. katrā no 100 agronomiskiem rajoniem pa desmit saimniecībām, katrai paredzot 1000 latus, tā tad pavisam 1 miljonu latu valdība dod tālumnieku atbalstīšanai. Bet Prezidents gan noteikti uzsver, ka šo atbalstu saņems tikai centīgie un strādīgie, kas labā ticībā apņemsies izpildīt visus priekšlikumus, norādījumus un priekšrakstus.

Ir taču nenormali, ja, piemēram, rudzu pašizmaksa var svārstīties no 9,2 sant. līdz 24 sant. kilogramā. Kā Lauksaimniecības kameras priekšsēdētājs Dzērve tālumnieku pirmajā sanāksmē uzsvēra, tad 40—60 gadijumos no simta nīkuļošanas cēlonis ir zināšanu trūkums, desmit gadijumos — nepietiekoša turība un 30 gadijumos — saimnieks pats nav vēlējies savu stāvokli uzlabot. Tāds konstatējums paver ārkārtīgi plašu un atbildīgu darba lauku nīkuļojošo saimniecību pacelšanā, jo tām ir ļoti liela tautsaimnieciska nozīme.

Turpmāk paredzēts, ka katru nīkuļojošu saimniecību apmeklēs sevišķas komisijas ierosinātājas, kas tālumniekiem dos norādījumus, kas un kā jādara, lai celtos ražas un lai nebūtu neizmantotas zemes. Tālumniekus ierosinās melioracijas darbiem, zemes kultivēšanai, sugas lopu audzēšanai. Tāpat daudzās saimniecībās jānokārto paša saimnieka jautājums, kāds stāvoklis bieži vien ir nīkuļošanas cēlonis. Plašs darba lauks pavērsies lauksaimniecības biedrību atsevišķo iecirkņu vadītājiem — uzticības vīriem, kuru uzdevums būs arī lauksaimnieku zināšanu pacelšana un ierosināšana radošai pašdarbībai. Šī pašdarbība ir vienīgais drošais pamats atpakaļpalikušo lauksaimnieku dzīves apstākļu uzlabošanā. Kā tālumnieku sanāksmē pareizi sacija agr. Bušs: «Ja lauksaimnieki nebūs aktivi kopēja darba darītāji, tad nelīdzēs ne agronomiskā palīdzība, ne valdības piemaksas, ne pabalsti.»

Šī atziņa nu ir pieņemta par vadošu, ka tautas labklājība un garīgais spēks var celties tikai ar tautas pašas gribu un pūliņiem. Kas pats vairīsies un nebūs aktivs, tas zaudēs. Paša vainas dēļ. Jo jau amatnieku sanāksmē š. g. 20. maijā Valsts Prezidents, runādams par visu kameru nākošo darbu, teica, ka tikai tiem, kas būs darbīgi, tiem būs vārds un teikšana. Tie, kam rūp vispārības lietas. Jo tikai kopīgiem spēkiem, visiem strādājot un aktiviem esot var augšupcelties tautas un ikviena tautas locekļa labklājība. Kūtrie, pasivie, vienaldzīgie paliks nomaļus, jo nekur pasaulē nav tādas kārtības, ka par tevi gādās kāds cits, ne arī tāda kārtība būtu vēlama. Palīdzi sev pats, tad Dievs tev palīdzēs, tas bijis sens latviešu zemnieka tikums, kuru saārdija kara un revoluciju gadi. Bet šim krietnam tikumam atkal jāatdzimst, lai celtos mūsu tautas labklājība un kultura.

Gaismas pilis — tautas īstenie cietokšņi.

Ir domātāji, dzejnieki un valstsvīri prātojuši par to, kas tad īsti ir tautas dzīves un darba attaisnojums, ka vērts ir dzīvot un strādāt. Vai tas ir tautas saimnieciskais spēks, bagātība; vai tas ir spēks, ar kuru sev pakļaut var citas zemes un tautas; vai tā ir kultura, cilvēka ģenialo spēju atklāšanās brīnišķīgais rezultats? Vēsture mūs daudzkārt mācījusi, ka visi slavenie citu zemju iekarojumi ir jāatdod atpakaļ, un vēl

---

Līdz šim mēs allaž spriedām un runājām vispārējos vilcienos, bet tagad jums jāatrod līdzekļi un ceļi, lai agronomiskās palīdzības darbu tuvinātu atsevišķām saimniecībām un kā aiznest to lauku sētās un istabās.

Kārlis Ulmanis.

---

ar zaudējumiem; ka vislielākā materialā bagātība var izputēt kā pelus vējā un pasakains miljonars var savu dzīvi nobeigt ubagu patversmē. Bet mūžam nevīstoša un mūžam uzvaroša ir gara kultura. No Grieķijas varenības un saimnieciskā stipruma, viņas bagātības nav vairs ne miņas, un tomēr Grieķija dzīvos mūžīgi ar savu kādreiz neaizsniegti un nepārspēti lielo garu. Un garā nestipra tauta nav spējīga arī to pašu materialo turību iemantot, nemaz nerunājot par to, ka kara laukā panākumus var gūt tikai garīgi stiprs cilvēks, jo sen pazīstama ir atziņa, ka uzvarošas ir armijas, kur vispēdējais kareivis ir apzinīgs armijas loceklis.

Arī mūsu zemē ilgus gadus valdijušā materialisma laikā tika sludināts, ka cilvēka gars ir viņa materialā stāvokļa produkts, tā kā grūti pat bija pateikt, kādam vajadzētu būt slēdzienam: vai materiala labklājiba ir pozitiva, vai nosodama, nicinama lieta. Un tomēr, cik mēs kā tauta esam ko sasnieguši, to esam panākuši vienīgi ar sava gara stiprumu un spēku.

Tādēļ ir tikai dabīgi un saprotami, ka atjaunotās Latvijas pamatā ir likta atziņa, ka mūsu nacijas pastāvēšanas attaisnojums ir viņas gara kultura. Daudzkārt to ir apliecinājis Valsts Prezidents Kārlis Ulmanis. Un tagad šai idejai ir ievērojams cīnītājs, kam dota arī liela varēšana šo ideju piepildīt. Tas ir izglītības ministrs prof. Dr. J. Auškāps. Piemēram, sacīdams savu runu Alūksnē, Glika pamatskolas iesvētīšanas svinībās, viņš, runādams taisni tajā brīdī, kad Eiropa bija kara priekšvakarā, pasvītroja ar sevišķu spēku, ka laikmetā, kad Eiropa un visa cilvēce pārdzīvo baigus brīžus, «mēs šajā laikā ceļam pat mūsu valsts tālākos novados un robežu tuvumā nevis cietokšņus, bet gaismas pilis. Ar to mēs apliecinam, ka stipra ir mūsu miera griba un ticība cilvēces saprātam. Mēs to daram apzināti un nevis ļaudamies aklai bezbēdībai. Mēs zinam, ka mūsu nacijas lielākais spēks ir gara kultura.» Un «moraliski stipra, Tēvzemes mīlestībā degoša, garā apgaismota un miesā vesela, valstiskās apziņas pildītā jaunatne ir tautas un valsts pastāvēšanas stiprākais sargs un neieņemams cietoksnis.»

Tādēļ gaismas pilis-skolas ir mūsu stiprākie cietokšņi, jo garīgi spēcīgs cilvēks ir uzvarētājs kā kaujas laukos, tā ikdienas darbos un cīņās. Mēs varam patiesi laimīgi būt, ka tāda ir mūsu valsts un nacijas vadītāju galvenā ideja, kuras patstāvīga piepildīšana mūs darīs stiprus.

18. novembri gaidot.

Attiecīgās valsts iestādes jau laikus gatavojas pienācīgi atzīmēt Latvijas valsts divdesmit gadu pastāvēšanu. Nacionālā opera sagatavo svinīgo aktu ar īpašu svētku uzvedumu, kam jāizteic latviešu tautas cīņu un upuru iegūtās brīvības ideja. Nacionalais teatris iestudē piemērotu lugu. Sabiedrisko lietu ministrija lūgusi rakstnieku A. Grīnu sacerēt valstssvētkiem piemērotu lugu, ko varētu izrādīt visā Latvijā, un tā radusies rakstnieka luga «Tēvzeme». Tā pati ministrija 18. novembri grib atzīmēt ar īpašu Gaismas torņa būvi Vienības laukumā, kam simboliski jāizteic 20 gadu svētku ideja.

Tā būs svinīgā svētku dienas atzīmēšana, un, protams, daudz vēl kuplāka un pilnīgāka, nekā te atzīmēts, jo svinību kuplināšanā piedalīsies visi zemes iedzīvotāji.

Bet bez šiem svinīgiem sarīkojumiem un dekorativiem krāšņumiem ir nepieciešama valsts 20 gadu pastāvēšanas dziļāka izprašana. Uz to jau laikus jāgatavojas visai sabiedrībai, bet sevišķi zemes dzīvi vadošām organizacijām — aizsargiem, mazpulkiem, jaunām lauksaimniecības biedrībām, vanagiem u. c. Tāpat arī presei, skolām. Jo valsts 20 gadu pastāvēšanas svētki ietver visu mūsu tautas likteni. Taisni šajos svētkos sevišķi jaunā paaudze, un tāpat pilsoņi, kam liktenis nebija lēmis būt līdzi brīvības cīņās un valsts pirmo dienu darbā, varēs visdziļāk ieskatīties valsts un nacijas tapšanas un pastāvēšanas brīnumā. No nacionālās un valstiskās audzināšanas viedokļa šiem svētkiem vajadzētu būt ļoti plaši un bagātīgi sagatavotiem, lai svētku dienas varētu dot cerētos panākumus. Saprotams, ka šai dienai būs liela nozīme arī tautas vienības idejas nostiprināšanā tautas apziņā. Tādēļ visiem, kas var kādu darbu šajā ziņā uzņemties, par to jādomā un jāķeras pie darba.

Saimniecisko vīru pienākumi pret kulturu.

Egoisma un patmīlības laikā, ko izaudzēja mūsu zemē ideoloģiski ilgi valdijušais materialisms, saimnieciskie vīri nevien neatzina nekādus pienākumus pret nacijas gara varenības stiprināšanu un celšanu, bet pat radija tādu ērtu un izdevīgu «filozofiju», ka kultura esot tikai priekš nestrādātājiem un liekēžiem. Nekā viņi nezināja, cik daudz pūliņu, negulētu nakšu un nervu, kā arī fiziskas piepūlēšanās prasa kulturas vērtību radīšana. Un nezināja šie ļaudis arī to, ka pati viņu turība un bagātība ir tikai kulturas rezultats, jo tikai tur, kur cilvēki sasnieguši kulturas attīstības augstumus, tikai tur var izveidoties arī preču ražotāja rūpniecība un viņu novietotāja tautā — tirdzniecība. Barbaru zemēs tas viss notiek ļoti šauros un nabadzīgos apmēros. Un ja šie saimnieciskie vīri iegūst no tā, ka tauta sasniegusi augstāku kulturas līmeni, tad viņiem jāapzinas sava kopība ar tautu. Tas var izpausties dažādi. Vecajās kulturas tautās ir pazīstams tā sauktais mecenatisms, kur bagātnieki dibina dažādus fondus un stipendijas, dažādas mācības iestādes, izdod lielas sumas atsevišķiem mākslas darbu pasūtijumiem, finansē zinātniskus izgudrojumus, dibina vērtīgus žurnalus, dod līdzekļus retu grāmatu izdošanai u. t. t.

Pie mums šīs sakarības un atkarības atzīšana vēl stipri neizprasta. Tādēļ var ar patiesu prieku atzīmēt gadijumu, ka Tirdzniecības un rūpniecības kamerā notikušajā apspriedē, kur piedalijās Rīgas rūpnieku biedrības, Rīgas tirgotāju biedrības un Rīgas namīpašnieku biedrības pārstāvji, nolemts, ka pastiprinama aktivitate saimniecisko aprindu līdzdalībā mūsu kulturas dzīves veidošanā, atbalstot gara un mākslas darbiniekus centienus.

Šis lēmums jāatzīmē kā savā ziņā vēsturisks notikums. Tikai būtu jāizvēlas, lai Tirdzniecības un rūpniecības kameras vadība no šo saimniecisko aprindu puses izteiktām principialām domām radītu pastāvīgu kulturas veicināšanas institutu, kas nekādā gadijumā nebūtu nekāda nevajadzīga sacensība ar līdzīgām iestādēm, jo kulturas vērtību radīšanā var pastāvēt daudzi un dažādi instituti, un visiem būs uzdevumu bezgalīgi daudz. Pat vēlams būtu, lai sabiedriskās grupas šajā ziņā iesāktu patiesu cēlu un skaistu sacensību un latviešu kulturas vēsture lai varētu atzīmēt, ka to veikuši latviešu rūpnieki, to amatnieki, to tirgotāji un to namīpašnieki, u. t. t.

Šajā jautājumā būtu vēlams radošs disputs.

Augšā ceļas senatnes vērtības.

Jo skaidrāka paceļas mūsu tautas senatnība ar savu īpatno garu un savām vērtībām, jo lielāks top uztraukums to vidū, kas līdz šim viltoja un sameloja mūsu zemes un tautas vēsturi. Mums sāk pārmest, ka mēs savu vēsturi sadzejojot, ar to pasakot, ka latviešu tauta ir bijusi tauta bez vēstures. Bet šiem apgalvojumiem par spīti mūsu zinātnieki ceļ augšā vienu vērtību pēc otras. Pat Lubānas ezeru bagarējot Īčas upes krastā atrastas vērtīgas senlietas apmetnē, kas vairāk kā 4000 gadus veca un pieder kādai tuvāk nenosakamai ciltij. Pētijumi prasīs ilgāku laiku. Plašu un bagātīgu pārskatu par mūsu senvēsturi sniedz šīs senvēstures izstādes. Novembrī šādu izstādi, kā paskaidro pieminekļu valdes priekšsēdētājs prof. Fr. Balodis, atklās Brīvdabas muzejā. Šajā izstādē būs redzama daļa arī no pēdējā laika izrākumiem, kas mūsu skatu mūsu tautas senvēsturē paplašinās un padziļinās. Daudz vērtīgu materialu sniedz Mežotnes pilskalna pētijumi, kas sniedz mums liecību par latviešu darba prasmi, par viņu sakariem ar citām tautām un par labi izveidotu sabiedrisku organizaciju, kas spēj veikt tādus darbus, kā pils nocietinājumu būve. Pretēji visiem kailiem un dusmu pilniem apgalvojumiem mūsu archeologi atklāj mūsu tautas senatnes vaigu, kurš runā pats par sevi un neprasa nekādas rekomandēšanas. Bet vienu gan izdara šī mūsu senatnes vaiga atklāšana: tā sasit visus mūsu agrāko valdnieku un viņu ideologu melus un nepatiesību.

Fonds lauksaimnieku godalgošanai un un zināšanu veicināšanai.

Jau šī pārskata pirmajā piezīmē par tālumniekiem atzīmējām Lauksaimniecības kameras priekšsēdētāja Dzērves atzinumu, ka lauku saimniecību nīkuļošanas cēloņi 40—60 procentu gadijumos meklējami zināšanu trūkumā. Ja uz izdarītu pētijumu pamata ir bijis jānāk pie tik neiepriecinošas atziņas, tad saprotams, ka kamera, tāpat arī Zemkopības min. meklē ceļus un līdzekļus, kā šo negativo faktoru lai varētu izskaust. Un viens no tādiem līdzekļiem ir tagad saskatāms ar zemkopības ministra parakstu apstiprinātos noteikumos, kas paredz lauksaimnieku godalgošanas un lauksaimniecības zināšanu veicināšanas fonda nodibināšanu. Saprotams, ka centīgākie un darbīgākie, kas pūlas kā zināšanas iegūt, tā pacelt savas saimniecības un arī strādāt vispārības labā, ka šie centīgākie tiek arī atzīmēti, kādam nolūkam domāta godalgošana. Fonda uzdevums būs krāt līdzekļus centīgāko lauku ie-

dzīvotāju godalgošanai par sasniegumiem un panākumiem dzīvē un darbā, kā arī sekmēt mūsu lauku uzplaukumu, sagatavot līdzekļus lauksaimniecības zināšanu izplatīšanai un kopdarbības veicināšanai. Fonda līdzekļi radīsies no lauksaimniecības biedrības valdes atvēlētām sumām, biedru iemaksām, pagastu valžu, piensaimnieku sabiedrību, apdrošināšanas sabiedrību, patērētāju biedrību un citu sabiedrisku un saimniecisku organizaciju ziedojumiem. Fonds darbosies pie lauksaimniecības biedrībām un to pārzinās lauksaimniecības biedrības priekšnieks un valde un tā līdzekļi izlietojami centīgāko lauksaimnieku un laukstrādnieku godalgošanai par sasniegmiem atsevišķās saimniecības nozarēs un sabiedriskā dzīvē, laukstrādnieku un laukstrādnieču godalgošanai par apzinīgu darbu un ilggadīgu strādāšanu vienā saimniecībā, balvām mazpulku kustības veicināšanai un jaunatnes saistīšanai pie lauku dzīves, godalgu piespriešanai dažādās darba rīku un darba sacensībās, godalgām apskatēs un izstādēs. Fonda līdzekļi izlietojami arī stipendijām un pabalstiem centīgiem un čakliem pagasta skolniekiem, mācības līdzekļu iegādāšanai kā skolu, tā biedrības vajadzībām, laikrakstu, žurnalu un grāmatu iegādei un pasūtīšanai trūcīgākiem lauksaimniekiem, u. t. t.

Kā no šiem noteikumiem redzams, šis fonds būs pašu lauksaimnieku pašdarbības iestādijums, kas taisni tādēļ sevišķi augstu jāvērtē, jo tas paver ceļu pašu lauku ļaužu radošam darbam sevis un visas zemes labā.

Jauna zeme.

Valsts zemes banka vienā no pēdējām padomes sēdēm nolēmusi atbalstīt Kurzemes zvejnieku ciemu saimniecības, kur zvejnieki dzīvo ļoti trūcīgi un mājas ir sliktā stāvoklī, tā tad ražot nespējīgas. Zemkopības ministrija šim saimniecībām izstrādās piemērotus ēku plānus un rūpēsies par lēta būvmateriala izsniegšanu. Un kreditus būvēšanai piešķirs Zemes banka. Tāpat Ainažu apgabalā, kur lielākā daļa saimniecību atrodas purvainās vietās, Zemkopības ministrija izvedīs plašus nosusināšanas darbus, kas gan prasīs prāvus līdzekļus, bet totiesu lauksaimniekiem dos jaunas apstrādāšanai derīgas zemes. Ir arī vairākas jaunsaimniecības, kas novietotas uz nekultivētām zemēm. Vienu daļu šo zemju iespējams kultivēt un padarīt derīgu lauksaimniecībai, jo paši jaunsaimnieki to nav spējuši un nespēj. Ir arī dažas vietas (Sakas un Cīravas pagastos), kur jaunsaimniecības iedalītas apstrādāšanai pilnīgi nederīgā zemē, un šo jaunsaimnieku darbs un pūliņi aiziet zudumā, nodarot zaudējumus mūsu tautsaimniecībai. Zemkopības ministrija, paredzams, šādas saimniecības pārņems atpakaļ valsts zemes fondā un nodos mežu departamentam, jaunsaimniekiem samaksājot atlīdzību un palīdzot iegūt īpašumus un pārcelties uz citām vietām.

Tā noris zemes atkarošanas darbs, atvieglojot saimniekošanu jau strādājošiem jaunsaimniekiem un radot pavisam jaunas zemes, kā, piemēram, dabai atkaroja lauksaimnieciski apstrādājamas zemes Uzvaras līdumā, kur patlaban iekoptas 17 saimniecības, viena mežsarga māja un mežu departamenta ogļu dedzinātava. Lauksaimniecības kamera šīm saimniecībām dāvinās arī ābeļu dārzus, tā kā ar laiku tās būs labi iekoptas saimniecības. Patlaban šīm saimniecībām noteikta izpirkšanas maksa, ļoti mērena, uz 41 gadu, pie kam centīgākiem šī izpirkšanas maksa nosacīta — 1 lats. Lauksaimniecības kulturas celšanās dod ar katru gadu vairāk iespējas uz mūsu zemes novietot ļaudis, kas grib zemi apstrādāt. Nacionalās valdības atbalsts šiem ļaudīm pie tam vēl ievērojami atvieglo apmešanos uz zemes un savas patstāvīgas dzīves nodibināšanu. Tādēļ vēl ilgi, neparedzami ilgi mūsu zemē būs tāds stāvoklis, ka mēs nerunāsim vis par bezdarbu, kā to dzirdam vecajās rūpniecības zemēs, bet par darba roku trūkumu, ko valsts vadība gan cenšas novērst ar lauku darba mechanizaciju, lauku labierīcību vairošanu un lauku dzīves kulturas līmeņa pacelšanu.

Lauku nekustamu īpašumu pirkšana un pārdošana.

Valdot privātā īpašuma principam, kas sakņojas dziļi cilvēka (un katras dzīvas radības) dabā, allaž būs gadijumi arī mūsu zemē, ka dažam lauku saimniecības īpašniekam būs vajadzība pārdot savu īpašumu. Iemeslu var būt bezgala daudz, un tos minēt nav nekādas nozīmes. Tikai jāpiezīmē, ka ne vienmēr par īpašuma pārdošanas iemeslu var būt nevīžība, nolaidība, neapdomība vai vispāri neprašana saimniekot. Var būt apstākļi, kad vislabāk kopta saimniecība ir jālikvidē, jāpārdod. Tas mums jāpieņem kā fakts, ar kuru vienkārši jārēķinas. Bet līdz šim trūka gan kā cita: trūka solida, godīga un protoša palīga, kas lauksaimniekam tādā gadijumā būtu izpalīdzīgs, lai īpašumu viņš varētu likvidēt ar vislabākiem noteikumiem. Un tāpat lai arī šī īpašuma ieguvējam, nākošam saimniekotājam, būtu drošība, ka viņu neapmāna un ka tas, ko pārdevēja pilnvarnieks apgalvo, tā arī saskan ar lietas patiesiem apstākļiem. Jo tagad ir gan daudzi privati starpniecības biroji, kuri ar saviem sludinājumiem rada tikai nevēlamu iespaidu par lauku dzīves apstākļiem, bet kuri slikti pakalpo kā pārdevējam, tā pircējam, jo ne vienam, ne otram nav paļāvības uz vidutāja objektivitati. Tādēļ ļoti apsveicams Zemnieku kreditbankas akcionaru sapulces lēmums par statutu panta ievešanu, kas atļauj bankai atklāt un vadīt lauku nekustamu īpašumu pirkšanas un pārdošanas starpniecības biroju. Tad tagad kā viena, tā otra puse būs droša par viņam izsniegto ziņu, pareizību un nebūs arī bieži vien neattaisnojamās kaulēšanās cenu dēļ, tāpat,

Seno zemgaļu pilskalns Tervetē.

kā ievērojami mazāki būs starpniecības izdevumi, kādi līdz šim dažkārt tika pavairoti pat ar starpnieku noslēgtiem fiktiviem nolīgumiem par ļaunu vai nu pārdevējam vai pircējam, kā starpnieks bija kuru reizi apsvēris apstākļus.

Laukstrādnieku stāvoklis kļūst stabi-lāks.

Vispirms to rāda lai gan lēna, bet pastāvīga gada laukstrādnieku skaita pieaugšana, t. i. vienmēr vairāk rodas laukstrādnieku, kas apmetas uz pastāvīgu dzīvi laukos, ar visām ģimenēm un iedzīvi. Šajā saimniecības gadā no pilsētām uz pastāvīgu dzīvi laukos pārcēlušās 735 laukstrādnieku ģimenes, tas ir divreiz vairāk, kā pagājušā gadā. Paredzams, ka līdz nākošā gada 1. aprilim tiem vēl pievienosies jaunas laukstrādnieku ģimenes, jo līgumu slēgšana sekmīgi un rosīgi turpinās. Atzīstot šo strādnieku ģimeņu pārcelšanos no pilsētām uz laukiem nevien no laukstrādnieku skaita vairošanas, bet arī no tautas veselības un dzīvā spēka pieauguma viedokļiem, valdība dara visu, ko spēj, lai šo pārcelšanos sekmētu. Vispirms jau liels atspaids laukstrādniekiem ir ģimenes piemaksas, tad slimo kasu ārstēšanas noteikumu attiecināšana uz pastāvīgiem laukstrādniekiem, tāpat arī izdevīgi aizdevumi un pārcelšanās izdevumu segšana, un līdztekus tam laukstrādnieku dzīvokļu jautājuma labvēlīga kārtošana un lauku dzīves apstākļu uzlabošana vispāri. Tas viss varēja radīt jau lielāku efektu un dot labākus panākumus, bet nav jāaizmirst, ka tautas domāšana pārvēršas lēni, tāpat no šīs domāšanas izrietošā rīcība. Prese un citi tautas informēšanas līdzekļi gan panāks, ka šī jaunā atziņa pārņems plašākas strādnieku masas un kādā jaukā brīdī var sākties nesalīdzinami plašāka strādnieku aizplūšana atpakaļ uz laukiem, kas būtu reti apsveicami.

Šajā pašā virzienā ir domāts arī lauksaimniecības kameras projekts par laukstrādnieku kvalificēšanu, lai veicinātu un dotu iespēju centīgākiem strādniekiem saņemt par savu darbu pelnīto atzinību. Pēc šī projekta laukstrādniekus iedalīs noteiktās pakāpēs, par ko viņiem izsniegs attiecīgas apliecības. Principā ir pielaižama arī varbūtība, ka ar laiku kvalificēšanai būs sakars arī ar laukstrādnieku atalgošanu, kas normalos apstākļos būtu jāpieņem par dabīgu un pašsaprotamu lietu.

Beidzot vēlreiz atkārtosim šajā pārskatā jau pieminēto godalgošanas fondu, no kura godalgas piespriedīs arī labākiem laukstrādniekiem un laukstrādniecēm.

Ārējās tirdzniecības departaments.

Ar ministru kabineta š. g. 20. septembra lēmumu nodibināts ārējās tirdzniecības departaments. Pēc sava darba satura šis departaments nebūs nekāda jauna iestāde, bet radīs pat zinamus ietaupijumus, jo tas pārņem līdzšinējās valutas komisijas funkcijas, tikai pie valutas komisijas pastāvējušo sekciju un apakškomisiju vietā, kas darbu dažkārt ļoti bremzēja un padarija nevajadzīgi smagu, turpmāk darbosies jaunā departamenta amatpersonas, līdz ar ko darbs kļūs ātrāks, pārredzamāks un arī atbildīgāks, jo no kā varēja prasīt faktisko atbildību par tādu vai citādu komisijas vai sekcijas lēmumu resp. spriedumu? Bez tam jaunais departaments novērsīs paralelismu starp līdz šim ārējās tirdzniecības jautājumos strādājošiem Tirdzniecības un rūpniecības departamentu un Valutas komisiju, tā kā būs panākta arī darbu koncentracija un vienkāršotāka strādāšana. Vispāri, kā paskaidro finansu ministrs A. Valdmanis, ar jauniem pārgrozijumiem būs panākta darbu vienkāršošana, labāka pārredzamība un lielāka plānveidība, un pakāpeniski kļūs iespējams pāriet uz plānveidību ārējā tirdzniecībā. Imports, eksports un ārzemju valūtas piešķiršana, kas būs jaunā departamenta darbības lauks, ir tik sarežģītas un ātru rīcību prasošas lietas, ka sen bija pienācis laiks šādus uzdevumus neuzdot smagi būvētām un lēni strādājošām, zinamā mērā mazāk arī atbildīgām komisijām, bet to uzticēt atsevišķiem cilvēkiem.

Bez tam valutas komisijas likvidēšana ir arī zinama liecība par normalu apstākļu nodibināšanos mūsu saimnieciskā dzīvē, jo valutas komisiju nodibināja, kad sākās saimnieciskās krizes ļauno parādību saskaršanās ar mūsu saimniecību, kad sākās valutas ierobežojumi, importa samazinājumi un citi aizlieguma rakstura soļi tirdzniecībā.

Jauno saimniecisko uzņēmumu rosība.

Dibinot jaunos saimnieciskos uzņēmumus, pats šo uzņēmumu radīšanas tēvs — Valsts Prezidents vairākkārt uzsvēra, ka vēl trūkst pietiekoši sagatavotu šo uzņēmumu vadītāju un ka tiem vēl jāizaug. Taču dibināšanas galvenais motivs — latviešu saimnieciskā spēka celšana un vairošana — bija tik svarīgs un neatliekams, ka uzņēmumu dibināšana bija jāiesāk tūdaļ, kaut ar dažiem trūkumiem attiecībā uz uzņēmumu vadību. Un tomēr, neilgais darbības laiks ir devis vairāk kā apmierinošus rezultatus kā vadības prasmes, tā saimniecisko, finansialo panākumu ziņā. Piemēra dēļ šajā gadijumā pieminēsim faktus par šiem uzņēmumiem, kādus mums nācās atzīmēt pagājušā mēnesī: 1. Akciju sabiedrība «Kūdra» savā darbībā jau nonākusi pie apsveicamās idejas par dedzināmās kūdras ražošanas pastiprināšanu, ierīkojot briketu fabriku, jo par briketēm līdz šim esam izdevuši ļoti lielas valutas sumas. Bez tam briketu lētāka iegūšana tirgū būs liels un svarīgs koku materialu ietaupijums. 2. Arī akciju sabiedrība «Šiferis» nākusi pie jaunas rūpniecības nozares Latvijā, proti pie spiedcauruļu pagatavošanas kanilizacijai un ūdens vadiem no mākslīgā šifera, pie kam izrādoties, ka šīs spiedcaurules ir daudz izturīgākas par dzelzs un tērauda caurulēm. Tādēļ trešajā šifera fabrikā, kura būs gatava jau nākošā vasarā, iekārtos arī cauruļu ražošanas nozari, lielā mērā ietaupot ārzemju valutu, ko izdevām par ievestām caurulēm. Bez tam šī cauruļu ražošana uz vietas, mūsu pašu zemē, dos iespēju paplašināt vai no jauna ievest kanalizaciju un ūdens vadus Rīgas un citu lielāko pilsētu nomalēs un mazpilsētās. Tāpat joprojam aug šifera pieprasijumi jumtu segšanai. 3. Jaunā akciju sabiedrība «Tosmare» būs ievērojams atbalsts lauksaimniekiem nevien tādēļ, ka viņa mašīnu izgatavošanu pieskaņo tieši mūsu zemes vajadzībām, bet arī tādēļ, ka «Tosmares» mašinas ir daudz lētākas, nerunājot nemaz par ievērojamiem valutas ietaupijumiem. Patlaban atkal «Tosmare» mūs pārsteidz ar vienu jaunu mašinu — biešu izcēlēju, ko izgudrojis kāds mūsu agronoms. Mašina viegli izrauj visas bietes, tā kā tās tikai jāsalasa. Jaunā mašina būs liels palīgs cukurbiešu audzētājiem. 4. Arī akc. sab. «Ādu un vilnas centrale» sākusi jaunu nozari — mebeļu ādas ražošanu, nevien mīkstām istabas mebelēm, bet ar automobiļiem u. tml. Tā kā ādu eksporta apstākļi nav izdevīgi, tad šai nozarei darba netrūks, tā varēs labi un ienesīgi strādāt. Tāpat akciju sabiedrības fabrika Jelgavā pārstrādā cūkādas portfeļiem, apaviem un grāmatu iesiešanai. Paredzēta arī ādas cimdu ražošana. Suņu ādas izmantot paredzēts grīdsegu un kamansegu ražošanai. Vispāri Jelgavas fabrikas darbs plešas plašumā un strādā ar labiem panākumiem. 5. Akc. sab. «Rīgas vilnas rūpnieks» strādā tikai vienu gadu un šogad viņas produkcija jau par 50 proc. lielāka, kā pagājušā gadā. Dažās nozarēs, piem., ķemdziju vērpšanā, jaunās akciju sabiedrības mašinas ir modernākās no visiem mūsu vilnas rūpniecības uzņēmumiem. 6. Ar Zemkopības ministra rīkojumu no 15. oktobra Rīgā zivju vairuma tirdzniecību pārņems centralā savienība «Zvejnieks», kura būs vienīgā zivju vairumā pārdevēja Rīgā. Šis rīkojums dots, lai nokārtotu zivju apgādi valsts mērogā un lai zvejnieki saņemtu taisnīgas cenas. Tas ir liels sasniegums zvejniekiem, jo pats zvejnieks tagad būs līdzdalībnieks zivju pārdošanā, kas garantē zvejnieku ražojumu taisnīgu izvērtēšanu. Apvienojot zivju pārdošanu, atkrīt starpnieku lielā peļņa, tā kā arī patērētājam tirgū būs iespējams zivis pirkt lētāk un zvejnieks saņems vairāk, kā līdz šim. Ar 15. oktobri cita veida zivju tirdzniecība noliegta un zvejniekiem nav jāņem vērā nelegalu tirgotāju piedāvājumi, bet visas zivis jāsūta uz Rīgu centralai savienībai «Zvejnieks». Savienība jau organizējusi daudzas nodaļas provincē, kur zivis līdz šim nemaz nav sūtītas. Līdztekus zivju tirgus kārtošanai, savienība zvejniekiem apgādās arī zvejas piederumus, tos saņemot 20% lētāk, kā līdz šim privatā tirgū. Savienība kreditēs arī laivu un motoru iegādi.

Tā jaunie saimnieciskie uzņēmumi pamazām un noteikti paplašina savu darbību un, kā redzējām, par lielu svētību kā atsevišķām iedzīvotāju grupām, tā visiem zemes iedzīvotājiem un arī valsts saimniecībai, ko dod ievērojamie valutas ietaupijumi. Ja jaunie uzņēmumiem izdosies jūtami salētināt dažu preču cenas, tad šiem uzņēmumiem būs arī ļoti liela sociali - politiska nozīme. Attiecībā uz cenu regulēšanu un spekulativo cenu izskaušanu jauniem uzņēmumiem ir jau pārbaudīta un pierādīta nozīme, bet tas plašākām masām grūti izsekojams process, kura iznākumu ļaudis tā nesaredz, kā vispārīgu vai daļēju cenu pazemināšanu. Arvien plašāka jauno uzņēmumu darbības izplešanās dos panākumus arī šajā virzienā. Nemaz nerunājot par to, ka šie uzņēmumi ir devuši darbu tik daudzām latviešu inteliģences un strādnieku ģimenēm, kas viss atstāj pozitivu iespaidu uz mūsu tautas nacionālās bagātības vairošanos.

T. Veicherts

Mēneša apskats

Pārskatu par notikumiem, kas septembra mēneša dienās atbalsojās ar dziļu satraukumu visā Eiropā, sniedzām iepriekšējā rakstā — «Viduseiropas drama.»

Kaut gan draudošais un bīstamais karš tagad ir novērsts, demobilizācijas uzsāktas visās valstīs un mūsu kontinenta tautas solās ieiet jaunu attiecību posmā, rietumu prese un sabiedrība jau cenšas apsvērt neseno dienu politisko bilanci. Četri valstsvīri, kas ņēmuši dalību Minchenes vēsturiskajās apspriedēs, atgriezdamies mājās, saņemti ar tautu gavilēm un triumfiem. Tas sevišķi sakams par Čemberlenu un Daladjē, kas sagatavojuši ceļu uz angļu - vācu un franču - vācu tuvāku sadarbību. Arī Anglijas un Francijas attiecībās ar Italiju paregō līdzšinējā saspīlējuma izbeigšanos un lielākas sirsnības iestāšanos tuvākā nākotnē, kas varētu atsaukties uz sāpīgās un sarežģītās spāņu problemas drīzu atrisināšanu par labu kara darbības izbeigšanai Pireneju pussalā. Un šinī sakarībā aizrāda, ka Musolini jau esot izteicis gatavību atsaukt itaļu brīvprātīgos no turienes kaujas laukiem, ja vien Francija izdarītu spiedienu uz Barselonas valdību, nolūkā panākt pēdējās piekāpšanos izlīguma virzienā.

Septembra krize spilgti pierādija, ka tautas masas nevienā valstī nevēlas karu un ka visur valdošo miermīlīgo noskaņojumu nav spējusi saindēt līdzšinējā naida propaganda vai bruņošanās skaļā dārdoņa. Bez tam izrādās, ka neraugoties uz pēdējo gadu drudžaino bruņošanos un kara psichozes neatlaidīgo potēšanu, rietumu lielvalstis tomēr nejūtas pietiekoši gatavas un spēcīgas iziet uz ieroču cīņas plašo arenu. Francijas sauszemes spēku un Anglijas flotes mobilizacijas, acīmredzot, spēlējušas ievērojamu lomu pie vācu piekāpšanās un viņu ultimativo prasību mīkstināšanas. Bet Romas svārstība un apdomība pa daļai izskaidrojama ar bažām, ka kara gadijumā Italija nekādā ziņā nevarētu noturēt savas Afrikas kolonijas, kuras tā ieguvusi par tik augstu un dārgu cenu. Saimniecisko spēku samērs starp abiem lielvalstu blokiem ir visai krass, ko liecina sekojošie skaitļi. Anglijas un Francijas kopējās zelta rezerves sniedzas līdz 10 miljardu z. franku, kamēr Vācijai un Italijai tādu ir nepilni 800 miljoni. Ja ņemam vērā, ka pasaules kara laikā katra divizija rietumu frontē ikmēnesi patērējusi līdz 6 tūkst. tonnas dzelzs, tad saprotama kļūst šī metala lielā nozīme modernajā karā. Šinī ziņā jāsaka, ka Francija, Anglija un Čechoslovakija ražo gadā 18,3 milj. to dzelzs un 23,8 milj. to tērauda, bet Vācija un Italija — 17 milj. to dzelzs un 22,5 milj. to tērauda. Neskarot jautājumu par citām dabas bagātībām, kas atrodas Anglijas - Francijas un viņai simpatizējošo valstu rīcībā, varam teikt, ka saimnieciskais un finansialais pārsvars arvien vēl ir Londonas - Parīzes ass pusē.

Bet Anglija un Francija, neraugoties uz viņu tautu dibināto sašutumu par vācu metodēm un izturēšanos iepretim Čechoslovakijai, tomēr nevēlas uzņemties kara risku, kas ieilgušās cīņas gadijumā prasītu miljoniem cilvēku dzīvības un neaplēšamas materialas vērtības.

Lai nu kā, bet panāktā vienošanās gaita modinājusi dzīvu kritiku kā Parīzes, tā arī Londonas presē un sabiedrībā. Visur izteikta dziļa nožēlošana, ka Čechoslovakiju bijuši spiesti atstāt savam liktenim viņas sabiedrotie, un reizē ar to pasvītrota čeķu tautas lielā drošsirdība un disciplina šai smagajā vēsturisko pārbaudijumu brīdī. Ārzemju prese uzsver, ka Eiropa tagad esot uzgājusi uz četru lielvalstu diktaturas ceļa, kā tas bijis pag. gadsimtā, kad toreizējo «lielvalstu koncerts» savvaļīgi lēmis par mazo tautu likteņiem. Vācu metodei esot sekojusi Polija, kas nenogaidot Cješinas jautājuma atrisināšanu attiecīgā brīdī, ar varas līdzekļiem spiedusi čechus uz piekāpšanos, nesastapdama šai akcijā nekādu pretestību no pārējo lielvalstu puses.

Angļu valdības vidū nemiers ar Minchenes apspriežu rezultatiem jau izpaudies flotes ministra Def - Kupera demisijā. Savā atkāpšanās rakstā un parlamenta runā aizejošais ministrs uzsver, ka viņš nepiekrītot Čemberlena ārpolitikai un nevarot «norīt Minchenes vienošanās noteikumus, kuri kā nesagremojams kumoss tam iestrēguši kaklā.» Tomēr parlaments, kas 4. oktobrī atklāja plašas ārpolitiskās debates, uzņēma un noklausijās Čemberlena deklaraciju ar ilgstošiem aplausiem, kurus gan centās mazināt kreiso deputatu skarbās runas. Ministru prezidentam izteiktās uzticības balsu skaits pārspēja iepriekšējos paregōjumus un aprēķinus. Tas pats sakams par Franciju, kura parlamenta apakšnams un senāts bez tam vēl piešķira Daladjē valdībai ārkārtējās pilnvaras līdz 15. novembrim valsts saimnieciskā stāvokļa uzlabošanai un «savešanai kārtībā».

*

Viduseiropas pēdējie notikumi dzīvi atbalsojušies Ženēvā, kur laikā no 12. līdz 30. septembrim darbojās Tautu Savienības 19. pilnsapulce un padomes 102. sesija. Šoreiz tur iztrūka Anglijas, Francijas, Čechoslovakijas un Polijas ārlietu ministri, kas palikuši savās galvas pilsētās sarežģītā starptautiskā stāvokļa dēļ.

Visupirmā kārtā Polija vairs neuzstādija savu kandidaturu uz padomes sēdekli, kur viņas vietā nāca Grieķija.

Tad, pilnsapulces debates aizņēma jautājums par Tautu Savienības pakta 16. pantu, t. i. par saimniecisko un finansialo sankciju pielietošanu pret uzbrucēju. Kā zinams, tad 1936. g. oktobrī tika izvēlēta tā sauc. 28 vīru komisija, kurai uzdeva izstrādāt priekšlikumus savienības pakta revizijai. Kopš tā laika norisinājusies vesela rinda notikumu, kas vēl tālāk vājinājusi Tautu Savienību un pierādijusi tā nespēju ietekmēt politisko notikumu gaitu. Italijas izstāšanās no Savienības, bruņotās cīņas Spānijā un Ķīnā, Austrijas un Čechoslovakijas jautājums deva Ženevas autoritatei vienu triecienu pēc otra. Neskatoties uz to, ka reformas nepieciešamība bija atzīta, 28 vīru komisija nonāca pie slēdziena, ka sasniegt pakta noteikumu grozīšanu vai vienbalsīgu iztulkošanu, bija neiespējama lieta, kādēļ komisija šī gada februārī izbeidza savu darbību, neiesniedzot pilnsapulcei nekādus konkretus priekšlikumus. Līdz ar to pilnsapulcei pašai bija jāņem stāvoklis un tas tad arī tika darīts šī gada asamblejas vispārējās debatēs, kurās izteiktās domas bija uzdots rezumēt un sakopot mūsu ārlietu ministram V. Munteram.

Gala slēdzieni ir tādi, ka Tautu Savienības pakts paliek negrozīts, bet ka Savienības locekļu lielumlielā daļa (Anglija, Oslo grupa, Baltijas valstis, Polija, Dienvidslavija u. t. t.) katrā turpmākā gadijumā atstāj sev tiesību suvereni lemt par to, vai un kādā mērā attiecīgā valsts var piedalīties saimnieciskos un finansialos spaidos.

Tādā garā savienība nolēma izturēties arī iepretim Japānai, pret kuru Ķīnas delegacija lūdza Ženēvu vērsties ar aprādītām sankcijām.

Runas par pakta reformas jautājumu deva iespēju skārt arī patreizējo starptautisko stāvokli. Tā, Padomju Savienības ārlietu komisars Ļitvinovs vērsās ar skarbiem vārdiem pret Vāciju un nosodoši izteicās par Tautu savienību, kas nepildot pienākumus iepretim savai loceklei — Čechoslovakijai.

*

Septembra vidū Polijā tika atlaists, pirms pilnvaru izbeigšanās, seims un senāts un noliktas jaunas parlamenta vēlēšanas uz 6. novembri.

Mēneša beigās pārmaiņas notikās Lietuvas valdībā, no kuras aizgāja zemkopības ministrs J. Tubelis un tieslietu ministrs B. Matsulis. J. Tubelis ieņēma ministru prezidenta amatu kopš 1929. g. līdz š. g. marta mēnesim, kad pēc Polijas-Lietuvas konflikta izbeigšanās viņa vietā stājās V. Mironas. Aizejošais ministrs, kas pazīstams kā sirsnīgs Latvijas draugs, tagad uzņemas Lietuvas bankas vadību.

Savu posteni atstājis septembra pēdējās dienās arī Japānas ārlietu ministrs Ugaki, kura demisiju uzskata kā armijas ekstremistu uzvaru pār mērenajām aprindām. Japāņu plašie uzbrukumi Hankovas virzienā nenorit tādā tempā, kā to vēlētos dažas militaristu grupas, kas gribētu panākt lielāku spēku un darba koncentraciju galīgās uzvaras ātrākai sasniegšanai. Un šinī ziņā tās cenšas panākt viengabalainību valdībā, kura pakļautos militaristu spiedienam kā iekšpolitiskos, tā arī ārpolitiskos jautājumos.

Informacija un ierosinājumi

Par ko jādomā optobrī un novembrī.

Jāsteidz apart zeme, jo rudenī artā zeme nodrošina augstākas ražas. Darba rīki un mašinas jānotīra, jāapskata un jāatzīmē nepieciešamie remonti, lai ziemā tos izdarītu, un jānovieto zem jumta. Jākuļ labība, āboliņš un zāļu sēklas. Zem kuļammašinas sabirušās nezāļu sēklas nedrīkst jaukt pie pelavām vai izbērt kūtsmēslos, jo tas veicina nezāļu izplatīšanos laukos. Pirms ieziemošanas kartupeļi un sakņaugi jāapžāvē. Pagrabos un stirpās jārūpējas par labu ventilaciju. Novembrī sakņaugu stirpas jau jānosedz ar otru salmu kārtu. Novāktās cukurbietes jāapsedz līdz novešanai uz cukurfabriku ar lapām, lai nemazinātos svars. Klētīs jāpārbauda graudu uzglabāšanās un mitrākie graudi jāžāvē.

Jāaprēķina ievāktās ražas daudzumi un pieskaņoti lopbarībai jānosaka turamo lopu skaits. Jāizstrādā lopbarības krājumu izvērtēšanas plans ziemas ēdināšanai. Jāieskābē kartupeļi, cukurbiešu un kāpostu lapas. Oktobrī jāpārtrauc lopu ganīšana kultivētās ganībās, lai zelmenis paspētu ataugt, kas veicina labāku pārziemošanu.

Jātīra pļavas un ganības no ciņiem, krūmiem un akmeņiem. Jāpieprasa mežniecībā nepieciešamos koku materialus būvēm, apkurināšanai, aploku stabiņiem u. t. t. Lai izsargātu lopus no caurejas pie biešu lapu izēdināšanas, tās jāapkaisa ar pludinātu krītu un smalki saberztām lapu koku oglēm. Pie lopu saslimšanas ar caureju jāpārtrauc uz laiku lapu izēdināšana un saslimušie lopi ēdinami ar sausu barību. Pakāpeniski jāpāriet no sulotās uz sausbarības izēdināšanu. Lopiem jādod vārāmā sāls un barības kaļķis.

Jāapgādā cukurbiešu graizijumi un melase, kuru cenas paliek negrozītas.

Naktīs govis turamas kūtīs un labi kaisamas. Dienu kā govis, tā jaunlopi, pat vēsā laikā laižami laukā.

Izēdinot lopiem cukurrūpniecības blakus produktus, jāizbaro lopiem linsēklu rauši, klijas, auzu spraukumi un cita barība, kas dod mīkstāku sviestu.

Pa zemes aršanas laiku zirgi ēdinami spēcīgi. Maijā dzimušie kumeļi jāšķir no mātēm. Zirgi jāpārkaļ. Arī zirgiem labi izēdināt melasi.

Jāsāk barot zosis lai tās pārdotu uz Mārtiņiem. Labākai nobarošanai zosis jātur šaurās telpās un jāēdina ar sutinātiem kartupeļiem, sutinātiem graudiem ar vājpiena un miežu miltu piejaukumiem. Jau novembrī jāsāk apgaismot vistu kūtis, lai celtu to dējību.

Augļu dārzi jāmēslo kūtsmēsliem un mākslīgiem mēsliem. Ap augļu kociņiem jāiznīcina nezāles, lai tur neiemitinātos peles. Jau novembrī augļu kociņi jānodrošina pret zaķiem — ar skalu režģi, stiepuļu pinumu vai apsienot ar skujām.

Salnas sprīžmēru apkarošanai ne vēlāk kā līdz 10. oktobrim ap augļu kokiem jāapliek līmes jostas un tās jāuzrauga visu mēnesi. Līmes jostas var dabūt Augu aizsardzības institūtā Rīgā, Baznīcas ielā 4-a.

Telpās jāapkaro žurkas un peles. Bišu stropu skrejas jāpasargā no pelēm.

Jāsagatavo ziemas dīķi un tajos jānovieto vaislas un sēklas zivis. Zivis jāpārdod. Dīķu gultnes jāapstrādā, jāmēslo un jākaļķo.

Jāsāk apdomāt un izstrādāt jaunam gadam saimniekošanas plans. Jānovērtē tekošā gada sasniegumi un zaudējumi, cenšoties novērst pielaistās kļūdas saimniekošanā....

Pa ziemas laiku darbā saistami vairāk strādnieku, veicot ar viņiem jau ziemā visus iespējamos darbus, lai novērstu darba sastrēgumus nākošā vasarā. Jārūpējas jau rudenī sevišķi par ģimenes laukstrādnieku saistīšanu, cenšoties tiem iekārtot piemērotas dzīvojamās telpas. Jāgriežas pie rajona būvtehniķa un jāpārrunā dzīvokļu pārbūves un jaunbūves plani. No laukstrādnieku dzīvokļu izbūves fonda var saņemt pārbūvēm un jaunbūvēm pabalstus.

Centīgi jāapmeklē lauksaimniecības biedrību rīkotās sanāksmes un apspriedes un jāņem dzīva līdzdalība sabiedriskā dzīvē. Brīvākais darba laiks jāizlieto zināšanu papildināšanai.

Iemaksas laukstrādnieku dzīvokļu fondam.

1% no darijumu sumas iekasē laukstrādnieku izbūves fondam šādi uzņēmumi: Valsts cukura monopola pārvalde, Linu un kaņepāju monopola uzņēmums, A/S. Ādu un vilnas centrale, Latvijas centralais sēklu eksports, Labības birojs un sēklu tirgotāji, dārznieki, miltu rūpniecības uzņēmumi, alus darītavas un spirta dedzinātavas par cukurbietēm, liniem, kaņepājiem, ādām, vilnu, sēklām, kartupeļiem un labību.

Pārdodot mājkustoņus vietējā tirgū, iemaksas fondam drīkst ieturēt tikai lopkautuves vai gaļas izmeklēšanas stacijas, bet nevis uzpircēji vai privatie starpnieki. Iemaksas fondā no vieniem un tiem pašiem lauksaimniecības ražojumiem izdaramas tikai vienu reizi. Par lopkautuvēs nokautiem vai gaļas izmeklēšanas stacijās apskatītiem mājkustoņiem iemaksas atvelk tieši no tām personām, kas mājkustoņus nodod kautuvēs nokaušanai, vai gaļas stacijās — gaļu apskatīšanai.

Atvilkums izdarams pēc šādas takses: par lopkautuvēs nokautiem vai gaļas izmeklēšanas stacijās apskatītiem mājkustoņiem: bulli, govi, vai zirgu — Ls 1,—; teļu — 15 sant.; aitu vai jēru — 15 sant.; kautām cūkām, svarā līdz 24 kg — 15 sant.; no 25 līdz 80 kg — 60 sant.; no 81 līdz 160 kg — 80 sant.; no 161 kg un smagākām — Ls 1,—; dzīvām cūkām dzīvsvarā līdz 40 kg — 15 sant.; no 41 līdz 80 kg — 50 sant.; no 81 līdz 160 kg — 70 sant.; no 161 kg un smagākām — Ls 1,—; par gaļas izmeklēšanas stacijās apskatīto iepriekš minēto mājkustoņu gaļu (ķermeņu daļām) jāmaksā tikai $^1/_4$, $^2/_4$ vai $^3/_4$ daļas no takses, skatoties pēc gaļas daudzuma.

A/S. «Bekona eksports» par dzīviem eksportam iepirktiem mājkustoņiem: vērsi — 2 ls, govi — 1 ls, teļu — 50 sant., cūku 1 ls, sivēnu — 50 sant., aitu — 50 sant., jēru — 25 sant.

Latvijas piensaimniecības centralā savienība — 2 sant. par katru kilogramu sviesta un $1^1/_2$ sant. par katru kilogramu siera.

Kara ministrijas apgādes pārvalde iepērk armijas vajadzībām tieši no lauksaimniekiem — ražotājiem visos garnizonos ražojumus par šādām cenām:

	Ls kvint.
nepresēto sienu	6,—
presēto sienu	6,50
auzu salmus	4,50
uzguļas un pakaišu salmus	4,—
kartupeļus	5,—
burkānus	6,—
kāļus un bietes	6,—
svaigus kāpostus	5,—
svaigus sīpolus	30,—

Sienam noteikta cena 1. šķirai, bet par virsšķiras sienu maksājami 120% un par 2. šķiras sienu 80% no 1. šķiras siena cenas.

Paaugstinātas cenas virsnormas cukurbietēm.

Valdība pacēlusi cenas virsnormas audzētām cukurbietēm. Par uzvijām līdz 40% fabrikas audzētājiem maksās Ls 32,— tonnā, agrāko Ls 28,— vietā. Pamatcena līgumos minētiem cukurbiešu daudzumiem paliek Ls 36,— to.

Tai pašā laikā cukurrūpniecības blakus produktu cenas paliek agrākās: cukurbiešu graizijumus svaigā veidā pārdos par Ls 2,80, skābētā veidā — Ls 3,80 tonnā, bet melasi, noņemot to fabrikā, par Ls 30,— tonnā. Graizijumus un melasi varēs jau saņemt oktobra pirmajās dienās.

Jaunās sviesta cenas.

Latvijas piensaimnieku centralā savienība par Zemkopības ministrijas uzdevumā iepērkamo sviestu oktobrī un novembrī maksās pienotavām franko tuvākā dzelzceļa stacijā šādas cenas par kg: par 1-a šķiras sviestu Ls 2,—, 1-b šķiras — Ls 1,95 un 2-a šķiras — Ls 1,85.

Jaunās olu cenas.

Latvijas piensaimnieku centralā savienība par Zemkopības ministrijas uzdevumā iepērkamām olām no ražotājiem eksportam maksās no 1938. g. 1. septembra līdz 31. oktobrim Ls 1,50 par kg.

Ābolus var nodot uzglabāt

Valsts saldētavā. Par ābolu uzglabāšanu jāmaksā pirmajā mēnesī 1 sant. kg, bet katru nākošo mēnesi 0,8 sant. kg.

Āboliņa un pļavu zāļu sēklu cenas.

Latvijas centrālais sēklu eksports maksās par 1938. gada ražas āboliņa un zāļu sēklām, atkarībā no šķiras šādas cenas latos par kg:

Sarkanā vēlā āboliņa sēklām 0,76 līdz 2,00; nenoteikta tipa sarkanā āboliņa sēklām 0,46 līdz 1,40; bastarda āboliņa sēklām 0,54—1,80; baltā āboliņa sēklām 0,97—2,00; timotiņa sēklām 0,39—0,80; pļavu auzenes sēklām no saimniecībām, kas noslēgušas līgumus ar a./s. «Latvijas centralais sēklu eksports», 0,59—1,50; pļavu auzenes sēklām no pārējām s-bām 0,52—1,40; kamolzāles sēklām, s-bām, kas noslēgušas līgumus 0,81 līdz 1,45; angļu raizāles sēklām, s-bām, kas noslēg. līg. 0,70 līdz 1,25 no pārējiem ražotājiem 0,57—1,15; skareņu sēklām 2,45—3,00; pļavu lapsastes sēklām 2,85—3,50; baltās smilgas sēklām 2,45—3,00; sarkanās auzenes sēklām 2,85—3,50. Skareņu, pļavu lapsastes, smilgas un sarkanās auzenes sēklas a./s. «Latvijas c. sēklu eksp.» pieņem tikai tieši no lauksaimniekiem savā centralā noliktavā un samaksu izdara pēc sēklu tīrīšanas un pārbaudīšanas. Par minētām sēklām, izaudzētām ārpus līgumslēdzēju saimniecību tīkla, cenu aprēķina par 10 sant. kg zemāk.

Lauksaimniecības izstāde - muzejs.

Latvijas Lauksaimniecības kamera iekārtojusi Jelgavā, bijušā Zemgales apgabala izstādes laukumā pastāvīgu lauksaimniecības izstādi - muzeju, kur pārskatami rādīts kā jāsaimnieko un kas jādara, lai celtu saimniecības ienesību un kopējiem spēkiem celtu tautas turību. Ļoti plaša ir mašinu un Latvijas zemes nodaļas. Izstāde šo rudeni būs atvērta līdz 15. oktobrim sestdienās no plkst. 12—18 un svētdienās no plkst. 8—18.

Cukurbiešu novākšanas darbu algas normas.

Latvijas Lauksaimniecības kamera šoruden cukurbiešu novācējiem noteikusi šādas algas pie strādnieku uztura un darba rīkiem:

	Par 100 t/m. sant.	Par pūrv. Ls	Par ha Ls
Vieglās zemēs:			
Par izceltām bietēm	33	68,—	25,—
Par neizceltām bietēm	44	88,—	33,—
Smagās zemēs:			
Par izceltām bietēm	44	88,—	33,—
Par neizceltām bietēm	56	113,—	42,—

Ja uzturu dod saimnieks, tad no izpeļņas atvelkams 70 sant. dienā.

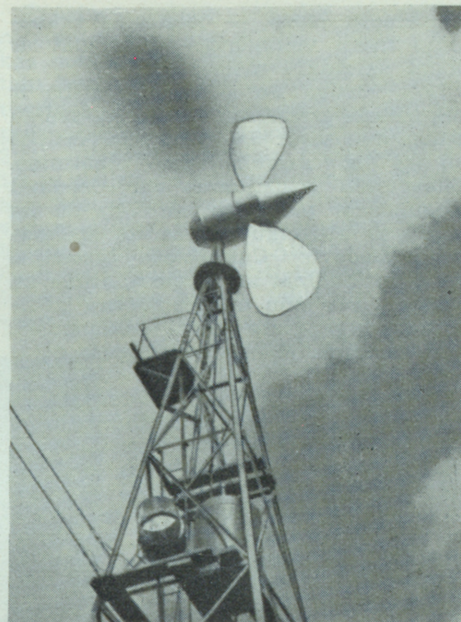
Bietes notīramas, nokraujamas kaudzēs ā 750 kg un nosedzamas ar lapām.

Pētijumi par kravu pārvadāšanu

publicēti Lauksaimniecības mēnešrakstā Nr. 7. No šiem pētijumiem secinams, kā:

Gumijas riepu rati, salīdzinot ar parastajiem dzelzasu ratiem, pie 6,6⁰ kāpuma kalnā, uz lielceļa dod 65% lielu spēka ietaupijumu, uz līdzenas rugaines 134%, bet uz līdzena lielceļa 242%. Ar gumijas riepu ratiem, pie līdzīga spēku patēriņa, pārvadājamās kravas var palielināt $1^{2}/_{3}$ līdz $3^{1}/_{2}$ reizes.

Pie 800 stundu liela darba laika gadā un attiecīga transporta daudzuma, traktors kā transporta līdzeklis ar gumijas riepu ratiem strādā par 50% lētāk nekā zirgs ar parastiem ratiem, turpretim zirgs ar gumijas riepu ratiem ir spējīgs ar traktoru sacensties.

Vēja motors ūdens piegādei.

Auto transports ir par 10—20% dārgāks nekā traktoru un zirgu transports ar gumijas riepu ratiem, bet par 30—40% lētāks nekā zirgu transports ar parastiem galda ratiem.

Traktoru transporta darbam ar gumijas riepu ratiem, to lētuma un plašākas pielietošanas iespēju dēļ, lauksaimniecībā ir dodama priekšroka, salīdzinot ar auto transportu.

Mūsu vidējām saimniecībām piemērotākie ir 1-jūgu gumijas riepu rati ar 1,5 to lielu celtspēju. J. Ķ.

Agr. J. Bulats

Cukurbiešu blakus ražojumu izmantošana lopkopībai

Lietderīgi izmantoti cukurbiešu blakus ražojumi — lapas, graizijumi un melase var ievērojami papildināt saimniecībās lopbarības līdzekļus. Biešu lapas nāk izēdinātas tad, kad ganību zāle iet jau uz beigām un jāķerās pie ziemas barības krājumiem, tamdēļ pareizi izmantodami un uzglabādami cukurbiešu blakus ražojumus varam gūt šo krājumu ietaupijumu.

Cukurbiešu lapas ļoti vērtīga lopbarība, jo 100 kg satur 1,4 kg sagremojama olbaltuma un 5,5 kg stērķeļvērtības. Cukurbiešu lapas var izēdināt svaigas vidējām piena govīm, tās pakāpeniski pieradinot, līdz 40 kg dienā ar attiecīgu rupjās un spēkbarības piedevām. Cukurbiešu lapas var nelielos daudzumos izēdināt arī zirgiem, cūkām un aitām. Zemainas cukurbiešu lapas pirms lietošanas noskalojamas, jo smilšainas lapas izsauc pie lopiem caureju. Biešu lapām zemju procents ir daudz zemāks ievācot sausā laikā, tad uzmanīgi rīkojoties var iztikt pat bez skalošanas. Ļoti tīras biešu lapas iegūstam, ja augošām bietēm lapas nogriežam ar retinamo lāpstiņu. Lai biešu lapas varētu ilgāk izmantot svaigā veidā, biešu audzētājiem jānovāc tās pakāpeniski. Biešu lapas satur skābeņskābi, ko lopi nepanes lielākā daudzumā. Lai novērstu skābeņskābes ļauno iespaidu, tad lapas ieteic apkaisīt ar krītu, ņemot uz 1 kg 1 gr krīta. Dažreiz neskatoties uz visām skalošanām un pludinātā krīta piedevām lopiem rodās caureja, tad cukurbiešu lapu deva ir jāsamazina vai uz dažām dienām jāpārtrauc.

Biešu audzētājiem ar lielām sējplatībām būs jārūpējas par biešu lapu uzglabāšanu vēlākai izēdināšanai. Biešu lapas pēc nodarināšanas nedrīkst atstāt lielās kaudzēs, sevišķi ja tās slapjas, jo tad tās ātri sāk karst un bojāties. Tāpat atstājot biešu lapas vairākas dienas uz lauka samestas nelielās kaudzītēs, ceļās lieli barības vielu zudumi. Ja nav iespējams apm. 1 nedēļas laikā lapas izēdināt svaigā veidā, tās nekavējoties jāsakārto žāvēšanai vai jāieskābē.

Žāvēšanai var izlietot siena vai āboliņa žāvējamos kokus. Zārdošana jāizdara sausā un vējainā laikā; jo tad nobirst liela daļa zemju un ja ievedot lapas labi vēl izkrata, iegūstam tik tīras tās, ka izēdinot nav jābaidās no to kaitēšanas lopiem.

Ļoti svarīgs cukurbiešu izmantošanas veids ir to ieskābēšana. Cukurbiešu lapas izdevīgi ieskābēt kopā ar graizijumiem, kartupeļu lakstiem un citām sakņaugu lapām, novietojot tos kārtām vienu aiz otra un cieši noblīvējot. Skābēšanu ieteicams izdarīt īpaši šim nolūkam būvētās cementa tvertnēs, vai ja tādu nav, vienkārši stirpās uz lauka. Protams, ieskābējot stirpās uz lauka, celsies lielāki barības vielu zudumi, kā skābējot šim nolūkam piemērotos tornos vai tvertnēs. Skābēšanai stirpās uz lauka jāizvēlās augstāka un sausāka vieta.

Lai veicinātu skābbarībā pienskābo rūgšanu un samazinātu etiķskābo rūgšanu, kas skābbarībai ļoti nevēlama un bieži attīstas, pildot bedrē vai stirpā

cukurbiešu lapas, — ieteicams skābējamo masu vienmērīgi saslapināt ar ūdenī šķīdinātu melasi.

Ļoti vērtīga un sulīga lopbarība ir cukurbiešu graizijumi, jo 100 kg svaigu graizijumu satur 5,0 kg stērķelvērtības un 0,4 kg sagremojama olbaltuma. Cukurbiešu graizijumus var izēdināt pieaugušām piena govīm līdz 30 kg dienā ar attiecīgu rupjās un spēkbarības piedevu. Cukurbiešu graizijumus var izēdināt arī zirgiem, aitām un cūkām. Pie lapu un graizijumu izēdināšanas lopi pieradinami pakāpeniski, sākot ar apm. 10 kg uz pieauguša dzīvnieka dienā.

Melase ir tumši brūna vilkana sīrupveidīga, kas kā blakus produkts rodas pie cukurbiešu pārstrādāšanas, kurā esošo cukuru nav iespējams kristalizēt. Melase satur apm. 80% sausnas. Galvenā sausnas sastāvdaļa ir cukurs — apm. 50%; minerālvielu apm. 7% no tām galvenā kārtā kalijs. Melases sastāvs var nedaudz svārstīties, atkarībā no biešu kvalitates un fabrikas darbības. Kaut gan kalijs dzīvniekam ir vajadzīgs, tomēr bez chlornatrija dzīvnieku nieres to nespēj izvadīt. Tādēļ izēdinot melasi, vajaga piedot vāramo sāli kādus 50 gr. uz pieaugušu dzīvnieku dienā. Pārējām minerālvielām melasē ir mazāka nozīme. Izmantojamo olbaltumvielu melasē tik pat kā nav, kādēļ melase pieskaitama pie olbaltumvielu nabagiem, bet ogļhidratu bagātiem barības līdzekļiem. Visizdevīgāk melasi izēdināt zirgiem, jo augstā ogļhidratu satura dēļ tā viegli izmantojama un dod vajadzīgo enerģiju. Otrā vietā būtu gaļas lopi, tad piena lopi un cūkas. Dzīvniekiem pēdējos grūtniecības mēnešos nav ieteicams melasi izēdināt. Pieaugušiem dzīvniekiem var izēdināt līdz 2 kg melases dienā. Pie melases izēdināšanas dzīvnieki pakāpeniski pieradinami, sākot ar 0,5 kg dienā. Pirms izēdināšanas melase sajaucama ar 3 līdz 4 daļām silta ūdens. Atšķaidītu melasi vajaga sajaukt ar ekselēm, miltiem, klijām, pelavām, cukurbiešu graizijumiem vai citiem barības līdzekļiem. Atšķaidītu melasi nevar ilgi uzglabāt, bet to vajaga izēdināt dažās stundās, tāpat sajauktu ar citiem barības līdzekļiem, jo tad tā sāk rūgt un skābt. Visi šeit minētie cukurbiešu blakus produkti ir minerālvielu nabagi, kādēļ tos izēdinot vajaga piedot fosforskābo lopbarības kaļķi kādus 40—50 gr uz pieauguša dzīvnieka dienā. Pie cukurbiešu blakus ražojumu izēdināšanas jāizvairās no vienpusības un pārmērībām. Vienpusīgi izēdināti tie rada drupanu sviestu. Reizē ar cukurbiešu blakus ražojumiem izēdinami arī citi, sevišķi piena taukus mīkstinoši barības līdzekļi, piem. labs pļavu siens, auzu spraukumi un citi piemēroti barības līdzekļi.

Melase sava saturīguma dēļ viegli panes vistālāko pārvadāšanu. Melases pārsūtīšanai pa dzelzceļu lieto: koka (eļļas, bencina) un dzelzs (spirta) mucas. Minētās mucās var iepildīt no 200—300 kg melases. Mucas melases pārvadāšanai apgādā arī cukurfabrikas. Lauksaimniekiem tomēr ieteicams pašiem iegādāties vajadzīgās mucas un tās atsūtīt attiecīgai cukurfabrikai, jo ne katru reizi fabrikas rīcībā ir pietiekošā daudzumā piemērotu tukšu mucu. Melasi tāpat kā graizijumus var pasūtīt visās valsts dzelzceļu stacijās.

Ar cukurbiešu blakus ražojumiem mūsu lopkopji ir ieguvuši lētu un vērtīgu lopbarības papildinātāju.

Agr. J. Ķeņģis

Kartupeļu ieskābēšana

Beidzamā gadā augusi interese par kartupeļu ieskābēšanu. Tomēr šai svarīgā jautājumā daudziem lauksaimniekiem trūkst vajadzīgās skaidrības.

Kartupeļu ieskābēšana ir samērā vienkārša lieta un tā neprasa kopsumā vairāk darba par kartupeļu ieziemošanu stirpās. Kartupeļu ieskābēšanai jāizbūvē attiecīgas tvertnes, vislabāki no betona. Pirms ieskābēšanas kartupeļi labi jānomazgā no zemēm, jāizsutina, bet nevis jāizvāra ūdenī, un karsti jānoblīvē tvertnēs, kas jānosedz ar pelavām un zemes kārtu, lai gaiss netiktu klāt. Tālākais kartupeļu ieskābēšanas process norit pats no sevis.

Kartupeļu izsutināšanai nav nemaz vajadzīgas dārgās kartupeļu sutinamās kolonas, bet tos ērti var izsutināt koka kastēs, kādus 40 pudus uz reizi ar tvaiku, ko ražo parastā kuļammašīnas lokomobile.

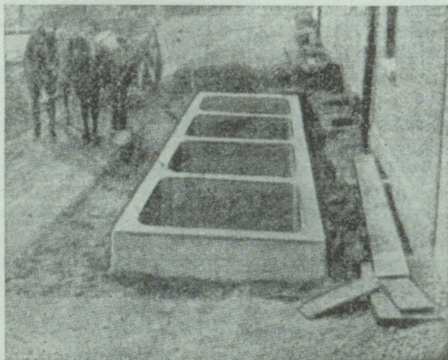
Ieskābētos kartupeļus ar labiem panākumiem var izēdināt visiem mājkustoņiem, sevišķi cūkām.

Kartupeļu ieskābēšanai, salīdzinot ar citiem to uzglabāšanas veidiem, ir šādas priekšrocības:

1. Svaigu kartupeļu uzglabāšanā ar elpošanu, dīgšanu un pūšanu rodas lieli zudumi, pat 25—50%.
2. Zudumi ieskābētiem kartupeļiem praktiski nav pat vērā ņemami.
3. Svaigus kartupeļus pavasarī lauksaimnieks ir spiests izēdināt lielākos daudzumos bez vajadzības, lai tie nesapūtu un par daudz nesadīgtu, kaut gan vasaras vidū tie būtu ļoti noderīgi.
4. Ieskābētus kartupeļus turpretim var izēdināt visu gadu, kas nodrošina lopkopību ar pastāvīgu barību un dod iespēju ražošanu, sevišķi cūku audzēšanu, vienmērīgi sadalīt pa visu gadu, kam jo liela nozīme augstāku cenu iegūšanā. Tagad rudeņos un pavasaros cūkas grūti pārdod, bet vasarā tas viegli izdarams.
5. Pareizi ieskābētos kartupeļus var uzglabāt pat vairākus gadus, kas dod iespēju labos gados radīt rezerves neražas gadiem, kā arī kara gadijumos.
6. Ieskābēti kartupeļi dod iespēju ietaupīt darba spēku, padara to patīkamāku, ietaupa kurināmo materialu, jo kartupeļi nav jāvāra katru dienu, bet gatava lopbarība ir pie rokas katru brīdi.

Šīs lielās ieskābēto kartupeļu priekšrocības jāizmanto lauksaimniekiem, lai celtu savas saimniecības ienesību.

Kartupeļu ieskābēšana ir ļoti vienkārša. Darbā jāievēro tikai galvenie pamatnoteikumi, tad sekmes būs nodrošinātas. Kartupeļus ar labiem panākumiem jau vairākus gadus ieskābē Ēveles pagasta Pīpu saimniecībā K. Ķeņģis. Interesanti ar kartupeļu ieskābēšanas praktisko darbu var personīgi iepazīties minētā saimniecībā, sazinoties pa tālruni Drusti 6, kad izdarīs kartupeļu ieskābēšanu.

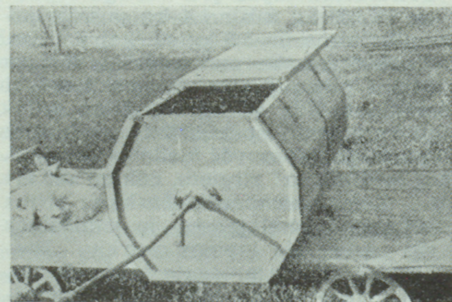
Tvertnes sutināto kartupeļu ieskābēšanai.

Kartupeļu ieskābēšanas darbu var sadalīt 3 posmos: kartupeļu nomazgāšanā, izsutināšanā un iestampāšanā tvertnēs.

Kartupeļu nomazgāšana. Kartupeļi pirms sutināšanas noskalojami no zemēm. Kartupeļu nomazgāšanai konstruētas daudz un dažādas mašīnas ar darba spēju 1000—2000 kg stundā.

To pašu darbu ērti un ar mazu ūdens daudzumu var izdarīt koka silē, kuras dibenā, apm. rokas plaukstas augstumā no siles dibena, ielikts no kārtiņām sasists režģis tā, lai caur to neietu cauri kartupeļi, bet nogulsnētos no kartupeļiem noskalotā zeme. Kartupeļu skalojamās siles samēri: garums 2 m, platums 0,80 m un augstums 0,50 m.

Silē ar kartupeļu dakšām ieber kartupeļus, uzlej ūdeni, apmaisa, lai noskalotos zemes, un pēc tam ar dakšām ieber tos kartupeļu sutinamā kastē. Skalojamais ūdens nav jāizlej, bet tai pašā ūdenī turpina kartupeļu skalošanu. Kad starptelpa siles dibenā līdz režģim pilna ar zemēm, izņem režģi un ar lāpstu izmet sakrājušās zemes. Ja

Kartupeļu sutinamā kaste.

ūdens palicis stipri duļķains, tas jāapmaina. Šādi rīkojoties, ar 1 spaini ūdens var noskalot līdz 50 kg kartupeļu. Viens strādnieks rudens dienā var noskalot līdz 8000 kg kartupeļu.

Kartupeļu sutināšanu izdara koka kastē, kuru novieto uz ratiem. Kasti pagatavo no 4 cm bieziem spundētiem dēļiem ar noskrūvējamu vāku, līdzīgi sviesta kuļamai mucai. Lai tvaiks nespiestos cauri kastes sienām, kasti no iekšpuses var apsist ar cinkotu skārdu. Kartupeļu sutinamā kaste, pagatavojot mājās, maksā ap Ls 50,—. Attēlā redzama kartupeļu sutinamā kaste astoņstūra formā. kastes samēri: garums 1,8 m, apkārtmērs 3,1 m. Šādā kastē var sabērt 600—700 kg kartupeļu. Kastes vienā galā (kā tas redzams tai pašā attēlā) izurbts caurums 2 cm resnas cinkotas caurules ievietošanai, caur kuru no katla ievada tvaiku. Tvaika vienmērīgākai sadalīšanai caurules gals aistaisīts un vieglākai iebīdīšanai kastē — noasināts. Caurulē izurbti nelieli (5 mm) caurumiņi 3 rindās — uz sāniem un augšu, ap 10—15 cm atstatumā viens no otra, tvaika izplūšanai kastē. Nekādā ziņā nedrīkst aizmirst kastes dibenā vairāk uz priekšgalu izurbt ap 2 cm lielu caurumu ūdens un tvaika izplūšanai.

Kartupeļu sutināšanā rīkojas šādi: ar kasti piebrauc pie noskalotiem kartupeļiem un ar dakšām to piepilda. Pēc tam pa caurumu kastes galā iebīda tvaika cauruli, kuras galu pieslēdz pie tvaika katla. Caurulei jābūt garākai par sutināmo kasti, lai tās galu varētu ērti savienot ar tvaika katlu. Ja tvaika ražošanai lieto parasto kuļammašinas katlu, tad caurules pievienošanai tvaika katlam nepieciešams: 1 caurgaites krāns, 1 augstspiediena gumijas šļūtene cauruļu savienošanai — 40 cm, dzelzs šeibe pievienošanai tvaika katla cilindrim, cauruļu savienošanas uzgrieznis un savienojums pie tvaika katla, kas maksās ap Ls 16,— kopsumā.

Kad tvaika pieslēgums izdarīts, sāk laist tvaiku kartupeļu kastē. No sākuma pa caurumu kastes dibenā tecēs ūdens, bet pēc kādām 20 minutēm sāks izplūst tvaiki, kas ir zīme, ka kartupeļi jau izsutināti. Tvaika caurlaišanu tad vēl turpina 3—4 minūtes. No kartupeļu vienmērīgas izsutināšanas lielā mērā atkarājas produkta labums. Nepilnīgi izsutināti kartupeļi satur gaisu un ūdeni, kas neveicina pienskābo rūgšanu. Tāpat pārsutināti kartupeļi mazina produkta labumu. Pēc tam atvieno tvaika cauruli, atdzesē caurules galu pie kastes un to izvelk, iztīrot no kartupeļu biezputras caurules caurumiņus.

Augstās temperaturas skābbarības sagatavošanā parasti nelabvēlīgi ietekmē tās kvalitati. Izņēmums ir ar ieskābētiem kartupeļiem, kuros kaut gan tie sutināti pie temperaturas pāri par 100⁰ C, barības vielu sagremojamība nemazinās.

Izsutinātos kartupeļus tagad noved un rūpīgi iestampā sagatavotā tvertnē. Kartupeļi tvertnē jāiestampā karsti un labi jāpieblīvē, sevišķi tvertnes stūri un malas, lai nepaliktu tukšumi, kuros sakrājies gaiss maitā kartupeļus. Strādniekam, kas strādā tvertnē, jāmauc kājās koka tupeles un jāapsien kājas ar biezu drēbi — maisiem.

**Tas ietaupa darba rokas.
Salmu pūtējs darbā.**

Kartupeļus tvertnē var iepildīt ar kaudzi, jo vēlāk tie nosēžas. Kad tvertne pilna, to pārklāj ar pelavām vai veciem maisiem un pārsedz ar apm. 20 cm biezu zemes kārtu. Jāseko, lai kartupeļiem nosēžoties uzbērtā zemes kārtā nerastos plaisas, kuras pieminamas.

Lai kartupeļu sutināšanas darbs ritētu nepārtraukti, nepieciešamas 2 kartupeļu sutinamās kastes.

Kartupeļu sutināšanā var lietot parasto kuļammašinas katlu un ar divām sutinamām kastēm dienā var izsutināt līdz 10—14 tonnu kartupeļu.

Tvertnes lielums atkarīgs no saimniecībā esošo lopu skaita. Vienas cūkas nobarošanai vajadzīgs ap 10 kvintalu kartupeļu. Ieteicamākas mazākas tvertnes, bet vairākas, un lai garums pret platumu un augstumu būtu kā 2:1:1. Parasti kartupeļu tvertnes būvē 1,2 m dziļas. Vienā m³ tvertnes tilpuma ieiet viena tonna kartupeļu, t. i. vienas cūkas nobarošanai vajadzīgais barības daudzums. Attēlā redzami tvertnes iedalijumi. Ērti tvertni ierīkot kūtī vai kūts blakus telpā, jo tad tā vieglāk izsargājama no sala. Tvertnes ieteicams pagatavot no betona ar aizsarglaku pret skābes iedarbību, jo kartupeļus ieskābējot rodas skābes, galvenā kārtā pienskābe.

Ja kartupeļu ieskābēšana noritējusi pareizi, tad tie nedaudz ieskābi, bet aromatiski. Ieskābēti kartupeļi bez pienskābes satur nedaudz etiķskābi. Ja etiķskābes rodas vairāk par pienskābi, tad tie iegūst stipri skābu smaku, tie zaudē daļu barības vērtības un cūkas tos vairs neēd.

Pareizi ieskābētiem kartupeļiem krāsa ir gandrīz līdzīga dabiskai krāsai. Ja kartupeļi paliek stipri dzelteni, tad tas rāda, ka ieskābēšana nav noritējusi pareizi un ka radies daudz sviestskābes, vai arī kartupeļi par daudz ilgi sutināti.

Ieskābētu kartupeļu barības vērtība neatšķiras no svaigi sutinātiem, un to izēdināšana ir līdzīga svaigi sutinātiem kartupeļiem. Ieskābēti kartupeļi satur 25% sausnas un 0,6% sagremojamu olbaltumvielu.

Laba produkta iegūšanai arvien jāatceras:

1. Kartupeļi pirms sutināšanas labi jānomazgā.
2. Kartupeļi vienmērīgi un pilnīgi jāizsutina, lai nepaliktu daži cieti kartupeļi.
3. Kartupeļus nedrīkst piededzināt — pārsutināt.
4. Kartupeļi tvertnēs jāiepilda karsti un labi jāpiestampā.
5. Kartupeļu tvertne labi jānoslēdz un jāraugas, lai sega arvien būtu nebojāta.
6. Izēdinot kartupeļi jāizņem no tvertnes viena gala no augšas līdz apakšai.

Tagad, kad katrā pagastā nodibināta lauksaimniecības biedrība, kartupeļu ieskābēšanas lietu kārtošanu tā var veikt itin viegli. Jāpagatavo 2—3 sutinamās kastes, jānolīgst lokomobile, kuru var pārvadāt no mājas uz māju un darbs ritēs līdzīgi, kā labības kulšana.

Kartupeļu kultura prasa gandrīz uz pusi mazāk darba spēka kā sakņaugi, bet dod no savas vienības to pašu barības vielu daudzumu, kā sakņaugi. Kartupeļu audzēšanai piemērotas zemes mums netrūkst, tamdēļ nav un nevar būt šķēršļu kartupeļu ieskābēšanai.

Pulkvedis-ltn. A. Rumba

Aizsargu sporta nozīme

Aizsargu pulku sporta klubi ar sporta pulciņiem pašreiz uzskatami par plašāko sporta organizaciju valstī un viņu nozīme sporta dzīves attīstībā ir ļoti liela un svarīga.

Vēl dažus gadus atpakaļ, kamēr nebija nodibinātas aizsargu sporta organizacijas, mūsu sporta dzīvē piedalijās galvenā kārtā Rīgas un dažu lielāko provinces pilsētu sportisti, jo sporta biedrības tikai tur varēja pastāvēt. Bet lauku jaunatne, — mūsu tautas spēcīgākā un veselīgākā daļa, bija galīgi nošķirta no sporta dzīves un tai bija jāmeklē citāda, dažreiz pat veselībai kaitīga brīvā laika pavadīšana.

Laukos un mazākos provinces centros nebija iespējams nodibināt sporta biedrības un ja kaut kur arī nodibinājās, tad darbinieku — vadītāju, līdzekļu, telpu un laukumu trūkumu dēļ bija spiestas nīkuļot, un viņu nozīme mūsu sporta dzīvē bija pārāk maza un niecīga. Arī daudzo politisko partiju savstarpējās ķildas traucēja apvienoties tiem nedaudzajiem darbiniekiem, kuri būtu varējuši vadīt sporta dzīvi provincē.

Tikai nodibinoties aizsargu pulku sporta klubiem un pulciņiem, radās organizacijas, kuras stāvēja ārpus visām politisko partiju ķildām un kuras varēja apvienot visus pilsoņus un jaunatni, kas vēlējās piekopt sportu.

15. maijs darija galu visām politiskām partijām, izcēla aizsargu nozīmi un tagad aizsargu sporta organizacijās sākās strauja attīstība. Tagad arī laukos sākās sistematiskas sporta nodarbības, jo aizsargu štābs rīkoja kursus un nometnes, tajos sagatavojot pulciņu vadītājus un pulku sporta instruktorus, kuri savukārt varēja vadīt un pietiekoši pareizi apmācīt visus tos, kas vēlējās ar sportu nodarboties.

Pateicoties šīm pareizi nostādītām nodarbībām, provinces un lauku sportisti, mūsu sporta dzīvē sāka ieņemt to vietu, kura viņiem, kā veselīgākai un spēcīgākai tautas daļai pienācās. Jau tagad daudzi provinces sportisti ir kļuvuši par Latvijas rekordu īpašniekiem, tāli pārspēdami mūsu galvas pilsētas Rīgas sportistus.

Arī sporta laukumu un telpu jautājums bija pārāk grūts un ja kāds arī vēlējās piekopt sportu, viņam nebija kur ar to nodarboties. Ja nu vēl vasarā varēja atrast kādu celiņu, kur paskriet, vai pļavas stūri, kurā īpašnieks neliedza to futbola treniņiem, tad garajos rudens un ziemas mēnešos lauku jaunatnei nebija nevienas telpas, kur varētu pavingrot.

Tautas namos varēja gan rīkot deju vakarus un ballītes, bet sporta nodarbībām telpas tika liegtas un stāvēja tukšas un neizmantotas.

Arī šis jautājums tagad pamazām tiek atrisināts un apstākļi, kaut arī lēnām, uzlabojas. Vietējās pašvaldības, sekojot mūsu tautas Vadoņa norādijumiem, ka sportam arī ir ļoti svarīga nozīme valsts izveidošanas darbā, piešķir zemes gabalus, kurus aizsargi kopējiem spēkiem izbūvē par sporta laukumiem. Darbi tiek veikti talkās, līdzekļi savākti pašu starpā un ja nu vēl kāds mazs pabalsts nāk no centralām iestādēm, tad drīz vien sporta laukums ir gatavs. Drīz daudzas provinces pilsētas varēs lepoties ar labākiem sporta laukumiem kā Rīga, un varam droši teikt, kā tās provinces pilsētas, kur šie laukumi būs, drīz raidīs sporta cīņās arī pietiekoši daudz un labi sagatavotus sportistus. Arī telpu ziņā tiek daudz kas darīts. Aizsargu namos ierīko telpas sporta nodarbībām, dažās vietās (piem. Liepājā) tiek izbūvēti speciali sporta nami un mūsu provinces sportisti arī rudenī un ziemā var piekopt sporta nodarbības telpās.

Tagad arī lauku jaunatne. pateicoties aizsargu sportam, var ņemt dalību mūsu sporta dzīvē, un šī līdzdalība ar katru dienu kļūst plašāka. Ja jau tagad aizsargu sportistu rindās var redzēt daudzus izcilus sportistus, ņemot vērā lielo biedru skaitu, šais organizacijās būs iespējams atrast vēl daudz apslēptu talantu, kas ar saviem sasniegumiem cels aizsargu un arī mūsu valsts sporta slavu. Aizsargu sporta uzdevums ir ļoti liels un darba lauks ļoti plašs, jo aptver visu Latviju un aizsargu sporta pulciņiem jāpulcē visa mūsu lauku jaunatne, jāpadara viņa stipra un izveicīga fiziski, bet jāaudzina arī garīgi, lai viņi kļūtu dienās par īstiem Latvijas dēliem un meitām, kuri dzīvē Tēvijas mīlestību stādītu augstāk par personīgo labumu un labklājību.

Smailīšu būve

Turpinot mūsu pagājušā numurā uzsāktos rakstus par smailīšu būvi, iespiedīsim dažus norādijumus sagatavošanās priekšdarbiem, tiem kas nopietni domājuši pašu spēkiem sev būvēt smailītes, izmantojot mūsu kaut arī nepilnīgos un gluži teoretiskos norādijumus, jo, diemžēl, latviešu valodā par smailīšu būvi trūkst jebkādas literaturas.

No mums vairāk pieejamām valodām par smailīšu būvi un konstruēšanu ievērojamākie darbi sacerēti vācu valodā. Vairāki sējumi, kam pievienoti arī būves plāni, iznākuši vācu apgādniecības «Spiel und Arbeit» izdevumā. Tomēr jau tūlīt jāaizrāda, ka mūsu apstākļiem īsti piemērotas konstrukcijas tiklab materialu kā būves veida ziņā velti meklēt. Vācu izdevumi lielāko tiesu stipri primitivi un vienkāršāko smailīšu būvē klātpieliktie plani rāda, ka pēc šīm skicēm un zīmējumiem uzbūvētais braucamrīks vairāk atgādinās «pletizeri», kā vieglu, ātru un arī izskatīgu smailīti, kuru prieks airēt un prieks uzskatīt.

Latviešu amatnieku darba krietnums un glītums mūs tā izlutinājuši, ka bieži redzot ārzemju caurmēra, pareizāk gan — lētāko darbu, to negribas rokā paņemt. Tāpat tas arī šai gadijumā ar vienkāršāko smailīšu būvi pēc minētajām ārzemju grāmatām. Jāpiebilsts, ka būtu netaisni un muļķīgi noliegt sasniegumus saliekamo kanū un padellaivu konstruēšanā — pazīstamās Hans Hardt, Klepper un citas smailīšu būvētavas gatavo brīnišķīgas laiviņas, kā viegluma tā izturības ziņā. Tās pa retam iemaldās arī pie mums — šovasar pat Armijas Ekonomiskā veikala sporta nodaļa bija ievedusi dažas Klepper'a firmas smailītes, tikai... divvietīgas saliekamas smailītes cena līdz ar zēģeli un diviem pāru airu bija taisni 800 ls!

Liekas, ka nebūs vērts arī mēģināt būvēt smailītes pēc tiem paraugiem, kas līdz šim radušies tepat, bet ir lielāko tiesu tikai vācu konstrukciju nevisai izdevušās kopijas un kuru būvētāji par tām parasti prasa 250—300 ls. Zinams, ir arī daudzi laivu meistari, kas, sekojot tirgus pieprasijumiem, izmēģinājuši roku smailīšu būvē. Bet kas kaut reizi braucis ar īsti vieglu Hadta smailīti un pēc tam ar no dažiem puscollu dēļiem saskrūvētu sillti, smagi sajutīs pats savās rokās starpību starp pareizi un viegli būvētu smailīti un nemākulīgu darinājumu.

Simtiem uzņēmīgu cilvēku mūsu pašu mājās izmēģinājuši laimi smailīšu būvēšanā. Retam kādam bijušas priekšzināšanas un vēl retākiem arī pietiekoši daudz izdomas spējas un konstruēšanai nepieciešamās laivu būves

teorijas, vai ilgu gadu prakses un novērojumu. Taisni šīs prakses un novērojumu mūsu zemē trūkst visvairāk, jo pats smailīšu sports te tikai pašos sākumos. Tādēļ arī lielāka daļa patreiz Latvijas ezeros un upēs redzamo smailīšu nepavisam neatbilst tam brīnišķīgi viegli airējamam un vadamam ūdens satiksmes līdzeklim, kādus simtiem tūkstošiem var redzēt Somijas ezeros. Zviedrijas skērās — klinšotajos līčos un Vācijas un Francijas upēs.

Daudzie panākumi sacensībās ar ārzemniekiem neapšaubami rādijuši, ka taisni koka darbos latviešu amatnieki sasnieguši ļoti lielu veiklību. Sevišķi tas sakams par vieglākajām koka konstrukcijām, kaut vai lidmašinām, — no Latvijas priedes un finiera radušās elegantākās un izturīgākās formas, kas guvušas godalgas lielajās izstādēs. Kādēļ lai tas tā nevarētu būt arī smailīšu būvē?

Šinī vasarā, pareizāk visu pagājušo ziemu daudz smailīšu būvēja Rīgas strādnieki. Te jau gūti ļoti labi panākumi, bet liekas, ka arī šeit vēl iespējami uzlabojumi. Mēs sasniegsim kaut ko patiešām pārāku par citiem tikai tad, kad mums piemērotājam materialam radīsim atbilstošas konstrukcijas. Mums nav nozīmes kopēt ārzemēs pielietotos paņēmienus un pieturēties pie turienes materiala izturības pakāpēm un prasībām, kad mūsu visaugstvērtīgākā priede un kaut vai pašu zemē ražotā aukstlīme pieļauj daudz vienkāršākas, ērtākas, vieglākas un tāpēc arī izdevīgākas smailites.

Lai iedomājamies tikai tās iespējas, ko mums dod pašu ražotais aviacijas finieris. Zinams, viss pirmās šķiras materials tiek par ļoti dārgu naudu pārdots uz ārzemēm vai attiecīgajiem resoriem, bet ir daudz atkritumu, ko varētu lietot smailīšu būvē. Arī līdz šim no finieriem daudzi mēģinājuši būvēt smailīti, bet lietojuši 3,5 vai 7 mm biezos finierus, kas pretēji 1,5 līdz 2,5 biezajam aviacijas finierim nav ūdens drošs un nepadodas stiepšanai un liekšanai tā, kā tas ir ar šo labāko finieri, ko ražojam paši un kas jau pats par sevi pareizā apstrādājumā un izveidumā dod mums iespēju būvēt vieglākās un lētākās smailītes, kādas vien jebkur rādītas. Lieki pieminēt, ka bijuši pat tādi savādnieki mūsu mājās, kas savas smailītes salodējuši no cinkotā jumtu skārda.

Viss tas rāda, ka nepieciešama lietpratīga vadība vai vismaz norādijumi par smailīšu būvi. Lai kaut kā mēģinātu aizpildīt šo robu, centīsimies iespiest katru mēnesi pa kādam rakstam ar attiecīgiem attēliem. Sākumam ar to būs jāpietiek, bet būs daudz ar to jau līdzēts. Pirmais, kas tagad mums jādara — jānoskaidro smailīšu būves pamatprincipi un jau laikus jāsāk rūpēties par materiala sagādāšanu tai smailītei, ko izveidos jūsu pašu roku darbs un kas savkārt dos jums pretī tik daudz prieka. Pašu vienkāršāko smailīti mēdz būvēt pēc tā sauktā «šarpijas» tipa. Kā zinams, katras laivas apvalku, vai tas būtu koka vai drēbes, uzvelk uz liektām ribām, kas nostiprinātas pie ķīļa — visas laivas ķermeni gareniski caurejošaja «mugurkaula». Šī šķērsribu būve un pareizais lielums, tāpat kā salaišana ar pareizi izliektu ķīli ir pats grūtākais un sāpīgākais jautājums katras laivas būvē. Lai izbēgtu šim «grūtumam», vienkāršākās smailīšu būves rokas grāmatas ieteic smailīti būvēt bez kādām šķērsribām, sanaglojot to no paplāniem dēlīšiem un lietojot tikai asā leņķī no atsevišķiem gabaliem saskrūvētas ribas, gluži kā kādu silīti. Nav noliedzama šādas smailītes būves piemērotība iesācējiem — to spēj gandrīz katrs, kas vien prot naglu iesist, bet savukārt žēli skatīties uz šādas laiviņas īpašnieku.

Tālāk redzētas smailītes, kuru konstruktīvais izvedums mūs neinteresē, bet kuru dīvainās formas un pārdabīgais, gribētos teikt pretdabīgais izveidojums liek nesaprašanā paraustīt plecus. Ko jūs teiktu, ja kāds iedomātos savam divritenim pierīkot vecā Forda karoseriju ar karietes lampām — gluži tādu pat iespaidu atstāj tās cilindriskās, taisnās līnijās lauztās, zemūdenēm līdzīgās, dziļi iegrimušās un līdzīgi zimulim izstieptās smailītes. Labu vien cilvēki jau gribējuši — lai smailīte izdotos vieglāka un ātrāka gaitā, katrs būvējis to, kā pēc sava prāta iedomājies, bet bez mazākās saprašanas, kas īsti vajadzīgs, lai smailīte patiesi būtu viegla un ātra.

Smailītei parastais dzinējspēks ir paša braucēja roku muskuļi un tāpēc te katrs lieks enerģijas zudums vissāpīgāk sajūtams. Lai apskatamies kādas vagas jau pie daudzmaz ātrākas gaitas aiz sevis atstāj tās smailītes, ko redzam mūsu ūdeņos! Pareizi būvētai laivai stūres galā nekādas vagas, ne lieki sakustināta ūdens nedrīkst būt un arī nav, ja vien laivas forma pareiza. Paskataties kā aizpeld vislabāk būvētās laivas — jachtas. Viņu stūres ūdens tikko manami ieviļņojas, tās ir stabilas un arī pietiekoši ērtas, pat vismazākās. Pirms dažiem gadiem Andrejostā Rīgā varēja redzēt brīnišķīgi veikli kreicējam kādu jachtiņu, kas patiesi nebija lielāka par krietnu smailīti. Kāpēc lai smailīšu būvē nevarētu pielietot jachtu būves principus?

Te tūlīt jāpiebilst, ka smailītes būvējot varam paturēt prātā tikai principus, pēc kuriem būvētas jachtas, ne pašu jachtu konstrukciju. Smailītei jābūt tikai un tikai smailītei, tā nedrīkst zaudēt neko no sava viegluma, no savas būves vienkāršības un lētuma. Tāpēc jārada pārdomātas un pareizas smailītes konstrukcija, kurā lietpratējs būtu ielicis arī tos, gan drusku sarežģītos un specialos aprēķinus, kas pa spēkam laivu būves inženieram, bet pēc kuriem peld visos pasaules ūdeņos vislabāk būvētās un ātrākās laivas, vienalga kādas būtu to būras un takelaža.

Paliksim pagaidam pie smailītēm. Otrs parastākais smailīšu būves veids ir neizjaucamā smailīte ar koka skeletu un brezenta vai gumijotas drēbes apvilkumu. Agrākos gados viscauri pasaulē būvēja Kleppera tipa laiviņas ar 5 līdz 7 lauztu gabalu šķērsribām un 7 līdz 11 gareniskajām ribām — galvenokārt 1/2 līdz 3/4 collu resniem apaļkokiem.

Šim skeletam, kurā bija daudz skrūvju un tikpat kā nekādu līmējumu, jo parastā galdnieku līme necieš mitrumu, vilka pāri uzšūtu brezenta vai gumijas drēbes pārvalku gluži kā izjaucamajām smailītēm. Stipruma labā daudzi būvētāji šāda tipa smailītēm virsuzbūvi mēģināja likt no finiera, bet tagad to gandrīz visi atmetuši, jo labs brezents un oša, vai ozola ribas, — tāds bija iemīļotākais materials, iztur vismaz 3—5 gadi, bet finiera klājs labi ja vienu vasaru, jo finiera kārtas lobas vaļā arī zem ūdensdrošas krāsas.

Pie šī tipa arī līdz šim lielais vairums būvētāju apstājušies. Šīm smailītēm parastais garums 4,5—5,85, pat 6 m, svars 40—60 kg. Tās pietiekoši izturīgas, bet smagas un galvenais — parasti to forma izvēlēta nepareiza, to iegrimstošā virsma pārmērīgi liela, rauj līdz ūdeni un tā kā šīs laivas gandrīz visi būvē bez caurejošā gareniskā ķīļa, arī viņu gaita pie nevienmērīgas airēšanas vai sānu vēja un viļņiem nemierīga.

Otrs pie mums popularākais tips — saliekamas smailītes, kas savā būvē neatšķiras daudz no iepriekš apskatītā. Tās prasa tikai labāku nostrādājumu, apvalku viscaur no gumijdrēbes vai brezenta, samazinātu skeleta svaru un izjaucamas gareniskās ribas, kuras savieno ar caurulēm. Taisni šīs smailītes pie mums parasti redz labi būvētas, jo tās lielāko tiesu līdz pēdējam sīkumam kopētas no Hardta un Kleppera firmu laiviņām. Tomēr izrādas, ka šo laivu mūžs ļoti īss — skelets parasti kustīgs, laivu grūti nest saliktā veidā, īpaši ja iekšā kaut mazākā bagaža un tā locas un liecas uz visām pusēm, draudot izjukt.

Grūti pateikt, ko labāk būvēt, saliekamo jeb stabilo smailīti. To katram var noteikt tikai viņa paša īpatnējās vajadzības un ūdeņi, pa kuriem domā braukt. Katrā ziņā tomēr jāsaka, ka stabilā smailīte vieglāk būvējama, tās konstrukcija nesalīdzanami stabilāka, braukšanas īpašības labākas, tā drošaka un arī lētāka būvē.

Jau nākamā numurā sniegsim ievadu stabilas smailītes būvei pēc gluži jauniem un mūsu apstākļiem piemērotiem principiem. Tomēr jau tagad gribētos aizrādīt, lai katrs, kas nolēmis smailīti būvēt, jau laikus sāk rūpēties par materialu. Īpaši uz laukiem dzīvojošie aizsargi lai laikus noliek žāvēšanai bezzaru labi šķiedrotus 1 collu un 2 collu biezus priedes dēļus, 5—6 metru garus. Lai noliek pie malas, ja iespējams kādu oša dēli vai — vēl labāk vīksnu, vītolu, vai pīlādzi. Ar to jau būs ļoti daudz panākts, ja būvi uzsākot materials būs pietiekoši izžuvis un labi apstrādājams.

Esi tas, kas laužas uz priekšu; uz vietas stāvēdams, neviens nav uzvarējis.

Kārlis Ulmanis.

ŠACHS

Visus uz šo nodaļu attiecošos sūtijumus un korespondenci lūdzam adresēt K. Bētiņam, Rīgā, Ausekļa ielā 3, dz. 60.

Partija Nr. 77.

Spēlēta nesen izcīnītā Jurtas turnirā.

Baltie: Spiro. Melnie: Foltiss.

Foltiss skaitas tagad par vienu no visstiprākiem Čechoslovakijas meistariem.

Franču atklātne.

1) e2—e4, e7—e6. 2) d2—d4, d7—d5. 3) Zb1—c3, Zg—f6. 4) Lc1—g5, d5×e4. 5) Lg5×f6, g7×f6 (ņemšana ar bandinieku dod ļoti dzīvu un interesantu spēli. Bez tam pēc 5) ... D×f6. 6) Z×e4 melnai damai nav sevišķi izdevīgas nostāšanās vietas). 6) Zc3×e4, f6—f5! 7) Ze4—g3, c7—c5. 8) Lf1—b5+, Zb8—c6. 9) Zg1—e2. Dd8—a5+. 10) Ze2—c3, Lf8—g7. 11) Zg3—e2, c5×d4. 12) Ze2×d4, 0—0. 13) Lb5×c6, Tf8—d8! (nepatīkams pārsteigums; ar šo smalko gājienu melnie iegūst pāraku spēli). 14) Lc6—f3, Lg7×d4. 15) Dd1—d2! Ld4—f6! (mazāk spēcīgi būtu damu nomaiņa ar 15) .... L×c3. 16) D×c3, D×c3+. 17) b2×c3, jo baltie pret dubultbandinieku iegūtu brīvo b— liniju). 16) Dd2—e3, f5—f4! 17) De3×f4 (baltiem nekas cits neatliek, jo pēc 17) De3—e4, L×c3+. 18) b×c3, D×c3+. 19) Ke2, Td2+ kristu tornis a1) 17 .... Lf6×c3+. 18) b2×c3, Da5×c3+. 19) Ke1—e2, Dc3×c2+. 20) Ke2—f1, Lc8—d7. 21) h2—h4!, Dc2—f5 (šis gājiens melniem diemžēl ir piespiests, jo uz 21) .... Lc6? ļoti nepatīkami sekotu 22) Th3 ar draudu Tg3+). 22) Df4×f5, e6×f5. 23) Lf3×b7 (baltie spēli itkā izlīdzinājuši, bet viņiem paliek viens vājš punkts: bandinieks f2, ko melnie priekšzīmīgi izmanto). 23) ... Ta8—b8. 24) Lb7—a6! Tb8—b2. 25) Th1—h3, Ld7—e6. 26) a2—a4, Td8—d6! (ar 26) ... Td8—d2. 27) Th3—f3 melnie netiktu tālāk). 27) La6—b5, a7—a6. 28) Th3—d3, Td6—b6! 29) Td3—g3+, Kg8—f8. 30) Lb5—d3, Tb6—d6. 31) Ta1—a3, f5—f4. 32) Tg3—f3 (ja 32) Tg5?, tad T×d3. 33) T×d3, Lc4 un t. t.). 32 ... Le6—g4! 33) Kf1—g1 (uz 33) T×f4? sekotu mats divos gājienos ar 33) ... Tb1+!! 34) L×b1, Td1 mat). 33) ... Lg×f3. 34) g2×f3, a6—a5. 35) Ld3—b5, Td6—d1+. 36) Kg1—g2, Td1—d2. Baltie padevās, jo viņiem draud neizbēgams mats ar T×f2+ un h7—h5 resp. f7—f5.

Partija Nr. 78.

Spēlēta «Aizsarga» III grupas tālpartiju sacīkstē, 1937./1938. gadā.

Baltie: J. Bērziņš, Krimuldā. Melnie: V. Meirāns, Kalnājos.

1) e2—e4, e7—e5, 2) Zb1—c3, Zb8—c6, 3) Lf1—c4, Zg8—f6, 4) Zg1—e2, Lf8—e7, 5) d2—d3, Zc6—a5, 6) Lc4—b5 (tas palīdz attīstīt melno spēli. Labāk tūliņ Lc4—b3), 6) ... a7—a6, 7) Lb5—a4, b7—b5, 8) La4—b3, Lc8—b7, 9) f2—f4, d7—d6, 10) 0—0, Za5×b3, 11) a2×b3, c7—c6, 12) Ze2—g3, Dd8—c7, 13) Zg3—f5, 0—0—0 (melnie upurē bandinieku, lai iegūtu brīvo g-liniju. Vai upuris pareizs, nav viegli noteikt. Katrā ziņā melniem ir grūti tikt pie d6—d5, f4×e5 dēļ), 14) Lc1—e3, Le7—f8, 15) Le3—a7 (apšaubama labuma gājiens. Ievērību pelnija 15) Df3, ar sekojošo h2—h3 un Df2), 15) ... e5×f4!, 16) Tf1×f4, h7—h5, 17) Dd1—f1, c6—c5! 18) d3—d4, Td8—d7, 19) d4—d5, Zf6—g4, 20) Df1—e2, g7—g6, 21) Zf5—g3, Lf8—g7, 22) h2—h3, Lg7—e5! 23) Tf4×g4 (vēl vienīgais, jo citādi melno uzbrukums kļūtu pārāk bīstams), 23) ... h5×g4, 24) De2×g4, Dc7—d8, 25) Zg3—e2, Dd8—f6, 26) Ta1—f1, Th8—h4, 27) Tf1×f6, Th4×g4, 28) Tf6×d6, Tg4×g2+, 29) Kg1×g2, Le5×d6, 30) La7—b6, f7—f5, 31) e4×f5, g6×f5, 32) Kg2—f3, Ld6—c7, 33) Lb6×c5, Lb7×d5+, 34) Zc3×d5, Td7×d5 (melniem ar iegūto kvalitati ar laiku gan jāuzvar, bet spēle vēl stipri grūta), 35) Lc5—d4, Lc7—e5, 36) c2—c3, Le5×d4, 37) Ze2×d4, Kc8—d7, 38) Kf3—f4, Kd7—e8! 39) b3—b4, Ke8—f7, 40) Zd4×f5, Td5—d2, 41) Kf4—e5, Td2×b2, 42) Zf5—d6+, Kf7—e7, 43) Zd6—e4, Tb2—h2, 44) Ze4—c5, Th2×h3, 45) Ke5—d4, Th3—h6, 46) Kd4—d3, Th6—c6 (draud Tc6×c5), 47) Kd3—d4, Ke7—d6, 48) Zc5—e4+, Kd6—c7, 49) Ze4—c5, Tc6—d6+, 50) Kd4—e4, a6—a5, 51) b4×a5, Td6—d1, 52) Zc5—a6+? (daudz labāk bija 52) Zc5—d3! Vai melnie tad vispār vēl varēja uzvarēt? uz 52) ... Kd6 tad sekotu 53) Kd4, Kc6, 54) c4, b4, 55) c5, Kb5 [vai 55) ... b3 56) Kc5 ar sekojošo Zb2], 56) c6, Th1, 57) c7, Th8, 58) Kd5, b3, 59) Kd6 un spēle ir neizšķirta. Ja 52) ... Kb7, tad 53) Kd4, Ka6 54) c4, b4 55) c5, K×a5, 56) Kc4, Th1, 57) c6, Th7, 58) Z×b4, Th4+, 59) Kc5, T×b4, 60) c7, Tb1, 61) Kc6 neizšķirta), 52) ... Kc7—d6, 53) Za6—b4, Td1—a1, 54) a5—a6, Kd6—c5, 55) Ke4—d3, Ta1—d1+, 56) Kd3—c2, Td1—g1, 57) Kc2—d3, Tg1—g3+, 58) Kd3—c2, Kc5—c4, 59) Kc2—b2, Tg3—g6, 60) Kb2—c2, Tg6—g2+, 61) Kc2—d1, Tg2—f2, 62) Kd1—e1, Tf2—h2, 63) Ke1—d1, Kc4×c3, 64) a6—a7, Th2—h8, 65) Zb4—d5+, Kc3—d3, 66) Kd1—c1, Th8—a8, 67) Zd5—c7, Ta8×a7, 68) Zc7×b5, Ta7—a6. Baltie padevās, jo zirdziņš krīt. Saistoša galotne.

Šacha ziņas.

No šacha sacīkstēm, kuras Latvijas šacha savienība paredz sarīkot 1938./39. g. ziemas sezonā, minamas šādas:

Ž. Solmaņi pilnvaroja rūpēties par provinces šacha dzīves veicināšanu. Šacha sarīkojumu organizēšana provincē veicama visciešākā sadarbībā ar aizsargu un arodbiedrību sporta šacha sekcijām.

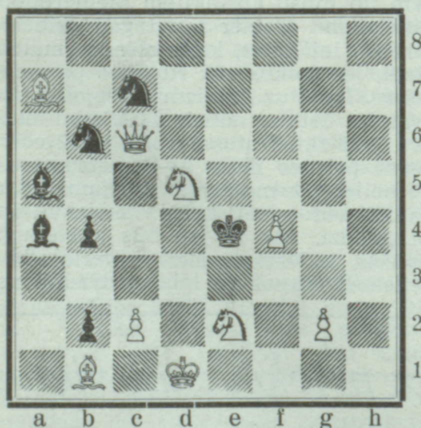
Bez gadskārtējā valsts un pašvaldību komandu turnira, drīzumā sāksies arī Rīgas meistarības izcīņa. Šacha čempionatu valsts mērogā rīkos no 18.—27. decembrim. Reizē ar to paredzēti arī damu un jaunatnes turniri. Tālāk mūsu lielmeistars V. Petrovs vadīs valsts komandas dalībnieku treniņa sacīkstes. Janvarī izcīnīs Rīgas komandu sacīkstes un aprilī paredzēts noorganizēt Latvijas apgabalu komandu turniru.

Arī Latvijas - Beļģijas tālsacīksti, par ko sarunas ievadītas jau vasarā, drīzumā izvedīs dzīvē. Spēli izcīnīs pie 10 galdiņiem.

1939. g. aprilī Buenos - Airesā notiks šacha olimpiade. Pieteikušās jau daudzas valstis, tai skaitā arī Latvija un Igaunija.

Uzdevums Nr. 49.

J. Jespersena (reprodukcija).

Baltie: Kd1; Dc6; La7 un b1; Zd5 un e2; Bc2, f4, g2 (9).

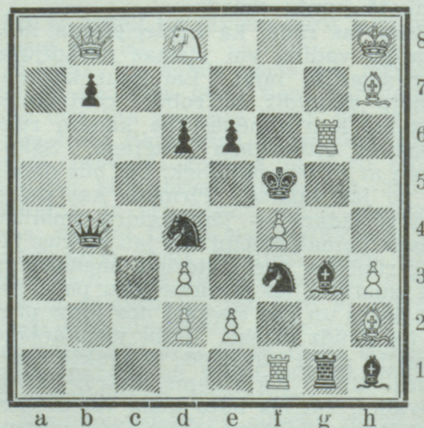
Melnie: Ke4; La4, a5; Zb6, c7; Bb2, b4 (7).

Mats divos gājienos.

Uzdevums Nr. 50.

A. Piatesi — Italijā.

I godalga «Arbeidermagasinet» — turnirā.

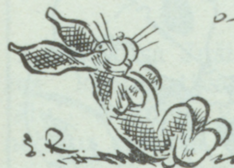

Baltie: Kh8; Db8; Tf1 un g6; Lh2 un h7; Zd8; Bd2, d3, e2, f4, h3 (12).

Melnie: Kf5; Db4; Tg1; Lh1 un g3; Zd4 un f3; Bb7; d6; e6 (10).

Mats divos gājienos.

HUMORS

Ačuks

Par šņabja gradiem

Postu un bēdas bildēs rāda E. Rirdans.

Pretalkohola dienas 8. un 9. oktobrī vienam atestētam dzērājam liksies tik tumšas un drūmas, kā pesimista kaps nakts laikā. Kad citi runās par alkohola postu, viņš aizspiedīs ausis ciet; kad alkohols kļūs nosodīts — dzērājs nopūtīsies un krogus brālis kaisīs sev tabakas pelnus matos.

«Lūk,» viņš teiks, «kā nu visi klūp nabaga šņabīšam virsū! Visi gatavi nomētāt to kaučū vai ar ceptiem kāļiem. Bet kapēc viņu tā sodīt un nīst? Lai dod man rokā — gan es viens laipnu prātu tikšu ar viņu galā. Nosusināšu šņabja jūru bez drenu caurulēm un novadgrāvjiem. Lai tik spētu deģi piebrūvēt pietiekošā vairumā. — Un lai katrs pats saka: cik pasākumu ir pasaulē, ko cilvēki sāktu bez šņabīša? Cilvēku pat bedrē lāga nevar dabūt bez viņa. Es pats, piemēram, otram neparko neraktu kapu, ja man neizmaksātu šņabi.»

Vai ziniet, ja tā labi apdomā, tam dzērājam un krogus brālim tomēr ir savs saturs viņa vārdos. Ir taču tiesa, ka dzērājs visu ko sāk un beidz ar šņabi. Šinī ziņā viņam vislabākie nodomi: viņš, saprot, iemetīs vienu šņabi, tad vairāk nē; tad viņš tūliņ ies strādāt un darīs — vai ziniet — tādus darbus, ka prieks redzēt.

Protams, ja viss iznāk citādi, nekā sākumā bija domāts, tad tur vainīgi

saules plankumi, kara baumas vai kas cits, bet tikai ne šņabis vai dzērājs pats.

Piemēram tā:

Pulkstens četros pēc pusdienas Ecekiels Turies steidzas uz staciju. Viņu pavada divi draugi. Pa ceļam tie iegriežas krodziņā uz vienu ceļa kāju, jo nevar taču palaist draugu pasaulē kā pliku cāli — ne veselības uzdzēruši, nekā. Un tas tā ļoti solidi arī iznāk: iemetīs vienu ceļa kāju, spiedīs draugam roku uz atvadi, un tad tūdaļ visi prom uz staciju. Tad, saprotiet, tā lieta tūliņ tāda kā pilnīgāka un sirsnīgāka iznāk. Ecekiels Turies pats vēl apgalvo: «Bet tad gan vairāk nē, kā tikai uz vienu šņabi. Jo, redziet, es nedrīkstu kavēties: mani pajūgs gaidīs gala stacijā.»

«Vai, ko nu par to runāt!» draugi skaidri vai apvainojas par tādu runu. «Tu mūs par dumjiem turi, vai? Mēs, laikam, nezinam, ko nozīmē, ja cilvēkam noteikti jābrauc un zirgs gaida stacijā?»

«Nu tāpēc ...» Ecekiels Turies vēl nosaka.

Pulkstens divos naktī draugi turas gar sienām, pats Ecekiels Turies viņu vidū, un debatē par augstām lietām.

«... galvā tev ir absolutā nulle, ne dabā,» viens no draugiem pērļbaltām acīm skatas griestos. «Tu labāk paskaidro man, pie kādas temperaturas kūst aknu desa, ko?»

«Kungs, bet jums taču bija jābrauc,» viesmīlis Ecekielam aizrāda.

«Man jābrauc? Nekur man nav jābrauc. Es spļauju uz visu no trešā stāva,» Ecekiels lepni stāv draugu vidū.

Bet tālu, tālu, pie vientuļas stacijas, kas it kā pamesta guļ lauku vidū, viens dusmās sit sev ar pātagas kātu pa zābaku stulmu un lādas:

«Kad viņu govs nospertu! Nu ir at-

kal iekritis šņabja mucā, citādi nav. Bet es lai gaidu, dumjš palikdams. Ak, kā tādu vajadzēja iekaustīt!»

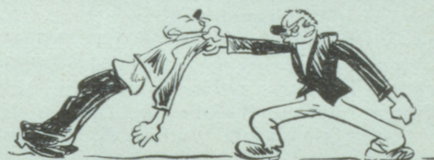
Redziet, te nekas nav iznācis tā, kā sākumā bija domāts, bet apgalvojat jūs dzērājam, ka pie visa viņš un šņabis vainīgs, tad tik jūs redzēsiet!

Ir vēl tāds gadijums, ka divi draugi iegriežas uz brīdi krogā viens otram veselības uzdzert.

«Sveiks, August! Uz tavu veselību.»

«Priekā, Pēter! Lai iet uz tavu veselību arī.»

Abi dzer uz veselībām it dūšīgi. Krietnu laiku pie tam. Liekas, nu abiem vajadzētu būt tik veselīgiem, kā rutkiem; vaigiem vajadzēja ziedēt no veselības.

Bet kas ir? Pāris stundas vēlāk sāks tik Augusts grābāties Pēterim gar apkakli un kategoriski runāt: «Kad es tev, vai tu saproti? Salocīšu kā auna ragu ...»

Zinams, Pēters arī vis peršiņas neskaita, un tā vispār pazīstami notikumi risinas vaļā.

Iecirknī Augusts rāda savu koši zilo aci un raudulīgi runā: «Vai tas ir draugs, kārtībnieka kungs, vai tas ir īsts draugs? Es ar viņu kā ar brāli... visādas sirdsmīlestības rādu, bet ko viņš? Āre, kāda nu ir mana lornete. Un kājas, vai man vairs kāda kāja turas kopā? Kroplis es esmu... ar vāģīšiem vadājams ...»

«Un es?» Pēters runā. «Vai es vairs sievai un bērniem varu maizes doniņu nopelnīt? Es visu laiku uz viņa veselībām dzēru, bet ko viņš man? Jūs neskatieties uz to, kārtībnieka kungs, ka es vēl no ārpuses turos kopā — iekšā man, varbūt, visi organi sabiruši vienā kaudzē. Ko domājiet — ar tik smagu krēslu ...»

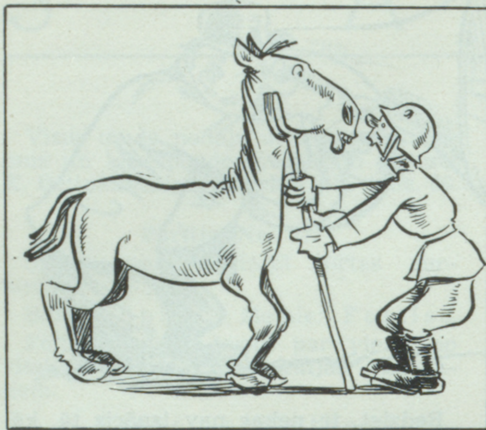
Lūk, tad dzerat nu vēl uz otra veselībām!

Dažreiz dzērājs nolemj sievai dot visu naudu, bet sev paturēt tika trīs latus. Pats viņš ļoti sajūsmināts par tik vīrišķīgu apņemšanos, tapēc ies un uz to prieku izdzers vienu zāļu šņabi. Kas iznāk tālāk, par to vēsture klusē, tikai otrā dienā sieva baras ar vīru: «Es tev došu divus latus paģiras lāpīt, kā negaidi vien! Kur tu vakar liki tos latus, ko nopelniji?»

Vispār jāsaka tā: tiklīdz cilvēks saduras ar šņabi, tā tūliņ iznāk tādi brī-

E. Rirdans

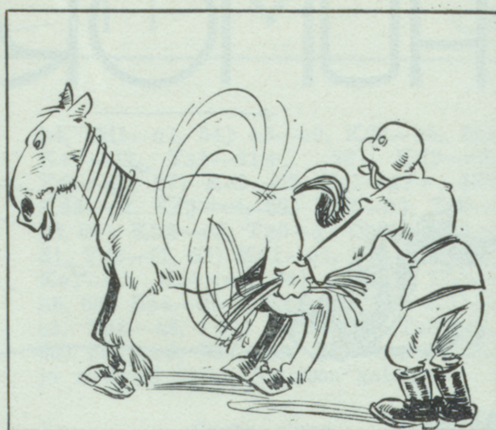
Braukšanas apmācība ilustracijās

133. lpp. Atpūtas laikā braucējiem jāraugas, lai zirgi nenolaistu pārāk zemu galvas, jo caur to skaustā viegli var rasties nospiedumi.

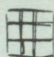
117. lpp. Nagu smērēšana ar kādām tauku vielām nekad nevar atvietot naga mazgāšanu ar tīru ūdeni. Lietderīgi, turpretim, ietaukot kronīti, naga zoli un staru.

125. lpp. Ja stallis ir pārāk silts, zirgi tiek izlutināti un paliek jūtīgāki pret saaukstēšanos; ja stallis, turpretim ir auksts, liela daļa no barības tiek izlietota ķemeņa sasildīšanai.

numi, kādi pasaulē nav redzēti. Pirmkārt: dzer tu pats uz savu veselību, vēlāk jāskrien pie ārsta, kas tad, vienkārši noņurd: «Jā, tas alkohols, tas alkohols...»

Norunājiet izbraukt kur nekur zaļumos lielāka sabiedrība un jautra gara stāvokļa dēļ ieņemiet ko mutē — tūliņ—vilks viņu zina, kā tas nāk, kā nē! — viens otru vairs rokā nedabū. Vēlāk izrādas, ka viens palicis Limbažos, otrs ceļmalas grāvī, trešais aizgājis pirtī, bet ceturtais, gluži vienkārši, mīlīgi

izgulējies iecirknī, lai gan — cik viņš pats atceras — dūšīgi gājis tieši uz mājām.

Jā, ar alkoholu iznāk pat tādas lietas, ka jaukā dienā saiet četri vai pieci noteikti vīri kopā un nodibina savā starpā sātības pulciņu, jo viņi saprot, ka tālāk tās lietas vairs nevar iet. Pēc tam, sajūsmā par tāda pulciņa nodibināšanu, visi pieci tā piedzeras, kā vēl ne reizi savā mūžā. Tādas lietas notiek ar alkoholu, kas tur vainīgs?

Liekas gan, ka saules plankumi.

Muzika.

Mazkalniņš sēž dārzā pie glīti klāta galda un ēd pusdienas. Dārza stūrī orķestris atskaņo maigu valsi. Pienāk Lielbērziņš, apsēžas un čukst:

— Štrauss...

— Nē, — atbild pusdienotājs, — pīle.

Vislielākā uzmanība.

— Minna, kas ugunsdzēsējam darams ķēķī?

— Bet kundze, jūs pati man vakar teicāt, ka es nekā nedrīkstu piededzināt.

Pasta operacija.

— Zeķīt, kur tu drāzies?

— Uz pastu!

— Tev pastmarkas jāpērk?

— Nē, pildspalva tukša!

Ludvigs Šanteklers

Viļa kāzu brauciens

Sakarā ar bagāto ražu šoruden mūsu pusē paredzamas daudzas kāzas.

Šo svētdien Vili laulās ciet,
Tā nolēmuši radi,
Lai nepel tas kā vecais siers,
Kad plecos gulstas gadi...

Kūp Viļa mājās skursteņi,
Nudien, bez mitēšanas,
Skan priekā visa virtuve,
Kad katli, pannas zvanas.

Dūc balsis visās istabās,
Kad radi rodas kopā;
Kūp cigari, pakšķ pīpes ar,
Salds alus puto stopā.

Nāk brīdis arvien tuvāk jau
Uz baznīcu kad doties,
Pats brūtgāns cietā gludkreklā
Vēl nespēj iekrekloties.

Ai, apkaklīte kaklu žņaudz,
Grauž ādu poga asa!
Nu galvu nemaz pagrozīt,
Klāj pieri sviedru rasa...

Kā bilde brūte parādas,
Tik skaista, vai man' dienīt!
Nu Vilis sirdī apņemas,
To dikti mīlēt, cienīt.

Dažs brūtgānbrālis ir jau sārts,
Kā izpēries pa pirti,
Kad brūtes māsa tam pie krūts
Sprauž lentīti ar mirti.

Zviedz ērzeļi un taures skan,
Kad riteņi sāk griezties;
Simts ratos visiem kāzniekiem
Ir vajdzīgs sazaspiesties.

Kas tas par jauku braucienu,
Kad rati aizslīd dārdot,
Kad vecie Viļa draugi sauc:
«Nu tevi aizved pārdot!»

Caur zelta koku velvēm rit
It jautri kāzu rati;
Plīv saulē balti plīvuri,
Mirdz meiču zīda mati.

Zaļumos.

Viņš: — Es jūtos kā no jauna piedzimis šajā jaukajā dabā!

Viņa: — To jau es redzu, taisni kā jaunpiedzimušam tev katru stundu vajadzīga pudele.

Filantrops.

— Kādēļ jūs grūto malkas skaldīšanas darbu atstājat sievai? Tā taču jums būtu veselīga nodarbošanās!

— Manai sievai arī jābūt veselīgai.

Rekordists.

Sportista sieva: — Trīs reizas tu esi uzstādījis ātrsoļošanas rekordu, un tomēr tu nevari laikā atnākt pusdienā!

MAZAJIEM LASĪTĀJIEM

Jūlijs Krūmiņš

Paulīte

No Mūra Jušiem līdz Vecmuižas kooperativam — cik nu tur tālu! Baznīcu var redzēt un, ja nebūtu priekšā Čigānu kalni, tad arī pašu bodi varētu saskatīt. Tikai baznīcas gatvei cauri un tūliņ pa labi, tur jau viņa ir.

Un tāpēc, ka Vecmuiža nav tālu, Paulītei jāaiziet uz bodi pēc sērkociņiem un cukura.

Pagājusi desmit soļus, Paulīte sāk skaitīt:

«Viena paka sērkociņu, viens kilo cukura! Viena paka sērkociņu, viens kilo cukura! Kad tik nu neaizmirstu!»

Vasaras diena. Putniņi čivina alkšņos upītes krastā. Saulīte smejas un priecājas, ka Paulīte iznākusi sildīties zaļajās ganībās.

Bet Paulītei nav vaļas sildīties, viņai jāiet uz bodi un jāskaita vienā gabalā:

«Viena paka sērkociņu . . .»

Tur—lur—lur—lur! — Paulītei garām aizšaujas lielais ķikuts.

Paulīte paceļ galvu — «Viena paka sērkociņu . . .»

Ķīi—vit, ķīi—vit! divas ķīvitiņas lido turpat virs Paulītes.

Jāpaskatas. Un Paulīte paceļ galvu vēl augstāk — «Viena paka sērkociņu, viena . . .»

Ja, kas bija tas otrais?

Taļķes upīte klāt, bet Paulīte jau aizmirsusi, kas viņai jānopērk.

Un saulīte vairs nesmejas, putniņi sāk raudāt un Paulītei birst asaras līdzi. Viņa domā — iet atpakaļ uz mājām vai uz bodi?

Nē, uz mājām nedrīkst, labāk uz bodi, varbūt atcerēsies.

Paulīte aizmiedz acis un skaita:

«Viena paka sērkociņu, viena... siļķe.»

Nē, siļķe nebija. «Svece?» — Nē, svece nebija. «Tēja?» — Varbūt tēja.

«Viena paka sērkociņu, viens kilo tējas!» — Bija — nebija? Varbūt bija, varbūt atcerēsies.

Paulīte iet uz priekšu, bet soļi tik gausi, tik negribīgi, atpakaļ vien tiecas, atpakaļ vien.

Jaunā maize.

Liels cinis saķer Paulīti aiz kājas un pagāž gar zemi. Papirī ietītā naudiņa izkrīt no saujas.

«Ak tu tāds cinis, kā tev nav kauna!» — Paulīte sabar cini, pieceļas, paņem naudiņu un iet, skaitīdama, tālāk.

Mācītājmuižas smēdi, Vecmuižas skolu, baznīcu un baznīcas gatvi ar lielajām apsēm gar malām Paulīte šodien nemaz nav redzējusi. Viņa atjēdzas tikai pašā bodes priekšā.

Kooperativā, kā jau vasaras darba laikā, pircēju maz. Laipnais pārdevējs tūliņ griežas pie Paulītes:

«Ko tev, meitiņ, vajadzēja?»

«Vienu paku sērkociņu un vienu . . .»

Pārdevējs noliek sērkociņus Paulītei priekšā uz letes:

«Tā, te nu būs tie sērkociņi, bet ko vēl?»

«Vienu kilo . . .»

«Saki nu, saki droši,» — pārdevējs drošina Paulīti.

Paulīte saņem dūšu:

«Vienu kilo tējas!»

Pārdevējs pārsteigts:

«Vai tu, meitiņ, nebūsi pārklausijusies? No kurām mājām tu esi?»

«No Mūra Jušiem.»

«Tavu tēti es pazīstu, tavu māti arī, viņi nekad neņem tik daudz tējas uz reizi. Parādi, cik tev ir naudas?»

Paulīte noliek naudu pārdevējam priekšā.

Pārdevējs saskaita naudu. Paskatas ārā pa logu, galvā parēķina un saka:

«Vai tev varbūt nevajadzēja cukura?»

«Jā, jā, cukuru, cukuru!» — Paulītei kā akmens noveļas no sirds.

Pārdevējs iesaiņoja sērkociņus un cukuru vienā sainītī un iedeva Paulītei piecas bombongas glītos papīriņos.

Paulīte gāja uz mājām priecīga, bombongas sūkādama. Bet, jo tuvāk nāca mājām, jo nemierīgāka kļuva sirds: un ja nu, tomēr, tas nebija cukurs, ja tās bija siļķes vai sveces — ko tad!

Pavisam bailīgi Paulīte nolika pirkumu mātei priekšā uz galda, iespiedās kaktā un gaidija pukstošu sirdi.

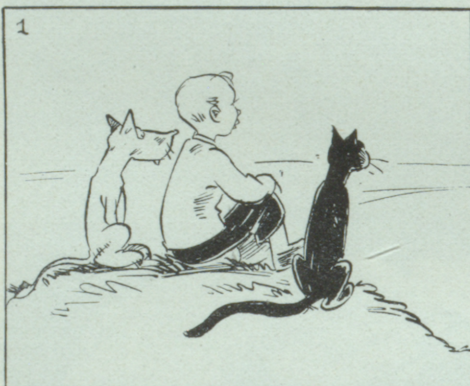
Māte attaisija sainīti, attaisija cukura tūti un teica:

«Kad nu tu man esi tik čakla meita, tad še cukura grauds par iešanu!»

Paulīte paņēma cukura graudu un izslīdēja pa durvīm.

Cik nu visa pasaule bija atkal gaiša un priecīga, un mīļā saulīte smējās Paulītei sejā, kā veca draudzene!

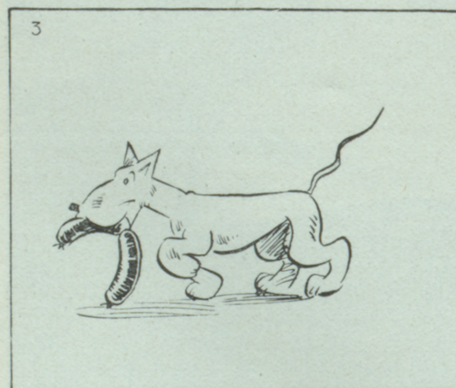
E. R. **RAUGI — TIRDZINIEKUS GAIDA DRAUGI**

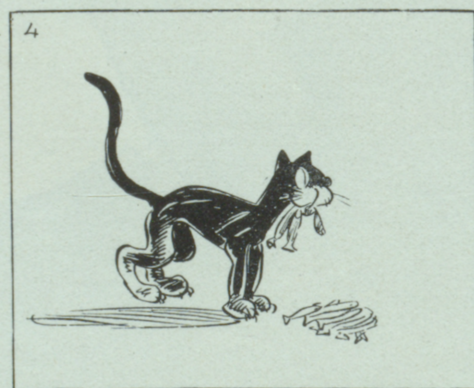
Trīs draugi moši veras tālē,
Tie mājās gaida tirdziniekus,
Lai tiem no gada tirgus vestu
It jaukas dāvanas kā priekus.

Kad tirdzinieki sagaidīti,
No mātes Jānim skaista balva;
Tam bieza grāmata ar bildēm,
Kā piedeva vēl — pildam' spalva.

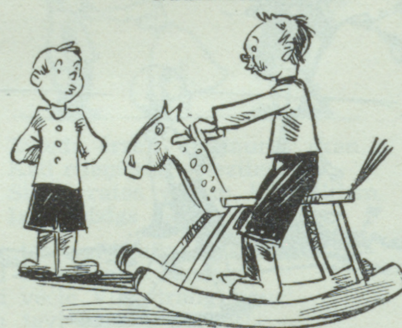
Bet Duksis dabū divas desas,
Par to, ka mātei pretī skrējis,
Par to, ka viņš ir ganos gājis,
Ka govis dzīdams čakli rējis.

Pat Ņurim savi tirgus prieki —
Tam reņģu iedots vesels kāls;
Nu urrādams viņš reņģes tiesā,
Tās garšo tāpat tam bez sāls. L. Š.

KAM PATĪK SMIETIES

Gudrinieks.

Tēvs nopirka Jānītim un Kārlītim jājamo zirdziņu. Abi bija karsti jātnieki, bet reizē jāt nebija iespējams. Tāpēc Kārlītis pamācija Jānīti:

— Kad es jāšu, tad tu iesi kājām, un kad tu iesi kājām, tad es jāšu!

Pirmais solis.

— Ansīt, kāpēc tas lielais auto velk mazo pie virves?

— Viņš, Grietiņ, māca to braukt.

Jānīša gudrība.

Krustmāte iedod Jānītim ābolu un saka:

— Izdali to brālīgi ar māsu!

Jānītis nesaprašanā.

— Kas tas ir «brālīgi»? — tas jautā mātei.

Māte paskaidro:

— Nu, redzi, tev jāizdala tā, lai lielāko pusi tu dotu māsai.

Brīdi padomājis, Jānītis sniedz ābolu māsai un saka:

— Še, Anniņ, izdali brālīgi.

Atbildīgais redaktors: Pulkvedis-ltn. J. ĶIKULIS. Izdevējs: Aizsargu štābs, »ŽURNĀLS AIZSARGS«.

Grāmatspiestuves A-S. «ROTA» Rīgā, Blaumaņa ielā 38-40 13270

Maģisks krusts Nr. 17.

(K. O.)

		a	a	a		
		a	a	a		
i	i	m	m	n	n	n
ŋ	ŋ	r	r	r	s	s
s	s	s	s	s	s	š
		š	t	t		
		t	t	u		

Stateniski un līmeniski: vīrieša vārds, planeta un skaisti Latvijas mežu zvēri.

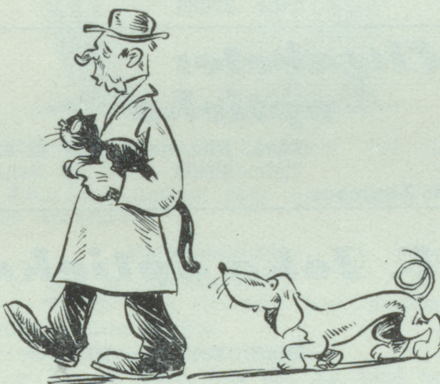
Krustām-šķērsām mīklas Nr. 15 atrisinājums.

Barabas, fabrika, šautene, Karakas, pakrūte, Kalkūni, māsas, ataka, Kants, Sauka.

Izbirušu līdzskaņu mīklas Nr. 16 atrisinājums.

Kam svārciņi Rīgā pirkti,
Tam klibo kumeliņš.
Man bij treju mātes austu,
Man tecēja dancodams.

Taksis neskrien.

— Kādēļ jūs ejat pastaigāties ar kaķi padusē?
— Citādi taksis, ko nesen iegādājos, neskrien līdz.

Pārpratums.

— Es labprāt gribētu uzlaikot to skaisto kleitu jūsu skatu logā. Vai drīkstu?
— Par nožēlošanu nē, cienītā, to jūs variet izdarīt tikai pielaikošanas istabā.

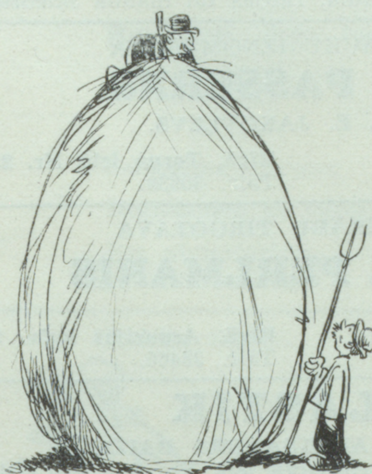
«Glābējs.»

— Jā, degvīns reiz izglāba man dzīvību!
— Kā tā?
— Kādreiz es strādāju pie tilta būves un kāmēr es biju aizgājis pēc «kortelīša», tilts bija sagāzies.

Tiesā.

— Jūs nupat zvērējāt liecināt vienīgi patiesību, tā tad jums jārunā tikai tas, ko pats esat redzējis savām acīm, bet nevis dzirdējis no citiem... Kad jūs esiet dzimis?
— Tiesneša kungs, par to es esmu dzirdējis tikai no citiem!

Labs padoms.

Kārlis (uz siena kaudzes): «Kā es tagad lai tieku zemē?»

Jānis: «Aizver acis un pastaigājies drusku.»

Paskaidrojums.

— Kas ir «debitors»?
— Tas ir tāds cilvēks, kas kādam citam naudu parādā.
— Un kas ir «kreditors?»
— Tas ir tāds, kas tic, ka viņš šo naudu saņems!

Tas pats.

— Tā tad tu nekam netici?
— Es ticu tikai tam, ko es saprotu!
— Nu, tas jau ir tas pats!

Mierinājums.

— Vai, vīriņ, tu taisies iet uz krogu, bet pats zini ka pirmais vairs nav tālu un saimnieks nāks pēc īres.
— Ak, sieviņ, nebēdā! Līdz tam laikam es jau būšu atgriezies.

Speciala zvērādu darbnīca

R. GURVIČS & P. ŠRAGE

Rīgā, Elīzabetes ielā 22-7.
Tālrunis 26430.
Pieņem pasūtijumus un izlabojumus.

Dzelzs un tērauda preču tirgotava

M. HIRŠZONS

Rīgā, Audēju ielā 18.
Tālr. 22307.
Mehaniska un svaru fabrika.
Avotu ielā 24. Tālr. 28657.

PAPĪRA MAISIŅU FABRIKA SAB.

„Žanis Jakobsons“

Rīgā, Stabu ielā Nr. 61.
Tālr. 96633.

M. KRASKINS

Rīgā, Lāčplēša ielā 42-16.

Kažokmēteļu darbnīca

Spec. pasūtijumi.

M. LEVINS,
Avotu ielā 13. — T. 33577.

Spec. aproču, ķēdīšu un juveļu darbnīca

S. LEVITĀNS

Rīgā, Gogoļa ielā 7, dz. 6.
Tālr. 30278.

«LIESMA»

primusi un primusa galviņas.

Firma

A. LŪKINS

dib. 1906. g.
— Krāsu un būvpiederumu tirgotava —
Rīgā, L. Nometņu ielā 19.
Tālr. 41349.

KUNGU UN DAMU APĢĒRBI UN DAMU KLEITAS

E. LŪSIS, RĪGĀ

Marijas ielā 2-b, veikals 4.
Tālrunis 34738.

AMATA MEISTARA

J. Meijberga grāmata drēbnieku amatam

I «Mūsu apģērbs». II Apģērbu veidotājs
Rīgā, Blaumaņa ielā Nr. 14—4.

K./S. «W. MESLIN» RĪGĀ,
Aspazijas bulv. 8, tālr. 22467.

Marshall, Sons & Co. Succrs. Ltd. lokomobiles, pašbraucēji, tvaika mašinas, dizeltraktori, kuļmašinas un to daļas. Sizala, rafijas un manila šķiedras.

TRAUKU IZNOMĀŠANA

E. PASSERNS

agr. E. JAKOVĻEVS,

Rīgā, Torņa ielā Nr. 25.
Tālr. 30639.

ZVĒRĀDU TIRGOTAVA

A. PERLMANIS

Rīgā, Aspazijas bulv. 9.
Tālr. 23465.

PLASTIK

ALEKSANDRS BAIŽE.
Aizsargu ielā Nr. 47. Tālr. 94018.
Visāda veida bakelita izstrādājumi uz pieprasijumu arī pēc kura katra zīmējuma.

K. REIMAŅA

TEKSTILIZSTRĀDĀJUMI

Rīgā, Vēja ielā Nr. 22-24. Tālr. 42098.

„Rīgas Linu Manufaktūra R. Minsker“

Rīgā, Lāčplēša ielā Nr. 76. Tālr. 29828.

IESALA EKSTRAKTS
IESALA KONFEKTES
PIENA KONFEKTES

A. SEEBERGA DĒLI

Rīgā, Atgāzenes ielā Nr. 20-b.

MALKAS TIRDZNIECĪBA
F-ma

ANDREJS SKUJA

Kārļa tirgū 18/19, preti Centraltirgum.
Tālr. 30540.

PUSDIENU GALDS

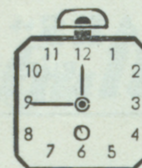
„SOKOLOVSKIS“

Vaļņu ielā Nr. 4-6.
Tālr. 29725.
No plkst. 12—6.

MAIZES CEPTUVE UN PĀRTIKAS PREČU TIRGOTAVA

Brāļi Spanovski

Rīgā, Latgales ielā Nr. 160.
Tālr. 31818.

Pulksteņu, zelta un sudraba lietu tirgotava

Georgs Šmits un dēls

Rīgā, Audēju ielā Nr. 20.
Tālr. 20808.

K.-S.

«Grāmatu sietuve J. Tirzīts»

A. Tirzītis.
Rīgā, Blaumaņa ielā 29.
Tālr. 26706.

RESTORANS

Kuģu ielā Nr. 22-24
Tālr. 33798.
Īp. TRĒDES kdze.

Brāļi Valtenbergi

APAVU KOKU TAPIŅU FABRIKA

Rīgā, Matīsa ielā Nr. 80.
Tālr. 93476.

EM. VENTERS

lauku un dārza augu saimniecība Šeimaņmuižā,

Rīgā, Lubānas ielā Nr. 45. Tālr. 31577.

BŪV- UN MĒBEĻU GALDNIECĪBA

P. VIKELS

Rīgā, Rēveles ielā Nr. 77.

MEHANISKA DARBNĪCA

H. Volopjanskis

Rīgā, Marijas ielā 71, ieeja no Matīsa ielas, tālr. 96011.
Spec. vannu istabu, klozetu un bidet armaturas u. t. t.

J. ZARIŅA

manufakturas un veļas tirgotava
Rīgā, Kr. Barona ielā Nr. 14
(ieeja no Elīzabetes ielas). Tālr. 34972.
Piedāvā god. pircējiem tikai labu preci, par noteiktām, lētām cenām.

MEDICINAS LITERATURA

stud. med. dent. F. ZĪBERTS,
Rīgā, Mārupes ielā 12, dz. 3. Tālr. 41551.
Bagātīgā krājumā medicinas literatura un periodiski izdevumi. Uzņemas medicinas literaturas un periodisku izdevumu apgādāšanu un piesūtīšanu.

Z. J. ZILBERMANIS

Dzelzs, tēraudpreču un krāsu tirgotava

Rīgā, Latgales ielā 105.
Tālr. 30652.

ELEKTROTEHNISKS UZŅĒMUMS

M. JOHANSONS

Rīgā, Blaumaņa ielā Nr. 1. Tālr. 30802.

MEHANISKA DARBNĪCA

K. JANSONS

Rīgā, Latgales ielā 275.

Bauskas krāj-aizdevu sabiedrība

Tekoši rēķini:
Latvijas bankā Nr. 4623;
Latv. Tautas bankā Nr. 1108.

Bauskā, Pils ielā 48. Tālr. 87.

Sabiedrības bilance

Ls 1.990.000,—

Sabiedrība pieņem noguldijumus, par kuriem maksā 4—5,5%.
Noguldijumi no valsts garanteti.
Par aizdevumiem sabiedrība rēķina 5—6%.

ALUS DARĪTAVA

Lodiņš un biedri

Bauskā, tālr. 40.

Noliktavas: **Rīgā, Jelgavā, Tukumā, Aucē, Jēkabpilī.**

A. Āboliņš

MAIZNĪCA UN KONDITOREJA

Bauskā, Aizsargu ielā 4.

Aizsargu kluba bufete

mēbelētas istabas.
Bauskā, Aizsargu ielā.

LABĪBAS UN SĒKLU TIRGOTAVA

B. Blumbergs

Bauskā, Aizsargu ielā 5. Tālr. 60.

KRĀSNS PODU UN MĀLA TRAUKU PODNIECĪBA

A. Brandls

Bauskā, Upes ielā 1. Tālr. 151.

Godalga Zemgales izstādē

ZELTŠĶIEDRAINĀ papirosu tabaka

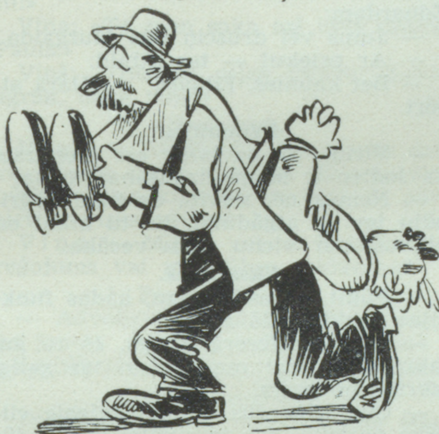
Zeltlapa

Augsts sasniegums vietējās tabakas rūpniecībā.

50 gr. — 35 sant.

Tab. fabr. «ASTORIJA».

Vispirms viņu...

— Cikos tad tu vakar pārnāci mājās?
— Divpadsmitos, bet Stabiņš atnāca tikai četros...
— Kā tu to zini?
— Es taču vispirms viņu nogādāju mājās!

Ne vienmēr.

— Tavs auto neganti krata. Vai tas tā vienmēr?
— O, nē, tikai tad, kad brauc.

Uzcītīga lasītāja.

Beigas ir interesantas: viņi nedabūjas. Nu esmu ziņkārīga, kāds būs sākums.

Futbola sacīkstē.

Futbola sacīkste jau sen sākusies, kad aizelsies laukumā ieskrien Krampītis.
— Sakiet, lūdzu, kāds pašlaik rezultats? — viņš uztraukts jautā kaimiņam.
— Nulle pret nulli!
— Paldies Dievam! — atviegloti nosaka Krampītis, — tad es nekā neesmu nokavējis!

Panākums.

— Iedomājies, kad es atnācu uz Rīgu, man nebija ne santima kabatā!
— Un tagad?
— Tagad es braucu prom ar 5000 latiem parādu.

Nav brīnums.

— Kā tas nākas, Pēter, ka tevi ikreizes notiesā, kad tu esi iesūdzēts?
— Na, padomā tikai, tik daudz paragrafu pret vienu cilvēku!

Par sevi saprotams.

Viņš: «Patiesi, skaistas meitenes ir retums. Man nācies tikai ar divām tādām iepazīties.»
Viņa: «Un kura ir tā otrā?»

«Savienotās dzirnavas»

A-S Bauskā

piedāvā: **Dzijas** cimdiem, zeķēm, adīšanai, izšūšanai un aušanai, dažāda labuma un dažādās krāsās; **Lakatus, pusvadmalu, vilnas audumus:** aizsargu drēbi frenčiem un mēteļiem, policijas diagonalu, bostonu, kungu uzvalku un bikšu drēbi. **Pusbostonu, vasaras uzvalku drēbi u. t. t.**

Pieņem arī vilnu un vadmalu apstrādāšanai un drēbes ķimiskai tīrīšanai.

Manufakturas, galanterijas un apģērbu tirgotava

Brāļi Feitelsoni

dib. 1827. g. **Bauskā,** Pils ielā 30. Tālr. 28.

DRĒBNIEKU AMATA MEISTARS

J. Freijs

Bauskā, Uzvaras ielā 11.

Dzelžu, tērauda un dažādu mašinu daļu tirgotava

B. Hercenbergs

Bauskā, Tirgus laukumā. Tālr. 61.

Kolonial-, miltu un tabakas preču tirgotava

Brāļi M. un V. Jakobsoni

Bauskā, Aizsargu ielā 8/10. Tālr. 152.
VAIRUMĀ. MAZUMĀ.

Skaistas raķetes

bengaliskas ugunis, bezdūmu lāpas u. t. t. piedāvā

Brāļi A. un S. Drinki

PIROTEHNISKA LABORATORIJA

Rīgā, Daudzeses ielā 8-b.
Tālr. 42222.

TIRGOTĀJS

I. Joffe

Bauskā, Pils ielā 46.
Tālr. 103.

APĢĒRBU VEIKALS

I. Joselevskis

Bauskā, Vienības ielā 6.

Mašinu, velosipedu un mehaniska darbnīca

J. Krafts

Bauskā, Rūpniecības ielā 24.

Žaņa Kvēpa

Augļ- un mineralūdeņu darītava un Rīgas alus lielnoliktava

Bauskā, Vienības ielā 6. Tālr. 115.

KONDITOREJA - MAIZNĪCA

Aug. Liepa

Bauskā, Rūpniecības ielā 14.

Svaiga maize. Izpilda pasūtijumus kūkām un tortēm.

KOLONIAL- UN TABAKAS PRECES vairumā un mazumā.

G. Lipmanovičs

Bauskā, Aizsargu ielā 14.
Tālr. 208.

Vīnu, liķieru un alus tirgotava

K. Lodens

Bauskā, Vienības ielā 73.

I ŠĶIRAS RESTORANS

Jānis Lūsis

Bauskā, Pils dārza paviljonā.
Tālr. 217.

AUGĻU un KONFEKŠU TIRGOTAVA

B. Mērs

Bauskā, Vienības ielā 23.
Tālr. 74.

A. J. Millers

Bauskā, Pasta ielā 7. Tālr. 107.

Šok. fabr. A/S. V. ĶUZE ražojumi.
Keramika. Rakstamlietas.

Lēnām pa tiltu.

Eduards un Klara ieradušies dzimtsarakstu nodaļā. Nāk ierēdnis un saka Eduardam:

— Jums vēl druscin būs jāuzgaida.

— Ar prieku! — tas atbild.

— Bet kaunies, Eduard! — Klara atcērt.

Uzmanība.

— Viriņ, tu pavisam esi piemirsis, ka šodien ir mana dzimšanas diena!

— Nemaz nē, sieviņ, es tikai negribēju tev to atgādināt, ka tu atkal esi kļuvusi par vienu gadu vecāka.

Eksamenā.

— Puķit, pasakiet man, kādas funkcijas izpilda aklā zarna?

— Ē... profesora kungs, es to ļoti labi zināju, bet nupat man tas galīgi izkritis no prata.

— Cik žēl! Jūs bijāt vienīgais cilvēks pasaulē, kas to zināja, un nu jūs atkal esiet aizmirsis.

Ne pirmo reizi!

Saknīša kundze automobilī (uz telegrafa strādniekiem, kas ceļmalā kāpj kokā): «Ak, jūs, zaķapastalas, es taču nebraucu šodien pirmo reizi!»

Pārprasts.

Burkāniņš apceļodams dzimto zemi, ierodas kādā provinces viesnīcā.

— Kungs, vai varu jums ieteikt ļoti labu cūkas cepeti? — apkalpotājs tam laipni piedāvā.

— Pateicos, bet es esmu veģetarietis!

— Kas jūs esiet?

— Veģetarietis. Es gaļu neēdu, bet tikai saknītes.

— Kamdēļ tad jūs tūlīt neteicāt, ka jums nav naudas? — apkalpotājs saskaities tam pārmet.

Drošākā vieta.

Grābeklītim, ceļojumā pa pasauli, gadas aizķerties Indijā. Pie viena viņš nodomājis arī Gangā izpeldēties. Saticis kādu indusu, viņš lūdz parādīt vietu upē, kur nebūtu haizivju. Tas viņa vēlēšanos arī izpilda. Pēc peldēšanās Grābeklītis saka indusam:

— Šo vietu es turpmāk ievērošu, šeit tiešām nebija nevienas haizivs!

— Kungs, es jums jau teicu, ka te nav haizivis, — atbild induss. — Tās ļoti baidās no daudzajiem krokodiļiem, kuri šeit mājo!

Pazinējs.

— Kur atrodas Madeira?

— Tētim pagrabā, skolotāja kungs!

MAIZNĪCA UN KONDITOREJA

J. Nakabiks

Bauskā, Pasta ielā 9.
Tālr. 188.

PĀRTIKAS PREČU TIRGOTAVA un MAIZNĪCA

K. Pantalons

Bauskā, Pils ielā 11.

Cementa izstrādājumu rūpniecība

Ed. Ramans

Bauskā, Pils ielā 16.
Tālr. 92.

RĪGAS MAIZNĪCA un KONDITOREJA

L. Ramma

Bauskā, Vienības ielā 69.
Tālr. 161.

ZIRGU TIRDZNIECĪBA

I. Toiks

Bauskā, Vienības ielā 39.

JAUKTU PREČU TIRGOTAVA

M. Vāvere

Bauskā, Vienības ielā 29.

Grāmatu, rakstamlietu un galanterijas preču tirgotava

E. Vīksne

Bauskā, Vienības ielā 33.

KOLONIALPREČU un VĪNU tirgotava

J. Viļumsons

Bauskā, Vienības ielā 21.

Kolonial-, velosipedu un ieroču veikals

D. Volgemuts

Bauskā, Aizsargu ielā 6.
Tālr. 98.

PULKSTEŅU, SUDRAB- un ZELTLIETU veikals

A. Žebers

Bauskā, Vienības ielā 18.

Dzelzs, ādas un būvpiederumi

B. Leibovičs

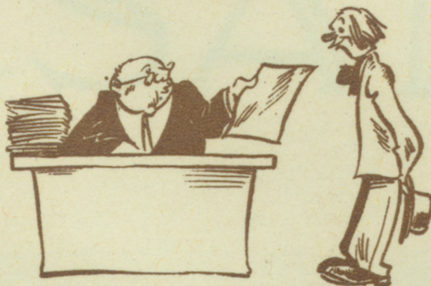
Bauskā, Pils ielā 36.

GAĻAS UN DESU TIRGOTAVA

Brāļi Stankeviči

Bauskā, Tirgus laukumā 19.

«Dzejnieks»

— Es nekā šeit nevaru saburtot. Jums savas dzejas vajadzēja pārrakstīt uz mašinas.

— Vai, mīlīši, ja es prastu rakstīt uz mašinas, vai tad es mocītos ar peršu kalšanu.

Pārspēts.

Viņš: «Mana pirmā doma ikrītus esi tu!»

Viņa: «To man saka arī tavs draugs Pauls.»

Viņš: «Bet es ceļos veselu stundu agrāk, nekā viņš!»

Neskaidri.

Viņš: — Mīļā! Tu esi manas dzīves saules stars! Lai arī liktenis sūta pērkoņus un zibeņus, ar tevi es pārcietīšu visas vētras!

Viņa: — Mīļais, vai tas ir laika pareģojums vai mīlestības atklāšana?

Par atbildēm.

— Advokata kungs, es gribēju jums ko jautāt. Vai par to būs jāmaksā?

— Nē, jāmaksā tikai par atbildēm.

Kompliments.

Direktora kundze, apģērbusies iešanai uz balli, jautā kalponei:

— Nu, Hilda, kā izskatas mans jaunais tērps no mugurpuses?

— Lieliski. Visi būs sajūsmināti, kad jūs viņiem pagriezīsiet muguru.

MAKSĀ 50 SANT.